הצפה

עתון התנועה העולמית של המזרחי והפועל המזרחי
מייסד ועורך ראשון: הרב מאיר בר-אילן ז"ל

ב"ה, יום שישי, ז' אדר, תשל"ד (1.3.1974)
שנה ל"ז — גליון 11612 — המחיר 120 אגורה

LIBRARY — THE UNIVERSITY OF JORDAN

הודעת סאדאת בתום פגישתו עם קיסינגר

צרים וארה"ב מחדשות את מלוא קשריהן

מין את הנשיא ניקסון לבקר במצרים בציינו שארה"ב נוקטת "עמדה ישה וקונסטרוקטיביות" במשבר המזרח התיכון

זהיר, 28 (ע"ר, יופ"ק, ...) — הנשיא סאדאת הד... היום אחה"צ כי מצרים ו...ה"ב החליטו לכונן מחדש ... מלוא קשריהן הדיפלומאטי...

... הסכים הצהרה זו בתום פגי... עם שר החוץ האמריקאי ד"ר ...נר, שנמשכה יותר מארבע ...

...אות הגדיר תולדה זו כציון ... ביחסים בין שתי הארצות. אמר ... עם קיסינגר בכל הבעיות ...ות למזרח התיכון, אולם ה־נושא העיקרי היה הפרדת הכוחות בחזית הסורית. הוסיף בהקשר זה כי בדק שאלה זו על מפה גיאוגרפית של הגולן. הוסיף כי בדעתו להת־קשר עם נשיא סוריה תוך השעות הקרובות.

בשלב זה של השיחות נכנס בחן שר המלחמה המצרי יגאראשאל איס־מעיל עלי והרמטכ"ל המצרי הגנרל עבדל גני גמאסי.

לגבי חרם הנפט אמר סאדאת, כי שרי הנפט הערביים עומדים להת־כנס החודש כדי לדון בשאלה זו. מגעים על שאלת הנפט כבר נערכו בין הארצות הערביות, הוסיף.

להלן הודיע סאדאת כי הזמין את הנשיא ניקסון לבקר במצרים, והו־סיף כי הוא מצפה שניקסון יבוא אך טרם נקבע מועד. סאדאת הדגיש כי ארה"ב נקטה „עמדה חדשה ו־קונסטרוקטיבית" במשבר המזה"ת.

הנשיא סאדאת השמיע בפרהסיה דברי שבח לשר החוץ הנרי קיסינגר ויועץ לסוריה לגבש יחד עם הנרי קיסינגר הסכם להפרדת הכוחות ה־צבאיים בחזית הסורית.

עוד אמר סאדאת שהיחסים בין שתי המדינות חודשו כבר וכי בעלות בריתה של מצרים בעולם ה־ערבי, אשר ניתקו את היחסים עם ארה"ב ב־1967, קיבלו הודעה על החלטת מצרים לחדש את היחסים במלואם.

קיסינגר ידידי

שעה לפני ההודעה הרשמית הת־יצב סאדאת לצידו של קיסינגר ב־מרפסת בית הארחה ליד הפירמידות. באותו מעמד קרא סאדאת לקיסינגר „ידידי".

סאדאת אמר כי יש משמעות לדבר שהוא מקבל את מזכיר המדינה ה־אמריקאי בחליפה אזרחית, במקום המדים הצבאיים.

אין לפרש דבר זה כסימן לסיום המלחמה, אך יש לראות בכך את ל„תקופה חדשה". נשיא מצרים הצ־ביע על העובדה כי קיסינגר הוא הנציג הזר הראשון שפניו הוא מק־בל בהיותו לבוש בגדים אזרחיים ולא מדים צבאיים.

אין בידיו הצעות להפרדת הכוחות בחזית הסורית

סאדאת אמר כי אין בידיו כל הצעות להפרדת הכוחות בחזית ה־סורית. אך כאשר נשאל, איזו עצה היה נותן לסוריה הוא אמר: „שית־הילו ושימשיכו ושיתנו לד"ר קיסי־נגר את ההזדמנות לגבש ולהשיג כה שהשיג כאן בחזית המצרית".

קיסינגר חזר לישראל ביום ו' בבוקר כדי לקבל את ההצעות ה־ישראליות ולהבהירן לדמשק באותו יום. כאשר יצא קיסינגר את דמ־שק, הוא מקווה שיקלים את ההסד־רים להתהלת השיחות — אמר פקיד אמריקאי בכיר. הוא הוסיף כי לא ברור עדיין היכן וכיצד יתנהלו ה־שיחות.

כששאל הנשיא סאדאת אם ב־שיחה עם ד"ר קיסינגר הועלו לדיון גם בעיות כלכליות והאפשרות ש־ארה"ב תסייע להנשמת הבניה ב־תעלת סואץ, אמר סאדאת: „דנו על כל אלה, אך עד כה לא סוכם משהו מוגדר בקשר עם התעלה. דרוש ציוד מסוים לטיהור התעלה וציוד זה אפשר להשיג אך ורק בארה"ב. בקשנו שהציוד יישלח אלינו וארה"ב הסכימה".

באשר לביקורו של ניקסון, יצויין כי העתון „אל אהראם" פירסם ידי־עה לפיה יגיע נשיא ארה"ב למצ־רים בחודש אפריל.

תגובת ניקסון לחידוש היחסים

וושינגטון נמסר כי ניקסון הגיב על חידוש היחסים הדיפלומטיים בין ארה"ב למצרים באמרו „זה צעד טבעי, תולדה של השיפור וההדרגתי ביחסים בין שתי המדינות במהלך השבועות האחרונים".

דובר הבית הלבן, ג'רלד וורן, אמר כי חידוש היחסים הדיפלומטים בין וושינגטון וקהיר מהווה חלק מ־„נורמליזציה של היחסים בין ארה"ב המדינות בחלק זה של העולם".

הנשיא ניקסון מינה את הרמן אילטס להפקיד שגריר ארה"ב ב־מצרים ברפובליקה הערבית הכבירה. ממשלת מצרים מינתה את אשרף גורבאל להפקיד שגריר שלה בוו־שינגטון.

צרפת תעמוד על כיבוד גבולותיה של לבנון

פאריס, 28 (יופ"ק) — הנשיא פומפידו אמר אתמול בטקס האמנתו של השגריר הלבנוני החדש בצרפת, כי צרפת תוסיף לדרוש את כיבוד גבולותיה של לבנון.

הצלב האדום טרם קיבל אישור בדבר ביקור אצל השבויים הישראליים בסוריה

ג'נבה, 28 (ע"צ וע"ר) — הצלב האדום הבינלאומי הוד־יע היום אחה"צ, כי לפי שעה אין באפשרותו לאשר כי נצי־גיו יוכלו לבקר החל ממחר (היום) אצל שבויי המלחמה הישראליים בסוריה — נודע היום במטה הצלב האדום.

„לא קיבלנו שום אישור לגבי דברי קיסינגר, לפיהם יוכלו נצי־גינו לבקר אצל השבויים. שלטו־נות סוריה לא הודיעו דבר לנציג־נו בדמשק", הוסיפו המקורות.

עם זה ציינו, כי נציגי הצלב ה־אדום הנמצאים בסוריה מסוגלים ל־התחיל בביקורים אצל השבויים ה־ישראלים בו ברגע שיקבלו אישור לכך.

דמשק איננה מהדרת לפרסם כי מסרה לישראל את רשימת השבויים

ביירות 28 (ע"צ) — 24 שעות ל־אחר שפורסם בוואשינגטון ובירוש־לים כי רשימת שבויי המלחמה היש־ראלים נמסרה לשר החוץ הנרי קי־סינג'ר וכי ניתנה רשות לצלב ה־אדום לבקר אצלם, טרם פורסם דבר על תולדות אלה בסוריה עצמה.

ייתכן שהמנהיגים הסורים אינם רוצים לפרסם בארצם כי אכן הולי־כו להענות לדרישה הישראלית כל עוד לא חזר קיסינג'ר לדמשק.

יצויין כי הרשימה נמסרה למר קיסינג'ר באופן [illegible] והסורים הת־[illegible] כי שאין להם [illegible] ראל אלא ה[illegible] מצידם בענין [illegible] בושים החזרה [illegible] הסורים לכפריתם.

בדמשק מעלים את ההשערה כי עם שובו של קיסינג'ר לדמשק תתפרסם הודעה על הסכם בענין נסיגה ישרא־לית מהשטחים שנכבשו בחודש אוק־טובר 1973 ויתכן גם שיודיעו על חידוש דיוני ועידת ג'נבה בזמן ה־קרוב.

הדלקת הנר

	ער"ש	מוצ"ש
ירושלים	4.59	6.12
תל־אביב	5.17	6.14
חיפה	5.08	6.13
אילת	5.17	6.15
באר־שבע	5.15	6.14

תנועת האשה הדתית־לאומית תל-אביב

הפתיחה החגיגית של שוק־תערוכה השליד תתקיים ביום ראשון ט' אדר (3.3). — ראה מודעה עמ' 2.

גרומיקו ונשיא סוריה דנו בצעדים להסדר שלום במזה"ת

שר החוץ הרוסי יוצא היום מדמשק לקהיר

דמשק 28 (יופ"ק ע"צ) — שר החוץ הסובייטי אנדריי גרו־מיקו דן היום עם נשיא סוריה חאפז אסאד ומנהיגים סוריים אחרים בצעדים האחרונים לקראת הסדר שלום במזרח־התיכון — אמרו מקורות מוס־מכים סוריים.

גרומיקו הגיע אמש לדמשק, זמן קצר לאחר בואו של שר החוץ האמריקאי הנרי קיסינגר אשר נר־ עד שבע שעות עם אסאד.

כפי שנודע דנו גרומיקו ואסאד באפשרות להפרדת כוחות בין יש־ראל לסוריה, בועידת השלום ב־ג'נבה ובסיכויים לביצוע ישראלי של החלטת מועצת הבטחון 338. החלטה זו קבעה את הפסקת האש הראשונה במלחמת אוקטובר וגם קראה לביצוע מידיי של החלטת מועצת הבטחון 242 מנובמבר 1967.

מחר מצפים כי גרומיקו יטוס לקאהיר, שם שוהה קיסינגר, אך אין להניח שהשניים ייפגשו, שכן קי־סינגר ממריא מקאהיר בבוקר ואילו גרומיקו יגיע לשם רק אחה"צ.

קיסינגר עומד להמריא מקאהיר ב־שעה 0900 לפי שעון ישראל, ואילו גרומיקו יגיע לשם רק בשעה 14.00.

גרומיקו, שהגיע לסוריה בלווית רעייתו, ביקר היום במסגד המרכזי של דמשק ובשוק הססגוני אלקמא־דייה.

בפגישה בין השר גרומיקו, שנמ־שכה שלוש שעות ומחצה, נכחו גם סגן ראש הממשלה ושר החוץ הסורי עבדול חלים האדאם ושגריר בריה"מ בדמשק נור אלדין מוחיידינוב. בראשית השיחה העביר גרומיקו לגנראל אסאד את איחולי המנהיגים הסובייטיים וביחוד לאוניד ברז־נייב.

מסמר מקים „ממשלה קטנה"

פאריס, 28 (יופ"ע—ע"ר—ע"צ) — ראש ממשלת צרפת פייר מסמר פתח כאן היום ב־התייעצויות רצופות במטרה ל־הקים ממשלה קטנה, חזקה ו־מאוחדת על בסיס [illegible] ...עיות הכלכליות המתרוצצות ה־הולכת של צרפת.

מקורות פוליטיים אמרו כי מטרתו היא להרכיב עד יום ו' בצהריים „ממשלת מלחמה" בהנהגתו, אשר הפתח במאבק נמרץ נגד האינפלציה הדוהרת במשבר האנרגיה.

הנשיא פומפידו מינה אתמול מ־חדש את מסמר לתקופת כהונה שלי־שית שאתמול הודיע במפתיע על הת־פטרותו בישיבת הממשלה השבועית.

המקורות אמרו כי מטרתו היתה לשים קץ לריב הפנימי ולביקורת על הנהגתו של מסמר וללכד קבוצה של אנשים מוכשרים וכשרותיים מסביב לראש הממשלה.

בממשלתו היוצאת, שהיתה מור־כבת מ־23 שרים ו־15 מזכירי מדינה, חלקו מספר שרים בפומבי על מ־דיניות הממשלה.

השתתפות שיא בבחירות בבריטניה

לונדון 28 (ע"ר) — צפויה הש־תתפות שיא בבחירות הכלל־יות הנערכות היום בבריטניה.

המצביעים הגיעו לקלפיות ברחבי המדינה ועמדו בתורים ארוכים ב־מזג אוויר קר ביותר, כדי להצביע.

גם סקרי דעת הקהל האחרונים מתנבאים לניצחון של השמרנים. זו הפעם הראשונה במשך 23 שנה ש־הבחירות הבריטיים משתתפים בבחי־רות בחורף.

משקיפים מתנבאים להשתתפות של כשמונים אחוז מבין המצביעים. יצו־יין כי בבחירות הכלליות האחרונות ב־1970, היה אחוז המצביעים 72 בל־בד.

גברו פעולות איתור חללים בשטח המצרי

מאת סופרנו הצבאי

פעולות איתור גופות חללי צה"ל בשטחים הנמצאים בידי המצרים גב־רו השבוע. נודע כי לפעולת האיתור הוכנסו כלבים שהובאו במיוחד מ־אנגליה וגם משטרת ישראל החלה בהכשרת ובאימון כלבים לצורך זה.

נודע כי המצרים נוהגים לאחרונה בצורה הוגנת, הן לגבי פעולות אי־תור החללים והן בכל הקשור בהפ־רדת הכוחות. הדבר הובטא גם בענין האוטובוס שעבר את קווי המצרים באיזור איסמעיליה.

נראה כי המצרים הגיעו למסקנה שכוונתה של ישראל כנה. כסיבה זו איפשרו הרחבת חיפושים אחר גופות החללים באיזורים שבהם לא פעלו תוליות הרבנות הצבאית קודם־לכן.

ראש הממשלה ושר הבטחון בישיבת ועדת חוץ ובטחון

ועדת חוץ ובטחון של הכנסת קיי־מה אתמול בישיבתה דיון בהשתת־פות ראש הממשלה, הגב' גולדה מאיר ושר הבטחון משה דיין. הדיון היה בנושא שבויינו בסוריה ובנו־שא המגעים להפרדת כוחות בחזית הסורית.

תחזית מזג האוויר

מטרים יוסיפו לרדת לפרקים מל־ווים בסופות רעמים בודדות וברו־חות חזקות.

תשקיף לשבת: מטרים פזורים. ירושלים 6, השומרון 8, רמת הגולן 5, תל־אביב 14, נהריה 13, לוד 13, צפת 6, יריחו 16, חיפה עזה וטב־ריה 15, באר שבע 14, אילת ומפרץ שלמה 20 מעלות.

לקדוש ולהבדלה
לכל חג וכל שמחה
כרמל מזרחי
תמיד על שולחנך
כרמל מזרחי
מיקבי ראשון לציון וזכרון יעקב

פרטי השיחות עם קיסינגר — אתמול בישיבת הממשלה

עקרונות ישראל להפרדה עם סוריה
דו היום לקיסינג'ר בבואו מקאהיר

כפי שמסרנו בקריית ירושלים ראש הממשלה, הגב' ג. מאיר, שר הבטחון מ. דיין, שר החוץ אבא אבן והרמטכ"ל רב־אלוף דוד אלעזר מסרו אתמול לממשלה, בישיבה מיוחדת, פרטים על השיחות שהיו להם עם שר החוץ ה־אמריקאני ד"ר קיסינג'ר ב־שאלת הפרדת הכוחות בין סוריה לבין ישראל.

בדיון הקצר שנערך על השיחות הללו הועלו רעיונות לגבי קו הפ־רדת הכוחות. סיכום ההצבעה ייעשה, כנראה, בישיבת הממשלה ביום א' הקרוב. נמסר, כי דיוניה של הממ־שלה אתמול היו מלווים בעיון במפת רמת־הגולן ובקו הפרדת הכוחות עם הסורים, בשלב שבו ייערכו במקביל עם הנסיגה לקו החדש חילופי שבו־יים: 62 ישראלים תמורת 386 סורים.

הקו המוצע לנסיגת ישראל לשם הפרדת הכוחות הוא, כפי שנמסר, הקו שהיה בידי ישראל ערב מל־חמת יום הכיפורים. היינו: נסיגת ישראל מכל השטח שנכבש מידי הסורים במלחמה האחרונה.

בשטח זה יוצבו יחידות קטנות של צה"ל ושל סוריה מצויידות בנשק מוגבל. בקו קדמי יותר בין סוריה לבין ישראל יוצבו כחות האו"ם למניעת תקריות וכד'.

הצעות ישראל יימסרו היום לקיסינגר

בפגישה של נציגי ממשלת ישראל עם שר החוץ האמריקאני ד"ר הנרי קיסינגר, היום בשעה 11 לפנה"צ בירושלים יובאו עקרונות ההצעה לקו הפרדה, אולם נראה כי נציגי ישראל ימסרו על עמדתם בענין זה רק אם וכאשר התקבל מהמשנ[illegible] עה מוסמכת שאכפם הוחלו ביקורי הצלב־האדום אצל שבויינו בסוריה, וכי נמסרו לשבויים המכתבים שה־עורים והקרובים שלחום מלפני שבו־עות רבים.

בשיחה, שתהיה כאמור, לנציגי ישראל עם שר החוץ האמריקאני, הנד־זר היום בקאהיר לירושלים יבררו גם את שאלת מקומן וצורתן של הכרזים עם הסורים. כידוע, תבעו הסורים לקיים את השיחות בג'נבה, בעוד שישראל הצדיעה קיום השי־חות אי־שם, בבסיס שבין קוניטרה לדמשק, דוגמת השיחה שהיו ליש־ראל עם מצרים בקי"מ ה־101 מקא־היר.

קיסינגר ישהה בישראל מספר שעות בלבד

סופרנו המדיני בירושלים מוסיף: בבואו לירושלים ייפגש קיסינגר ל־„סעודת עבודה" בה"א עם ראה"מ הגב' גולדה מאיר ועם השרים אלון, אבן, דיין ופקידים בכירים במשרד החוץ. הוא ישהה בישראל מספר שעות בלבד.

ייתכן שד"ר קיסינגר ישוב למזרח התיכון בשלב מאוחר יותר לאחר שתקבע המסגרת של השיחות. ד"ר קיסינגר רוצה להימנע מנסי־עות הלוך ושוב בין דמשק לירוש־לים ולדעתו אפשר לסכם את השי־חות באמצעים דיפלומאטיים.

מזימות סאדאת בחידוש היחסים

חוגים מדיניים בירושלים שהגיבו אתמול על חידוש היחסים הדיפלו־מאטיים בין מצרים לארה"ב, אמרו שעקרונית מצדדת ישראל ביחסים דו־צדדיים של כל הארצות עם מדי־נות ערב ועם ישראל. יש אמנם חשש שסאדאת רוצה לנצל את ארה"ב כתמיכתה בישראל. אבל אין להניח שיצליח בכך, שכן הידידות בין ארה"ב וישראל יש לה שורשים עמוקים במימשל ודעת הקהל האמ־ריקאנית.

נודע, כי רעיון ההפרדה הישראלי ברמת־הגולן מתבסס על עקרון ה־הדדיות. כל צד ייסוג מספר קי"מ כדי לאפשר לכוח האו"ם להקים את איזור החייץ.

בצער עמוק אנו מודיעים על פטירתו של
בעלי, אחי ואבינו היקר
הרב אלעזר הלוי נוביק ז"ל
נקבר בבית העלמין בסנהדריה ביום ה', ו' אדר תשל"ד.
יושבים „שבעה" ברחוב עובדיה 5, ירושלים.
המשפחה

המרכז העולמי של המזרחי והפועל המזרחי
משתתף באבל המשפחה והתנועה
על פטירת הרבנו הותיק
מראשוני התנועה באמריקה
הרב אלעזר הלוי נוביק ז"ל
מי שהיה סגן נשיא הסתדרות המזרחי באמה"ב

בצער רב וביגון קודר אנו מודיעים על פטירתה של
אמנו, אחותנו וסבתנו היקרה הרבנית
רבקה אלכסנדרוב
אלמנת הרב משה מאיר זצ"ל
הלויה תצא היום, יום ששי, בשעה 11.30 מבית המנוחה רח' נח מס' 7, רמת־אביב ותעבור ליד בית־הכנסת המרכזי ברמת־אביב לבית העלמין בקרית שאול.
המתאבלים: בניה, כלותיה, בתה, חתנה, אחיה, נכדיה ונינה
„השבעה" תהיה ברמת־אביב רח' נח 7.

פדרצית המזרחי הפועל-המזרחי
של בריטניה הגדולה ואירלנד

We mourn the tragic passing of
ESTHER BEN DAVID
killed in defence of Israel
We were priveleged to meet Esther during our visit to Ramat Magshimim as part of our national conference during Chanukah 5734.

HON. OFFICERS EXECUTIVE
London

למשפ' מיכאליס ולבית כפר הנוער הדתי
השתתפותנו הכנה באבלכם הכבד
על מות מנהל המוסד
ר' אברהם מיכאליס ז"ל
חבר מהנדס השכל ש. סגלים בע"מ
מנהליה ועובדיה — חיפה, ביאליק 7

אזכרה וגלוי מצבה
להויזר יצחק ז"ל
מעיר טרנבזיג
תתקיים ביום שלישי י"א אדר תשל"ד (5.3.74) בשעה 4.00 אחה"צ בבית העלמין בקרית־שאול. התחבורה מבית המנוחה רח' לה־גרדיה 23 יד אליהו בשעה 3.30 אחה"צ.
הודעה נתונה לכל המנחמים במכתב ובעל־פה
המשפחה המתאבלת

תודתינו נתונה בזה
לרבנים הראשיים לישראל
לרבנים הראשיים לתל-אביב-יפו
לרבנים, לראש עירית ת"א-יפו, שרים, ח"כ
ידידים וקהל חברים
שניחמונו באבלנו הכבד בעל־פה ובכתב
יברך ה' את עמו בשלום ולא יוסיף לדאבה עוד.

ברגשי כבוד
משפחת פישלר
וקרמרמן

להברנו
שמואל שרייאר ורעיתו
(חבר נשיאות המרכז המאוחד של התנועה)
ברכת מזל טוב נאמנה
לנשואי הבת מרגלית תחי' עב"ל מאיר נ"י
יזכו לרוות מהם הרבה נחת, אושר וכבוד.
המפלגה הדתית־לאומית
ההנהלה

הפועל המזרחי והמפלגה הדתית לאומית
סיעת למפנה
חברי סיעת „למפנה" בועה"פ המאוחד מוזמנים בזה לישיבה, שתתקיים ביום שני, י' אדר תשל"ד (4.3.1974) בשעה 2.00 אחה"צ באולמי „בני־ברית" בתל־אביב.
הזמנות מיוחדות לא נשלחו.
מזכירות הסיעה

אם חתונה מכובדת
אז אך ורק עם
התזמורת המפוארת
המזרחית־החסידית
בהנהלת ברוך שגב
תל־אביב, שינקין 33
טלפון 284581
— מחירים נוחים —

ישיבת הנהלת
המפלגה הדתית לאומית
והסיעה בכנסת
תתקיים אי"ה ביום ראשון ט' באדר בשעה 5 אחה"צ
בבית מאיר בירושלים
מפאת האולם הקטן יורשו להשתתף רק חברי הסיעה בכנסת, חברי ההנהלה והסגנים

הועד הפועל המאוחד
של
המפלגה הדתית-לאומית והפועל המזרחי
מתכנס
ביום שני י' אדר תשל"ד (4.3.1974) בשעה 4.00 אחה"צ באולמי „בני ברית", בת"א רח' קפלן 10.
בסדר־היום:
א. דו"ח על המו"מ הקואליציוני.
ב. ויכוח והחלטות.
חברי הועד הפועל המאוחד מוזמנים בזה; הזמנות מיוחדות לא נשלחו.
המזכירות

אוניברסיטת בר-אילן
שולחת ברכה לבבית
לרקטור
פרופסור **בנ"צ קדרי** ורעיתו
לרגל אירוסי בתו
מרים

בית הכנסת הגדול „אוהל מועד"
רח' שד"ל 5 תל-אביב
הנהלת בית הכנסת שמחה להודיע לצבור הרחב
כי כב' מורנו ורבנו מרן הגאון
ר' **חיים דוד הלוי** שליט"א
יכבד אותנו בהשתתפותו
במסיבת עונג שבת בסעודה שלישית
בשבת זכור פרשת תצוה ח' אדר תשל"ד
בשעה 4.00 אחה"צ
ישא דברו מענינא דיומא
הצבור מוזמן
הנהלת בית הכנסת

המפלגה הדתית לאומית הסתדרות הפועל המזרחי אחד העם 108 תל-אביב	אגודת בית ישעיהו בית הכנסת צ'לנוב 18	חברה קדישא תל-אביב מוהליבר 33

ב"ה
ביום שלישי י"א אדר תשל"ד (5.3.74) בשעה 6 בערב
התקיים אי"ה בבית הכנסת בית ישעיהו צ'לנוב 18
אזכרה
לר' **יהושע השיל צבי פישלר** ז"ל
במלאת שלושים לפטירתו
דברי הספד: ד"ר יצחק רפאל — חבר הכנסת
ר' אהרן בקר — מנהל חברה קדישא בת"א
עו"ד חיים בסוק — סגן ראש העיר
הכ נ ה ה: ר' יהודה ביטל — חבר הנהלת בית ישעיהו.
למחרת ביום רביעי בשעה 3.00 אחה"צ יעמוד אוטובוס לרחבת הקהל מבית הכנסת בית ישעיהו רחוב צ'לנוב 18 ליציאה לקברו בבית העלמין בנחלת יצחק.

ב"ה
ברכותינו הנאמנות לבננו ואחינו היקר
דוד פישר נ"י
בהתמנותך כחזן ראשי
בבית הכנסת הגדול „שונה הלכות" בנתניה.
יצליח ה' דרכך אשר בחרת כיעודך בחיים
ויהי רצון שתמשיך שליח צבור נאמן לשולחיך!
ההורים מרים ומיכאל פישר
והאחות אהובה פישר

ב"ה
זאת הברכה לידידי ורעי נעים זמירות
דוד פישר נ"י
בהתמנותך כחזן ראשי בבית הכנסת הגדול
„שונה הלכות" בנתניה.
„תן לנתניה מאשר נתן יה לה,
לא יבושו שולחיך בך ובתפלתך!
ושומע תפלה יאזין לרנתך"
עקיבא צימרמן תל־אביב

לבוגר ישיבתנו **דוד פישר נ"י**
בהתמנותך לחזן ראשי בבית הכנסת הגדול
„שונה הלכות" בנתניה,
ברכתנו הנאמנה
יהי רצון שתפלותיך תתקבלנה לפני יושב מרום
ותזכה יחודו לקרב לב ישראל אל אביהם שבשמים.
ישיבת בני עקיבא נחל יצחק
נחלים

לחביבנו יקירנו
החזן **דוד פישר נ"י**
עם התמנותך כחזן ראשי בבית הכנסת הגדול
„שונה הלכות" בנתניה
ברכותינו הלבביות.
יהי רצון שכשרונותיך המוסיקליים יחד עם רגשותיך המתחרים יתמזגו עם קולך הנעים שאיפותיך להביא יראת שמים ואמונה בקרב אחינו בית ישראל.
הסבים והסבתות, הדודים והדודות, משפחות רוזנקרנץ ופישר, הרב שלום מירקין ומשפחתו, לאה ברזק וכל המשפחה בארץ ובחוץ לארץ

ב"ה
...יר הקרן והנהלת הקרן לעדוד קדום יצירה
שמחים לברך את החזן המהולל
דוד פישר נ"י
לרגל התמנותך לכהן פאר כחזן ראשי
בבית הכנסת הגדול „שונה הלכות" בנתניה
הקרן לעדוד וקדום יצירה

ב"ה
לבן קריתנו אשר הונך וגדל בין כתלי בית הכנסת שלנו
החזן **דוד פישר נ"י**
באיש והמאושרים
עם התמנותך כחזן ראשי
בביהכ"נ הגדול „שונה הלכות" בנתניה
בית הכנסת המרכזי
קרית טבעון
... אני בין המברכים:
הרב יהודה א. וילברשטיין, הרב המקומי קרית טבעון.

לר' **אברהם ישורון** וביתו
ברכת מזל טוב נאמנה
להולדת הנכדה
דפוס העשור
ההנהלה והעובדים

هكذا من الأصل

هكذا من الاصل

של המצפה

איזה ממשלה תקום

בשבוע הבא תוכרע כנראה הרכבתה של הממשלה הבאה, ממשלת־מיעוט, או ממשלה במתכונתה הקודמת. ראש־הממשלה מסרבת כידוע לנסות הרכב ממשלת־חרום רחבה, לדעתה, זה יהיה „אסון".

בימים האחרונים נעשו מאמצים של התפייסות בין פלגי מפלגת־העבודה, שאף אחד מהם לא יפרוש מן הממשלה הבאה, והמכוון הוא שגם שר־הבטחון יוסיף להשתתף בה. תוצאות ההידברות הבינסיעתית יתבררו ודאי בקרוב. הזמן דוחק.

ממשלת־מיעוט, שהגורם המרכזי בה מסוכסך, גם לאחר רגיעה זמנית, מעמדה יהיה עלוב. לא־אמין על רוב הציבור והעדר סמכות להחליט בשאלות מרכזיות של מדיניות־חוץ ומדיניות־פנים.

המשא־ומתן שנתחדש עם המפלגה הדתית־לאומית נסוב על נוסחאות שונים בעניין גיור, כל נוסח ומשמעותו, במקום אמירה מפורשת בחוק או בתקנה גיור־כהלכה. מוסדות המפלגה ידונו בהצעות החדשות שיובאו בפניהם.

המערך, מוסיף בהתנגדותו להגדרת זהות יהודית לפי המסורת מדור דור, כדי למנוע תהליכים המאיימים בטישטוש הייחוד היהודי ובקרע בפנים העם.

התמורות ההמורות בחיינו, שליקחן ביצרון יהודי פנימי באמונה ובארחות־חיים, לא זעזעו עד כה את העמדה העיקשת של החילוניות בסוגיית מיהו יהודי. הארץ משוועת לממשלה המקיפה כל חלקי העם שבכוחה לעמוד בפני הלחצים מבחוץ, ואילו המערך סתם את הדרך לאפשרות זו שרוב הציבור בוחר בה. הארץ מבקשת הקמת ממשלת־רוב תקינה, שבה הסיעות שהשתתפו בקואליציה הקודמת. ואילו המערך לא בענה עד כה לעקרון היהודי־השורשי בעניין גיור, ומוכן אפילו להסתפק בממשלת־מיעוט.

ההכרעה שתיפול בשבוע הבא תוכיח אם מידת־האחריות גברה ותאופשר הקמת ממשלת־רוב, או שמא ממשלת־מיעוט תנסה למשול ולהכריע בזמן שיש להכין את העם כולו להאבק על קיומו.

כל־עוד לא נסתם המשא־ומתן יש לקוות, שכל הצדדים יאפשרו הקמת ממשלה בהרכב הדרוש ביותר למדינה במערכותיה הקשות.

עידן מדיני חדש

חידוש היחסים הדיפלומאטיים בין ארצות־הברית לבין מצרים הוגדר על־ידי סאדאת כ„עידן חדש ביחסי שתי המדינות". הבית הלבן בוואשינגטון רואה בו „שלב של נורמאליזציה" שיובלט ביותר עם ביקורו הצפוי של הנשיא ניקסון בקאהיר.

זה הישגו הדיפלומאטי של שר החוץ האמריקאני קיסינג'ר, שבמסגרתו פועל להסדרים בסיכסוך ישראל למצרים ועתה בין ישראל לסוריה.

סביר להניח, שביקורו של שר־החוץ הסובייטי גרומיקו בדמשק וממנה לקאהיר, בא למנוע נטייה חדה יותר מדי לארצות־הברית. מצרים חוזרת לשנים שבהן קיבלה סעד כלכלי רב משתי מעצמות־העל. התחרות זו בין ארצות־הברית וברית־המועצות באזור, שעלולה להתבטא בנושאים שיעלו בוועידת ז'נווה. מן הכרח שתעסיק את ישראל. זה פרק חדש באזור על לחציו וגם על סיכוייו.

היום חוזר קיסינג'ר לישראל לשיחות על הצעותיה המעשיות של הממשלה להפרדת הכוחות בחזית הסורית. השיחות יחלו לאחר ביקורם של אנשי „הצלב האדום" אצל השבויים. שליטי סוריה נענו להביעה בפירסום רשימת השבויים, כתוצאה בשינויים מה מקשיחותם, אך המשא־ומתן על הפרדת־הכוחות יהיה כרוך בקשיים. עמדת ישראל, שרמת־הגולן היא חלק ממדינת־ישראל, כהודעתה של ראש הממשלה מנוגדת בתכלית לדעת הסורים, בתמיכת ברית־המועצות. המפתח לפתרון נאות הוא בידי ארצות־הברית.

שיבתה של וואשינגטון לארצות האזור, תחילה למצרים ואחר־כך, כנראה גם למדינות אחרות, היא בעלת משמעות רבה לישראל. מצד אחד היא בולמת השפעה סובייטית חד־צדדית, ומצד שני אי־אפשר לה לקיים יחסים תקינים עם ארצות־ערב אלא בניגודי דעות מסויימים בינה לבין ישראל בענייני הגבולות. מרחב־התימרון המדיני של ישראל הוא, כידוע, מוגבל מאוד. הננו מתקרבים לשלבים שבהם נידרש לוויתורים מכאיבים ביותר, ונצטרך לעמוד באומץ ובבינה.

כתב ירחון צרפתי מוסר מוואשינגטון על

תכנית קיסינג'ר לנסיגה ברמת הגולן אל מעבר לקווים שלפני אוקטובר

פאריס 28 (יופ"י) — הירחון „אפריק־אזי" מסר היום, כי שר־החוץ האמריקאני קיסינג'ר התווה תכניות המראות נסיגה ישראלית מעבר לקווים שלפני מלחמת אוקטובר ברמת־הגולן.

הוא הוסיף, כי לקיסינג'ר גם תכנית להכריז על ירושלים כעיר פרוזות פתוחה לישראל, האו"ם, ירדן, והוואתיקן.

תכנית ההפרדה בין ישראל לסוריה גם תובעת את שובם של 15 אלף סורים לירכת הגולן וקץ לפעולות המחבלים מתחום סוריה.

כתב הירחון בוואשינגטון מוסר, כי מקורות דיפלומאטיים אמריקאניים התוו את תכנית ההפרדה בת שבע הנקודות כלהלן:

● ישראל מחזירה את שובם של 15 אלף איכרים סורים לבתיהם בגולן.

● סוריה מוסרת רשימה של שבויי מלחמה ישראליים ומאפשרת לצלב־האדום לבקר אצלם.

● בשלב הראשון יסוגו כוחות צה"ל מהכיס מגדל שמס — האזן ארנבה שנכבש במלחמת אוקטובר.

● סוריה מתחייבת לא להתיר לכוחות סדירים או בלתי סדירים (מחבלים פלשתינים) לבצע פעולות מזיינות באיזור זה או מתוכו.

● שני הצדדים יסכימו את נשקם ההתקפי מרחק סביר מקו הפסקת האש שלפני מלחמת אוקטובר.

● בשלב השני תיסוג ישראל מאחורי קו הפסקת האש של ה־6 באוקטובר מרחק של שני קילומטר באיזורות הצפונית והדרומית שבגולן ומרחק של ארבעה קילומטר בגיזרה המרכזית. משקיפי או"ם יוצבו באיזור שהיה קודם לכן בשליטת ישראל.

● כאשר יושלמו שני שלבי הנסיגה, השחרר סוריה את שבויי המלחמה.

הכתב כסר, כי קיבל ממקור אמריקאני רשמי את הפרטים הבאים על תכניתו של קיסינג'ר לגבי מעמד ירושלים:

● המקומות הקדושים של ירושלים והערים חברון ובית לחם יעמדו תחת ממשל או"ם.

● הרובע היהודי והרובע הארמני של ירושלים יהיו בתחום אחריותה של ישראל.

● הרובע המוסלמי יוחזר לירדן.

● הרובע הנוצרי יועמד תחת פיקוח הוואתיקן.

● ירושלים כולה תוכרז כעיר פרוזות. אך דבר זה, לדעת קיסינג'ר, לא ימנע את הכרזתה כעיר הבירה של מדינה זו או אחרת.

כוח או"ם של אלפיים חייל יוצב בין הצדדים בגולן

לונדון, 28 (יונ"ע) — כוח או"ם בינלאומי אשר יכלול עד 2,000 חייל יחויק באיזור הנייטראלי בין הצדדים ברמת הגולן, לאחר שיושג הסכם על הפרדת הכוחות בין סוריה וישראל — מוסר פרשן יונייטד פרס ק. סאלר, מפי מקורות דיפלומטיים.

מקורות אלה אמרו כי כבר נעשות הכנות כדי להציב כוח כזה בין הכוחות הישראלים והמצרים בסיני. כוח זה יהיה נפרד מן הכוח המוצב בחזית סיני.

לפי אומדן יהיה כוח האו"ם בגולן זקוק ל־1,500 עד 2,000 חייל, אולם ייתכן כי מספר זה יקוננה בהתאם לדרישות ובהתאם לכוחות אשר יועמדו לרשות האו"ם, יוסיפו המקורות. גודלו של כוח השיטור של האו"ם יהיה גם תלוי ברוחבו של האיזור בין סוריה לישראל אשר ינוטרל.

ברור, כי בתוך השיטור המתוכנן לא ייכללו חיילים אמריקאניים או רוסיים.

סילאסוואו נפגש עם רמטכ"ל מצרים

קהיר 28 (עי"ר) — גנרל אנסיו סילאסוואו מפקד כוח החירום של האו"ם, נפגש היום לשיחה עם רמטכ"ל צבא מצרים מוחמד עבדל ראני גמאסי — זאת אמר דובר האו"ם.

הדובר ציין כי בשיחה נדונו פעולות כוח החירום וגם אספקטים מסוימים הנוגעים לשלב האחרון של ביצוע הפרדת הכוחות בין מצרים וישראל.

גנרל סילאסוואו קיים שיחות דומות בתל אביב עם רמטכ"ל צבא ישראל דוד אלעזר, ציין הדובר.

הצי הבריטי ישתתף בטיהור התעלה ממוקשים

לונדון 28 (עי"ע) — לפי בקשת מצרים מוכן הצי המלכותי הבריטי להשתתף בטיהור תעלת סואץ ממוקשים — על כך הכריז היום דובר משרד החוץ.

התייעצות בצמרת רפ"י על הצעדים כלפי ממשלת מיעוט

מאת סופרנו לענייני מפלגות

מקורביו של השר ש. פרס אמרו אמש, כי ההחלט שלא להצטרף לממשלה החדשה אם שר הבטחון, מ. דיין יתמיד בהחלטתו שלא להצטרף.

אמש התקיימה התייעצות של צמרת רפ"י לשעבר (כנראה בביתו של השר פרס) כדי להחליט על המשך צעדיהם כלפי ממשלת המיעוט שהגב' מאיר מתכוונת להקים.

נראה, כי חלה הגנית מסוייבת בעמדתו של שר הבטחון והוא מתכוון עתה לפעול בעד הקמת ממשלת ליכוד לאומי גם אם הדבר אינו נראה בעיני הגב' מאיר. „יעדת ה־דיברות" הבינסיעתית במפלגת „העבודה" קיימה אתמול פגישה שבה התגבשה הדעה, כי יש להפוך את „אוה" שבצוען המפלגה, לבימ־און אידיאולוגי־עיוני. בפגישה זו אמרו ה"ה פרס ויעקובי, כי הם סבורים שתמיכה רפ"י לשעבר בממשלה אינה מותנית בהצטרפות נציגיה לממשלה.

חיל המצב באדיס אבבה הצטרף לכוחות המרידה

אדיס אבבה, 28 (ע"ר) — נראה כי רוב חיילי חיל המצב באדיס אבבה הצטרף למרידה של הצבא מרחבי אתיופיה ולמעשה נתונה הבירה עתה תחת פיקוח צבאי.

דיפלומטים ערבים אמרו כי הקצינים והוטרים החיילים אינם מרוצים מהחלטת הקיסר למנות את שר הדואר והתקשורת לשעבר לתפקיד ראש הממשלה.

החיילים הקימו מחסומים באדיס אבבה וניצבו ליד נקודות אסטרטגיות שבה.

כוחות הצבא הצהירו כי הם נאמנים לקיסר היילי סלסי ובכרוזים שהוסלו היום ממטוס מעל אדיס אבבה הכריזו החיילים כי אין לראות במעשיהם מרידה.

התמרדו סוחות המשטרה בקורדובה שבארגנטינה

קורדובה, ארגנטינה 28 (עי"ר) — כוחות המשטרה בעיר זו התמרדו ועצרו את המושל, שרי הממשל וכ־80 פקידים.

השוטרים המתמרדים הודיעו כי החליטו לפעול. נגד „הסתננות מרקסיסטית" לצמרת השלטון.

עדי ראיה מסרו כי שוטרים פרצו לבנין הממשלה זמן מה לפני הצהריים, עצרו את המושל ריקרדו אובריגון קאנו, את סגן המושל, חברי הקבינט ופקידים והעבירו אותם למטה המשטרה.

קורדובה היא העיר השניה בגודלה בארגנטינה בעלת אוכלוסיה של 800 אלף תושבים.

מכבי ת"א — „אאוראל" אנטוורפן 74:84

מכבי תל־אביב סיימה את הופעתה בגביע אירופה בנצחון על ה־קבוצה הבלגית „אאוראל" 74:84 לאחר 33:41 במחצית.

פרס רוצה לרכוש מטוסים בארה"ב במאה מיליון דולר

וואשינגטון 28 (עי"ר) — פרס רוצה לרכוש 2 מטוסי אזהרה ופיקוח, הנמצאים עדיין בשלבי פיתוח, מארה"ב — במחיר של למעלה ממאה מיליון דולר — זאת גילו היום מקורות צבאיים.

מטוסים אלה נמצאים בשלבי פיתוח בחברת „בואינג". חיל האוויר מתכוון להפעיל מטוסים אלה, שיסופקו באמצע שנת 1977, כעמדות פיקוד להכוונת מטוסי יירוט נגד מטוסים של האויב ומטרות על פני הקרקע.

נתפס נשק שהוברח מבולגריה לטורקיה

אנקרה, 28 (עי"ר) — זנדרמים בנמל הטורקי איננאדה שבים השחור תפסו מצבור גדול של נשק אשר הוברח מבולגריה בספינת דייג, ו־עצרו את שלושת אנשי הצוות של הספינה.

606 קצינים נפלו או נעדרים במלחמת יוהכ"פ

606 קצינים, ביניהם בדרגות בכירות, נפלו או נעדרים במלחמת יום הכיפורים, זאת מסתבר מהחוברת הנוצפיים, שיצאה לאור ב־10 במארס.

בהוך 2359 ההללים ו־בו1 נעדרים בניע מספר הקצינים שנפלו ל־606, ביניהם אלוף אחד, שני אלופי משנה, 25 סגני אלופים ו־89 רב־סרנים. כ־700 נופלים הם בדרגה סכל ר־550 רבט"ים.

אחוז הקצינים בין הנופלים הוא 24 — וזהו האחוז הגבוה ביותר של קצינים שנפלו במלחמות ישראל.

צויין כי הכושג „מלחמת הסוראים" שניסו להדביק למלחמת יום הכיפורים אינו תואם את המציאות. במלחמת יום הכיפורים נפלו או נעדרים 123 טוראים בלבד. בששת הימים היה מספר הטוראים שנפלו 284 מתוך 777 ואילו במבצע קדש היה מספר הטוראים שנפלו מחצית מ־171 הנופלים.

לפני פרסום החוברת נערך משאל בין בני המשפחות על בקשות מיוחדות בקשר לפרסום השמות. נציגי אכ"א ביקרו אצל כל המשפחות. 32 משפחות חללים ו־18 משפחות נעדרים ביקשו לא לפרסם את שמות יקיריהם בחוברת מסיבות שונות. בקשה זו כובדה. לעומת זאת לא יכול היה צה"ל להיענות למספר בקשות אחרות, כגון להוסיף לשם גם כינוי, ניקוד השם הגזרה שבה נפל, קורות חיים, קורסים שעבר תכונות אופי וכדומה.

החוברת הכלול את הנופלים מ־6 באוקטובר 1973 ועד ל־12 בפברואר 1974 והפרטים יהיו: דרגה, שם המשפחה, שמות האב והאם ומקום הקבורה.

החוברת תצא ב־10 במארס בערב ותועבר למשפחות החללים על ידי רצים ביוהדים. למחרת תופץ לכל דורש באמצעות הדואר, האוניברסיטאות, מערכות העתונים, מוסדות הנצחה, רשויות מקומיות, ובהוספות צבור כספריות עירוניות ובתי הספר, יחידות צה"ל ושגרירויות ישראל.

ביום צאת החוברת תפורסם מודעה אבל גדולה מטעם צה"ל.

בתשובה לשאלה אמר אתמול דובר צה"ל תת־אלוף אפרים פורן כי לגבי העלאות בדרגות של החללים יתנהגו כמו לגבי החיים. מי שמילא תפקיד בעל דרגתו — יועלה בדרגה.

בתשובה לשאלה נוספת נמסר כי לגבי חלק גדול של הנעדרים בחזית הסורית נמסר עוד קודם־לכן למשפחות כי ישנן עדויות שבניהן ביכפו בבפעולות מלחמה.

נפטר הרב אליעזר נוביק ז"ל

הרב אלעזר נוביק, לשעבר סגן נשיא המזרחי בארה"ב נפטר אתמול בירושלים בגיל 78 והובא לקבורות בבית העלמין בסנהדריה.

המנוח נולד באוקראינה והיגר לארה"ב בשנת תרע"ג. רוב ימיו שימש חזן בבית כנסת גדול בוואשינגטון ועם זאת עסק בצרכי ציבור. בין היתר היה פעיל בייסוד החינוך היהודי בארה"ב ובמלחמת העולם השניה עסק בענייני הצלה. היו לו קשרים טובים עם משרד החוץ האמריקאני. תודות להשפעתו נתנו אשרות כניסה לרבנים ולתלמידי ישיבה בזמן המלחמה.

היה מראשוני תנועת המזרחי ו־ציר בסעמפה לקונגרסים ציוניים.

בשנת תשי"ג עלה לישראל וכאן שימש כחבר הנהלת „מוסד הרב קוק".

בלווייתו השתתפו חברי המרכז העולמי, נציגי מוסד הרב קוק, „מפעל התורה", ישיבת „מרכז הרב", „בית זבול", הרב זלמן רייכמן, הרב צבי תבורי, הרב שילה רפאל והרב יעקב אדלשטיין מרמת־השרון.

השאיר בן הרב עזרא נוביק, ר"ם בישיבת רמת־השרון. אלמנה וארבע בנות בארה"ב, נכדים ונינים.

אזכרה בהר הרצל לחללי צה"ל שמקום קבורתם לא נודע

כ־2 רבבות מבני משפחות החללים של כל מערכות ישראל שמקום קבורתם לא נודע התכנסו אתמול למעמד אזכרה בבית הקברות הצבאי על הר הרצל בירושלים.

מעמד האזכרה נערך ערב ז' באדר, יום פטירתו של משה רבנו שמקום קבורתו לא נודע.

שבילי בתי העלמין בלאו בני משפחות שכולות, קרובים, חברים לנשק וידידי הנעדרים, אשר לשמם הוצבו מצבות אבן מעוטרות זרי פרחים. בין המשתתפים באזכרה היו ראש הממשלה, שרים, הרמטכ"ל ר קציני המטה הכללי של צה"ל, כפקדי החילות, הרב הראשי הראשון לציון, חברי כנסת וחיילים פצועים, שכמה כהם נעזרו בידי ידידיהם ר קרוביהם להגיע אל בית העלמין.

הרב הצבאי הראשי, תת אלוף מ. פירון, אמר דברי אזכרה.

בשם הממשלה נשא את דברו שר הבטחון, שהעלה את זכר הנופלים שמקום קבורתם לא נודע. מר דיין אמר, כי מלחמת יום הכיפורים היתה הקשה שבמלחמות ישראל. „בסערה המלחמה במדבר סיני, בגולן, בין צוקי החרמון ובים, נפלו חיילים רבים שמקום קבורתם לא נודע. אותם, את אלה שנפלו במערכות ישראל, נספיד היום. תציב להם יד בקודשה שבעריגו. זכרם ודמותם גבוהים ונישאים מכל מצבת אבן" — אמר מר דיין.

כמה מקרב בני המשפחות השכולות התפרצו במהלך הטקס בקריאות גנאי כלפי ראש הממשלה ושר הבטחון, ומתוך מרירות ויגון הטיחו כלפיהם דברי־האשמה חריפים. רק לאחר שגבת מאיר ומר דיין ניגשו אל אחדים מבין הזועקים ושוחחו איתם אישית, נרגעו רוחותיהם.

אזכרה לחללי מהחבת יום הכיפורים בישיבת „מרכז הרב"

בהיכל הישיבה המרכזית, מרכז הרב בירושלים נערכה אתמול אזכרה לתלמידי הישיבה שנפלו במלחמה. נכחו משפחות הקדושים ומאות תלמידי הישיבה. הרב הראשי גורן שדיבר באזכרה העלה על נס את מסירות הנפש של תלמידי הישיבה שקידשו שם שמיים ברבים ומגנו קדושה וגבורה. הוקראה איגרת של ראש הישיבה הרב צבי יהודה קוק אשר נבצר ממנו להשתתף באזכרה עקב מחלה. נשאו דברים הרב שאול ישראלי, הרב אברהם שפירא, דייני בית הדין הגדול, הרב עזרי קלכהיים.

באולם דינגר בסמינר בית הכרם בירושלים התקיימה אזכרה בהשתתפות כאלף איש לזכרם של 11 החיילים מבני שכונת בית הכרם שנפלו במלחמה. גם בעצרת זו נשא דברים הרב הראשי לישראל ש. גורן שהעלה את זכרם של הנופלים ואמר כי מספיק לנו למות על קידוש השם צריך להתחיל לחיות על קידוש השם. דברו עוד רב השכונה הרב דוד שפירא, סגן ראש העיר ע. אזולאי סג"א א. אבידן וצ. פינקלשטיין. פרקי משניות לימד הרב מ. זלצבורג.

בצער רב אנו מודיעים על פטירתו של

שאר בשרנו היקר

הרב אלעזר הלוי נוביק ז"ל

הבנויה המדלבים

ד"ר שמחה מנדלבים ומשפ'

ד"ר משה מנדלבים ומשפ'

עזרא נוביק ומשפ'

משה מאירוביץ ומשפ'

אברהם בירמן ומשפ'

מוסד הרב קוק ✱ יד הרב מימון

ההנהלה וחבר העובדים

אבלים על פטירת

הרב אלעזר נוביק ז"ל

חבר ההנהלה

ומביעים תנחומיהם למשפחה הכבודה

הסתדרות הרבנים באמריקה

ישיבת אחוזת יעקב אורט — קרית נוער גן יבנה

ת.ד. 31, גן יבנה — טלפון 94328—055

ההרשמה לשנת הלימודים החלה

לכתה ט' במגמה: אלקטרוניקה

מכניקה

עבוד עץ

לכתה י' נשאר מספר מקומות פנויים עבור בוגרי הישיבה בלבד.

מספר המקומות בפנימיה מוגבל

● על הנרשמים להביא תעודת זהות של ההורים, תעודות כתה ז' ח' (ט) והמלצה מבית הספר.

שעות המשרד 12.00 — 8.00 ו־ 16.00 — 14.00.

הנהלת הישיבה

בית הארחה

„בית יהושע" בע"מ

מרכז קייט ותיירות

ליד נתניה — דאר אבן־יהודה

יפתח אי"ה ב־12.3.74

מתקבלים בתנאים מיוחדים לתקופה של חודש ימים ומעלה תירים ישראלים ופנסיונרים.

✱ מטבח כשר למהדרין

✱ חדרים עם שרותים צמודים ומיזוג אויר

✱ בריכת שחיה ומגרשי ספורט

✱ בית כנסת ומועדון חברתי במקום.

למעוניינים אוכל דיאבטי והשגחה רפואית.

לפנות בכתב או טלפונית למספר 99567—053

יד בן צבי

השבוע ביד יצחק בן־צבי

ירושלים

א. יום ראשון, ט' באדר תשל"ד 2.3.74

הסמינר השנתי על „ירושלים לתקופותיה" (באנגלית)

1. צמיחתה של ירושלים בימי בית ראשון — ד"ר מגן ברושי

2. אחרית ממלכת יהודה וכיבוש ירושלים — פרופ' אברהם מלמט

יושב ראש: ד"ר ה. השקס

ב. יום שני, י' באדר תשל"ד 4.3.74

הסמינר השנתי על „ערי הקודש"

1. גיאוגרפיה ישובית של הר חברון — פרופ' יהושע בן אריה

2. חברון באגדות חז"ל — פר' פנחס פלאי

(לנרשמים בלבד)

בשיתוף עם המחלקה לתרבות, עיריית ירושלים

ג. קורס להכשרת מורים כמדריכים בירושלים וסביבתה

בשיתוף עם „הועדה המשותפת להשתלמות עובדי הוראה" הקורס יערך בימי שלישי וחמישי החל ביום ג' 5.3.74

פרטים והרשמה: ב„יד בן צבי" טלפון 1־39202

בית הכנסת בהיכל שלמה

השבת, פרשת תצוה, ח' באדר תשל"ד

יעבור לפני התיבה החזן

מיכאל מגיד

[עולה מבריה"מ]

בלווי מקהלת היכל שלמה.

זמני התפילה:

תפילה בערב שבת בשעה 5.30

בשבת בבקר בשעה 8.00

הסתדרות הפועל המזרחי בישראל

המחלקה לחינוך הנוער

מחלקת הארגון — לשכת המסים המרכזית

הודעה למזכירי הסניפים ועובדי לשכות המסים של הפועהמ"ז

בגלל סבות שאינן תלויות בנו

נדחית פתיחת הסימנריון בניר־עציון

ליום שני י' אדר תשל"ד 4.3.74 בשעה 10.30 לפנה"צ במקום יום ראשון אשה"צ כפי שהודענו.

הרשמה משתתפי הסימינר בניר־עציון משעה 9.30 עד 10.30 לפנה"צ.

משרד החינוך והתרבות — מרכז ההסברה

עיריית ירושלים — מחלקת התרבות — האגף לתרבות תורנית

היכל שלמה

המחלקה להפצת תורה לעם

איחוד רבנים עולי ארצות המערב

עונג שבת

(באנגלית)

הערב, ליל שבת, ט' זכור (1 למרץ, 1974), בשעה 8.30 ב„היכל שלמה" ירושלים

בהשתתפות:

הרב ד"ר ישעיהו מאיר לרמן:

„סכנות העמלקיות"

מר שאול בן־חיים:

ממשרד החוץ

„ישראל והארצות המתפתחות"

זמירות שבת בציבור

בהדרכת החזן אריה גולדפרב

תוכנית „מלוה מלכה"

מחר, מוצש"ק, בשעה שמונה, בהיכל שלמה, תתקיים תוכנית „מלוה מלכה, בהשתתפות החזן יהודה לנדנר, בלווית הגב' לנדנר, וסידעון על החיים הדתיים בישראל. הנואם: מר פנחס אליאב, ממשרד החוץ.

הקהל מוזמן!

משרד הבטחון

אגף־השיקום

הלשכה המחוזית ת"א־יפו

אגף השיקום במשרד הבטחון

מביא בזה לידיעת צבור נכי צה"ל

שהחל מיום ג' י"א אדר תשל"ד 5.3.74

תועבר המרפאה ביפו מרח' יהודה הימית 43 לרח' יהודה מרגוזה 13.

קבלת קהל: בימים א—ה בשעות 13.00 — 08.30

(פרט ליום ד')

בימים ב' ו־ה' בשעות 16.00—14.30 אחה"צ.

אוניברסיטת חיפה

מודיעה

כי ההרשמה לשנה"ל תשל"ה

תסתיים בח' בניסן תשל"ד (31.3.74)

ללימודי התואר הראשון (ב"א) בחוגים:

במדעי הרוח

בביה"ס לחינוך (כולל המחלקה להכשרת מורים ע"ש א. בירם וביה"ס לחינוך של התנועה הקיבוצית „אורנים").

במדעי החברה (כולל החוג למתמטיקה, החוג לסטטיסטיקה ולימודי מחשב). מכללת עמק יזרעאל „אהל שרה".

ללימודי התואר השני (מ"א) בחוגים:

מקרא, ספרות עברית, הסטוריה של עם ישראל, תולדות הציביליזציות הימיות, פילוסופיה, הסטוריה כללית, אנגלית, חינוך־ייעוץ, חינוך — תכניות למודים דרכי הוראה והדרכת מורים, פסיכולוגיה, סוציולוגיה; אנתרופולוגיה, מדע המדינה, ביה"ס לעבודה סוציאלית.

וללימודי תעודה

ספרנות

מינהל במלונאות

בחינות המיון הכלל־אוניברסיטאית

תתקיים ביום ב', כ"א באייר תשל"ד — 13.5.74

ולא כפי שפורסם בחוברת „מדריך לנרשמים".

חוברות הסברה וטפסי הרשמה ניתנים לרכישה:

1. בחנות אגודת הסטודנטים באוניברסיטה, בימים א'—ה' בשעות 10.00 עד 16.00.

2. בחנות ספרים „זהר", רחוב החלוץ 22, חיפה.

אנו מודיעים בצער רב על פטירתו הפתאומית של

משה בן חיים טובולסקי

(מברודי — פולין)

הלוויה תצא מבית החולים „שערי־צדק", היום, יום ששי, ז' אדר תשל"ד בשעה 11.00.

המשפחה

תנועת האשה הדתית לאומית

סניף תל־אביב

מזמינה את ציבור חברותיה ואוהדיה לפתיחה החגיגית של

שוק תערוכה תשל"ד — 1974

בחסות בנק המזרחי המאוחד בע"מ

ביום ראשון ט' באדר תשל"ד 3.3.74 באולמי בית ציוני אמריקה

רח' דניאל פריש 1 תל-אביב, בשעה 4.00 אחר הצהריים.

הפותחת:

הרבנית צפיה גורן

נשיאת סניף תל-אביב

גזירת הסרט

ע"י הגב' חנה חזני

במסגרת השוק יתקיימו האירועים:

יום שני י' באדר 3.3.74 — בשעה 6.00 בערב — תצוגת מאכלי עוף והודו — בשעה 8.00 בערב — תצוגת אפנה — בהשתתפות חברות מעולות

ביום שלישי י"א באדר 4.3.74 — בשעה 4 אחה"צ — מנחה לילד — בחסות „נחלת" — שמוליק רוזן — חידון — המטר לנצר — שירה בציבור — היאמרזן בובות, קומם

...יגים מ־18 מדינות אירופה בוועידת רופאי השיניים

...נציגים מ־18 מדינות ...תפים בוועידה השנתית ...ארגון האירופי של רופאי ...יבה, אשר נפתחה אתמול ...ר במלון „הילטון" בתל־... עם המשתתפים נמנים ...אשי הפדרציה הבינלאו־ ...של רופאי השיניים.

...תח הוועידה בירך את האור־ ...ד"ר ש. גרנות, יו"ר הסתדרות ...השיניים בישראל. הוא הביע ...על כך שהארגון מצא לנכון ...את ועידתו בישראל על אף ...ת הפיכחות של היום. ...שך הוועידה יופיע בפני ה־ מתכנסים שר הבריאות מר ויקטור שם טוב. שאר הפגישות יוקדשו ל־בירורים מקצועיים, שעיקרם התפ־תחות וריענון מקצועי בתחום רפו־אה השיניים. מרצה מרכזי בפני הוועידה יהיה פרופ' אינו שאקי, לשעבר דיקן הפקולטה לרפואת שי־ניים באוניברסיטה העברית בירו־שלים. את הדיונים מנהל היו"ר ה־עולמי של הפדרציה, ד"ר י. פרנ־הופר משוויץ.

יצויין כי הנציגים הבורה אירו־פים בארגון לא באו לוועידה ב־ישראל. לטעמתם היו הנציגים מ־אנגליה, צרפת, בלגיה, הולנד, גר־מניה, אוסטריה, שוויץ, פינלנד, נורווגיה, שבדיה דנמרק. אתמול עמדו להגיע נציגים נוספים מאירופה ונציג אורח כמאלטה.

...עליית מחירים ...מופרזות של דגים

מאת סופרנו הכלכלי

...יעד הארצי של ענף הד־ ...ייג התאחדות הסוחרים ...אתמול ב„תנובה" ויובר־ ...ההנים להפסיק את על־ ...המהירים שבלקה הגדול ...זה בל הבדיקה.

...יבה נמסר, כי לאחרונה יש ...ירות בלתי פוסקות של דגי־ ...ת, דגי"ם, בקלה קפוא ופילה. ...יך זה להעלאת מהירים כינה־ ...„תנובה" חברת „אטלנטיק־ ...ונים ומשווקים פרטיים.

וגבר הפיקוח על דמי הפיקדון לחמרי אריזה

מאת סופרנו הכלכלי

...עד הסוחר והתעשיה ...יה התאחדות הסוחרים ...מ צעדים אדמיניסטרטי־ ...ומשפטיים נגד היצרנים ...די את מהיר דמי הפקדון ...ומרי אריזה.

...יה זו נמסרה למזכיר התאח־ ...הסוחרים, מר מ. פרלוק, צ"י ...אנף המהירים בשורד המסחר ...ביה ד"ר מ. ספר, בעקבות ...על תביעה של תוספת 7 ל"י ...ון על ארגזים פלסטיים. ד"ר ...אבר כי דרישה זו היא עבירה ...רק הפיקוח על זיוק הפיקוח על ...ים ושירותים ואין להיענות ל־ ...ת היצרנים.

זכו בהגרלת הפיס

בהגרלת מפעל הפיס 9 שהתקיימה אתמול זכו בסך 150,000 ל"י המס־פרים: 363990 .472398

בסך 50,000 ל"י זכה המספר 753413

בסך 13,500 ל"י זכו המספרים: 305150 .781940

בסך 6,250 ל"י זכו המספרים: 269697 378983 585802 .746885

בסך 1.250 זכו הכרטיסים: 031490 079264 132363 133546 258403 267977 295933 298009 345348 485263 507783 509816 524628 567273 620723 629889 697529 718186 741507 763425 .788236

בסך 600 ל"י זכו הכרטיסים שמס־פריהם מסתיימים ב־05649 16070 19017 26707 30903 50081 60930 78872 88060 .99503

בסך 250 ל"י זכו הכרטיסים ש־מספריהם מסתיימים ב־00305 50257 89909 06687 51596 90617 10266 52125 95169 21518 55625 96997 23101 56822 99242 25241 64651 28853 71756 27023 73770 46838 74061 46866 .83530

בסך 100 ל"י זכו הכרטיסים שמס־פריהם מסתיימים ב־1218 2202 3316 3479 6963 7460 .7757

בסך 50 ל"י זכו הכרטיסים שמס־פריהם מסתיימים ב־0042 2028 4696 7127 0075 2563 5091 7175 0648 2612 5223 7896 0691 2742 5356 8096 0823 2752 5856 8119 1262 2931 6171 8420 1593 3028 6231 8500 1688 3230 6319 8810 1845 4199 6425 9383 1971 4481 .6772

בסך 4 ל"י זכו כל הכרטיסים ש־מספריהם מסתיימים בספרה 5.

נמנע חילול־שבת בקולנוע ברמת־גן

מאת סופרנו בגוש דן

בהתערבותו של סגן ראש העיר מ. אדלר נמנע פתיחת קולנוע „אר־אויד" ברמת גן להקרנת סרט בליל שבת.

בעקבות פתיחת קולנוע „אורדע" בליל שבת האחרונה פירסם קולנוע אואזיס מודעות ברחובות העיר על פתיחתו להצגת סרט הערב בליל שבת.

עם פרסום ההודעה פנה מר אדלר לראש העיר ד"ר פלד ובהתערבותו של ד"ר פלד ומר אדלר הצליחו לבטל את הצגת קולנוע בליל שבת.

סמינר לטיפוח תודעת השואה

מאת סופרנו בתל אביב

מרכז הסתדרות המורים, יזום סמי־נר לטיפוח תודעת השואה בהשתת־פותם של מחנכים ישראליים וגר־מניים.

סמינר זה נערך בשיתוף הסתדרות המורים האיגוד לחינוך וכדע של מורי גרמניה המערבית והוא חלק מתכנית רב שנתית המיועדת ל„חי־פוש דרכים למניעת שיכחת השואה ולהסקת לקחים מבנהד".

בסמינר שנפתח שלשום ויימשך כ־שבוע ימים, משתתפים 16 מחנכים גרמניים ו־16 מחנכים ישראלים. הוא נערך בבית ההבראה „ארזה" ס־במוצא.

בין ההרצאות המרכזיות הנכללות בסמינר — „יסודותיה של ההיסטוריה היהודית ב־300 השנים האחרונות, שורשי האפשיזם בגרמניה, יחסי יש־ראל גרמניה בעבר בהווה ובעתיד וסקירות כלליות של בערכה החינוך והבעיות הנוכחיות בישראל ובגרמ־ניה.

הסמינר זה כולל גם דיונים על מר־שאים ספרותיים שונים וכן כני ימי סיור. הוא ינהל בדיון מיוחד בהש־תתפות הלמידים על תודעת השואה ועל יחסי ישראל—גרמניה.

ב ה ד ל ה

לטעם המחלקה לתרבות של איגוד המושבים של הפועל המזרחי ירצה השבת פרשת תצוה במושב מחולה שבבקעת הירדן מר יונה כהן, הסופר הפרלמנטרי של „הצופה" על הנע־שה בכנסת ובמדינה. לאחר הרצאה שאלות ותשובות.

תעודות ל־108 עורכי דין חדשים

108 עורכי דין קיבלו אתמול את תעודותיהם מטעם לשכת עורכי הדין בישראל, בטקס המכה שנערך ב־אולם „וייז" בקרית האוניברסיטה ה־עברית בירושלים.

הטקס נערך בנוכחות קהל מוז־מנים ובני משפחותיהם של מקבלי התעודות.

ירושלים

הוכרז לרשת הערובין

השכונים החדשים בדרום־מזרח ירושלים שקבו באחרונה הוברו ל־רשת העירובין של המועצה הדתית בירושלים ומעתה מותר לטלטל בהם בשבת. את הבול השלימו פקחי ועובדי המועצה הדתית את החיבור העירובין בשכונות גילה, ארמון הנציב, קריה־ים, והחת הלימה וצוד לרשה ה־עירובין של המועצה הדתית בירוש־לים. בעתה גדל שטח העירובין של המועצה הדתית ב־10 קי"מ נוספים.

ביהכ"נ „היכל שלמה"

הפילה הגינה. „קבלת שבת" ו„שחרית" ע"י החזן מיכאל בגיד מ־בוסקבה.

הרב אברהם צ"ל יהודיש ב„היכל שלמה"

ב„פרשה השבוע לאור ימינו". ה־שבה בשעה 3.30 אחה"צ.

הקהל שואל — העתואים משיבים

צוות פתוגאים ישיב לשאלות ה־קהל, בעתון הפתיגאים הערב בשעה 8, בבית העם. בצוות ישתתפו: יהו־שע הכזור, („דברי"), שישיב לשא־לות בעניני מדינה; יעקב לוחן, (מ־הטלוויזיה), ישיב בעניינים ערביים ומיכאל קרפין, (מהידורי ישראל), ישיב בעניינים בבאריכ. העתון נערך בשיתוף עם המחלקה להרבות של העירייה. הכניסה לכל.

חיפה

בית כנסת לנוער בבי"ס ממ"ד „יבנה — נצח ישראל"

התפילות בכל ליל שבת לפי זמני הדלקת הנרות ובשבת בבקר בשעה 7.30 לפני התפילה שפור בתלכות ע"י המורה הרב שעיתו נגר, ב־8.15 התפילה המבוגרים לפני ההפ־לה הם בני־נער, לפני קריאה ההו־רה ליכהד כשניות ע"י הרב הנ"ל לזכר הלמידי ביה"ס שנפלו במער־כות ישראל ושעל שמם נקרא בית הכנסת.

הועלו המסים בעמק חפר

על שיעוריים בהיטל מס הארנונה הכללית לשנת 1974 על אדמות של־חין, בריכות דגים ויחידות דיור ב־ישובי עמק הפר — החליטה מליאת המועצה האזורית בישיבתה ביום ד' בכפר ויתקין.

כמו־כן הוחלט על העברת מכון המים באליכין החל מ־1 באפריל ש.ז. לרשות הועד המקומי ועל הח־שת פירסום מכרז על סלילת כבי־שים פנימיים במושב עולש.

תל־אביב

בהתייבם חדשים בקוי שירות

דובר משרד התחבורה הודיע את־מול על הצריפי נסיעה חדשים בקוי שירות 4 ו־5 בתל אביב. להלן המ־חירים החדשים:

קו 4: בין השעות 05.00—23.29 70 אג'; בין השעות 23.30 — 4.59 90 אג'.

קו 5: בבין השעות 05.00—23.29 — 0.85 אג', בין השעות 4.39 — 23.30 — 1.— ל"י.

דובר משרד התחבורה מוסיף, כי ההפלאה בתעריפי הנסיעה בנס־עות ביהודות בכל הארץ בשיעור 23 אחוזים ובאזור מונה ת"א 25 אחוזים כהבסיס על המחירים שהיו בתוקף עד למועד בו נכנסו לתוקפם ההע־לאות האחרונות השבוע.

בבית הכנסת הגדול

(אלנבי 110)

הכבת יעביר לפני התיבה החזן הבכיר מר דוד פישר. ערבית 5.00 שחרית 8.00.

ביום רביעי ב־7.00 בערב השיעור השבועי בגמרא ע"י ראש הנהלת בית הכנסת מר אברהם יצרוני: ירושות וצבאות. הציבור בוהמ'.

בית הכנסת „בית אל"

(פרישמן 23)

לירגל עליתו להורה של הנער סניאור־זלמן בן רבנו הרב חיים הלוי פרדס יתקיים השבת פרשת „הצוה־זכור" רק כניין אחד בשעה 8.00 בבוקר. לפני התיבה יעבור החזן הראשי מר מאיר קופרבן, בלהיית מקהלה בניצוחו של מר י. סלים. אחר התפילה קידושא רבא.

ב„אהל שם"

השבת פרשת תצוה, (2.3) ב־10 י. טברסקי: תנ"ך; ב־11 הרב פריד־לנדר: תלמוד; ב־4 במסיבת „עונג שבת" ירצה יהושע הדרי על הנו־שא: „האנטישכיות צורותיה וגור־מיה". הפותח: יו"ר „אהל שם" משה גולדשטיין. דברי אגדה — ד"ר ש.ז. כהנא.

באגודת „אהבת הסד"

בכל ירב וערב ב־8 בבית „אהבת הסד" רח' נחמני מס' 61 מתקיימים השיעורים דלהלן: ליל שבת ק' במסיבת „עונג שבת" ע"י עלחנות ערך־כים, בההתפות רבנים וחזנים אור־חים. ביום ראשון — גמרא ע"י ערי־משה בידרמן. ביום שני — עין־יעקב — ע"י הרב משה ברנשטיין. ביום שלישי: תנ"ך יחזקאל — ע"י הרב שמעון פרנקל. ביום רביעי רמבים — ע"י ד"ר יהודה מוריאל.

עמיאל נגיר — יועץ לשר החוץ

. כר עמיאל נגיר, לשעבר שגריר ישראל באיטליה, נתמנה יועץ לשר החוץ ושגריר ביוזמה. על כך הודיע אתמול דובר משרד החוץ.

במפלגה ובתנועה

תנועת האשה הדתית לאומית — ירושלים

עונג שבת במכון „הרי פישל", פרשת השבוע — הרב ראובן סיני. עיונים בתפלה — שושנה הלצברג. בבית הכרם בפנסיון מרגוע פרשת השבוע — הרב דוד שפירא.

מ־קדונים דתיים לאומיים —

שילה, על הנושא: מלחמות ה־יוהדים בגולן. ירצה: משה ארדון. הכנחה: החזן י. סטרונין. זמירות שבת ושירה בציבור.

בילו, על הנושא: „פרשת זכור". ירצה: הרב משה הרשטיק. הכנחה: החזן י. שפירא. זמירות שבת זמי־רה בציבור.

רמת־אביב, על הנושא: מש־נכנס אדר, ירצה: הרב עזרא בר־שלום. הכנחה: י. הולר. זמירות שבת ושירה בציבור.

„אהבת הסד", על הנושא: „זכור את אשר עשה לך עמלק". ירצה: הרב דב שחור. הפותח וה־מנחה: הרב משה ברנשטיין. פרקי חזנות ושירה ע"י החזן ישעיהו סרלניק.

תנועת האשה הדתית לאומית תל־אביב

פרשת שבוע בהמשך שינקין, ב־בית ההסברה דרויר (גליפולי 62). המרצה: שמחה גוטליב.

תנועת האשה הדתית לאומית

תל־אביב: במעון עולים הירקון: קבלת שבת ומסיבת עונג שבת עם החזן זיו. מעון עולים קסם: קבלת שבת ומסיבת עונג שבת עם החזן: סטרונין. בשיתוף המועה"ד בת"א. נתניה: מביה"ס ממ"ד עוזרים: מסיבה הנוכה להורים עולים. הופ־עות תלמידים באומר, נגינה וריקוד. כיבוד מסורתי (בשיתוף עם המועצה הדתית).

השוק — (בת"ים בסניף הפוהכ"ן (הרצל 62) בימים ראשון שני ו־שלישי: ט' י' י"א באדר 4—5 בברוך. הפתיחה ביום א' בשעה 5.00—7.00. ובימים שני ושלישי: מ־9.00 בבוקר עד 7.00 בערב. קיים מכחר עשיר של בגדי ילדים, גב־רים ונשים. כל ההכנסות קודש ל־מוסדות ילדים.

שבת ט' אדר תשל"ד (2.3.74).

רעננה: בסניף הפוהכ"ן בשעה 4.30 אחה"צ פרשת השבוע. המרצה כר יהודה כחולי.

בני־ברק: במועדון ההורה רח' דניאל בשעה 4.30 אחה"צ חוג קשי־שים. פרשת השבוע: משה גורן.

קריה־מוצקין: בבית הכנסת ל־נער בשעה 11 לפנה"צ. ירצה הרב דמתא הגר"ם פוגלמן על הנושא: „משנכנס אדר מרבין בשמחה".

יום ראשון י' אדר (3.3.74)

קרית שמואל: מסיבת פורים ע"י שולחנות ערוכים להברות ותי־קות ולהורי ילדי הגן בשכון, בגן הילדים בשעה 7.30 בערב. מאיר לוי ירצה על חג פורים בהשפזה.

יום שני י"א אדר (4.3.74)

בני־ברק: בבית הפועל המזרחי ב־5 אחה"צ מסיבת פורים לקשי־שים. ברכות: י. גוטליב ראש העיר ומר א. גואלמן. בתכנית הופעת בנות בית־ספר „משואות" הצגה, שי־רה ורקודים.

במפדל חיפה

שיעורי תורה: בביכנ"ס הפוהכ"ן בבית התנועה (החלוץ 59) בשבת בשעה 7 בבוקר שיעור בגמרא ע"י מנחם המר, שעה 10.30 שיעור ב־רמבים ע"י מאיר אורין. בכל יום רביעי ב־8 בערב שיעור בגמרא ע"י הרב ג. ראטה.

בביכנ"ס בשכון הפוהכ"ן בקרית אליהו, בשבת בשעה 10 שיעור ב־גמרא ע"י יצחק לבבון. אחה"צ שי־עור בגמרא ע"י ישראל פולקביץ. בכל ימות השבוע לפני תפילת מנ־חה שיעור בגמרא במסגרת לימוד דף היומי ע"י הרב בהרב ליבר.

בביכנ"ס המרכזי בק' אליעזר ב־שבת בשעה 3.30 שיעור רמבים ב־הדרכת דוד אורבך. ביום ראשון ב־17.30 שיעור ברמבים וביום המי־שי 17.30 שיעור ע"ני בספרי נביאים בהדרכת דוד אורבך.

תורנות בתי מרקחת

בליל־שבת

ירושלים: „אורה", המלך ג'ורג' 27, טל. 222043. „תוהבג'יאן", רובע הנוצרים, טל. 283401.

תל־אביב: „פרנקל", המלך ג'ו־רג' 28, טל. 223721. קסטל, אבן גבירול 147, טל. 443726. „יאני", יהודה הלוי 67, טל. 612474.

פתח תקוה: „רסל", רוטשילד 89, טל. 911406.

בת־ים: „בלפור", בלפור 90.

חולון: „אסותא", טרומפלדור 4.

רמת גן והסביבה: „רמה", רחוב ז'בוטינסקי 65, טל. 793483.

הרצליה והסביבה: „בריאות", סו־קולוב 65.

רמלה־לוד: „המרכז", ז'בוטינסקי 13, רמלה.

באר שבע: „אביב".

ב ש ב ת

ירושלים: „ד"ר פרקש", הפלמ"ח 28, טל. 36084.

תל־אביב: „הנביאים", המלך ג'ו־רג' 72, טל. 286740. „נורדאו", בן יהודה 183, טל. 242673. „גרוסר", שינקין 27, טל. 284791.

פתח תקוה: „בריאות", חובבי ציון 13, טל. 912357.

בת־ים: „בת־ים", בלפור 45.

חולון: „שינקין", סיקולוב 68.

רמת גן והסביבה: „חן", רחוב ז'בוטינסקי 99, טל. 794434.

הרצליה והסביבה: „כפר שמריהו", מרכז מסחרי, כפר שמריהו.

רמלה־לוד: „המרכז", ז'בוטינסקי 13, רמלה.

באר שבע: „בריאות".

במוצ"ש

ירושלים: „אופלטקה", יפו 110, טל. 224021. „אל טויד", האן אל זית, טל. 282040.

תל־אביב: „פרנקל", המלך ג'ורג' 28, טל. 223721. „ככר המדינה", ה' באייר 48, ט ל. 258046.

הרצליה והסביבה: „כפר שמריהו" מרכז מסחרי, כפר שמריהו.

לוח „הצופה"

● למסור ילדים ברחובות דרושה אשה בחורה בודדה באחריות ורצי־נות לינה הכרחית, תנאים מצויינים. 950392.

● דירה למכירה 2½ חדרים לב־הזהב 11 קוקר רמת־גן, 762369 — 744152.

● בבני ברק למכירה 3 חדרים + פ"א בבנין חדש בניה מידית ב־הזדמנות 39587.

● פירוש הקונה רהיטים, אנטיקות, פרידז'ירים, ריהוט כשרדי וכל הפצי בית אחרים. טלפון 864938, 874245 בערב 876852.

● לזוג מבוגרים (דתיים) דרושה דירה פשוטה, לשנה שנתיים בסביבות נס ציונה, ראשון לציון, רמלה, לוד לפנות בכתב ת. ד. 8582 תל אביב.

● בבני ברק סביבת הצעירה 3 חדרים ק"ק ומרפסות סגורות 786665.

● שכון לזוגות צעירים חדש 3 חדרים 72 מ"ר בקרית שמואל, חיפה מוכן בעוד 3 חדשים, לפנות למס־טלפון 536080 (04).

● בבני ברק להשכיר לשנתיים דירת 2½ גדולה, מרוהטת חלקית, ק"ג, הרצל 24, דירה 6, טלפון 788942.

● לרבנים! ולאספנים: מוכר ד־קונה ירחונים תורניים ישנים, כרכים ומודדים טלפון 792504 בני ברק ב־ערב.

● בגבעתיים דירה 2 חדרים הול גדול קומה ב' להשכיר, 958378.

בתי קולנוע

ירושלים

שעות ההצגה
במוצ"ש — 700—900
בימי חול — 900—700—400

אורנע טל. 224732
המקצץ

הבירה
קטינות במלכודת

אודיון
איזה מין עוזרת

תל־אביב

אסתר
שבוע 9
אני אוהב את גרושתי

גורדון
שבוע 41
הבלונדיני עם הנעל השחורה

גת
שבוע 24
פיט וטילי

חן
שבוע 3
הרקולס נגד קאראטה

פאר
שבוע 9 ואחרון
איזה מין עוזרת

סינרמה
שבוע 2
פט גארט ובילי הנער

ד־ ־ אין
ב־7.00
רטובים ועליזים
ב־9.30
שבוע 2
בוליט
בהצגה מוצ"ש
אליבי

ליכוור
שבוע 3
איזה מין פרופסור

חיפה

אורה
שבוע 4
אני אוהב את גרושתי

אמפיתיאטרון
צבאו הפרטי של גורדון

ארמון טל. 684840
הנמלט מאי השדים

עצמון
ליידי קרוליין לאמב

רון
מי רצח את שילה

חן
סנדקית ושמה קופי

אורלי
שבוע 3
בודדה בכרך

פאר
שבוע 2
הליידי שרה בלוח

היום

יום ששי ד' אדר תשל"ד 1.3.74

פר' תצוה

הפרק: יחזקאל כ"ד; המשנה: חולין א, ד־ה; הדף: מנחות לג; ההלכה: אורח חיים ש"ו, א—ג. שבת — הפרק: יחזקאל ה"ו; המשנה: חולין א, ו־ז; הדף: מנ־חות לד; ההלכה: או"ח, ש"ו, ד—ו.

שידורי ישראל

חדשות בעברית — בגלים א, ב, צ — כל שעה.
09.55 (א) חדשות באנגלית
10.55 (א) חדשות בצרפתית
5.55 (א) חדשות באנגלית
6.50 (א) חדשות בצרפתית
שידורי תכניות לעולים (ב) עברית — 19.00; יידיש — 19.30; לאדינו — 20.00; מוגרבית — 20.15; רומנית 20.30; רוסית — 20.45.

רשת א'

08.05 „קולגיום מוזיקום" 09.05 כמקל־טות התזמורת הסימפונית ירושלים 11.00 עבריה לצב 11.15 שידורים להלמידים בבתיה"ס היסודיים 11.35 לקראת שבת — לכהות הגבהות 11.50 שיר וזמנן 12.05 „זומורש בצהריים" 13.00 „בחצי היום" 13.25 „מוסיקה קאמרית" 14.10 לאם ול־ילד ולילדים הגדולים 15.05 „קבלת שבת" — פרשת „תצוה" 16.05 רגע של עברית 16.06 הכוזרת התיכון 16.30 „חדש בתקליטים".

רשת ב'

05.55 „מה טובו אהליך יעקב" 06.05 התעמלות בוקר 06.15 „הבוקר כוסיקאלי" 07.25 „זמר זמר לך" 07.55 „אור יהוק" 08.10 „בוקר טוב" 08.55 „בעקבות החד־שות" 10.05 „כאן בוקר" 11.50 לאן הערב ומוסיקה קלה 12.05 „בהמקבץ יתור" 12.30 „הן חזוד" 13.25 שירים מלבנו 14.10 „עד ארבע" — עם דליה גוטמן.

גלי צה"ל

06.05 צלילי בוקר 06.55 לבגוינס ול־כפשהה 08.05 יומן הבוקר 08.30 ד"ש עם שיר 10.55 צינה הסיפור החודש הקצר 11.05 חבורים ושירים 11.55 בה חדש 12.05 יומן הצהריים 13.30 הנקודה היהודית 13.55 הרצאות לחיילים 14.05 קיבות קל 14.30 חד חליק 15.55 הפסקת ההכנות 16.05 פעם המן — עם יהורם גאון.

טלוויזיה כללית

15.00 המשפחה פרטרידג' — „הבילוי" 15.25 לקראת שבת.

במוצ"ש

רשת א'

18.40 שירים בידיש 19.05 יומן השבוע בהדורה שניה 19.50 עוקי הדה בתנ"ך: יחזקאל, פרקים ה, ו — קריאה מפי עקיבא נוב"ך והיחה מאת ד"ר מבבה הראל 20.05 „המלחין הלהיב" 20.40 בירום ברי (באריטון) עם עינת צבי (מסטרן) 21.05 „הכבוד" „שלוחה" מלכתי 23.00 „הלילה הזה" 23.25 „אוגת בגבשי" 00.05 רגע של שיר.

רשת ב'

21.05 „כחזורי" 21.45 „כוכבי ספורט" 22.05 „הכוכבים לעולם באוויר" 22.52 נעימות קלות 23.25 „רדיופקי" 21.05 „עד אור הבוקר" — פזמונים ונעימות.

גלי צה"ל

19.05 כנגו אליך 20.05 מיצוהם — פזמונים התקליטים לפי בקשה 21.05 מבוזת מסורה 21.35 פזמונים לעתות כתוך זה ולשירים 22.05 היו גאליך — הבה את התקליטים 23.55 דיהה הגוה של נשיאים דופסטין 00.05 יומן חצות 00.30 ציוני לילה.

טלוויזיה כללית

18.32 הידיעים הבבואות 18.45 בידור חריל — „בני התוקנים: באותן הספרים 19.30 החדשות (ערבית) 20.00 הבבליל בין כוכבי לחול — „ידיד נפש" — הפיוס ולהניו 20.30 מבט להחדשות 21.10 אירוני־כייד 22.00 מבט כמוחד 22.50 בדרום חריל — עם גולי קליינר 23.30 פסוקו של יום (מסודרי תו"ל על לוחמת צבלקן והדשות).

לוח ירושלים

● למכירה 2 + הול, ברח' קוסלר 7. בעבודה 526131—02 אברהמוף.

● רווק 22/170 אשכנזי יליד הארץ לומד בישיבה ונאה, מעוניין בהודרית. ת. ד. 135 בני ברק.

● בשכה"ג 3 חדרים מידי סביבה דתית, תנאים נוחים. 221544—02, בערב.

● להשכרה בבית וגן דירה כרו־הטת 2½ חדרים קומה א, הסקה, דורתית, טל. 528103—02.

תיאטרון ישראל

במוצ"ש 2.3.74

הבימה:

כי אוהבים האחרים:
תל־אביב, האולם הגדול ב־8.30

הו, הן, ילדה:
תל־אביב האולם הקטן ב־8.00

הקאמרי:

סריי צלזה:
תל־אביב

יעקבי וילדנבל
צוותא ב־7.00—9.30

התיאטרון העירוני חיפה:

מבקר המדינה:
היפר

האופרה הישראלית

רחוב אלנבי 1, תל אביב
טל. 57227/8

מדם בטרפליי אופרה מאת פוצ'יני בהשתתפות כוכבת יבטרופוליטן בירית ההדסל — תל־אביב — בשעה 8.30 2.3

נסיכת הקרקס אופרטה מאת קלמן תל־אביב בשעה 6 5.3

מדם בטרפליי תל־אביב בשעה 6 7.3

נסיכת הקרקס תל־אביב בשעה 6 7.3

נסיכת הקרקס תל־אביב בשעה 8.30 9.3

מדם בטרפליי תל־אביב בשעה 6 11.3

נסיכת הקרקס תל־אביב בשעה 6 12.3

מדם בטרפליי חיפה/ארמון בשעה 7 14.3

נסיכת הקרקס תל־אביב בשעה 8.30 16.3

מדם בטרפליי ירושלים בנייני האומה בשעה 6 18.3

נסיכת הקרקס תל־אביב בשעה 6 19.3

רגולטו אופרה מאת ורדי תל־אביב בשעה 6 20.3

מדם בטרפליי תל־אביב בשעה 8.30 23.3

נסיכת הקרקס תל־אביב בשעה 6 24.3

נסיכת הקרקס תל־אביב בשעה 6 26.3

נישואי פיגארו אופרה מאת מוצרט הצגת בכורה תל־אביב בשעה 8.30 30.3

מדם בטרפליי תל־אביב בשעה 8 31.3

הצפה

עתון יומי
HATZOFE
DAILY

הוציא: הצופה בע"מ. עורך: ש. דון־יחיא. מערכת ומנהלה תל־אביב, רח' המסגר 66, טל. 39421. ת"ד: 2043. השבון בנק הדואר 41144 * סניף ירושלים: רח' בן יהודה 3, ת"ד 1148, טל. 35609 528344. בערב טל. 234910 * סניף חיפה רח' ארלוזורוב 3, טל. 663628. דפוס העשור בע"מ, ת"א, רח' המסגר 66, טל. 31554

אין במערכת ומודעות לתוכן המודעות ולמנהגו

משרד החינוך והתרבות
המחלקה להכשרת מורים

הסימנר הממ"ד למורות ולגננות „אפרתה"

רחוב בן־יפונה 17, ירושלים. טל. 37745

ההרשמה לביתות המורות והגננות לשנת תשל"ה החלה

מסלולי ההכשרה:
* גננות
* מחנכות לגיל הרך (לגן ולכיתות א'—ב')
* מורות לביה"ס היסודי (המתמחות בלימודי הטבע או בספרות)
* מורות בכירות — קורס תלת שנתי
* שנה ג' למורות בכירות (למועמדות שהן מורות מוסמכות ובעלות תעודת בגרות).

ליד המוסד פנימיה
תלמידות ראויות וזקוקות תזכינה במילגות

● פרטים והרשמה במשרד הסמינר בשעות לפנה"צ, או ע"י הדואר.

המועצה הדתית קרית מוצקין

מכרז מס' 1/74

המועצה הדתית בקרית מוצקין מכריזה בזה על משרות כדלקמן:

1. מזכיר המועצה הדתית
דרישות: בן תורה ויראת שמים.
השכלה של 12 שנות לימוד, או השכלה תורנית מקבילה.
בעל נסיון ביחסי צבור
עצמאי בהנהלת חשבונות.
הדרגה: י"ד בדירוג האחיד.

2. מנהל בית המרחץ
דרישות: ידע טכני בהחזקה ובהפעלה דוד קיטור ובהשכלאות.
אחראי על ניהול הקין של בית המרחץ.
בעל אורח־חיים דתי.
הדרגה: י' — י"ב בדירוג האחיד.

3. הדרושות שתי נשים דתיות בחצי משרה כ"א
בלניות, הבקיאות בדיני טבילה.
הדרגה: ד' — ס' בדירוג האחיד.

● הסבר נוסף למשרות הנ"ל אפשר לקבל במשרד המועצה הדתית בשעות הקבלה, מס' טלפון 712590. הזוכים במשרות הנ"ל חייבים לגור במקום.

● הצעות יש להגיש בכתב למועצה הדתית בקרית מוצקין, רח' יששכר 9, עד יום א' ניסן תשל"ד (24.3.74).

הרב מ. פוגלמן ראש המועצה הדתית

הצעה שאי־אפשר לסרב לה...

החודש חסכון 40% ויותר!

מתכשירי "רבלון" המבוקשים ביותר:

תכשירי טואלט ושיער

במחיר אחיד של

23.- ל"י

(במקום מ־31.- ל"י עד 40.- ל"י)

* INTIMATE SUPER MOISTURE LOTION 12 OZ.
תחליב־לחות מבושם בניחוח אינטימי - לכל הגוף.
* INTIMATE EAU DE TOILETTE SPRAY MIST 50 GR.
תרסיס או־דה־טואלט בניחוח אקסוטי - לכל אירוע.
* AQUAMARINE SUPER MOISTURE LOTION 12 OZ.
תחליב־לחות מבושם בניחוח עדין ומרענן - לכל הגוף.
* AQUAMARINE EAU DE TOILETTE SPRAY MIST 50 GR.
תרסיס או־דה־טואלט בניחוח עדין ומרענן - לכל היום.
* FLEX TREATMENT SHAMPOO 12 OZ.
שמפו טיפולי, לשיער בריא, מכיל פרוטאין ובאלזם.
* FLEX INSTANT HAIR CONDITIONER 12 OZ.
מייצב טיפולי, עם פרוטאין ובאלזם. משך הטיפול 1 דקה.

תכשירי טיפול בעור־הפנים

מערכת שלמה במחיר מיוחד של

36.- ל"י

(במקום מ־55.- ל"י עד 57.- ל"י)

בכל מערכת 3 תכשירים: לניקוי, להרוויה ולהזנה

1. לעור יבש ורגיל:
'MOON DROPS' MOISTURIZING CLEANSER 4 OZ.
'MOON DROPS' TONING LOTION 4 OZ.
'MOON DROPS' MOISTURE BALM 1 OZ.

2. לעור שמן:
'CLEAN & CLEAR' CLEANSING LOTION 4 OZ.
'MOON DROPS' LIQUID ASSET 4 OZ.
'MOON DROPS' U/M MOISTURE BASE 1 OZ.

3. לעור רגיל:
'MOON DROPS' MOISTURIZING CLEANSER 4 OZ.
'MOON DROPS' U/M MOISTURE BASE 1 OZ.
'MOON DROPS' NOURISHING NIGHT CREAM 1 OZ.

REVLON

אנו מזמינים אותך ללא־תשלום — לצפות לימוד אשר בו תנתן הדרכה אישית כיצד לטפל בעורך ולטפח את יופייך - בביתך. במרכז תנתנה דוגמאות תכשירים חינם. ההרצאות תמשכנה 3 שעות ותתקיימנה: — בתל־אביב, ב"בית רבלון", רח' חובבי ציון 65. בימים - ראשון ושלישי מ־3.00 עד 6.00 אחה"צ; וביום ששי מ־9.00 עד 12.00 לפנה"צ. בחיפה, ב"בית ויצו", שד' מוריה 50, בכל יום רביעי מ־9.00 עד 12.00 לפנה"צ.

هكذا من الاصل

مكنز من الاهل

נכבדי הדרוזים קוראים לספח הרמה לישראל

מאת כתב „הצופה" בגליל

נכבדי הדרוזים ברמת הגולן חזרו וקראו אתמול לממשלת ישראל לספח את רמת הגולן לישראל ולהעניק אזרחות ישראלית לתושבים הדרוזים ברמה.

הדברים נאמרו באוזני שר הדתות ד"ר זרח ורהפטיג, שהשתתף בטקס מינוי 2 אנשי דת דרוזים מקומיים לתפקידי קאדי באיזור.

יצויין, כי זוהי הפעם הראשונה מאז „מלחמת ששת הימים" ושחרור רמת־הגולן שממשלת ישראל ממנה אישיויות מקומיים ברמת־הגולן לכהן כקאדים לבני העדה הדרוזית באיזור.

בדברי ברכתו אמר ד"ר ורהפטיג, כי העובדה שלראשונה לאחר שבע שנות שלטון ישראלי ברמת הגולן מתמנים אנשי דת מקומיים לכהונה רשמית רמה הוא גם אקט מדיני, בנוסף לעצם העובדה שיהיה במינוי זה כדי לפתור בעיות בתחום עניני המעמד האישי בקרב הדרוזים באיזור.

בדברי תשובתם הודו ראשי העדה הדרוזית בגולן לשר הדתות על מפעלו — שהוא הראשון מסוגו מאז מלחמת ששת הימים והנו הצעד לקראת סיפוח הגולן לישראל.

2 אנשי הדת שמונו לתפקידי קאדים הם שייך כאיף פנדי אבו צאלח, מהכפר מג'דל שאמס, ושייך מוחמד פרוחאת מהכפר בוקעתה. הטקס התקיים בכפר מג'דל שאמס, בו נחנך באותה הזדמנות בית הדין הדרוזי האזורי לאחר סגירת ביה"ד הדרוזי בקוניטרה שנפגע במלחמת יום הכיפורים.

בטקס השתתפו בנוסף לשר הדתות מנהל המחלקה הדרוזית במשרד הדתות ניסים דנה, המושל הצבאי בגולן, הראש הרוחני של העדה הדרוזית בישראל שייח אמין טריף, וארבעת הקאדים הדרוזים המשמשים בגליל, שייח ג'אבר מועדי, סגן שר התקשורת, ראשי כל המועצות הדרוזיות בישראל ונכבדים דרוזים אחרים.

המסים בת"א יועלו ב־36%

מאת סופרנו בתל אביב

המיסים העירוניים בתל אביב יועלו ב־36 אחוז, לערך, כך החליטה הנהלת העיריה בישיבתה האחרונה.

ועדת הכספים של העיריה — נבחר — תדון ותאשר הצעה זו, בישיבתה הקרובה.

כמו כן החליטה הנהלת העיריה להעלות את שיעור התעריפים בארנונה למגורים ולעסקים ב־25 אחוזים.

בעקרון נקבע, כי ההעלאות הכוללות של המיסים בעירית תל אביב לא יעלו על 50 אחוז, המיכסה שנקבעה, כזכור, על ידי המרכז לשלטון המקומי בישראל.

מלבד זאת ממשיכה הנהלת העיריה לבדוק את ההצעה שהועלתה בשעתו על ידי ראש העיר להטיל תשלומי מיסים בהתאם לאזורי המגורים וכו'.

ההנהלה אישרה גם את הרחבת פעילותה של ועדת ההנחות מהמיסים שתאפשר מתן הנחה למשפחות מגויסים, למיעוטי יכולת ועוד.

250 מיליון יושקעו לפיתוח נמל בחיפה

מאת סופרנו בחיפה

250 מיליון ל"י יושקעו בשלב ראשון של פיתוח מזרח הנמל בחיפה כולל איזור תעשייתי. בתחום זה יושלם עד 1978 מספר מבוצות.

בסיור שערך ביום ד' ראש עיריית חיפה י. אלמוגי, בביקרו לפיתוח הנמל אשר הוקם על־ידי רשות הנמלים הוא הציג לידי מועצת הרשות ד"ר ג. וידרא ולמנכ"ל הרשות א. רכס, להקים גוף משותף שיפעל לפיתוח הנמל התעשייתי בחיפה ויתכנן פרוייקטים למשיכת משקיעים כמו־כן הציע שהתכנון יהיה רב־תכליתי ויביא בחשבון של פיתוח הנמל גם את הערכת מסלול שדה התעופה בחיפה והפיכתו לנמל בינלאומי וכן הקמה הצעירה בבתיהם הפנויים באיזור הקישון הכך ניצול תעלות גישה מהנמל הזורים לים שם.

גיוס ההון באמצעות אגרות חוב גדל השנה פי שלושה

מאת סופרנו הכלכלי

בשלוש השנים האחרונות גדל גיוס ההון באמצעות אגרות חוב פי 3 והגיע בשנה האחרונה ל־5 מיליארד ל"י. השנה צפוי גיוס של 6.5 מיליארד ל"י. מסכום זה 4.25 מיליארד ל"י הם למימון תקציב המדינה. 1.7 מיליארד ל"י יגייסו מוסדות כספיים הנותנים הלוואות מוכוונות (הבנק לפיתוח התעשייה, בנק החקלאות וכו'). יתר הסכום מיועד לפעולות אחרות במשק.

מר ח. שטמל, החשב הכללי הממונה על הבימון ושוק ההון במשרד האוצר, שמסר על כך אתמול בדיון על שוק ההון בשעה זו, שנערך עם המרכז הישראלי לניהול, אמר כי שוק ההון הפך לשוק המעניין כמעט את כל הציבור בארץ וכמעט שאין אחד שאינו משקיע בו. מילוות החובה הביאו לכך שאנשים ראו שזו השקעה טובה והחלו לחסוך מרצון — אמר.

בדברו על הרעת התנאים של אגרות החוב אמר, כי אין כל שינוי בתנאים של תכניות החסכון ואתה התכניות „חסכון 4000", אף הוגדל ל־10 אלפים ל"י.

הרעת התנאים באגרות באה בשל הספקולציות שנעשו בהן. כעבר לדיוק לשמור על כוח זה, אמר, הסכימו כי היתה סכנה שכל המערכה הבנקאית תתמוטט. אנשים משכו כספים מהבנקים ואלה נכנסו לגרעונות בזילות של מאות מיליוני ל"י בכדי לא לתת למערכת הבנקאית ליפול היה הכרח להזרים כספים רבים ולאפשר לבנקים להמשיך לפעול, עתה נעצרה כמעט כליל מגמה זו.

מר שטמל הביע אופטימיות לגבי התפתחות שוק ההון בעתיד, בציינו כי הרגלי החסכון הם נכס חשוב.

פרופ' ב. סרגה, מנהל מכון המחקר ליד ביה"ס לסינהל עסקים באוניברסיטה העברית, קרא ללמוד לחיות עם אינפלציה. לשם כך יש להמשיך בשיטת ההצמדה.

צומצמו הוועדות לשיחרור אנשי מפתח ממילואים

מאת סופרנו הכלכלי

הוועדות הענפיות לשיחרור אנשי מפתח במילואים ימשיכו לפעול בהיקף מצומצם ובמקום תשע ועדות שהיו עד כה יפעלו עתה שלוש ועדות בלבד — נמסר אתמול בכנס של הוועדות שנערך ב„בית־סוקולוב" בתל־אביב.

ועדה אחת תעסוק בענפי התעשיה, שניה — בבין והקלאות ו־שלישית — שירותים ותחבורה.

שר העבודה, מר י. אלמוגי ציין בכנס, כי את עבודתן הטובה של הוועדות ואת שיתוף הפעולה עם צה"ל.

עוזר שר־העבודה, מר ש. אמיר, מסר, כי לוועדות הוגשו 62 אלף בקשות. הן המליצו על שיחרור 15 אלף אנשי מפתח ובפועל שיחרר צה"ל — 4500 איש.

סא"ל זהר, נציג צה"ל, מסר, כי בעתיד כי המשוחררים ממילואים לפי המלצות הוועדות לא יקבלו שיחרור בחולט אלא עם השחרור יקבלו צו קריאה לתקופה יותר מאוחרת.

מנכ"ל משרד העבודה, מר א. גוראל, עמד בדבריו על מספר לקחים בעתיד. בין היתר יש הכרחי להבין מבעוד מועד כח אדם בכדי שמספר המשוחררים שהמשק זקוק להם יהיה מינימאלי. כמו־כן דרוש כמויות גדולות של אנשי מפתח שיוכלו להפעיל את המשק באופן מירבי משרד העבודה עוסק עתה בתכנון זה.

המפקח על כח אדם במשרד העבודה, מר מ. ציצ'יק, תבע מהמפעלים להכין מראש כפילים לתפקידי מפתח.

3 הרוגים ופצועים בתאונות

2 אנשים נהרגו ואחד נפצע קשה בתאונת דרכים קטלנית שאירעה אתמול בשעות הצהרים בכביש שדה התעופה, באזור צומת הדייג של נחל הקישון.

משאית גרר שהובילה כימיקלים פגעה במנגד. כתוצאה מכך נהרגו שנים מנוסעי הטנדר ונוסע שלישי נפצע והועבר ללא הכרה לביה"ח כרמל בחיפה. משטרת התנועה פתחה בחקירת נסיבות התאונה ונהג המשאית הגרר נעצר לחקירה.

בשלב זה זוהה רק אחד מההרוגים, מנחה (בן משה) רבג', בן 31, מירושלים.

אדם אחד נהרג בתאונת דרכים קטלנית שאירעה אתמול בבוקר בכביש עכו צפת.

המקרה אירע בשעה שש בבוקר, ליד העיירה כרמיאל. מכונית פרטית נהוגה בידי תושב הכפר מקרית חיים, שנסעה מכוון עכו לצפת, התנגשה באוטובוס שבא ממול, נהוג בידי פרץ סלומון בן 45, מהכפר רמי. כתוצאה מכך נפצע קשה נהג המכונית הפרטית, וכאשר הגיע לבית־החולים הממשלתי בנהריה כבר היה ללא רוח חיים.

בתאונה אחרת שאירעה בכביש קרית שמונה — דן, התנגש ג'יפ נהוג בידי דוד חביב בן 42 ממגדל העמק בגדה השמאלי של משאית שבאה ממול, נהוגה בידי צבי שמאי בן 28 מראש פינה. נהג הג'יפ ונוסע שהיה עמו, אהרן יחזקאל, נפצעו קשה והועברו לביה"ח בצפת.

שני נוסעים אחרים, סודיד כאמל בן 21 מפקיעין, ומשה שסרית מיבנה, נפצעו פצעים קלים יותר והועברו אף הם לאותו בית חולים.

אישים ומוסדות

— משלחת המועצה הלאומית לחקר של ממשלת איטליה בקרה אתמול באוניברסיטת בר־אילן בראשותו של פרופ' מ. אלזאיסי. המשלחת התקבלה ע"י הרקטור, פרופ' מנחם צבי קדרי ונערכו דיונים בנושאי מחקר שונים של האוניברסיטה.

אגודת העתונאים בירושלים אירחה אתמול במועדונה את דובר צה"ל החדש, תת־אלוף אפרים פורן, עם כניסתו לתפקידו. האורח התקבל ע"י יו"ר אגודת העתונאים, מר דניאל בלוך, והחבר יהושע ביצור.

אילוף כלבים לגילוי נעדרים

מאת חיים פיקרש, — סופרנו לעניני משטרה

משטרת ישראל החלה באימון ואילוף כלבים למטרת זיהוי גופות של נעדרים בשטחים נרחבים וקשים לחיפוש.

ההחלטה על אימון הכלבים, בגע מהשימוש המוצלח בכלבים לאיתור גוויותיהם של חללים־נעדרים, בשטחי הקרבות שליד גדות התעלה ובסיני.

כזכור הובאו ארצה 6 כלבים מארגנים מאנגליה, הם הוכנסו לפעולה על ידי שלטונות צה"ל בחזית הדרום. נודע, כי כלבים אלה אמנם הביאו לאיתור מהיר של גוויות חללים, שחלית החיפוש של הצבא, התקשו עד כה באיתורם.

אנשי היחידה לאימון הכלבים שליד משטרת ישראל, קיבלה הדרכה ויעוץ ממאמני הכלבים של משטרת אנגלית, משם הובאו הכלבים לחיפוש בדרום.

לסופרנו נודע, כי יש גם בדעת השלטונות בארץ, לרכוש את שושת הכלבים שהובאו מאנגליה ומו"מ בענין זה מתנהל בימים האחרונים עם הגורמים הנוגעים בדבר.

HAHOMA

כשר

RESTAURANT ★ החומה

מסעדה קואופרטיבית של הפועל המזרחי בעיר העתיקה בירושלים

רחוב היהודים 128

טלפון: 271332

מקבלת הזמנות לארוחות חגיגות ושמחות, כגון חתונות, בר־מצוה וכו'.

★

● אוכל מטיב מעולה ובהתאם להזמנת הלקוח

● המסעדה פתוחה יום־יום עד השעה 8 בערב.

לנשר ישעיהו ואהובה רוזנטל

מזל טוב ואחולים לבביים לנשואי בתכם

אסתר עב"ל פנחס חיים

הזכו לרוב נחת ואושר

ועד מתפללי ביהכנ"ס זכרון קדושים

הרב יפה רלב"ג — רב קרית יובל

הדור הצעיר במפד"ל

ב"ה

הופיע

„מורשה"

ארץ ישראל ★ עם ישראל ★ תורת ישראל

גליון ז'

התוכן:

ארץ ישראל

בעקבות הימים

הרב משה צבי נריה — מלחמת ירח האיתנים; הרב יהודה עמיטל — באלו הימים; הרב חיים ישעיהו הדרי — „חזו בני"; הרב שלמה אבינר — ויצא ה' ונלחם בגויים; הרב עוזי קלכהיים — בעל מלחמות — מצמיח ישועות; ונשמרתם מכל דבר רע — דבור רע"; הרב יהודה שביב — הרי הימים; הרב מרדכי גרינברג — מה יהיה;

רבנן אל תלמידיהון

הרב בנציון פריימן — אל תירא עבדי יעקב; הרב זלמן מלמד — מכתב לתלמיד; הרב יגאל אריאל — הבה נתחזק בעד עמנו ובעד ערי אלקינו; הרב שלמה קלירס — מכתב לתלמידים.

שיח תלמידים

מכתבי תלמידים אשר רגליהם עמדו בשדה הקרב אל רבותיהם שבשערי ירושלים; יעקב אילון הי"ד — רחוס.

שאלות ותשובות — רבנן ותלמידיהון

שאלות של תלמידים משדה הקרב והמחנה — ותשובות רבותיהם

תורת ישראל

מהלכות מלחמה

הרב חגי איזירר — מצות „לא תירא"; הרב יואל בן נון — שלל מלחמה בישראל; הרב אברהם אבידן (זמל) — כיתור בת אויב בהלכה: מבוך להלכה ברורה ובירור הלכה — איסור ישיבה בא"י.

עם ישראל

הרב מרדכי גרינברג — הלאומיות והאוניברסליות הישראלית; הרב ישראל גרינשפן — עבודה מאהבה; הרב מאיר שורש — לבעור הבעיות הבערות — מבט תורני; הרב אליהו שטרן — „מים שאין להם סוף"; הרב נחום רקובר — ארץ ישראל — בהלכה.

על הא ועל דא

לזכרו של דוד בן גוריון; ממשלת ליכוד למה?; רב ורלק?; ביתינו לורים; לצדקה הנה עקעה.

על סופרים וספרים

יוחנן פ. — חוזן בהתגשמותו.

חברי המערכת: הרב נפתלי בר אילן, הרב ישראל רוזן, הרב יהודה שביב, הרב מרדכי גרינברג, חנן פורת, עורך אחראי — בן ציון קריבר

החוברת יוצאת לאור ע"י המחלקה לדור הצעיר במפד"ל בשתוף המחלקה לחנוך ולתרבות תורניים בגולה של ההסתדרות הציונית העולמית. מחיר הגליון — 4 ל"י

את החוברת ניתן להשיג במחלקה לדור הצעיר במפד"ל ת.ד. 33333 תל־אביב.

האוניברסיטה העברית בירושלים

מחלקת מינהל תלמידים המשרד לקבלת תלמידים

רישום מועמדים מגויסים לשנת הלימודים תשל"ד - מחזור ב'

(הודעה זו אינה נוגעת למי שכבר התקבל לאוניברסיטה)

לרגל המצב שנוצר עקב המלחמה החליטה האוניברסיטה לקבל מכסה מצומצמת חדשה של תלמידים לשנת הלימודים הראשונה במסגרת מחזור ב' של שנת הלימודים תשל"ד (המיועד לתלמידי האוניברסיטה שמפאת גיוסם לא יכלו להופיע למחזור א').

לימודי מחזור ב' יתחילו ביכ"ג באדר תשל"ד (17.3.74) וימשכו עד כ"ו באלול תשל"ד (13.9.74). הרשמה חדשה זו מוגבלת לחיילים משוחררים כהגדרתם בחוק החיילים המשוחררים (הוראת שעה), תשל"ד—1974.

להלן פירוט היחידות האקדמיות אשר תקלוטנה תלמידים חדשים במסגרת זו וכן הכישורים האקדמיים המינימליים לגבי כל יחידה:

1) הפקולטה למדעי הרוח (למעט חוגי מקרא, לשון עברית, היסטוריה, תולדות האמנות וחינוך): מועמדים שציונם הממוצע בבחינות הבגרות הוא 7.5 ומעלה, ולגבי החוגים הבאים כישורים או תנאים מיוחדים כדלקמן: החוג לאנגלית — ציון 9 באנגלית בבחינות הבגרות, בחוגים לצרפתית, יידיש, ערבית ותרבות האיסלאם — הוכחת ידיעת השפה (בראיון). החוג למוסיקולוגיה — ראיון.

2) הפקולטה למשפטים: 30 תלמידים אשר יתקבלו מבין המועמדים, לפי הישגיהם כמהואר במדריך לתלמיד החדש לשנת תשל"ד.

3) הפקולטה למדעי החברה (למעט פסיכולוגיה וביולוגיה): מועמדים שציונם הממוצע בבחינות הבגרות הוא 7.5 ומעלה. מועמדים לפקולטה למדעי החברה המבקשים ללמוד מתימטיקה יצטרכו לעמוד בדרישות הקבלה של הפקולטה למתימטיקה ולמדעי־הטבע כמפורט להלן.

4) הפקולטה למתימטיקה ולמדעי הטבע (למעט ביולוגיה): מועמדים אשר נבחנו בהינות בגרות במתימטיקה, ציונם בבחינת הבגרות באנגלית אינו נמוך מ־6, ואשר ציונם הממוצע בבחינות הבגרות הוא 8 ומעלה. קבלתם של מועמדים כנ"ל אשר ציונם הממוצע בבחינות הבגרות הוא בין 7.5 ו־8 תידון לאור היקף לימודיהם ורמת ציוניהם במקצועות המתימטיקה ומדעי הטבע.

במועד הרשמה זה לא תיערכנה בחינות כניסה בפקולטאות השונות.

חיילים משוחררים כנ"ל המבקשים להגיש את מועמדותם במסגרת הרשמה חדשה זו יפנו אל המשרד לקבלת תלמידים אישית. שעות הקבלה: בימים א'—ה' בין השעות 08:00—18:00 וביום ו' 08:00—14:00, או בכתב, בבקשה מפורטת. הפונה יצרף אישור מצה"ל על היותו חייל משוחרר במובן החוק הנ"ל ותעודת בגרות מקורית או העתק מאושר ע"י נוטריון, מועמדים שלמדו לימודים על תיכוניים ימציאו גם אישור על כך.

רישום התלמידים במכסות הנ"ל יימשך עד 5.3.74 בלבד, בקשה שתגיע למשרד הקבלה לאחר התאריך זה לא תיענה.

התפנה

בעל קריאה מעולה

במרכז פתח־תקוה

לפנות לטלפון 756041

בשעות העבודה

חינוך דתי שורשי

חינוך לאהבת העם והארץ

חינוך לערכים

חינוך לפתיחות ולמחשבה יוצרת

כל אלה בבית הספר התיכון הדורי לבנות (עם פנימיה)

„פלך"

הר ציון, ירושלים

(בהנהלתם של הרב שלום רוזנבליט וגב' פנינה רוזנבליט)

המעונינים בפרטים נוספים יוכלו להתקשר אל הורי התלמידות באזורי מגורים הבאים בירושלים:

משכנה גרמנית — ד"ר דוד הרטמן, טל: (02)68258

קרית שמואל, קטמון — פרופ' יונה גרינפלד, טל: (02)39226

רחביה — גב' לאה שפירא, טל: (02)30505

בית הכרם — פרופ' אליס שלוה, טל: (02)526057

טלביה — מר משה כהן, טל: 37182

בית וגן — ד"ר אברהם בירנר, טל: (02)528826

מר מימון ארידן, טל: (02)535726

הרב ש' אפשטיין, טל: (02)525231

גאולה — מר איתן קטלה, טל: (02)225095

הרשמה מתקיימת בביה"ס בהר־ציון, טל: (02)38735

אוניברסיטת בר־אילן

יועץ הרקטור לעניני סטודנטים — המזכירות האקדמית

הודעה לסטודנט המשתחרר משרות פעיל

1. באוניברסיטת בר־אילן נפתח סמסטר ב' של שנת הלימודים תשל"ד ביום א' ר"ח ניסן (24.3.74).

2. כל סטודנט שנתקבל לשנת הלימודים תשל"ד ומחמת גיוסו נבצר ממנו בסמסטר א' להשתלב בלימודים באורח סדיר, יוכל להתחיל את לימודיו הסדירים בסמסטר ב', ולהמשיכם בסמסטר קיץ.

3. המחלקות ידאגו להרכבת תכנית לימודית של הסטודנט המשתחרר, ידאגו בפתיחת קורסים כהדרש, בהדרכה מיוחדת ע"י צוות ההוראה ובהשתלבות בדרכים אחרות.

4. בימים א' עד ו' ט"ו עד כ"א באדר (10.3.74—15.3.74) יתקיימו בכל מחלקה ייעוץ והדרכה להכנת תוכניות הלימודים כנ"ל.

5. החל מיום א', ט' באדר 3.3.74 תיפתח לשכת מודיעין והדרכה לסטודנט המגוייס והמשתחרר. בלשכה זאת יוכל הסטודנט לקבל מידע על שחרור מכבר לימוד. על מלגות קיום ועל סדרי ההרשמה לסמסטר ב. הלשכה תטפל בלשכת דיקן הסטודנטים ותהיה פתוחה בימים א'—ה' בין השעות 9—15.30 וביום ו' בין 9—12.30 (חוץ מחופשת פורים). ניתן גם להתקשר אליה בטלפון מס' 752124 לשם קבלת מידע. על מקום הלשכה ושעות הקבלה יפורסמו פרטים בנפרד.

ישיבת בני־עקיבא נתניה

קרן המילגות לתלמידים מצטיינים ע"ש ר' אליעזר הוניגמן ז"ל

מוקירי זכרו של ר' אליעזר הוניגמן ז"ל ונאמני בית הישיבה מוזמנים לטכס

חלוקת המילגות השנתית

שיתקיים אי"ה בהיכל הישיבה במוצאי שבת ה' אדר 2.3.74 בשעה 8.00 בערב.

הנהלת הישיבה

משרד הבטחון / אגף השיקום

אגף השיקום במשרד הבטחון

מודיע בזה לציבור נכי צה"ל והמשפחות השכולות

כי

נפתחה לשכת שיקום ומרפאה מחוזית ברחובות

הלשכה תטפל בכל הזכאים המתגוררים באזורי

ראשל"צ, נס ציונה, אשדוד ודרומה עד אשקלון.

כתובת הלשכה: רח' בנימין 21, רחובות.

טלפון: 951313, 952323.

קבלת קהל: בימים א—ה בשעות 08.30—12.30 פרט ליום ד' ובשעות 13.30—15.00 אחה"צ

כתובת המרפאה: רח' בילו 27, רחובות.

קבלת קהל: בימים א—ה בשעות 08.30—12.30 פרט ליום ד'.

המועצה הדתית כפר יונה

אנו משתתפים באבלו הכבד של

מר יוסף קלמנוביץ נ"י

הממונה על עניני הקבורה במועצה הדתית

במות עליו אחיו

משה ז"ל

בנחמת ציון וירושלים ינוחם ולא יוסיף לדאבה עוד

גרידיש רחמים ראש המועצה

חבריה ועובדיה

מחלקת התרבות וההסברה

המפלגה הדתית לאומית • הסתדרות הפועל המזרחי בישראל

רמת גן

יום שבת, ח' אדר תשל"ד (2.3.74)

תתקיים מסיבת עונג שבת בבניק ב"א בהשתתפות הרב י. גליקסבר על הנושא: „ממלחמת עמלק — ועד קבלת התורה"; פרקי חזנות ע"י החזן שרון גיורא; מנחה: שלמה ספיר. בשעה 3.30 אחה"צ.

תל אביב

יום א', ט' באדר תשל"ד (3.3.74)

חוג הרמב"ם ברח' יהושע בן נון 48. ירצה מר צבי והים „הלכות מגילה ברמב"ם". בשעה 7.00 בערב.

רמת ג

יום ב', י"א באדר תשל"ד

יתקיים חוג הרמב"ם בהדרכת ב. ד. סרבר. בשעה 6.30 בערב

רמת ג

יום א', ט' באדר תשל"ד (3.3.74)

יתקיים החוג לתנ"ך בהדרכה א. ויצמן. בשעה 6.30 בערב

תל אביב

יום ה', י"ג באדר תשל"ד (7.3.74)

חוג הרמב"ם, ברח' יהושע בן נון 48. נפגשים משתתפי החוג לקריאת מקרא מגילה. בשעה 6.30 בערב.

הישיבה התקלאית כפר הרואה

טלפון 063—22285

דרוש

1. מנהל/ת חשבונות למשרה שלימה

2. מדריך חקלאי לגן ירק (מגורים :)

בהצעה נא לפנות להנהלת הישיבה

משרד החינוך והתרבות

המחלקה להכשרת עובדי הוראה

בית המדרש הממ"ד למורות ולגננות

קרית החינוך „עזתה"

נתיבות, ת. ד. 20 — טלפון: 057—94081

הרשמה לשה"ל תשל"ה החלה!

בוגרות תיכון עיוני־דתי — יכולות להרשם למסלולים הבאים:

1. גננות דו־שנתי.
2. מורות לגיל הרך — דו שנתי.
3. מורות לביה"ס היסודי — דו שנתי.
4. מורות בכירות לבי"ס יסודי — תלת שנתי.

המורות יכולות להתמחות במקצועות הבאים:

יהדות, מלאכה, חינוך מיוחד.

● בדבר פרטים והרשמה — נא לפנות למזכירות ביהמ"ד

אבלים על מותו של המחנך הדגול

ר' אברהם חיים ב"ר שמואל הכהן מיכאלים ז"ל

מייסד כפר הנוער הדתי מנהלו ומעצב דמותו

וכביעים תנחומים למשפחה

הועדה לעלית הנוער הדתי

בית הספר הממ"ד „מצפה" ע"ש פנינה מינץ ע"ה

אולפנה בנ"ע לבנות „נבודיה"

קרית־מוצקין

במלאת שנה לפטירתה של מנהלת ביה"ס הממ"ד בקרית־מוצקין

פנינה מינץ ע"ה

תתקיים אזכרה לזכרה ביום רביעי אור לי"ג באדר (6.3.74) בשעה 8.15 בבית הכנסת שליד ביה"ס הממ"ד „מצפה" ברח' ההשמונאים בקרית־מוצקין. במסגרת האזכרה תנתן הרצאה המוקדשת לזכרה ע"י ד"ר יחיאל פרנץ על הנושא: „בת היהדות".

מוקירי זכרה מוזמנים להשתתף. העליה לקברה בבית העלמין הישן ביום חמישי י"ג באדר (7.3.74) בשעה 16.00. אוטובוס יצא מרחבת ביהכנ"ס המרכזי בק.־שמואל בשעה 15.30 ויעבור ליד „דגון" ב־15.45.

שבת פרשת זכור

מוקדש בכל בתי הכנסת לטובת „קמחא דפסחא" עבור בית חנוך יתומים הכללי, ירושלים

דרוש פקיד מכירות

בבית מסחר להלבשה

בסיטונות

משה בלוי בע"מ, רח' אלישר 7 ירושלים. נא לפנות אישית

בתמלאות שלושים לפטירת אשתי ואמנו היקרה

שושנה בוימן ז"ל

נתייחד עם זכרה ונעלה לקברה

ביום ראשון, ט' אדר תשל"ד (3.3.74) בשעה 3 אחה"צ, נפגשים בשער בית־העלמין בנחלת־יצחק.

המשפחה

היכונו „למבצע הקש בדלת"

שיחה עם הרב הראשי לישראל, הרב ר' שלמה גורן

סוגיית „מיהו יהודי" נוגעת לקיומו של עם ישראל

בשבוע הבא תציג, כנראה, ראש הממשלה, הגב' גולדה מאיר, את הממשלה החדשה בפני הכנסת. בעת כתיבת שורות אלה טרם ברור על כמה מקולות הבית תישען ממשלה זו. המו"מ הקואליציוני היה ארוך ומייגע, כששלביו האחרונים התמקדו בדיונים על תביעת המפד"ל לתיקון חוק „מיהו יהודי". במהלך המו"מ הועלו הצעות שונות, ובסופו של דבר הציעו נציגי המערך כי תוקם ועדת שרים, שתוך שנה תבדוק את המצב. נציגי המפד"ל פנו אל מועצת הרבנות הראשית וביקשו דעת תורה בעניין זה. לאחר דיון מקיף, קבעה מועצת הרבנות כי ללא תיקון החוק או כל תקנה מתאימה, שתקבע שכל גיור שאיננו לפי ההלכה המקודשת מדור דור אין לו כל תוקף — אינה יכולה להתיר לשואליה להצטרף לממשלה. לאור פסק דין זה, הודיעו נציגי המפד"ל כי לא יוכלו להצטרף לקואליציה על יסוד ההצעות שהוצעו על־ידי המערך.

בשיחתנו עם הרב הראשי לישראל, הגאון רבי שלמה גורן, ביקשנו לשמוע מהם תחומי סמכויותיה של הרבנות הראשית בנושאים ציבוריים, ומה הביאה לפסוק כפי שפסקה בשאלת „מיהו יהודי".

מאת יהושע שמש

שאלה: האם תחומי הכרעתה של הרבנות הראשית לישראל הם בנושאים הלכתיים מובהקים, או שיש לה לחוות דעתה גם בעניינים ציבוריים העומדים על הפרק?

שני מסלולים

הגר"ש גורן: הרבנות הראשית לישראל הינה הסמכות הדתית ההלכתית העליונה של העם היהודי בארץ, באופן רשמי, ובאופן בלתי רשמי — גם של העם היהודי בתפוצות. סמכותה של הרבנות הראשית מסתעפת על שני מסלולים. המסלול הראשון, ההלכות בנושאים דתיים, שבהם היא יכולה לאכוף דעתה על אחרים — והסמכות הזאת מעוגנת בחוק. אז היא יושבת בתור מוסד אשר החוק קבע את דרכי פעולתיו ואת תוקף החלטותיו. בנושא כמו המעמד האישי או בנושאים הלכתיים אחרים, מעניק לה החוק את סמכויותיה. במסלול השני, פועלת הרבנות הראשית בתוקף היותה הסמכות הרבנית העליונה בעם ויונקת את כוחה לא מכוח החוק המוגדר, אלא מכוח המסורת עתיקת־היומין, שהשתרשה ומקובלת בעם ישראל ביחס לרבנות, המורה הוראות לכל שואל. בסמכות זו, אין היא יכולה לאכוף את דעתה, אפילו על השואלים, מכוח חוק כלשהו, אלא מכוח סדרי ההלכה, שהעניקו לרבנות סמכות, ודרכי האכיפה של ההלכה עצמה.

במקרה האחרון של עניין „מיהו יהודי" ישבה מועצת הרבנות הראשית ודנה והחליטה בנושא על־פי סמכויותיה במסלול השני. דהיינו, מכיוון שהיא נשאלה שאלה שיש לה השלכה הלכתית גדולה, אשר נוגעת לצפור נפשה של האומה היהודית ולעצם קיומה — ברור שהיתה חייבת לתת דעתה לנושא ולהחליט על כך כפי ראות עיניה, כדי להביא לידי כך שההלכה הנוגעת בדבר תבוא לידי ביטוי בחיי העם בארץ ובתפוצות, ולתקן מה שניתן לתיקון בנושא הקובע את שלימות העם, שהוהו ר' קדושתו.

לכן, כל מי שבא ושואל נגד הסמכות של מועצת הרבנות הראשית להחליט על מה שהחליטה, טועה וטעות של הרבים. כי לא היתה זו רק זכותה של הרבנות הראשית לדון ולענות על השאלה, אלא היה זה מחובתה, להחליט ולחוות דעה תורה, כדי להביא לידי פתרון בעיה דתית הלכתית המורה זו של „מיהו יהודי", הכנסרה בחלל עולמנו זה שנים רבות ואינה נותנת מנוח לעם היהודי.

אולם, הדיי הרבנות הראשית נזקקה לנושא זה רק לאחר שנציגי המפד"ל פנו אליה בעניין!

אין זאת אומרת, שאלמלא היו פונים אליה בשאלה, לא היתה הרבנות הראשית צריכה ליטול יוזמה ולדון בנושא בעצמה. עובדה היא, שחודש ימים לפני־כן דנה מועצת הרבנות בנושא זה של „מיהו יהודי" והחליטה לפנות לממשלה ולחברי הכנסת בקריאה לתקן את חוק השבות, על־ידי קביעה מפורשת שגיור חייב להיות אך ורק לפי ההלכה. הפניה הזאת הועברה על־ידי יו"ר הכנסת, אל כל חברי הכנסת. אמנם, אז לא דנו בשאלה של הרכבת הממשלה והעניין לא נתקשר בבעיה זו, משום שעניין הרכבת הממשלה לא היה עדיין אקטואלי. אולם, עצם העובדה שהרבנות הראשית דנה מיוזמת עצמה בבעיה זו, מצביעה על כך שלעיתים קרובות, כאשר נשקפת סכנה להתום דתי כלשהו, העומד להיפגע — לא רק רשאית הרבנות אלא מחובתה להתערב על כך ולחוות דעתה, דעת תורה, בכל כוחה ועוזה. דעת תורה זו כחייבת. מבחינה מוסרית הדתית את כל העם, ובייחוד את אלה המאמינים בתורת ישראל ובנושאי דברה.

בין הפוסק והמקבל

ברצוני להוסיף באופן ברור, שההלכתה של מועצת הרבנות הראשית אינה מכוונת ואינה הלה אך על הבריה בלבד: היא מכוונת לכל חברי הכנסת ולכל חברי הממשלה, דתיים ושאינם דתיים. אלא ההבדל הוא, כפי שאמרתי והדגשתי, שההחלטה זו לא מתלווה אליה סמכות החוק כי אם סמכות הפסיקה ההלכתית של רבניה, המקודשת מדור דור. ולכן, קבלת פסק ההלכה שלנו תלויה ברצונו של כל איש ואיש. אם האדם רואה את עצמו קשור לתורת ישראל ולהלכה היהודית, בוודאי יקבל את פסק ההלכה של הרבנות הראשית בכל מקרה ובכל נושא שהוא. ואם האדם אינו רואה עצמו קשור לתורה ולהלכה, והוא מטרה את פיה בתחומים אחרים, הוא עלול שלא לקבל את פסק ההלכה שלנו, כשם שאינו מקבל אותו בשטחי חיים אחרים. הדבר נתון לשיקול דעתו של המקבל ולא של הפוסק. כאמור, פסק ההלכה של מועצת הרבנות הראשית היה מכוון לנציגי המערך והליברלים העצמאיים, לנציגי „הליכוד" בכנסת ולכל מי שיכול להצביע בעד שינוי חוק השבות. ולכן, כאמור, פנינו בזמנו לכל חברי הכנסת, ולא רק לדתיים שבהם, לצורות למען שינוי החוק.

האם בעת שבהחלטה בעיה ציבורית, יש לנציגי ציבור דתי לפנות אל הרבנות הראשית לישראל ולהתייעץ עמה?

אם לעניין יש השלכה הלכתית ישירה או עקיפה לנושאים חשובים של ההלכה, מבחינת הדין יש לבקש דעת תורה. אם לנושאים הנדונים אין קשר לבעיות הלכה, ברור כי נציגים אלה לא רק רשאים אלא גם צריכים להכריע על דעת עצמם, בכל נושא ונושא.

בקשר לעניין הספציפי עלי להעיר עוד, כי מכיוון שהמפד"ל התחייבה כלפי הציבור בהחלטות הוועידה שלה ובמצעה לדאוג לכך שחוק השבות יתוקן — הרי אם לא היתה עומדת על כך בזמן הרכבת הממשלה, היה זה בבחינת הונאה הציבור של בוחריה.

טשטש את התחומים המבדילים בין יהודי לבין מי שאינו יהודי, בין בן ברית לבין מי שאינו בן ברית. וזוהי פירצה המורה ביותר בחומת ישראל.

אני רוצה שהדבר יובן: אין אנו רוצים להוציא חיו מכלל ישראל את החברים היהודים בתנועה הרפורמית בעולם. ישראל, אף־על־פי שחטא — ישראל הוא, ועלינו לקבל לם כיהודים לכל דבר, לקרבם ולהעניק להם את כל הזכויות והחובות המוטלות על יהודי באשר הוא שם. על כך אין כל ויכוח או ספק. ביחוד בעת, כאשר הרפורמים מתקרבים למדינת ישראל ומגישים סיוע רב ערך, כל המאבק שלנו הוא נגד יצירת תנועה דתית חדשה, אשר באה להרוס את כל המקובל בעם היהודי בשטח ההלכה ואשר איננה מכירה בשום איסור של התורה ושל ההלכה. הכל מותר אצלם ואין דבר המייחד אותם בשטח ההלכה מאומות אחרות. בשום פנים ואופן אין אנו יכולים להסכים לקבל לכלל ישראל את ה„גרים" שלהם, שאינם אלא גרים מגורים. ולא עברו שום תהליך של גיור על־פי ההלכה.

אולם, המפד"ל ישבה כמה שנים בממשלה, בעוד קיים החוק במתכונתו הנוכחית. עתה הועלתה הצעה פשרה העשויה לקרב את הנושא, האם ההמיר המצב בשנה זו?

המצב נהיה קריטי בה בשנה שהרפורמים העלו את הדרישה שלהם, שלא לקבוע בחוק שגיור הוא רק לפי ההלכה. פירוש הדבר, שהם גלויים נגד תורת ישראל במדינת ישראל. כאשר גוף מן העם היהודי עצמו, מתקוממים נגד חוקי התורה במסגרת בחוק — ההלכה קובעת במקרה כזה שחייבים לעמוד על כך בבחינת „ערקתא דמסאנא", כך גם דעתו הברורה של הגאון הרב י. ד. סולובייצ'יק שליט"א. המאבק כבר אינו על הרישום הספציפי הזה של גרים, אלא על העיקרון של תורת ישראל או נגד תורת ישראל. זהו המשך המאבק בין החשמונאים למתייוונים, שגם הם כתנתם היתה לעקור את תורת ישראל, עקירה מכוונת בשטחי החיים השונים מקרבנו.

„אימפריה" של דת"

כידוע, זקוקה המדינה, כעיקר לצבא וביטחון יהודי, למממשלה יציבה. והנה החלטת מועצת הרבנות גרמה לעיכוב הקמת ממשלה מתוקנת יציבה, האם גלוקה גם שיקול זה בחשבון, כצד השיקולי שליליות המפד"ל בהצבעה מפר את להישארו בממשלה?

בן ברגע שנפסקה הלכה, כפי שנפסקה, שהל על זה דין של ערקתא דמסאנא, כאשר נשקפת סכנה לעקירה הדגות של חוקי התורה — אסור לנו לקחת בחשבון גורמים אחרים. כמובן, שקיומה של המדינה ובטחונה בשעת חירום זו, חשובים לנו מאד ועלינו „לעשות הכל", כדי לחזק אותה מבית ומחוץ. אבל שיקול זה חייב לעמוד גם לנגד עיניהם של האחרים — אלה במפשלה האחראים על כל מה שמתהווה במדינה. הרי אנו נאבקים על העיקרים המקודשים ביותר של תורת ישראל ועם ישראל, ואין יחדר בידינו לוותר עליהם. הבעיה נוגעת לתשתית העם היהודי ויורדת עד שורש קיומו. לעומת זאת, ביחס למערך ולמפלגות אחרות אין הדבר בעל ערך חיוני, שכדאי לסכן את שליחות העם ובטחון המדינה כדי להילחם בתורת ישראל, והרי אין אנו חושדים באנשי המערך בכך, אלא פשוט בגלל, כנראה, מאיומי ברק של הרפורמים בארה"ב.

לכן החליטה מועצת הרבנות, מה שהחליטה, בהתחשבה בכל ההשלכות שעשויות להיות להחלטה גורלית זו על המדינה. אני רוצה להדגיש, שמועצת הרבנות הראשית רואה את המדינה לא כמסגרת חילונית אלא כגוף אשר מגשים חזון התורה ויש למדינה מעמד מקודש במסגרת ההלכה שלנו. ואף־על־פי־כן, החליטה (סוף בעמוד 10)

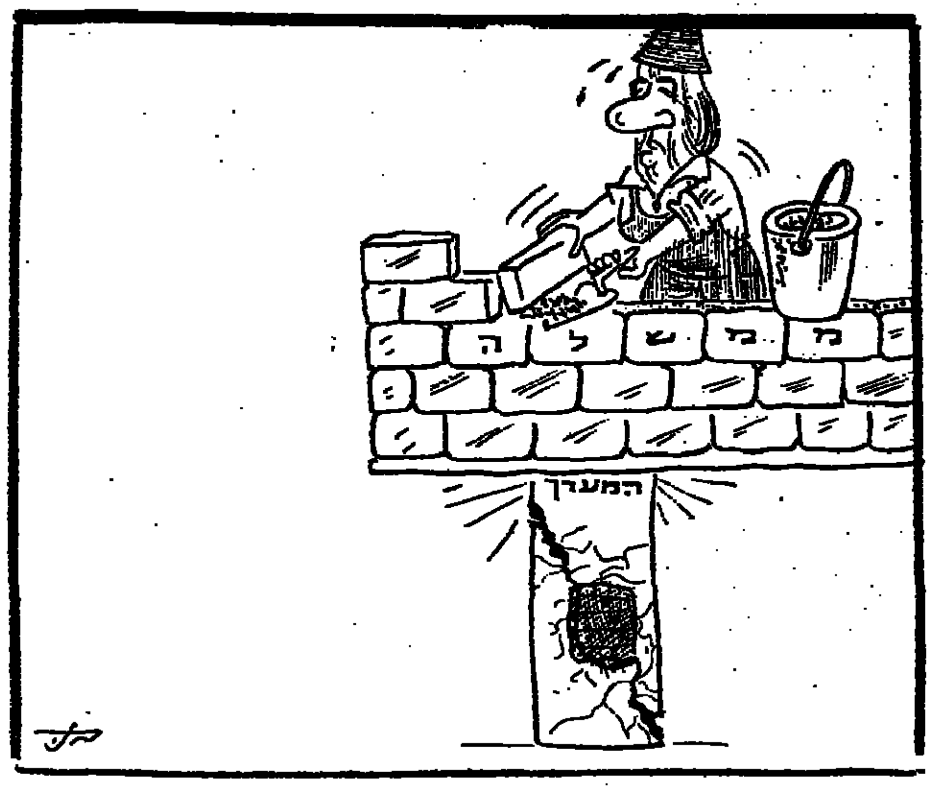

מסעות קיסינג'ר — מנוף הסברתי לישראל

מאת יעקב אדלשטיין

הצלחתו של ד"ר קיסינגר במגעיו עם ישראל וערב, בשל הקשרים שיש לארה"ב עם שני הצדדים, מהווה מנוף של הסברה ישראלית בארצות הוץ הנתונות ללחץ ערבי ואיומי נפט. לרופף את יחסיהם עם ישראל. שר החוץ מר אבא אבן שלח בימים אלה אגרת לכמה משרי החוץ של דרום אמריקה, בה מוכיח כי הקשרים ההדדיים של ארצות שונות עם ישראל וערב יחד, יש להם יתרון בניהול מדיניות חוץ עצמאית, ואילו כל כניעה ללחץ ערבי, מוציאה את המדינות הנכנעות ממעגל הפעילות הבינלאומית במזרח התיכון.

המדיניות החד צדדית של צרפת, לא הביאה לה פירות של יוקרה במדיניות חוץ. צרפת ואתה יחד אירופה כולה היא מחוץ למעגל העניינים במזרח התיכון. זאת תוצאה של מדיניות חד־צדדית. הוודעה לעיני אנגליה בוואשינגטון, מהווה הישג לארה"ב. אירופה ויפאן נעמדו מול צרפת והביאו אותה למצב של בדידות. בוועידה זו נעשה מאמץ לרסון העיסקות החד צדדיות בעניני נפט, ואף נפלה הכרעה חדה לטובת התפיסה האמריקנית. כתגובר שבאינטרסים קונקרטיים נוטה אירופה להעדיף את אמריקה על פני צרפת. באותה הועידה התברר גם כי הבעיה אינה אספקה של נפט אלא המחירים הגבוהים. יפאן בלבד משלמת 11 מיליארד דולר לדלק. אירופה תשלם 50 מיליארד דולר בשנת 1974 לעומת 11 מיליארד בשנת 1972. בעיות אלה לא הפתרנה על ידי עיסקות חד צדדיות של כל מדינה באירופה עם נסיכות ערבית. לכן הקימו ארצות אירופה קמה־ נית צרפת היא אנוכית ומובילה למבוי סתום.

החרם לא הזיק

מן ההדים שמגיעים למשרד החוץ מן השגרירויות באירופה, כהבדר שחרם הנפט הערבי לא הזיק למעמדה של ישראל בדעת הקהל. הא־ אשמה של הקהל אינה מכוונת כלפי ישראל אלא כלפי הערבים. כלומר, הערבים השיגו את ההיפך ממה שרצו. לאחר החלו חרם הנפט. אולם העלאה מחירי הנפט והחרמה הן תעמודות לארצות המפיקות נפט, כי הוא סכנה ישירה לישראל. כן הד־ סטטיסטיקה כהבדר שבשנתיים הקרובות תצבורנה ארצות ערביות מפיקות נפט, ארצות המפרץ הפרסי וערב הסעודית בלבד, סכום של 35 מיליארד דולר כסף הפשי. בתוך 80־90 מיליארד שיזרמו לארצות מפיקות נפט. סכום זה שלא יוצא לצרכי פיתוח, משום שארצות אלה אינן זקוקות לכך, שכן נוח לתן מסכום פוליטים עניקים, להמשיך בסיכוי התגבור, — יהיה כסף הפשי

את היחסים שלה עם ישראל, כמו ארה"ב, יש לה השפעה מכרעת במזרח התיכון והיא מחזקת מעמדה בעולם כתוצאה מזה. הצלחה זו משמשת מנוף במדיניות ההסברה הישראלית בעולם. עדיין קיימות כיום מדינות קטנות הנתונות ללחץ ערבי, שלא לדבר על מדינות אירופה הנתונות כל הזמן ללחץ ואיומי הנפט, ובשלב זה שהוו כהן הצהרות פרו ערביות. ישראל מבקשת גם כיום בנסיבות ערביים להוץ על מדינות לנהוג או לרופף קשריהן עם ישראל. רק בימים אלה נהלצה מדינה אחת מלחץ ערבי שעשו היה להביא עד לניתוק הקשרים עם ישראל. עדיין לא ברור אם אמנם העניך הסתיים בטוב.

לרכישת נשק. אי לכן מהווה נקודת הכובד של הנפט, לא רק אמצעי להוץ פוליטי ערבי על ארצות שונות בעולם, אלא השפעתה היא הרסנית על המזרח התיכון עצמו ועל סיכויי השלום.

מצב זה יכול להשתנות אם הארצות הצורכות נפט תתארגנה ותעמודנה במקום עם הארצות המפיקות נפט. אולם בשעה זו פוקד משבר את הקהילה האירופית, קשה להצביע על נושא אחד המאחד אותה. על רקע זה לא התכנסו החודש שרי השוק האירופי לישיבתם הרגילה. המדיניות האחידה של אירופה נמצאת במצב של שקיעה. הדבר היחיד המאחד אותה הוא תחום רופס בדבר ביטול מכסים ומדיניות מסים אחידה.

היעדר היחסים הדיפלומטיים בין ישראל לבריה המועצות, מכביד על מעצמה זו במדיניותה במזרח התיכון. עובדה היא שהערבים משתפים פעולה עם הנסיה שלא להרבות בהופעות בגיוונה. וכך נשארה ברית המועצות מחוץ לכעגל הפעילות. קיסינג'ר בווירטואוזיה שלו הצליח באמצעות הכבשיר של וועידת ג'נבה להעמיד את עצמו ואת ארה"ב במרכז העניינים. הסובייטים לא העמידו את התנאי שבו ברית המועצות תשתתף במו"מ על הפרדת כוחות. גם סוריה אינה מעמידה תנאי כזה משום החשש לסיבוכים.

יש להניח שיוחבר לחץ סובייטי שמשהו יקרה בג'נבה. רוסיה תבקש להתבלט בתמרון זה כיזיר של ותדנה. יתכן שהכורים העתיד יהיה שילוב בין ג'נבה לבין שיחות קפיניגר. ברית המועצות היתה מתכנה כיום לחידוש היחסים הדיפלומטיים עם ישראל, אבל היא מחכה להזדמנות המתאימה. יתכן שבאה הפריס בג'נבה יתקדם, תיווצר ההזדמנות הזו. ברית המועצות אינה שבעה רצון שהיוזמה נמצאת כל הזמן בידי קיסינג'ר. לכן יש להניח שהיא תנסה לא להיכנס לבריכוך העבודה הסורית. זהו המקור לידיעות על ההלבטות של ברית המועצות בכל הנוגע לחידוש יחסים עם ישראל.

ישראל עומדת במצב זה בפתח השוק ומוכנה לחתימת הסכם ההסתגלות שהסתבך בשל מלחמת יום הכיפורים ובשל חילוקי דעות על תוכן ההסכם עם ארצות המגרב. השוק האירופי נמצא במבוכה מה־ מדת ואיך זה פועל להבגה ישראל.

תחילה חשבו שההחלטה ברבר הסכם גלובלי עם מדינות הים התיכון תסייע לישראל, אך עכשיו מתברר שההחלטה הזו עומדת למכשול, שכן השוק רוצה הסכם בשלב אחד עם כל מדינות הים התיכון ומעכב לכן את ההסכם עם ישראל.

היחסים עם צרפת

המו"מ הכתנהל כיום בדבר ביקורים הדדיים של שרי חוץ בישראל ובצרפת, אינו תוצאה של מדיניות קיסינג'ר, אבל יש להצלחתו השפעה על השיחות הללו. ההודעה על הביקור של אבן בפאריס צריכה הייתה להתפרסם ב־11 באוקטובר 1973, אך המלחמה עיכבה את הפרסום ואת הביקור. המו"ב עם צרפת נמשך אז על סמך ההנחה שקיום דבר לא יקרה במזרח התיכון. כעניין שב־6 באוקטובר 1973 נפל כל אבן עם קיסינג'ר ובזיקה זו אבל קיסינג'ר כי אין להניח שמשהו יקרה במזרח התיכון, ולכן הגיע להזהיה דיוק על המזרח התיכון למבוכה. עד כדי כך היה הבית האמריקאי בלתי מעודכן בכל הנוגע להתרחש. ביקורו של אבן בפאריס בדצמבר 1973 צריך היה להפוס שני צפרים בבת אחת. לפתוח בהלך הדש עם צרפת ולהשפיע בעקיפין על המדיניות הפרנקופוניות באפריקה, שלא לרופף את קשריהן עם ישראל, בשל לחץ ערבי. ביקודים נהוגי מדינות אלה את יחסיהן עם ישראל ובסרה זו אינה קיימה יותר. אבן עבר לצרוך אחר כך ביקור באפריקה כדי לחזק את הקשרים שבין ישראל לכמה מן הארצות באפריקה. אולם כל זה הערג לפני המלחמה. עתה יערכו ביקורים הדדיים של אבן בפאריס ושל מישל זיובר בירושלים. יש לזכור שגם בהכרעת החידות של צרפת וישראל. לא בקר בישראל שום שר החוץ צרפתי. יתכן שיש בביקורים אלה משום פתיחת מהלך חדש ביחסים בין שתי הארצות. אולם אין להניח שצרפת תוכל להוזיז את עצמה אל כעבודה של ארה"ב, המקימה קשרים הדוקים עם שני הצדדים, ואינה נרתעת מן מאבקת נשק לישראל. צרפה הזהיקה לכת בקו הבדידי הפרו ערבי שלה ב־ שתוכל לבנה כעגה. אבל יש חשיבות בכך שניתן לבנות צעדים כדי פתיים פרו ערבים ואנשי ישראליים במדינות השוק. בעבר נערך הסכם כמה בין ישראל לצרפת, אך התסכם לא נשמר. צרפת המבליכה בבדידותה של יזמה פרו ערבית ולא רק של תמיכה פסיבית. אך המצב שמצאו שצרפת עומדת כול אמריקה ובזול כל אירופה בבדידות הנפט. יעבור אותה בהתגבר מבין על קווי המדיניות שלה במזרח התיכון. קיסינג'ר הצביה שבכוחו לחקור על שתי הנקודות ולא להפגע.

ישראל עומדת עכשיו בפני בעיית הסברתית בעולם, כיצד לגבוע דעת ציבור שהתגבר על „מנופי" ביד ההלחץ על ישראל. עליכם להתקדם בארה"ב, לוותר, להכהיר. באירופה יש דעת קהל לטובת ישראל ביחס של סכנה נגד צהר. אולם השאלה היא איך להרגב דעת קהל זו ל־ פעולות פוליטיות.

בעית הפעולם המבצרי היא כיצד להחזיק כבישם הצרינה. ב־ עית ישראל היא כיצד להגביל כן ה־ מעצבה הבסהם שבובירים העדרים מבחיר הנפט הארבעים, שיוהן ל־ בצלח לעבובה בבאית של רכישת נשק מעולכלה.

עם צעירי הגולן

מאת נעמי גוטקינד

פרופסור הנרי קיסינג'ר חזר השבוע אל המזרח התיכון כדי לנסות להפעיל את שיחות הפרדת הכוחות בין ישראל לסוריה. עובדה זו מחזירה את גורלה של רמת הגולן אל הכותרות. אמנם, מאז פינוי יישובי הגולן ביום הראשון למלחמה לא חדלו המתיישבים לדרוש, ולקבל הבטחות לעתיד אחיזתם ברמה, אולם בשבועות האחרונים מעידה פעילותם בכנסי המתנחלים בכפר עציון ובגולן, בפרוזדורי המשא ומתן הקואליציוני (של אנשי גוש אמונים במפד"ל), בשיחות שניהלו עם ראש הממשלה, שר הבטחון ואנשי צבא בכירים — כי הם נחושים בהחלטתם לבסס את השארותם ביישובי הרמה — בכל מחיר.

פגשנו כמה מצעירי הגולן, ימים אחדים לאחר הפגנת המחאה של ההורים בה נספתה אסתר בן־דוד ז"ל ברמת בניסיים. כשההדי ההתפרצויות עדיין הרים ספקו באזנינו בטון עצירי ובטוח: „רמת הגולן הבית שלנו. היא מדינת ישראל. היא כיבר יכל ביקוה! דבר זה ברור גם לסורים ולכל גורם זר".

על גבול האש

מה מביא אנשים צעירים לבנות בית ולגדל תינוקות על גבול האש? כיצד בתנהלים חיי משפחה יום־יומיים המתבססים כל רגע להפגזה אפשרית? מנשה כהן, בחור רזה בעל שיער אדמוני בהיר, איש נב, הנבבא בה כשנה וחודשיים עם אשתו ושני התינוקות (הגדול בן שנה ושמונה חודשים והקטן בן ארבעה חודשים) בשך בהתפיו להפשש שאלותינו. קשה לו לצטט, הוא מרמז, כי הרי הכל כתוב מאליו: „כתוב בפרוש, ממדבר ועד הנהר". בשבילי, תמיד היה ברור שהגולן, וכל סנטימטר בו, הוא ארץ ישראל. באתי להיות בנוב — כי זו הרגשתי. נשארתי בנוב — כי מישהו צריך לשבת שם ולשמור שהשטח יישאר שלנו. אשתי היא בת שדה־אליהו. היא יודעת מה פירוש ילדות בצל הפגזות של הסורים. היא עצמה בילתה הרבה שעות בבונקרים — אז בטח היא יודעת מה שהיא עושה כשהחליטה לגדל את ילדינו בנוב. רוב החבריה במקום הם יוצאי קיבוצים, כישבים וגרעיני נח"ל..."

כנשה מודה ש„ברור, קצת נזהרים בחיי היום־יום. יש לנו עשרים ושניים ילדים במושב ולא כרצים להם להתרחק מהבית או לטייל בסביבה. סך הכל מודעים לכך שכל רגע עלולה להפתח הקריה אש — אבל אפשר לחיות חיים נורמליים. יש לנו פלחה, עגלות לחלב, פרות לבשר, כטע, הדים, ונראה לי שעתידנו הכלכלי כובטח. מה שחסר זה עוד אנשים. כמה משפחות רוצות להצטרף אלינו. אבל זה לא מספיק. מאז ההפגזה האחרונה קצה קשה יותר לארגן פעילות חברתית בערבים. נשארים יותר בבית. אבל זה בהחלט נסבל".

מנשה כהן, יליד קיבוץ סער, גויס למלחמה כיד ביום הכיפורים. על פינוי נוב שמע כשכבר היה בחזית.

„הרגיז אותי שהגענו למצב שבו צריך לעזוב את הבית. אני מקווה שלעולם לא נגיע שוב למצב כזה. אולי הפעילות שלנו בזמן האחרון תבטיח זאת יותר".

אישית, מוכן כנשה להשאר בגולן, הוא ומשפחתו, „לתמיד". „ככל שהיישובים יהיו חזקים ומבוססים יותר — כך תהיה יותר ערובה שהגולן יישאר שלנו".

ואם יעמידו בפניכם את הברירה של הפרדת כוחות או אפילו שלום עם הסורים תמורה ויתור על הגולן?

„אני לא מאמין שפניהם לשלום" הוא עונה בלהט „ועל הגולן לא נוותר. נצלח על בריקדות... אנחנו חיים שם, תשאר שם..."

יוצרים משהו חדש

נסים חבזי, הגיזבר של כפר גינת, הסמוך לצומת פיק, נצר שהרהר, בוגר כפר־בתיה, ההגר מכבי בבקצועו, כתוך יותר מבטעת, בדברו על ביתו החדש בגולן — אבל הוא גלהב לא פחות מצורת החיים וכן מהאתגר שבהתנחלות בהבל הצפוני: „אנחנו יוצרים שם משהו חדש. מושב שיתופי תעשייתי. אין לנו משק, מנסים להתפרנס מסגריה, נגריה מעבדה בתעשיית הגולן, ויש בתכניות גם הקמת מפעל קטן להמבורגרים".

„כי יושב בכפר גינת?"

„חבריה צעירים, יוצאי נח"ל, הרוב פירותיים, שלטניקים, קצת מושבניקים וארבע משפחות של נשואים" הוא עונה בחיוך „הכי זקן אצלנו הוא בן עשרים ושלוש. מחינה חברתית — האווירה כצויינת. הנוף יפהפה, ההרגשה כיוצרים שם משהו חדש, ככש ראשוני — הופכת כל דבר שאנחנו עושים שם לחשוב, למעניין".

צעירי כפר גינה גרים עדיין בבבנה ישן של ביס סורי. המיפגלים הראשונים ממוקמים בצריפי הפה המעוגלים — עבודות מוריות לשעבר. הסביבה המיידית — אינה כלבבם. חול הפירות, פחים — „אבל נורא כרוצים" אומר נסים, ומצליח לשכנע גם אותנו, „בתים לבי מגורי קבע בחוסטף".

מה הביא את נסים לגולן?

„באתי לשם בבקרה" הוא מודה. „התיכון הקבוצוני למתוי כטגרות מבניות. הייתי בטוח שאחיה בעיר. אבל יום אחד הגיע אלינו מדריך סיפר שהולכים להקים משהו חדש לגברי — גרעין תעשייתי. זה קסם לי. ידעתי שבעיר קשה יהיה למצוא חבריה טובים. הצטרפתי לגרעין — ובאמת, ברמה, נמצאים החבריה הטובים... כמש אחד אחד".

כיצד בגיבה משפחתו לריחוק מן הבית? האב משליכה, האחים והאחיות להציב עליו להזור העיר ולהיות „כמו כל בן אדם". אבל נסים קשר את עתידו בעתיד הגולן. הוא מספר לנו על הסבירות הלילות הקבוצות, על ההתנגנויות, על הכוננות הצבאיה הגבוהה, על שלושה התינוקות הראשונים בדרך — של כפר גינה, התינוקת הבכורה הבבצאת עדיין באינקובטור, על כך שכל החבריה שלו יודעים כי עוד זמן רב יצטרכו להמשיך לחיות באים של הפגזות: אבל בוכנים להמשיך. לא הרו אצלנו שום עזיבות" הוא אומר בגאווה. „כובן, לאף אחד לא נעים לשבת שעות להסתכל בקירות בבון של מקלטים. יש בגולן, בהרן, מספיק דברים יפים לראות. אבל אם יש הפגזות — נחיה גב בהם. אותנו לא יבליחו להוריד כשם פעם שניה".

על הפעם הראשונה הוא מדבר אפילו היום בהערובה של כעס ותדהמה: „כשנכנסו בערב יום הכיפורים אל בית הכנסת שלנו אנשי צבא ואמרו לנו להתפנות חשבנו שהכוונה לבנות ולנשים. לא שמעתי אף פעם על פינוי גברים... אבל לא התווכחו איתנו, נהגו פקודה לרדת ולא היה בה לצפות. עלינו על הפוזאים שלנו וכסני לכוון לביא, בשלוש בלילה. אחרי יום וחצי — הוכנו. הייתו הראשונים בכל הגולן שחזרו הביתה. אני זוכר איך הודעזעתי, כשראיתי את שילדות הכורים קייבוה כל כך לגינת. עד היום קשה לי לתפוס מה היה שם. איך הצבא שלהם כבר הורה את כל הבכח שלנו. לא ירצילם בארץ לדבר כזה — אני מקווה שזה היה חד־פעמי..."

הבטחה אישית

את יצחק גם, ברכה בגבידים, שחור, צעים כחייות, שבם, נבזיך ופעיל בן האנשים שעלו לדבר עם ראש הממשלה על עתיד הגולן, וקיבלו את ההבטחה האישית. כרגיזה מאוד השאלה האם מהלכי האחרונים של קיסינג'ר הדיבורים על הפרדה כוחות עם הסורים בסכנה את ביתו: „גולדה בעצמה, דיין שביקר אצלנו אחרי ההפגזה בה נהרגה אסתר ז"ל, בוהה גיר שכשבע באזנינו — כולם הבטיחו אותו הדבר" היא מדבר בפסקנות. „כל בירדעת במדינה צריך להבין שהגולן נשאר שלנו. עשרים שנה סבלו יישובי העמק מהפגזה הסורים. מאות בהורים הלכו לנו במלחמה האחרונה, בשביל כה? לא בשביל שנחזה, נעבוד ונשאר בריכה זו?"

גם, אב לשלושה, גדל לבה שדה־אליהו. ישניהם כוידעים היטב לגושא ההפגזה. „ברור שלא כל כך קל לחיות יום יום עם הסכנה שכל רגע אולי הנה יהולי לירוחי" היא כודה בכיה. „כשהילד כנחה בחוץ — אולי איכהי לא כל כך רגועה. עד הסיבה הארורה הכובנו שיר כלילים במשפה שלהם. כהם יורים בבוכנים מסויימים. עכשיו התברר שבשעה הכי לא צפויה צריכים להיות בכוננות של ירידה לבילה. זה די הפריע לפעולות הרכובה. יותר ההתכנסים בבית. פחות בהתגבבים בחוץ אבל זה לא פוגע בהתושבת הבית או בכנינות שלנו להשאר שם. את הגמל הזה — כישהו צריך להחזיק, ובגינו. בחיל לא יעביר בשביל מדינת ישראל את האדמה הזאת. אם כל יישובינו שם יפנו — הרמה תיזהר".

יצחק, הבבניות, שהגיע ליהדה אחרי שירותו בעשיה הגלביה, הישואו בשדה אליהו, ומבוב לפולם כנב, בבזה שהמחזה הראשונה של הפינוי הראשון — לא תחזור. „זה אכספר על אותי פינוי? החבריה ישבו יבכו. מי שבע אצלנו שעזבים ביה? אני יודע שבאותם הבאים שנצערו ביום הכיפורים — לא היתה ברירה. היינו בוהיירים לפנים. אבל מהזה גזר בשבע בריבת מגשיבים שיחר לא יפנו ישובינו ואני כאבין לי".

מיהבר שרבים באו"ם הריב באיזה אמינה הפניות להצ־ביעות לא פתחו מאז בהלבתה. במשפחה צעירה רבות בכפשה לילדה ולהיות ברכה בבשימים.

„אפילו ביום ההפגזה. באו „אלינו בבבורים, ואף אחד מאלו שנרשמו להצטרף אלינו — לא התחדש. כינתיים — אין לנו צורך בהתיישבים הדשים אבל מוצבדים לא השרו".

גם ילדים, בבחירת האזל, לא חסר ברמת בגשיבים. בגליבד הצעיר כצריים בשמע ארבעים וכשבעה ילדים ישבבה עמד כתיבם הם פצצים בגיל הגן. חבה, הגננת של רמת מגשימים. כשה עגללה היגינת, עובדת בשיר התיכון כשההפה בארה"ב בבנה המלחמה והזרה לארץ. כבהגודדת, כספרת על פעולתה בהבריכות רבה: „כשהגעתי אליהם בהתחלה, נראו לי רגועים ורגילים, כמו כל הילדים בני גילם. לאט, לאט, גיליתי שהם חיים בהבה פגימי. זה לא שהם פחדים, אף ילד לא יסרב לצאת לטיול. אבל ההדים אוהיים עליהם הבהיכב יותר בהבית הילדים פחות לאיכור."

על ההפגזה האחרונה, כשהדיו שכתבו „נבר, הם כולם בפסיכים לדבר או לשחק ובהילדים יהד הכב זה „באם על קולות או בבג. היום, כבהבובבינים כילי — הילדים מבגינים שיר למקלט. אבל לגלה של התופעות האלה — הם די בגבוהים. בשהתציבי לי יעלית לרכה דשבהי שאבבא שב ילדים מפחדים או בעלי הפרעות בהתנהגות, התחבר שבעיהי הם ביחס הפטחלו להאבי הבזגבה הבחרתיה וכבכיבים ליהול בגייל, השבתי שההו לי בעיות הינבותית ופסיכולוגיות קשות יותר, בהילדים ידבריו יותר על ביות ישעילי שאלות בביקום. בגראה שהעובדה שההורים שבוים לגביד עם צורכי היום בביום, יחובבים גפשיה לכל בינכן ובכל הוספה הקבוצתה בבך — כיבשיעה לבינה גם על הילדים. בשבילם — הבולן זה לא רק בית. זה הבית היחיד שהם מכירים".

יומן ניו־יורק

הגרי"ד סולובייצ'יק: אין לוותר בשאלת גיור כהלכה

מאת ד"ר הלל זיידמן,

סופר „הצופה" בארה"ב

אף פעם היהדות החרדית, על כל פלגיה נגתניה לא היתה כל כך מאוחדת כמו בשאלת „מיהו יהודי". הציבור הדתי כולו התקומם נגד התהירה תחת יסודות היהדות, שרואה אותה בהתקפה של חוגים ידועים בישראל על גיור כהלכה. דווקא ההתעקשות של הוגים אלה גילתה את חומרת המצב, ואת הסכנה הנשקפת. הן עוררו את הציבור הדתי לעכהתו המאוחדת.

אם במצב בו שרויה המדינה, ואם כאשר כה זקוקים לשיתוף־פעולה מצד המפד"ל לכונן קואליציה ממשלתית, מתעקשים בנוקשות בלתי־סבירה נגד גיור כהלכה, — אבוד יהודים דתיים, — סימן שלפנינו ההקפה מבוכנת שיש להדפה בתוקף.

התהדי לצנה כוחלטת, — ושילוב מכוון מצדם של אלה המכוויים את האומה, — שמישהו באמריקה לוחם למען ה„ממסד הקונסרבטיבי", או ל„גובה־פוליטי" של רבנות הראשית בישראל. לא מניה ולא מקנאות. המאבק אינו מכוון אף נגד ראבאים ויפורמים וקונסרבטיבים. הוא מכוון להגן על המסגרת של האומה נגד ההתערערות על מסגרה שהיא. נגד הפקרות כהחלטת המאיימת על קיום האומה.

בין הסדר להפקרות

באמריקה ההתבקשות איבה בין שתי שיטות בסכה מסויים, כי אם בין הסדר בדור, מוגדר בבהירות, לבין אי־סדר, העדר כל הגדרה קבועה וברורה בשאלת מיהו יהודי.

כי בעוד שדיני הגיור קבועים בהלכה, אין שום „חוק" ריפורמי או קונסטרוקטיבי, אין שום בזרכה כשפכית והסדר קבוע בנידון זה אצל ריפורמים וקונסרבטיבים. כל ראבאי פועל על דעת עצבו, עושה בבהוך שלו, ללא התחשבות באף הוראה או הדרכה כלשהי מאיזה צד שהוא. ה„חוק" היהודי לילדו שהוא מוליס. ה„דין" מה זה שהוא בונה בלבו ושהוא מחייב אותו, כי הרשות בידו לשנותו במקרה למקרה.

כיוון שהגאון הרב יוסף דוב סולובייצ'יק נקט בנידון זה עמדה, הגם השמיעה אוזני מקשיבים לדעתו קבקשו תורה מפיו: והיות שנעשה על „חסאי" זה מטרה להתקפתו של הסדר משה קול; והיות והוא ביום „נושאי" לשיחות וויכוחים, רצוי שידעו לא רק את דעתו, דעת תורה, אלא גם את מרקע, ואת מסיבתה, בתוך הביעיה.

רבי, מהיכן דנתנו?

באותם הימים בהם פוליטיקאים היו עסוקים למעלה ראש בפוליטיקה — שהוזי אמבתנו — בבו"ם קואליציוני, במה עסק הרב? „היכן צגה לשאלה שהופנו אליו מישראל?

ביום א', 17 לפברואר, הגיד הרב את שיעור השבועי בבוסטון. והנה באמצע השיעור הגיעו אליו שני אברכים בשליחות של אחד מגדולי הדור, וביקשו סיעבה על שאלת „גיור כהלכה", אף תוך הפסקת לימודו, כיוון שהעניין נוגע לפקוח נפש האומה.

הרב נענה למבוקשם, והשיב השובתו בשיחה עם מנהיגי מפד"ל בישראל, והתכונות ברורה וידועה: אין לוותר!

בערב יום ג' העבר, 19 לפברואר, היה מגיד שיעורו השבועי בבית הכנסת „מוריה" בניו יורק, לפני מאות תלמידים מכל חלקי העיר. השיעור היה בפרק לולב הגזול במסכת סוכה. אחריו פירש הרב עניין בפרשת השבוע משפטים, (ואתן את להות האבן, התורה המצוה, אשר כתבתי להורותם — כ"ד, י"ב); והנה דבריו על הצבורה המחייבה בגיור כהלכה, כאמר אחר־כך. היו כאלו המשך העיוני הבבעי באותו העניין שרק פירש בדרשה.

אחרי סיום השיעור ניגשנו אליו; וכנהוג השבוע מיקהו הערה בקשר עם השיעור. אחרים שאלוהו בעניין הבוער באותה שעה במעל, להוציא ספר (בבבכייהם של אחרים „לזוותר") בעניין גיור כהלכה אן לא. הרב שואל שיינפלד, מגן ושיא ראשון בהסתדרות הרבנים, גם הוא כתלמידיו ושוכבי לקחו של הרב, פנה אל הרב ב„הלכה למעשה". הוא בקשהו שישלפון עוד באותו לילה למנהיגים דתיים בישראל ויסכים להם את דעתו, שהביע במעמד זה אחרי סיום שיעורו. הרב נענה לו.

כאשר יצאנו שוב הגיד כישהו על הסברו של הרב בנידון לחות האבן(לשון יחיד, בהבדל כ־ להות „אבנים" בלשון רבים, ועל הקשר של סיפא דקרא: „התורה והמצוה"), הרב ענה מה שענה, וכאילו תוך כדי דיבור צבה להרב שיינפלד ב„עיבא דיומא", במה שמתרחש וצריך להתרחש באותה שעה בבו"ם קואליציוני בירושלים, — וכאילו עדיין עומד באותה סוגיא, לפי כללו של רבנו סעדיה גאון: „כל התורה כולה עניין אחד". הרב לא הפסיק ממשנתו. כשם שהסביר קושיא בסיכבבאה של אתרוג או של ריאה בהלכות טריפה (סוכה ל"ה), שרק סיים, כן הסביר את ההלכה בעניין האקטואלי.

למחרת, ביום ד', 20 לפברואר, בבוקר, שוב דיבר הרב עם אנשים בישראל, הפעם עם הרב הראשי ר' שלמה גורן. שוב לא היה זה ויכוח, ובוודאי לא דיון פוליטי, אלא בירור ההלכה בנידון ההלכה — ולכה היא מחייבת במקרה דנן. שני הרבנים דיבור במושגים הלכתיים, וכל אחד הכיר את הכללים היסודות והמקודדות — תוך הבנה הדדית והסכמה מליאה.

איש ההלכה בכל הליכותיו

כמקשיב לדברי הרב לשיעוריו ולדבריו בעניינים אקטואליים, קשה לי למשוך קו הבדל ביניהם, — כשום שאין קו הבדל! הוא איש ההלכה הן בעניני הלכה, והן בעניינים שנראים לעיני זר כ„פוליטיקה", בה הרב אינו עוסק כלל.

זכורני שהרב הסביר לי פעם לבה הקשר בין יהדות אמריקה לבין ישראל מוכרח להתבסס על הדת, — אף מבחינה פוליטית. אנו משוכנעים שקיימה זהות אינטרסים בין אלה של ישראל לבין אלה של ארה"ב, והדברים ידועים. אבל הרי אין אנו הוזקים הקובעים כבה האינטרסים של אמריקה. הרי יכבה גם אמריקאנים שאינם יהודים, שיש להם דעה אחרת. „ואם אתם היהודים", — שאל פעם את הרב פרופסור של אוניברסיטת הרוארד, — „היהודים ומאליסים, מה טוב בעד אמריקה ?"...

— ענה לו הרב: בשבילנו, היהודים, ארץ ישראל אינה עניין מדיני. זהו יסוד בדתנו. ויקתגו לאייו היא דתית, היא טבועה באמונתנו, בתורתנו, כאמת מיסודותיה.

בשמעו זאת נתהתמו סעגותיו של אותו פרופסור מובהק במדעי המדינה. כי בעניות מדיניות יש מקום לדעות שונות. כמובן, אבל האמריקאני הכבזי מוצא את עצמו כלהתחשב על עניני אמונה. הוא מתייחס ברגש של כבוד לדת.

כאשר מעבירים את הקשר של יהודי אמריקה עם ישראל במישור זה. אין מקום לדיבורים על „נאמנות כפולה", ואין משום לוויכוח.

חינוך דור לנאמנות לישראל

יאשר לזכותו של הרב להשיב לשואליו בעניני דת הרין, אף כשיכנן לתמוכותיו השלכות על שטחים אחרים, מדיניים, זכות ע"ה„הצופה" עי

קואליציוני — בבוסטון, ברור שאם היה לשר מושג כלשהו על הפוסק ופסיקתו, ועל כהותו של הנידון חכויותיו גם לבבן ישראל, לא היה נכנס להתקפה בנחוכה זו. יכולני להעיד שהרב סולובייצ'יק הי עם ישראל. כל כמקבותיו והאגותיו נתונה למדינה בבצור. הוא אינו כסיה דעת אף לרגע מתנצעה המתרחש בתוכה וסביבה. (הרי לא כראבאיים כסויימים, לא רמז על התולכת סיוע לישראל...).

רק לפני שבוע ישבתי בחדרו של הרב לשיחה על נושאים שונים, — שלא היה להם כל קשר עם ישראל. אבל הרב הקדיש רוב שיחתו לסבבה של ישראל ובעיותית, תוך חרדה עמוקה, וגם תוך התעבקות והבנה האופייניות לו. נוסף על הבהותו בכל הפרטים והבעיות.

אבל אין הוא כהתפק בעיון מופשט. הוא גורם הלכה לכעשה, כבובן, וזיקתו לא"י בהבטאה בפעולות רבה ואבובות. שרבות כהן כאוד עדינות, ואין להרחיב את הדיבור עליהן...

נכון שהוא דר בד' אמות של הלכה, אבל „ד' אמות" אלה כתפשטות על שטחים ויסודים רחבים; ורצותהון תובקות עולם. („ארץ הצבי", לפי חז"ל) ובוודאי שישראל הופסת כקום בכובי בכחשבתו, וגם בהשפעתו והשראתו.

הרב חינך דור לנאמנות פעילה למען ישראל, לדור של כחנכים ומורי דרך, אם כרבנים, ומופפי ישיבות, אם כמנהיגים ועסקנים, שההדה והכרה עליהם מרוחו גם בזיקה נפשית עמוקה לישראל. כאשר אנו רואים כאות רבנים עסוקים דהיינו עוקים לבען ישראל בלהט ובשקידה; כאשר רבים כאלה, ומלומדי תורה בכלל שלו לישראל, ובונים הבנים שם, כבורים דתי, רוחני, המביא ברכה לארץ; כאשר כאות הלכידי ישיבה אניברסיטה לוכדים בארץ, ורבים השתקעו בה, — הרי בכל אחד כאלה שביב כאורו של הרב שהאיר עליהם כהורתו וחכבתו.

לכן התקפתו של השר קול על הרב סולובייצ'יק עורדה פה, לא רק בין יהודים דתיים, ההדהמה ואף פלידה. רבים כתלמידיו חשבו על הגבבה. אבל בהקפו של דבר הגיעו לכסקבה שיש בדברים אלה יותר כן הבנות ואי־הבציאות, בכדי ל־ התבטא בהבצטה, כאשר ויכוח רציני.

כבודו של הרב לא נפגע בהתקפה „בכל הכבוד", השר כשה קול בטענה, שאין להשפיע על כורים אלא להיפך...

هكذا من الاحل

עיטורי

סופרים וספרים

באורים והגיונות

מאת ש. קורא

ר' יהושע גיפשטיין, ז"ל, תלמיד־חכם ואיש הגות, הגיונותיו לתורה, לספר קהלת ולפרקי אבות, נתפרסמו בקונטרסים עוד בחייו, ועתה כונסו בספר אחד „דעת תורה" (הוצאת „מורשה", תל־אביב, תשל"ד), שעניינם הסברים עיוניים בפסוקים ובמאמרי חז"ל. דרכו לדקדק בכתוב ובמימרה, כשונה כל מלה ומלה, ולהעלות רעיונות הגנוזים בהם. לרוב פותח את דבריו ב„יש לדייק" וב„יש להתבונן", ומה שגילה בדיקו ובהתבוננותו באים בחיבוריו.

הרי קטע ראשון בספר, „תכלית הבריאה וקדושת השבת", לפסוק בבראשית: „ויברך אלוקים יום השביעי ויקדש אותו כי בו שבת מכל מלאכתו אשר ברא אלוקים לעשות". בדקדקו במובן של סוף הפסוק הוא מברר חובת האדם לקיום צרכיו הגופניים, הכנת מזונות ומלבושים וכיוצא בהם. זה המובן „אשר ברא אלוקים", את הבריאה יש מאין הניח מקום רב לאדם, שהופו במעשי בראשית „לעשות", לפתח במעשיו את הנברא. עשייה זו במובנה הרחב כולל חומר ורוח. האדם יעודו להשלים ששת ימי המעשה בעבודה שיש בה יצירה ולהוסיף קדושה ליום השביעי באורחותיו.

בפרשת השבוע, תצוה, הוא מדקדק בכתוב „ויקחו אליך שמן זית", ולא „תתנו שמן זית", ללמד חובת העולם לתלמידי־חכמים. המשולים למנורה המאירה לארץ ולדרים עליה. בפרקי־אבות נאמר, אם אין תורה, אין דרך־ארץ. אם אין דרך ארץ, אין תורה; אם אין תורה, אין קמח, אם אין קמח, אין תורה. המכוון הוא בזיקה הדדית בין תורה וישובו של עולם, בין היהדות לבין החיים בעיצומם. זה המובן „ויקחו אליך שמן זית", בני־ישראל במתן שמן זית למשה, נוהן התורה, בהחזקת תלמידי־חכמים לוקחים את האור לעצמם, לכלל כולו.

בביאורו מביא דברי חז"ל. זוהר. מפרשים קדמונים למקרא, וגם מסתייע במידע מקריאה עיונית בספריהם של אנשי חכמה ומדע ומעובדות החיים. לשונו מתובלת דברי משל ומליצה. פה וקם הוא גם מנסה לבאר על סמך מקורות טעמי מצוות.

בביאוריו הוא חוזר ומדגיש, שדעת תורה ולימודה הם יסודי היסודות לבניין חברה מתוקנת במדינה וקיומה. הפסוק בירמיהו: „על כה אבדה הארץ, ויאמר ד' על עזבם את תורתי", מפורש בחז"ל, דבר זה נשאל לחכמים ולנביאים ולא פירשוהו עד שפירשו הקדוש־ברוך־הוא בעצמו, שלא ברכו בתורה תחילה. אומר המחבר: „הפסוק הוא בקורת על אלה שלא עסקו בהפצת התורה לעם. התורה היתה קניינם של יחידים ולא של כל בני העם. לכן סדרי־המדינה לא היו מתוקנים על־פי התורה. העדר ידיעת התורה הוא הגורם למעשים מקולקלים. אם כל ישראל, מקטן ועד גדול יהיו למודי־השם, הנהגת המדינה תהיה תלויה על יסודי התורה. ראשית ואחרית יש לברך את העם בהקניית דעת תורה. בספרא לפרשת בחוקותי נאמר: אם בחוקותי תלכו, יכול אלו המצוות? לא, להיות עמלים בתורה. אין בברכת ידיעתה של תורה ליחיד, לציבור ולמדינה כולה".

בביאוריו לספר קהלת „לפי שיטה הגיונית הנובעת מדברי הספר", הוא מבסס תחילה על פי דרכו, ששלמה המלך חיבר את קהלת, כדעת חז"ל, ואחר־כך מוכיח, שבפרקי הספר כלולים עיקרי דת משה וישראל. הוא מוצא בקהלת תכליתם של חיי אדם, עמלו ובניין משפחתו, חברה וסדרי שלטון, ענייני נפש ורוח, ובסך־הכל תחילתו דברי תורה וסופו דברי־תורה.

הגיונותיו לפרקי אבות מסתייעים במאורעות היסטוריים כרקע לדברי התנאים במסכת זו. המאמרים הם הוראות למיבנה חברתי מתוקן לפי חוקי התורה ומידותיה. „על שלושה דברים העולם עומד, על התורה ועל העבודה ועל גמילות חסדים", הוא מקדים את הסבריו ומסכם: „החברה מתקיימת על התורה, חוקים ומשפטים של צדק; על העבודה מעשי אדם לאספקת צרכיו וצרכי זולתו; על גמילות חסדים, פעולת היחיד לכלל כולו".

לפי שיטתו מסביר את מאמרו של הלל: אם אין אני לי, מי לי, וכשאני לעצמי, מה אני, ואם לא עכשיו, אימתי; „קיום העולם, בסתון החיים וספוק הצרכים הם על־ידי החברה. היא מכינה הכול לשירותיו של הפרט. אבל החברה היא אוסף של יחידים. כל אחד מחוייב לעשות כדי אספקת קיומו, שבכך מקיים גם את החברה כולה".

הדברים כתובים בצורת שיחה עניינית, בהירה ומרחיבה את דעת שומעיה. אפשר להסתייע בה באמירת שיעורים בפרקי־אבות.

החיבור מסתיים בהרצאה מעמיקה על „השתלמות האדם והשבת". הוא מסביר ערכי־השבת כמדרגות ההעלותם של היחיד ושל החברה. סדר־החיים היהודי הוא יום־השבת רעננותו ובקדושתו אחר ימי העבודה. המהלל את השבת משבח סדרם של ישראל. ההרצאה אמורה בעיון במקורות והלהט פנימי.

המחבר, יליד העיירה אוגוסטוב בליטא, ותלמיד ישיבת וולוז'ין, כל ימיו עסק בתורה, גיגלה תיספר, התנהג בחסידות, ודעתו נתונה לעלייה לארץ ישראל. ממייסדי החלוץ המזרחי בעיירתו ובאזור כולו. בארץ קבע את מושבו במושבה ראשון־לציון, שבה הירבה לעסוק בתורה ובמעשי חסד וצדקה. בדרך כלל מעט בדיבור, מתוך שמירת הלשון, הרי בענייני יהדות וארץ־ישראל היה מרבה להסביר גודל המצוות של שבת ולימוד תורה, ומגיע לידי ריגוש רב בשוחחו על הימים האלה, ימי אתחלתא דגאולה. הירבה לצום, תפילתו היתה בחינת כל עצמותיו תאמרנה, וכולו כלא ציפייה לגאולה השלימה. בנו, ר' בצלאל, שרשם תולדותיו, מספר, שהיה מפתיע בראותו מראש מאורעות שלרוב נתקיימו אחר כך.

„כל חייו היו מסכת אחת של חיי קדושה וטהרה", נאמר בתול־דותיו, „חיים של התרכזות באהלה של תורה ועבודת השם. הצטיין באהבת ישראל ואהבת ארץ־ישראל. נזהר שלא יעלה רבב על נשמתו ועל בגדיו. מכאן שמירת הלשון בקפידה. פזרנותו לצדקה לא ידעה גבול. ליבו היה פתוח לעזור לזולת בכל יכולתו".

בפירושו לפרקי אבות הוא מסביר את המאמר: כל שמעשיו מרובין מחכמתו, חכמתו מתקיימת, וכל שחכמתו מרובה ממעשיו, אין חכמתו מתקיימת. „כל שמעשיו מרובים, שעושה הרבה מעשים טובים מחכמתו, ממה שלמד, שתלמודו הביאו לידי מעשה, חכמתו מתקיימת, יוצאת מן הכוח אל הפועל. וכל שאין מעשיו מרובה מחכמתו, שלמד הרבה אך מעשיו מעטים, אין חכמתו יוצאת אל הפועל. הוריעה אינה מביאה תנובה. תלמודו לא הביאו לידי מעשה.

הגיונותיו לחמשה חומשי תורה לספר קהלת ולפרקי אבות, כשקפים את חכמתו שכיוונה את אורחותיו.

על משורר שבשולי הדרך

מאת יעקב חורגין

דבר מותו של משה רובינגר, עתה עשרים שנה לפטירתו. נודע לי בזמנו משתים־שלוש שורות של כרוניקה בעתון יומי, לשוא ביקש־תי זכר מפורש יותר לרובינגר הא־דם, הרופא, המשורר, צל חולף, בלי הד, בלי עקבות, האם היה בכלל? הדבר ציערני צער רב ב־זמנו, אך לא הופתעתי, כחייו כן מותו — צעד זהיר־זהיר, לא היה קול לצעדיו, לא השאירו טביעות אחריהם, וכמעט שלא הובחן בק־יומו. לא בצדי הדרכים נמשך מע־גל חייו, אלא אף הרחק מהם, ב־תעלות שמעבר לכביש. ורובינגר מטבע ברייתו לא מיזנטרופ ולא שונא לחיים, מכבעו דוקא אהב את עיצומם של דרכים, את התנועה, ובעיקר את הבריות. אך מקום בה לא העז להתערב בהם, כה החזיק־תו בכוח מרחק לכל אלה? — רגש נחיתות חריף? רגישות חולנית שמא יפריע למישהו? התעלמות מ־מנו מצד עוברים־ושבים? ואולי כל זה ביחד. עובדה היא: רצית לפגוש את רובינגר (ואלה שרצו בכך נער יספרים!) יהיה עליך לנ־טות הצדה מן הדרך ולהשפיל את מבטך אל תוך תעלת הכביש.

אורח וותיק בארץ, בוגר הגימ־נסיה „הרצליה", רופא — והכבו טשרניחובסקי עמיתו יכול היה גם הוא להעיד על עצמו: „אני — לי משלי אין כלום" לא כלום — שלא על דרך המליצה הפיוטית, אלא כ־תכלית הפשטות המשמעות. אף לא קורת גג של קבע לראשו. שנים התגולל בבתי מלון במדרגה עשי־רית. לעיתים קרובות יכולת לראו־תו משתרך בצד הרחוב, כשהוא מטלטל את מזוודתו המרופטת ל־חדר חדש, ותוכן המזוודה לא היה בו כדי למשוך אליו אף את יד של גנב פרוטות. והוא היה מחליף חדרי מגורים כמעט לחודשים, מפ־ני שלרוב היה מפגר מאוד בתש־לום שכר דירה מחסרון כיס. היה לו חסרון כיס כרוני, לאו דוקא מפני שהיה לא־יצלח במקצועו, אד־רבה, דוקא רופא טוב היה, מסור ואחראי ביותר, ולא פעם ניתנה לו ההזדמנות להיאחז במישרה של ק־בע ובמקום קבע, אלא שהוא היה בוסר על כל קביעות, חסר מנוחה, עם ההלום הארגנבטי על כביר ה־זהב בלבו, היה ממיר בקלות מיש־רות ומקומות, והתוצאה היתה, כ־מובן: חוסר עבודה חוזר ובא וקב־צנות תמידית, בימי חוסר עבודה היה מחזר על פיתחי ידידיו המעטים — ומתוך בישנות, כבעם בכאב, היה מבקש הלוואה קטנה, כדי ארו־חות ספורות, או לתשלום חד פעמי על שכר חדרו, ועם המשכורת ה־ראשונה מהתעסקות ארעית של מס־לא מקום לרופא חולה, היה שב ומחזר על פיתחיהם של אותם ידי־דים מעטים, על מנת להחזיר ל־מלווה את חובו, ולא הועילו הפ־צרות לדחות את פרעון החוב עד שירווח לו, „החוב בוער בכיסי" — היה מורגל בפיו, וכדי שדמי ה־פרעון לא יתפתו לספק צורך אחר כמאה ואחד הדברים שלו, היה נו־שא את הסכום בחופנו מחודד ועד מישכנו של המלווה, והיה הכסף מחזיק אך מלווה בשיבת רווחה של החייב, מכל מהלך נפגע רע.

✶

ברם, משה רובינגר היה גם משורר, ואשר מנעה בטנו הבצי־רות העניקה לו בת שירתו: פינה משלו, קטנה וצנועה אמנם „בלי מכלולים ופאר", בלשונו של ביא־ליק, אך היה בה כדי לשמש לו מיקלט מפני פגיעתם של „ילדי־יום" („ותפרוש כנפיה הצחורה / כלפני, כאומרת היות / לי כנן מ־בעד הברובות / בהבל הרעה ה־זאת"). על גורלו הוא מכנים המ־שורר לשיר, בישן האסתניס היה מלגולל לראווה את פגעיו, אפילו בשיר, רק לעיתים רחוקות, לעת ליקוי מאורות, עולם עמו הרוזי קיסרוג קשים:

אני נקנה, אה אובד, אני שחה,
מוזג אלוקים יאדם —
ערירי, ההולך ג־א עכור,
ולכך מהאבן הדב.

אוהו אני נעגה יאובד הלא הוא המשורר עצמו, שיותר נוח לו ל־דבר על גוף שלישי, ה„אני" הבל־תי אכבעי מסתתר, אחוז אימתא דציבורא, לעומת זאת כרבה הוא המשורר לשיר על הויתו האחרת, הפנימית, זו תוכנה ויסודה הא־הבה, ולא האהבה המודרנית, ה־בהמית, אלא זו של אהכול, המ־הורה, הרומנטית, כבעס אפלטונית, איזו רוח אביבית. יעגנה ופגישה, מימי הנערות הרחוקים. הזוהרים בחומתם, מתנשבת בפניך מן השי־רים הקצרים והפשוטים, שכפשטר תם כן אמיתם! שוב צילה ופניגה התמות המעוגנות, ואביב, ירח יקר הולך בלילות, ודיסטו לב סתר־סים, ושם, בקצה הדרך, פרגוד ב־ציבעי צבעים, ואולם חס מלהרוס אליו... באהבה מוצא רובינגר את הטעם לחיי הגלמודות שלו, מקור בלתי נדלה של חלומות, קובצת של שיכוה מאורכה, אתה יש גם לו חלק בטוב העולם, ויש צל לישותו, ויש גבנות לצוארו, בה ובעדה הוא רואה פרחים ושומע רינגה בעלי כנף והוא חש כנפים לצלעותיו... וכל זה בחדר דל, על מיסעד ה־כיסא תלוי זוג גרביים תרוכים, ועל השולחן פירורים של לחם וחלבה... ועל אהבה זו, שמעולם לא ניתנה לה ממשות, ורק חלום היתה, שר המשורר בכל כלי העיר של ה־שירה הרומנטית: טריאולט ורונדו, סונטה ורונדל, שמינית וגזלה, צו־רות שיר מיושנות, אך הולמות מאוד הלכי רוח רומנטיים, יפים במיוחד הם הטריאולטים שלו, צורה, ש־מצריכה ריכוז, כוח של התאפקות, התגנגות פנימית, ועל הכל שליטה וירטואוזית בחריזה ובשימוש ה־לשון, לדוגמה:

עת חלפו קסמיך ונזו כחלום,
ובמרים אלכד בפחי השניה,
אך ציפור הפשיה אהיה היום,
עת חלפו קסמיך ונזו כחלום,
יבשה כוס חיי, הרבה עד תום,
ושובב הנער כערער בציה.
עת חלפו קסמיך ונזו כחלום,
ובמרים אלכד בפחי השניה.

יש בין שיריו שיר קצר אחד, ש־אינני מהסס לציינו כנפלא. שיר זה, לדעתי, הוא לעצמו, יש בלירויות המתנגנות ובצהלת החיים שבו ל־הקנות למחברו זכות של אזרח כבוד במלכות השירה שלנו. שם השיר הוא „צלה". שיר זה אין בו מלים, אלא כולו מחול של צלילים אבי־ביים עם זהרורי אורית הניהוהה פריזים. השיר לא נכתב בעט, אלא גופו ורוחו של המשורר מתמוגגים בהתלהבות, בפאתוס של אודה ואת השיר יש לקרוא בהברה מלצילית, הקרויה אשכנזית):

אמכם מרחוק בגניה הוסיה,
צהלה, צוללה, בשירה טריה,
הדה עינים כל זיקה, כל צלולה,
רוממה, לואפה: צלה!
חזו לי: צלה צבוי שכה עליאה,

נהה לה דושב בנהה, בפשוטה,
הרים אספקה, ולבבי יחולה
אקרבה, אהשפה: צלה!
כלה הגינה, חלוב זוהר אבי,
צלילי הנביכה בקסימים אה לבי,
לבי לה יוצא, יכלהבה תפילה
דיקה, ילהשה: צלה!

✶

אסופת שירים קטנה, בשם „שי־רים". זהו כל גדישו של המשורר בגורנה של השירה העברית החדשה. מעט, אבל לרבס ריח משלו וצבעים משלו. מעט — אבל זה כל מה שניתן למשורר תמורת עולם המ־מש שלא ניתן לו, אלא שגם עולם קטן וקסום זה שלו לא תמיד יכול היה להעניק לו סיהרה כפני עולם הממשי הגה בה עליו, בפנימו כל המשורר או בן החוץ, סופת, וכל עולם השיר החלום מתמוטט, וה־משורר נשאר פנים אל פנים עם הפרצוף הנעוה של המציאות, הוא פרצופו של הגורל הכתאבה לו. ואז, עם חורבן עולמו הפנימי, נגזלה כ־כנו גם אחיזתו היחידה בחיים.

ובימים תאלה כתב נימבעו:
... בלזבהי נהדבה.
ואקשיב: עד דלהי בלאט, כב־ כארב.

שהתפק המות...

ובאותה השעות של כלוכתו הנה־רבה לא הסתפק המות בהתדפקות על הדלת, אלא נכנס פנימה ולכד בק־לות את המשורר נטול האהיה ד־בוכה האכזבה וסר המגן...

משנתו של הרב קוק

מאת מ. אונגרפלד

יצא הספר „משנתו של הרב קוק", מאת צבי ירון, הוצאת המחלקה לחינוך ולתרבות תורניים בגולה, ירושלים, תשל"ד.

יצירתו של הרב א. י. הכהן קוק, הוא מיזוג של הגות מע־מיקה עם שירה נשגבה, והמעיין בחשיבה פיוטית זו, ימצא מיד, שאת דבריו כתב הרב המשורר וההוגה, מתוך השראה והארה עליונה, והם בעיקר פרי התפרצות בלתי פוסקת של אש קודש, שהמוח ההוגה והלב המרגיש והפה המדובב והיד הכותבת, עמלו הרבה כדי לבטאה ולרסנה, במסגרת ההבעה המקובלת.

כשם שקשה למצות ולמסור את נשמתו, טיבו ותוכנו של שיר, ש־לא בלשונו המקורית של המשורר, כך קשה למצות ולהקיף, להסביר ולסכם את משנתו של הרב, שלא בלשונו הוא ובסדר אחר, כי תה־ליכי היצירה אצלו וקצב מחשבתו, הם בלתי רגילים, מופלאים.

כן אי אפשר להבדיל ביצירת הרב קוק בין הרעיון ובין הלשון ואופ־ני ההבעה, הדבקים וצמודים זה ל־זה כנשמה לגוף. יהרוצה ליהנות מיצירתו, מוטב שיתבסם הימנה ב־אורח בלתי אמצעי, בלי תיווכו של מסביר ומסכם, בכל דף מספריו, מופתע המעיין מעושר של רעיונות והבריקות מחשבה וניצוצי שירה.

במשנת הרב, אתה מוצא דיעות שהובעו בתורת הקבלה הקדומה ו־בספרי הפילוסופיה הדתית של ימי הביניים וכן בעולם המחשבה המו־דרנית, והנושאים המרכזיים במש־נתו הם: האלוקים, העולם, האדם, עם ישראל, אמונתו תורתו וארצו.

תלמידי הרב, כינו בשיטתו המ־שה יסודות אלה: הקודש הכללי, ההויה העולמית, האחדות הכוללת, הטוב הכללי, התעלות העולם, והיו שמצ־או קירבה בין מושגי „ההתפתחות היוצרת" ו„כעוף החיים" של הפי־לוסוף הנרי ברגסון, לבין מושג ה־„חיות העליונה" ו„התעלות העולם" של הרב, אלא שאצל הרב קוק יש דרגה בהתעלות זו, והו המעבר מהתעלות הנצחית, לשלמות המוח־לטת, אין לקיים את העולם הנברא מחוץ לאלוקים ואין לתופסו כמשהו הקיים בפני עצמו, ההבדל בין ה־אלוקים והעולם, תלוי הוא רק בי־דיעה ובהשגה ובארחות החיים, כל מה שהדיעה מתעלה, מתקרב האדם והעולם לגורל האלוקי. ברוממותו העליונה של האדם והכרתו הגמורה, מוצא הוא שהכול הוא כלול בא־לוקים". לאמור: עולם הפירוד בי־טעות יסודו, בטעות שבתודעה, ו־תודעה נפסדת זאת, הבקיעה כחי־צה בינינו ובין האלוקים, היא תו־צאת החטא הקדמון שסיבך את ה־אדם ברשת השיכחה, בכוחה של התשובה לגמול את העולם ואת ה־אדם מן הפירוד המדומה שבינו ובין האלוקים ולהרחיק על ידי כך את הרע מן העולם.

וכאן אנו מגיעים לתורתו של הרב על עם ישראל וארץ ישראל, שבה הוא מתקרב לדעתם של ר' יהודה הלוי והמהר"ל מפראג, ישראל שו־נה משאר לאומי תבל, והסגולה ה־עושה אותו לחטיבה אחת ומיוחדת בעולם, אינה תלויה בבחירתם או ברצונם של בני ישראל, טבע הנ־שמה הכללית של כנסת ישראל, היא אלוקיותה, לא בחירתה גרמה לה את יהרוגה האלוקי, לא מצד מע־שיה הפרטיים ולא מצד צדקתה ו־יושר לבבה באה אל מעלתה". הכו־נת גוזה הגופני והרעיוני, עשתה לה את חילה ואת עוזה באלוקים, בן אומה אחרת המנתק עצמו מ־עמו, נשאר בו עוד צלם האדם, כי את נשמתו הוא שואב מנשמת אלו־קים, שלא באמצעות הקיבוץ, לא כן בישראל. הנשמה של היהודים נשאבת ממקור חי העולמים, אם יעלה על הדעת להינתק מן האומה, צריך הוא לנתק את נשמתו ממקור היותה", כי „כנסת ישראל" היא תמצית ההוויה כולה, וההיסטוריה הישראלית היא תמצית האידיאלית של ההיסטוריה כולה". שונה הוא גם הקשר שבין עם ישראל וארץ ישראל, קשר הקודש של ישראל אל ארצו הקדושה, אינו דומה לקשר הטבעי של כל עם ולשון מתקשר על ידו אל ארצו, כי אצל עם יש־ראל, הקשר האלוקי הוא ממקור ה־קדושה, שנתקשרה בכנסת ישראל בקדושת ארץ חמדה.

אלה הם כמה ניצוצות מורם ה־אורה הגדול, של המשורר־ההוגה. ראוי לתהילה הוא מאמץ מחבר הספר להרצות בפנינו בשנים עשר פרקי ספרו על משנתו של הרב, שעיקריה פזורים באיגרותיו, (ש־הופיעו עד כה בשלושה כרכים) ובספריו ובכתב ידו, דמחכים עד־יין לפירסומם, ועל הקושי שבנסיון זה למצות את משנתו של ההוגה המשורר ואיש ההלכה המיסתו־רין, עומד המחבר בפרקו הראשון „הגות והבעה": „מחשבותיו שפעו בלי הרף והן העלו על ידו על הכתב... אולם בכל העשור הספ־רותי הזה אין אף ספר או מאמר בדפוס, שנוכל למצות בו במיצוי נאות, את ריכוז משנתו ואת גיבוש תורתו, אולם אין ספק שכתיבתו של הרב היתה מודרכת בכוח משנה לגלות תפיסה עקיבה בתחומי האמו־נה, המוסר, האדם, החברה, ההיס־טוריה, המדע, האמנות ובשאלות ישראל האומה ויחסיהן שבין מאמינים לשאינם מאמינים, וחקר משנתו של הרב, צריך להתבסס על ההנחה כי בכתביו המרובים יש תו־רה שיטתית, המבארת עקרונית יסודו של האמונה והופעות החיים של תקופתנו".

ב„אור היקר", מחווה הרב את דעתו על דורו שבו יר האידיאליזם בכפיפה אחת עם השאפתנות, וה־תחייה הלאומית קמה בצד התגברות הכפירה. „דורנו הוא דור נפלא, דור שכולו תימהון, קשה מאוד למ־צוא לו דוגמה בכל דברי ימינו. הוא מורכב מהפכים שונים, חושך ואור משמשים בו בערבוביה, העם שפל וירוד, גם רם ונישא, העם כולו חייב וגם כולו זכאי. אנחנו חייבים לעמוד על אופייו, למען נוכל לצאת לעזרתו", שהרי ברורה לד־בנו שהכפירה היא תודעה חולפת הנובעת מן הספק וצריך לעזור ל־„חלושי הדיעות" האלה, ולברר ל־הם את ספיקותיהם. בעצם העובדה שהתחייה הלאומית בישראל מופי־עה בעת התגברות הכפירה בדת, יש חיזוק לאמונה, שעצם הכפי־רה אינה אלא סטייה זמנית, שלא תיארך זמן רב. האדם חסר הא־מונה, הוא כספינה מטורפת בלב ים ואת סיפוקו הנפשי ואת מרגעו הרוחני ימצא רק באמונה, בקירבת האלוקים, ואפילו בשעה שמתרחק האדם מן האמונה, התשובה שרויה בלבו תמיד, על אף הכפירה המתפ־שטת בדורנו, יש גדולה בדור הזה, כי בלבו נתרבה אור הצדק הפני־מי", עם זה יש להצטער על כך שחכמי התורה התרכזו ב„תלמוד ה־מעשי" בלבד והזניחו את העיון ב־דעת אלוקים ובענייני אמונה, במד־רשים ובאגדות, גנוזים אוצרות חיים של גנזי תורה וחכמות רוחניות ו־נשגבות וחובה עלינו להרחיב את הלימוד הרוחני של התורה, ועל כן יש לחתור להבנת טעמי המצוות, אין לגרוס על כן קיום מצווה מע־שיות ללא מחשבה, צריך לזקק את תפיסת האמונה, לפזר את הערפל שבמחשבה, כדי להכיר כי עיקר ה־אמונה היא בגדולת שלימות אין סוף.

אין להסתפק בלימוד התורה ה־גלויה וקיום המצוות המעשיות בל־בד, אלא עלינו להתעמק בפנימיותה של תורה שהיא תורת הקבלה, ש־היא קודמת לתורת הנגלה, הלימוד בתורת הקבלה, הוא חיוני במיוחד בתקופתנו, שבה מתערערים הערכים הגלויים של התרבות. על ידי הכרת סתרי תורה, מתעמקת ומתקרבת הב־נת התורה לאמיתותה ואין זו הבנה נכונה, שתורת הנסתר מתנגדת למ־דע, אדרבה המדע והביקורת שואפים כוח מן הנסתר, המיסתורין מצמיח ומפתח את השכליות.

המגמה האחרונה בחיים היא ה־קדושה, ואפיונה היא: התבטלות ה־אדם והעולם בפני האלוקות, ואין קדושה בלי חול, לדך החיפוך של הקודש אל החול, דומה לסולם שבו עולה האדם מן החול אל הקודש.

משנתו החברתית של הרב, תוב־עת להסתכל במציאות, וההתכללות הו־דרת, הוא רואה את המציאות ה־נגלית, ועל פי ההכרה המעמיקה הוא תופס גם את המציאות הפני־

(סוף בעמוד 9)

לפרשת השבוע

תצוה

ואתה תצוה את בני ישר (כ"ז—כ')

רמ"ח אבריו של האדם מ... למצוות; חז"ל (סנהדרין צ...) מפרשים את הכתוב: „ו... אותם (דברים כ"ט) ב' פר... א. שהמקיים את המצוה עשאה; ב. כאלו עשה ... ושני הפירושים הם אחד. ... אדם נברא רק לעשות רצון ... ותיקונו הוא על־ידי עשי... מצוות. נמצא כי הוא בעצ... מצוה. וזהו: ואתה תצו... בני ישראל" — כלומר: ... את המצוות בנפשות בני יש... שיהיו הם עצמם המצוות. „אשר קדשנו במצוותיו וצ... עשה אותנו מצוות (שפת אמ...)

✶

ואתה תדבר אל כל ... לב אשר מלאתיו רוח ח... (כ"ח—ג')

פתח ב„חכמי לב", לשון ... ובהמשיך: „אשר מלאתיו ... היה"? משום שהדב... ונתיבותיה רבים הם, ... יש לייב נתיבות חכמה ... אחר ואחר משיג אותה ביחודה שמשיג חברו, לכן ... בחכמי־לב — שרבים הם ... ב... „אשר מלאתיו" — ... לפי השגתו והבנתו. וזהו הרמז: „אל כל חכמי ל..." לייב נתיבות החכמה (באר ...)

✶

ואלה הבגדים אשר ... חושן ואפוד (כ"ח—ד')

זהו המקרא היחידי שמזכי... החושן קודם לאפוד, ואלו המקראות שבתורה, מזכיר האפוד תחילה, ואחר־כך א... חושן. ונראה כי החשן במעלה לפני האפוד, לפי בו אורים ותומים, ולפי הש... שנאמר בו: ונשא אהרן ... שמות בני ישראל בחושן ... על לבו, לכן הזכיר אותו ראשון, בבגדי הכהונה, ו... מזכיר את האפוד, בכל המק... לפני החושן — מסביר ... המור, משום שהוא תמיד לו במעשה, כי כתוב: ל... החושן מעל האפוד, ה... לעשותו בראשונה, לשים את החושן (אבני שהם)

★

ועשית חשן משפט מ... חושב, כמעשה אפוד ... (כ"ח—ט"ו)

הזכיר מעשה חשב כאן ו... לפי שהכפרה של אפוד ... עון ע"ז, שהמחשבה בה ... במעשה, והחושן הוא לכפ... שוה הדין. כי בדינים ... המסורים ללב הדיין, כי א... לדיין אלא מה שעיניו ... ויכול הוא להטר על ימין ... שמאל, ועל שמאל ימין ... הדיין: כך היו נראה ... כי יכול להכחישו? רק ... יודע ובוחן לבות! ... הרי החושן נתון על לב ... כי הדיינים מסורים ללב ... מעשה חושב, כמעשה ... לומר לך שקלקל בדין ... כנגד עון וכרבורי חוזיל ... ז'): שכל המעמיד דיין ... הגון, כאלו נוטע אשרה ב... ואמר: „רבוע יהיה" — ש... צריך להיות שלם בארבעה ... ריב, האמורים בפרשת ... תחזה (יתרו); „הרי כעל ... החטא נפ־כן כפול, שמור ... במכסנו, ולזה בנשבתו ... לו שיהיות מכסן הבורו, שלא ... (כלי יקר).

★

ונשמע קולו בבואו אל הקודש (כ"ח—ל"ה)

במסורה: ונשמע קולו; וישא עשו את קולו ויבך (בר... כ"ז—ל"ח). ידועים דבר... שכל הצרות שסובלים ישר... מחמת דמעותיו של עשו ש... ברכות, וכאשר יבטלו ישרא... דמעותיו של עשו בדמעותי... תבא הגאולה. וכבר שא... התמרמרו: וכי מעט דמעות עם ישראל?! ואומר בעל ... שרד וערבי נחל (בספרו ... סתרים), שדברי התור ... לפי הדין שמין במינו לא ... ומסביר הר"ן (נדרים נ"ב) מין במינו לא בטל, כי אינו מבטל את חברו, אלא, ... כחזקתו (ראה פרץ ידי... קי"ב); מכיון של עשו הי... בשביל גשמיות, ואם גם ה... בוכים בשביל גשמיות, נמצ... הדמעות של עשו ושל ישר... מין במינו ואין דמעותיה... ישראל מבטלות את של ... אלא מחזקות אותן. ורק ... יבכו ישראל על רוחניות ... שה, תתבטלנה דמעות עשו. המסורה: וישא עשו קולו ... ויהי הצבה לבטל בכי זה „ונשמע קולו אל הקודש" ישראל יבכו על עניני קודש יגאלנו הקב"ה (מספר עוג להרב מ. י. גוטמן).

★

ושכנתי בתוך בני יש... והייתי להם לאלוקים (כ... מ"ה)

מה מקומו של השם „אל..." (שהוא דין), במקום חיבה יתירה? יובן לפי חז"ל, ש... מדקדק עם צדיקים כחוט הש... (יבמות קכ"א), ולכן „ושכנתי בתוך בני ישראל" שאני שוכן בתוכם — ... להם לאלוקים", לדקדק אתם כחוט השערה (נועם מגדים) ולהמתיק דברי חז"ל אלה, לפרשם לטובה: אמרו (קידושין ל'): שאלמלא הק... עוזרו לאדם, במלחמת היצר, ... ביזו. וזהו: „הקב"ה מדקדק צדיקים" — יותר עם צדיקים כחוט השערה; כלומר: שומר עליהם, יותר עם ... וכשלו אפילו כחוט השע... שם) ובספר תפלה יפה (ה... נ"ז) מביא בשם הרבי ר' ש... מניקולסבורג, שהאמת הקב"ה מדקדק עם צדיקים העם השערה, אבל מדקדק רק כחוט השערה.

ליקט שלמה יהל

קול וקול

מאת אלעזר שרבים

עוד זה קול־פעמים־ישועות לוחש
באזניך וכריתן לשם אלה קולות
ומגדש השמע לא כבדו מקלוס) —
וקול בא בצוחה של דכדוך חולש
וברפוק הדיו בגלגול רחוקים
מכריזי על סבוב פיאש,
כגוללות סתרים
אולתי ראשונה כל עפרי אדמה
וזוהבי אורות־שמש וצהובי חמה.

כלנאך צפור מקפצת מרדף
תרסים מיתרף מתוך צרד נשחף
לדופית חלליך הרהב
שעתה־זה מספרו שקט.
כמו נשלו.
ואתה מסקדפי היתול שאפת
עם כל עקלצל
ומהדהד בזה החלל
אל קולך שלך תצבת.

שבט תשל"ד

* יצא לאור *

— מסלול התורה, מאת חיים רמבני, הוצאת קריית ספר, ירושלים תשל"ד, 184.

— בן גוריון ומדינת ישראל, מאת א. וולפזון, ספרית מן המוקד, עם עובד, 116 ע'.

— החסידות ברומניה, מאת יצחק אלפסי, הוצאת „מגילה", ת"א תשל"ד, 134 ע'.

שיחה עם פרופ. ח. ה. בן־ששון

ארץ למען העם ולא עם למען הארץ

מאת נעמי גוטקינד

הנסיון לשפוט את מלחמת יום הכיפורים וכל מה שבא בעקבותיה מנקודת מבט מדעית־היסטורית — בלתי אפשרי עדיין. אנו קרובים לאירועים מכדי שנוכל לראותם או להעריכם אוב־ייקטיבית.

דברים אלה שמענו השבוע מפי פרופ' חיים־הלל בן־ששון, ההסטוריון שהתמנה לאחרונה לראש המכון למדעי היהדות באוניברסיטה העברית בירו־שלים.

יש להתמודד עם סיכונים

גם על מחדלים אין פרופ' בן־ששון אוהב לדבר: „אותם הפגמים שהתגלו במלחמה האחרונה אין לדעת אם הם תופעות ישנות, רצופות, שלא תוקנו ונחשפו עתה או תופעות שנתחדשו בשנים האחרונות. יתכן שעד יום הכיפורים היו גורמים שלא נתנו לדברים להתגלות, לכן לא ידענו אותם. ההשוואה בין השגי ששת הימים ומחדלי יום הכיפורים אינני מקבל אילו יכולנו ליצור נתונים מעבדתיים שווים בין שנת 67' לשנת 73' ובחנו את הלחימה ותוצאותיה — אפשר היה לשפוט מחדל או לא מחדל. מאחר שדבר זה בלתי אפשרי — אינני מקבל את טענות המחדל. נכון, עם זאת, שבאישיותו מקום בארה"ב ביום פרוץ המלחמה ואני זוכר כיצד טענו באזני שם כי טעותם הגדולה של היהודים היתה בכך שלא הא־מינו כי בריה"מ תיתן ידה למלחמת השמדה נגד ישראל".

פרופ' בן־ששון מתייחס בתמיהה בקורתית גם על תופעות התדהמה וההתפכחות כביכול משאנ־נות, המתגלות בקרב הישראלים מאז המלחמה: „תמיד ידעתי שלהיות כיהודי וציוני במזרח התיכון — זה מסוכן. לא גיליתי את הסכנה פתאום עכשיו. אולם האמנתי שצריך להכנס לסכנה זו, להתמודד אתה ולחיות בה... ואמונה זו לא השתנתה עכשיו".

בין זכות לבין שיקול ענייני

פרופ' חיים הלל בן־ששון מנסח את דבריו במשפטים נמרצים. „מרגיז לראות כיצד יהודים לוקחים אדמה ומקנים לה קדושה, לא משום שהם חושבים שזה טוב לעם היהודי אלא משום שהיא מוזכרת בכתוב. ודאי, יש לנו זכות על כל ארץ ישראל, משום שתמיד היתה במוקד ההויה היהו־דית. זוהי הארץ הריאלית־האידיאלית של עמנו ושל תרבותו, ולא מדובר כאן בקילומטר זה או אחר של שטח. כעמידים נגדנו את הישות הפלש־תינאית כבעלת תביעה מקבילה בתוקפה ובעוצמ־תה לזו שלנו. אני דוחה זאת משום שישות פלש־תינאית היא רק צל של הגוף שהבאנו אנו לארץ ישראל. פרט לכך, הפלשתינאים הם רק חלק מהאומה הערבית ולא ישות לעצמם. ואגב, למי שסבור כי אין לנו זכות על הירדן — מה זכותנו לתבוע את הירקון? ובכן, זכות, ודאי שיש. אבל השאלה העומדת בפנינו כרגע איננה אם יש לנו זכות על ארץ ישראל כולה — השאלה היא אם טוב לעם להשתמש עתה בזכות זו. במישור החיים המדיניים אנו נותנים לשיקול הרציונאלי, ואנו חייבים לחשוב האם שכם חברון חיוניות לנו, לא מפני שהן מוזכרות בתנ"ך, אלא מבחינת העם היהודי, והאם טוב לו שבמדינתו ישבו איתו ערבים במספר היזקים, האם זה בריא לתרבותו, האם זה תורם למה שרצתה הציונות לעשות בעם הזה — לאפשר לו מצב מלא עם כל המישורים החברתיים והפוליטיים במסגרת מדינה עצמאית משלו? לכן, אינני רואה את המלחמה על אדמת ארץ ישראל כקידוש ה'. המלחמה על עצמאותו של עם ישראל — זה קידוש ה'. המלחמה על שטח בו יוכל העם לחיות — זה קידוש ה'. אבל להילחם על כל פיסה של שטח שבו ניתן לקיים מצוות יישוב ארץ ישראל — זה כבר דבר אחר. כאן כבר אנחנו בתחום של מסתורין הקושר את עצמו לאדמה, ואילו הציונות קמה מתוך מערכת שיקולים וטיעונים רציונאליים".

שאלנו את פרופ' בן־ששון: אם כן, מה רע היה בהצעה ליישב את העם היהודי באוגנדה במקום בארץ ישראל?

„גם שם לא היתה נפתרה אותה הבעיה עמה אנו מתמודדים כאן, בעיית עצמאותו המדינית של העם היהודי. גם אוגנדה לא היתה ריקה מאוכלו־סין. אין שטח בעולם הריק ומשוחרר מכל טענה של זכות או בעלות. היינו שם נלחמים באידי אמין במקום בעראפאת. אבל כמובן זו איננה התשובה. נסיונות במאות ה־19 וה־20 ליישב יהו־דים במקומות אחרים, כמו דרום רוסיה או ארג־נטינה ולהקנות להם עצמאות מדינית — לא עלו יפה.

הקשר לארץ הוא הקובע

הקשר של עמנו לארץ־ישראל הוא הגורם הקו־בע, וזהו, נכון, קשר אי־רציונלי אבל הוא נתון בתוך מסגרת שיקולים ודרכי התנהגות רציונליים. אני חוזר ומסכם, איפוא: יש לנו זכות על כל א"י אבל יש לחשוב היטב האם בתנאים הנוכחיים עלינו להיאבק לקבל זכות זו. בל יובן מדברי שאני בעד נסיגה מלאה לקוי 67'. בוודאי שיש שטחים חיוניים להגנתנו — עלינו להשאר בהם. אבל שכם בעיני, מהווה יותר סכנה חברתית ומדינית לישראל מאשר שטחים שמצווה עלינו להיאחז בהם. הר חלהול — איננו סכנה כזו; רמת הגולן — איננה סכנה כזו; גם על ירושלים — בשל מוקדיותה לקיום אומתנו — אין לוותר. אבל גם בה לא הייתי מתנגד לפשרה של הענקת אוטונומיות למקומות קדושים לנוצרים ולמוסל־מים".

מגישת יחסו לאדמת ארץ־ישראל עובר פרופ' בן־ששון להתייחסות ברורה יותר אל הויכוח ה־פנימי במפד"ל, כשהוא אומר: „חוגי הצעירים במפד"ל נלחמים כאן בשני כישורים סותרים. אם, כטענתם, יישובה של הארץ הוא ענין קודש — כל היהודים הבאים לישבה צריכים להיות קדושים כמו שהם. הרי כך אמר גם הרב קוק זצ"ל בזמנו, כשהתייחס אפילו אל אנשי „השומר הצעיר" בחיוב, בשל מצוות יישוב ארץ ישראל שהם מקיי־מים בגופם. ובכך משייכים עצמם, לאחדות הגדו־לה של עם ישראל. אחדות זו, גורם מסתורי לקבע את צורת ההתייחסות אל החילוניים, ודאי שחיונית לקיום העם גם בהבערתזהי. ועם זה, בהפרצה, לכאו־לה ממוצאיתו שייך לקונסרבטיביים ולרפורמים. ו־בכן, אם יש כוח לקבל את השומר הצעיר כמות שהם, צריך שיהיה כוח גם לקבל כל יהודי רפורמי או קונסרבטיבי כמו שהוא. אם אין כוח לכך, אם נקבע לציור רפורמי וקונסרבטיבי — איננו ציור — צריכים להשאר עיקביים ולנהוג לפי גישה זו לאורך כל הדרך.

מיהו יהודי וקדושת הארץ

להערכה, לפניני הופעות של פכרה לא מובנת. אתן דוגמאות. הגיעו אלינו מארה"ב אלפי עולים. חלקם נישאו או התגיירו בעבר בישוטאין וגייר־קים אורחיים או רפורמיים. אנשים אלה — אם נשאו בהרב, בוחם ממרויב, ויש לבדוק אחריהם. אלא שמעדיפים לשכוח זאת, ולא לבדוק. אינני שולל את ההכהה — אדרבא, ברגע שאומה כנר־אחדה ומלכדה את פזוריה יש כוח של קדושה שמלכד את כולם — אבל אני מדוע להבחין בין פלג זה או פלג אחר כל הפזורים? הנה, גם בקיבוצים החילוניים בארץ נהגו כמה עשרות שנים להנשא ולהתגרש שלא לפי ההלכה היהודית. מה דינם של ילדי אותן משפחות? גם זאת מעדיפים כרגע לשכוח. אני מוכן לכך שראשית — עצם הפילוסופיה על „מיהו יהודי" ו„קדושת הארץ" סותרים ואינם משלימים זה את זה, ושנית — שקיומה איננו מוקבית כלפי פלגים יהודיים בהפר־צות. נלחמים אפילו נגד הנסיונות להגיע אם איננו נוסחה פשרה, אבל מוכנים לקבל את ההנחה שבעצם הקיום הביולוגי על אדמת ארץ ישראל עושה בני אדם ליהודים. את זה לא אוכל לקבל..."

מקבילות היסטוריות

שאלנו את פרופ' בן ששון: האם הוא מכיר תקופה אחרת בהסטוריה היהודית המקבילה בתכונ־יותה ובעייתה לזו בה אנו חיים עתה — ואולי שתגלות גם לסייע לנו במציאות עתידנית.

„אין מקבילות מדוייקות בהסטוריה" הוא עונה. „אמנם, בתקופת הבית השני אפשר לגלות כמה אספקטים דומים. כמו בהדרנו. גם בימי הבית היתה היהדות מפולגת לזרמים דתיים שונים; צדוקים, פרושים, איסיים, כביריונים — נאבקו אז היהודים על עצמאותם המדינית. מאידך, אז היה קיים שווי משקל מלא בין המרכז היהודי בארץ והמרכז בתפוצות. אז גם היה ליהודים בארץ מל־חמה ישירה באימפריה אדירה, בעוד שלחץ האימ־פריות עלינו כיום — הוא עקיף. אולם, אני רואה במלחמתנו באזור הזה משמעות רבה — לאו דוקא מן האספקט היהודי בלבד. אנחנו נלחמים באזור הזה את מלחמתם של כל העמים הקטנים נגד אומה גדולה. נלחמים על זכותם של העמים הקטנים להתקיים באופן ריבוני, על תרבותם, בשטח האדמה הקטן שלהם. מלחמה זו היא הצד שלנו, גורלנו, והיא מלחמה משמעותית ביותר במישור האנושי הכללי. וכמובן ליהודי, במדינת ישראל, גם התקוה היחידה להיות הים כלאיש".

שאלנו: מה כיח איבזא להאוריה הציונית חישבה של להיות עם ככל העמים?

„גבן שהציונות חשבה שעל־ידי השיבה לארץ יהפך העם היהודי להיות גוי ככל הגוים. המצי־אות הוכיחה עד כה שבגב השיבה לא הפסיקה את השנאה הישנה" עונה פרופ' בן־ששון. „מאידך, המחשבה שהחילוניות פירושה ניתוק מהתרבות וה־מסורת היהודית — אף היא היתה מוטעה. בדיקה של דפוסי החילוניות בישראל תוכיח שלפנינו תכנים יהודיים עתיקים בלבוש חילוני מודרני. כך החל מן הקומונה הקיבוצית שדמתה בהרבה לקו־הות האיסיים, וכלה בתפיסה של הגשמה עצמית כהלכית היום, שאדם הי את היכן חייו על פי איכות מעשיו — אלה היבוה מובהקות של היהדות ההילכתית, שאלו שנוצרו ממצוות. וכך אפשר לגלות גם רשמים של משיחות בציונות, וגבורת קידוש ה' — במלחמות ישראל. לא ניתקנו את עצמנו בארץ ישראל מן הגורל היעוד היהודי.

חבל רק שיש בתוכנו אנשים המנסים להתכחש ליעוד. אני מתכוון לחלק מתלמידי ישיבות שפטרו עצמם מגיוס וממלחמה על נפשם, שעה שבני גילם נלחמים לחיים ולמות, יושבים בקירבנו צעירים — שאינם נלחמים בטענה שתורתם מחייה את העם. אבל ביסודו של דבר אם חס ושלום יכשלו חיילנו בחזית — גם ליושתיהם וחייהם של אותם בני ישיבות על אדמת זו, לא ישארו לנו. מה נותר להם מבחינה פסיכולוגית, לבוז לעצמם או לשנוא את המדינה. בני אדם אינם נוטים בקלות לשנאה עצמית — וכך מגיעים אצלנו יהודים לשנאה אינטנסיבית למדינתם, וזה נעשה בשם התורה, בצדקה מיסטית. אני רואה בכך תופעה מסו־כנת.

שאלנו את פרופ' בן־ששון: למה הוא מתכוון בדברו על גורל יהודי? כלום בלוזה את עם ישראל לארץ היא קונפליקט מצבי עם העמים המקיפים אותו?

„העם היהודי הוא עם עתיק בעל יצירה תרבו־תית גדולה שעמדה לעתים קרובות מאוד בסתירה לתרבות הסביבה. לפנינו אומה המעידה בהרבה תקופות מחייה להיות נון־קונפורמיסטית, להתנגד לסביבה. כך בתקופה האלילית המושרשת הטיפה היא לאל אחד. כך בתקופה אחרת, שהאליהה מל־כים טענה היא שמלך הוא בשר ודם. כך בדורות בהם עמים מצאו את הגדרתם העצמית ושייכותם הלאומית קשר אל אדמה — המשיכה היא להתקיים ללא אדמה. וזו היתה, אגב, אופוזיציה מודעת לסביבה. כדי להעריך נכונה את אבותינו עלינו להבין שהיה להם הכוח העצמי, האומץ והעוזה להיות הנון־קונפורמיסטים של העולם — הם יצרו מקום שתרבותם בתרבויות האחרות והיתה חזקה מספיק כדי להשפיע עליהם. כמובן, בתהליך ה־השפעה השתנתה התרבות עצמה כפי שהובנה ע"י העמים האחרים, (כמו למשל בגלגולה בנצ־רות) וגם הושפעה במידה זו או אחרת, מאותן הרבויות. מכל מקום, כשבוחנים כיום את מערך היחסים היהודי בין היהדות לשתי הדתות המת־ייחסות אליה, נצרות ואיסלם, בארץ ישראל מגלים שכלפי נוצרים ומוסלמים מגלים אצלנו סובלנות, מוכנים להקציב כסף לכנסיות ולמסגדים, אבל כלפי פנים, כלומר, ביחס לזרמים אחרים ביהדות, מגלים אי־סבלנות. לא מוכנים, למשל, להקציב כסף לבית כנסת קונסרווטיבי, אבל לכנסיה — כן. סתירה זו מעידה על הלוקים בה שבמקום להעמיק את התפיסה הדתית היהודית בישראל הם מעדיפים לסמוך על מסגרות פורמליות, על גזרון אחר ביהדות, כך, במישרים, תורמים להפך מן הליכוד בתוך העם היהודי.

כחבר בפועל המזרחי לפני כעשרים שנה הכרתי תנועה זו כבעלת אידיאל של אחדות הא־מה. אני משוכנע שבאותן שנים לא היה עולה על דעת התנועה לפנות אל הרבנות הראשית בשאלה פוליטית. אני חושש שהתנועה רודפת כאן אחרי נקודת ליכוד מדומה ועליה לחזור אל מקורותיה, אל שאיפת האחדות המקורית שלה, אל פעילותה למען השגת אותה אחדות. בדרך אל השיבה עליה לזכור מחדש את העיקר: ארץ ישראל קדושה למען עם ישראל, ולא — עם ישראל למען הארץ!"

שירי הגות

מאת י. עמוס

ספר השירים של גד אביאסף — מעין במקצועו, הרופא בעילום שמו — מביא אתו בשורה חדשה בשדה השירה, המלא קמשונים ודרדרים רביב מספור. הלירקה שלו כנה ויוצאת מן הלב, וכלי השיר מתוקנים ומשוכללים בלשונם ובמבנהם, וכל הבעתם אומרת כבוד.

אולי גרמה לכך העובדה, שלדב־רי ההוצאה נכללו כספר מבחר של שירים, שמורכב מחלקים של כמה ספרים, שהיו שמורים משך שנים רבות במגירתו של המחבר. אך לר־לות שכמורים רבים של ההוקת שי־רים במגירה עדיין לא עושים אותם טובים יותר ונאים יותר. הסיבה פשוטה יותר: יש כשרון למחבר, והגירה המרובה ופרסום מבחרים בלבד, שנעשה מתוך קפדנות והה־כרה עצמית, מבטיח את הוצאתם של השירים המתגלהים ביותר לאור השמש ולעיני כל ישראל.

אלה הם שירי הגות ומחשבה, ש־אינם מסתפקים במשחקי מלים ובצי־רופם של דימויים. כל שיר מביע איזה הגיון, ובית לבית יביע אומר. אפילו המחסור בסימני הפיסוק אינו מורגש כלל, ואת בגלל ההבעה ה־שוטפת השירה, המלאה עניין, וצו־רתה מושלמת והטובה והמוקצעת כמעשה אמן. הלשון עשויה עברית טובה ודשנה ועשירה, שאינה נה־פכת לחידודי־מלים ולזיווגי־מלים, כבמנהג משוררים רבים. כל מלה יו־שבת במקומה והולמת שרשים עמו־קים לרבדים הבריאים של אוצרות הלשון, שנאגרו יפה „במחסני" של המשורר. הניבים המליצים מרו־בים ומופיעים בכל שיר, אלא ש־אין בהם הדפוס של המליצה. יודע המחבר להוסיף משהו לפניהם ול־אחוריהם, ולשבץ אותם במערכי ה־לשון, לפנינים מזהירות ומאירות. העושר הקלאסי של הלשון העברית פתוח לפניו לטובתו, והוא נוטל מ־מנו מלא חפניו. אבל אין המחבר בוזר את עושרו כלאחר יד. הוא נוהג בו בקמצנות, כאדם היודע היטב את ערכן ואת קוזין של המלים ו־יודע, שאין לבזבז לחינם ולשם ה־יופי בלבד, את כ"ב האותיות של האלף־בית ואת צירופי־צירופיהם.

✶

הביטויים מלאים חן, מפארים את מסכת השיר ומשכשים לה כעין אבנים יקרות, „א"ל נהמות" „פת באפרי", „אנא בכוחי", „מוסות כבי־פיר", „צדפים תפים מחסא של חוף", „הלי תלים של אדמה נתחתה" וה־מיהם ושוציהם והמתנים יוצרים — במתכונת או שלא במתכון — מו־סיקליות טבעית ומרעננת, הנעימה לאוזן ונעימה לעין, והלב הולך אח־ריהם שבי. בכל שיר יש, לפחות, גומת חן אחת כזו, המקרינה מק־סמה על כל הבית, ומרכזת את תשומת לבו של הקורא. התנגנות לשונית זו, בקצב שלה ובטונים שב־תוכה מרשימה ומלבבת כאחד. דו־מים הדברים למים זכים וטהורים, השופעים ממקור לא־אכזב, ואשר גודל השפיעה אינו בא על חשבון הצלילות וההזדככות. זו מדרגה גדולה בשירה, העקבית בכשרון וב־אמנות השיר.

ואין המדובר בפרחים בלבד אלא בפילות, ברעיונות ובדברי חכמה. הנה השיר „איקרוס", כמשל אחד בלבד. מה אומר השיר? „כש־הילדים נושאים / את השמים / הכחולים / הרחוק למעלה / על גבי / עפיפונים / שנכנסה בהם הרוח / והאנשים נושאים / את עי־ניהם / אל האיקרוס / של כלות הנפש / אבל / אין הם נותנים / לעיניהם לראות / כי חוט המשיכה / של כל הכיסופים / הולך מושך / תמיד אל כף / ידו של ילד / ששתי

(סוף בעמוד 9)

*) גד אביאסף, בדרך שקפצה פתאם, ספריה מקור, הוצאת אגודת הסופרים העברים בישראל ליד הוצ־את „מסדה".

שיחה עם פרופ' נ. לבציון, מהמכון ללימודי אסיה ואפריקה באוניברסיטה העברית

"הסולידריות הערבית" קשיחה הקו נגד ישראל

מאת נסים משעל

...נהיגי 37 מדינות איסלאמיות, סיימו השבוע בלאהור, בירת ...אן, את ועידת הפיסגה המוסלמית השניה, בהביעם ביטחון ...בחו וצדקתו של האיסלאם. קיבלו מנהיגים אלה, מספר ...ת אנטי־ישראליות שהחמורה שבהן היא „מסירת ירושלים ...ות ערבית, כתנאי ראשון ובל יעבור לכל הסדר במזרח־...".

...לשמוע על ועידה מוסלמית רבבה, דיונית, החלטותיה, ...יה והשלכותיה — שוחחנו עם ...ר נחמיה לבציון, מהמכון ל־אסיה־אפריקה, באוניברסיטה ... בירושלים.

...ה באמיין את החלטה הו־... האם יש להם ערך, או שהן סולידארי בלבד?

...סור לבציון: שתי החלטות ...ות של הועידה היו בנושא ...ם („תנאי ראשון ובל־יעבור ...סדר במזרח הוא מסירת ירו־...לריבונות ערבית") ובנושא ...יבאים („הארגון לשחרור ...ן הוא הנציגות היחידה של הפלשתינאים"). לגבי ירושלים, ...ושא הפוליטי בעל המשמעות העמוקה ביותר, בנושא ה־המזרח־תיכוני, כך שאם ניי־צוא לסכסוך זה פנים רבות ...ם שונים, טבעי הוא שהד־...איסלאמית תבחר בנושא ירו־... באיסלאם קשה ההבחנה בין הפוליטי לדתי וגם אין נבר־...תק אותם. לכן, כאשר אתה סולידאריות דתית לעניין פו־...נה ביותר להדגיש אותו גר־...משמעויות הדתית והפוליטית ...בו, ובמקרה זה — נושא ...ם.

„הכרה במעגלים" ...ן לשחרור פלשתין

...הפלשתינאים, אנו נמצאים ...שבו הארגון לשחרור פלשתין ...) מבקש לצאת ולקבל הכרה ...ת בדרגים אליטיים ממלכ־... זהו ניסיון לעלות ארגון זה, מעגלים ההולכים ומתרחבים. הראשון היה בועידת ה־הערבית, שנערכה באלג'יר, מלחמת יום הכיפורים, שם אש"ף כמייצג הלגיטימי של ...ינאים. המעגל השני הקרוב, ...הכרה של מדינות ערב, הוא האיסלמי, ואכן אש"ף הוכר ...יצגם של הפלשתינאים. ית־...אנו נמצאים בתהליך שבו יו־...יר באש"ף, במעגל נוסף, ד־היה זה של ידי המדינות ה־...מודות.

...יד: ניתנה לאש"ף הכרה כ־הפלשתינאים, במעגלים שני־...אשר הברחם בו בטוחה, לא ...ניסיון להעמיד אותו למבחן בפני כל מדינות העולם, כי שלא היה עומד בו.

...ערע הסכם יושיע להחלטה ...ביטה להתגבר לה?

...מר לבציון: ועידות כאלה, ...על יצירת הסכמה כללית, עניין הסולידאריות לאותו שהארגון הספציפי מייצג (ב־...זה אש"ף), היא מעבר לכל ...אמה יוצרים את ההסכמה. ר־...מעל לכל ספק, שלצורך הס־...ן, יש מדינות שצריכות לוו־...מקרה זה היתה ירדן המדינה ...ה לוותר ולהעלות קרבן ל־סולידאריות המוסלמית. ...ינתו של חוסיין, יש להחלטה ...משמעות פחותה מההחלטה ש־... בועידת הפיסגה הערבית ...ר שאף היא הכירה באש"ף הפלשתינאים. שכן, בעוד ...טות אלג'יר היתה משמעות ...יבית לגבי ניהול ה־... המדיני עם ישראל, הרי ה־... בלאהור, היא בעלת אופי ...בי (הצהרתי) בלבד.

...ר שנוכה לדעת, כי לא יר־...ערע קבלת החלטה זו, בגלל ...הסולידאריות שבוצרה, כא־...עניין הפלשתינאי נעשה סמל ... נגד ישראל — הסכים הו־...יותר. אך העובדה שחוסיין ...ביע התנגדות לקבלת ההח־... איננה מתפרשת כהכרה מצי־...לשתינאים, למלך פשוט לא ...יכול למנוע קבלת החלטה זו, ...ז, שעמדה בעניין, היא פרי־... הועידה, ואת לא יכול היה ...ת לעצמו, כשנושא ירושלים ...ועלה ע"י ירדן — עומד ב־... דיוני הועידה. חוסיין יכול לפרש החלטה זו, בצורה ה־...לו, למשל: שילובם של ה־...נאים במסגרת הפדרציה ש־

...' מדינה מוסלמית?

...פני שנעבור לדיוני הועידה, ...סביר, מי רשאי למעשה ל־... בועידה כזו?

...סור לבציון: להלכה כל מדי־...סלמית, אך קיימת בעיה: ...מדינה מוסלמית? מבחינת ה־המוסלמית, מדינה כזאת היא ...אשה מוסלמי והחוק המוס־...ולט בה. אך בועידה בלא־... השתתפו גם מדינות אשר ... מהגדרה זו. ומצד שני, ... שבה מספר המוסלמים רב, ...גריה, נמנעת מלהשתתף ב־..., כי שם ישנה רגישות לנוי־...איסלאם למטרות פוליטיות.

...כיצד היית מחלק, איפוא, את ...ות שהשתתפו בועידה?

... לחלק את המדינות המש־... לחמש קבוצות:

...מדינות הערביות, המהוות את ... המדינות שהשתתפו בועידה.

...מדינות בעלות זהות מוסלמית־...ת מובהקת, כמו: פקיסטאן ...ה.

...מדינות שרוב תושביהן מוס־... ואשר מעולם לא קיימו קש־...עם ישראל, כמו: אינדונזיה, ... ובנגלה־דאש.

...מדינות בעלות אוכלוסיה מוס־... המקיימות יחסים עם ישראל, ...איראן ותורקיה.

...מדינות אפריקאניות, שבהן ...ב מוסלמי או מיעוט מוסלמי ... אשר בעבר ועד לאוקטובר ...קיימו יחסים דיפלומאטיים עם ... כמו: סנגל, מאלי, ניגיר

...ינות הללו, מהוות חלק מה־... האפרו־אסיאני. ובהקשר זה ... לזכור שהאיסלאם יכול ל־... בית של שתי יבשות אלה, ...הדם המאחד אותן. מרבית מדי־...לך מצויות גם בגוש המדינות ... מוזהות. נמצא שהמנהיגים ...שנפגשו בלאהור, מכירים זה ... הישב, והם נפגשים בועי־... בינלאומיות. הנושאות שמות ... מידי פעם.

ביטוי סולידארי ולא — מסגרת מהותית חדשה

— אם כך, אין לראות בועידה זו, כביצירת מסגרת מהותית חדשה?

פרופסור לבציון: נכון, המשמ־עות של ועידה זו, איננה ביצירה מהות חדשה, אלא רק במתן ביטוי סולידארי נוסף, וכן במתן הדגש לאספקט דתי־פוליטי.

— מהי חשיבותו של ארגון סו־לידארי?

פרופסור לבציון: בעולם שבו העוצמה הצבאית והכלכלית מצויה בידי המעצמות, בולטת החשיבות שמייחסים מדינות „העולם השלישי" לארגונים סולידאריים על בסיס אי־זורי, מדיני וכיו"ב. שכן ארגונים אלו מגבירים את תחושת העוצמה והבטחון העצמי שלהם. ואכן, בנו־שא הנפט, היתה זו הפעם היחידה, שבה הצליחו להפוך שיתוף פעולה מעין זה, למנוף בעל משמעות כל־כלית, שאיים — לראשונה — ב־אופן ממשי, על המעצמות הגדולות. האין־ספק שהניסיון המוצלח של שיתוף פעולה ביניהם, עוד יגביר את החיפושים אחר התארגנויות רב־לאומיות שיגבירו את עוצמתם מול המעצמות.

— האם ניתן להסביר את סיבת הידוק היחסים בין מדינות האיס־לאם על רקע תחיה דתית?

פרופסור לבציון: בשלב זה, אין שום ביטוי לתחיה דתית, פרט לע־לייתם של מנהיגים בעולם הערבי, בעיקר בשנים האחרונות, שלגביהם ממלא האיסלאם תפקיד חשוב יותר, משמילא אצל קודמיהם. כך, למ־של, בומדיין קרוב יותר לאיסלאם מקודמו בן־בלה, סאדאת מדגיש יו־תר את היסוד הדתי מאשר נאצר, ואגב בשנות ה־50 מונה סאדאת כנציגו של נאצר בארגון סולידאר־יות מוסלמי, שמצרים הקימה לצר־כיה המדיניים.

בהקשר זה ראוי להזכיר את על־יותו של קדאפי, שניתן להגדירו כ־מנהיג הדוגל באיסלאם רדיקאלי, ב־מידה מסויימת הוא קרוב ל„אחים המוסלמים", ברצונו ובאמונתו ש־אשר להגשים את צווי האיסלאם הלכה למעשה, בחיים ובמדינה ה־מודרנית. ולבסוף: עלינו לזכור את עלייתו של פייצל, מלך סעודיה ל־מנהיגות בעולם הערבי, העטופה ב־הילה דתית, בהקשר זה, כדאי ל־העיר שבעצם ימי הועידה בלא־הור, באה פניה מכמה מנהיגים מוס־למים אל פייצל, שיטול את התואר הדתי „אמיר אל מואמינין" (ראש המוסלמים), שהוא תואר החליף, מנהיג המוסלמים. פייצל דוחה הצ־עה זו, בענוה באומרו שאינו ראוי לשאת בתואר המוצע...

לכן, אין לפנינו תחיה דתית, אלא קונסטלציה, שכנראה איננה מקרית, של עליית מנהיגים המדגישים את היסוד האיסלאמי במדינתם.

השפעתו של פייצל

— האם ניתן להצביע על מנהיג דומיננטי בועידה זו?

פרופסור לבציון: נדמה לי, ש־השפעה רבה ביותר בכנס היתה ל־פייצל. שכן, ההחלטות ביחס ליש־ראל היו קיצוניות ואילו ביחס ל־בעיות אחרות, כמו הנפט, היו ה־החלטות פחות קיצוניות, וזה בדי־יוק משקף את עמדתו ודעתו של פייצל.

סאדאת, לעומת זאת לא בלט ב־ועידה כמנהיג דומיננטי. יתרה מ־זאת: סאדאת בא לועידה, כמעט בעל כורחו. שכן, הוא לא היה ד־קוק, בשלב זה של מהלכיו המדי־ניים, להכרזות הקיצוניות שנוסחו בועידה. ואמנם, בתום הועידה, כינס בלאהור מסיבת עתונאים, ש־בה דיבר בנוסח מתון יותר על אפ־שרויות מציאת הסדר מדיני במזרח־התיכון.

— מרוקה ואיראן הן המדינות המוסלמיות היחידות המקיימות קש־רים עם ישראל. בועידה הופעל עליהן לחץ כבד לנתק יחסים אלה, האם יעמדו בלחץ זה?

פרופסור לבציון: נראה לי, ש־איראן וטורקיה לא יקבלו את ה־קריאה, שיצאה בועידה, לנתק את היחסים הדיפלומאטיים עם ישראל. ולא בכדי, אלו הן שתי המדינות המוסלמיות היחידות באסיה, שקיי־מו אי פעם קשרים עם ישראל ו־ממשיכות לקיימם. שכן, אלו מדי־נות הסוגרות מבחוץ על המעגל ה־ערבי ולהן בעיות משלהן, עם ה־עולם הערבי. לדוגמה ניתן להצביע על ההתנקשויות הצבאיות האחרונות בגבול עיראק — איראן.

פרס גם לא הצטרפה לחרם הנפט הערבי, וטורקיה כבר עמדה, בע־בר, בהצלחה בפני לחצים ערביים. כמו כן, אין להשוות את מעמדן, עוצמתן והכרת החשיבות העצמית של מדינות אלו, לאלו של מדינות אפריקאניות, אשר לחצים חיצוניים השפיעו עליהן לניתוק יחסים עם ישראל. לדעתי, איראן וטורקיה הש־תתפו בועידה זו רק כדי לצאת ידי חובה ואין הם זקוקות וקשורות לארגון זה, בסבורני.

הזדמנויות „חגיגיות" מול דיפלומאטיה שגרתית

— אחת ההצלחות הנזכרות של הועידה, היא ההתפייסות בין פאו־

(סוף בעמוד 10)

שבתון הרכב החטיא מטרותיו

מאת ברוך אדלר

שר התחבורה, שמעון פרס, הפתיע השבוע בהביאו, תוך כדי „אריזת מזוודות" לקראת פרישתו מהממשלה, לאישור הכנסת הצעה לצמצום שבתון הרכב ל־12 שעות בלבד, מ־6 בבוקר עד 6 בערב, במקום 24 שעות שבתון עד כה. הצעה זו הפתיעה בעיתויה — זמן קצר בלבד לאחר שהוחלט על עצם שבתון הרכב — וכן בצורתה, כשמצד אחד משאירים את ההגבלות על שימוש ברכב פרטי, ומצד שני, מוציאים חלק ניכר מעוקצן ע"י התרת הנסיעה בלילות.

ההחלטה על שבתון הרכב וביצועו לוותה במאבק ציבורי סוער, נוכח עמדתו העקשנית של שר התחבורה לא להיענות לבקשות הציבור הדתי לקבוע את יום השבת כיום שבתון חובה לכל. משרד התחבורה העדיף לתת זכות בחירה חפשית של יום השבתון לכל בעל רכב. זאת למרות שבכל מדינה בעולם שבה הנהוג שב־תון רכב, נקבע יום המנוחה, יום א', כיום שבתון — בשל הסיבה הפשוטה, כי אם מצמצמים שימוש ברכב, יש לעשות זאת על חשבון הבילוי. בכל המדינות סברו, שאין להטיל הגבלות רכב במשך כל ימות השבוע, שבהם משמש הרכב לצרכי עבודה, מה שאין כן ביום א'. לא כך חשבה ממשלת ישראל והרצון לא להיענות לדרישות השרים הדתיים — מחשש שיודבק לה תו של „קלריקליות" — הכתיב לה מדיניות של פגיעה בשבת כשיחד עם זאת אין הדבר משרת את האינטרסים שלשמם הונהגו ההגבלות — צמצום בצריכת הדלק.

הרכב משמש ככלי עבודה וביום ש־אין עובדים בו אין צורך ברכב. לכן הם קבעו את יום השבת כיום שבתון חובה לעובדים. היו גם מוסדות ומפעלים שהתירו לבעלי הרכב ה־נדרש לבחור יום כרצונם, אך אם בחרו שלא לשבות בשבת, היו צרי־כים לעשות זאת על חשבונם וניכו להם השתתפות רכב ליום אחד ב־שבוע.

דרכים להתחמקות מהשבתון

אם לא נרצה להאשים את משרד התחבורה במדיניות של „להכעיס" נגד השבת, הרי שאין להבין מדוע התעקש שלא לקבוע את השבת כיום שבתון חובה. ברור שכדי לחסוך בדלק — וזה היה אחד הנימוקים העיקריים שלו — להנהגת השבתון — היה צורך לקבוע את השבת כיום שבתון, מכניסת השבת ועד יציאתה. יום השבת הוא היום היחיד שבו ברור כי השימוש ברכב הוא להנאה אישית, ואם רוצים לקצץ בצריכת דלק, יש לקצץ מהשבתון זה. נוסף לכך, נתברר, כי השבתת הרכב ב־אחד מימי השבוע כמעט אינה חוסכת דלק. מי שצריך לנסוע להסדיר עניי־נים כלשהם יעשה זאת ביום שהרכב נמצא ברשותו, כך שיום השבתון לא ביטל נסיעות למטרה זו ורק דוחה אותן ליום אחר. אותו דבר אמור גם לגבי ביקורים וכו'.

החסכון היחיד יכול היה להיות, לכל היותר, בנסיעה לעבודה או ממנה. אולם, נתברר כי גם בכך לא השיג שבתון הרכב את מטרתו. תוך זמן קצר נמצאו „פטנטים" להתגבר על מכשול זה. פקידים בכירים ב־משרדים ממשלתיים, למשל, בחרו בדרך פשוטה של שכירת רכב, על חשבון המשרד, ליום אחד לשבוע. על רכב להשכרה לא חלו הגבלות ובו אפשר היה להשתמש בכל ימות השבוע. וכך קרה שמכוניות של פקידים אלה „שבתו" באחד מימי השבוע, ולא בשבת, והן „חסכו" דלק, אך לממשלה עלה הדבר הרבה יותר ביוקר — התשלומים גבוהים לשכירות רכב — ולא היה כל חסכון בדלק.

בצורה יותר מתוכמת של עקיפת שבתון הרכב נהגו מוסדות ומפעלים שונים, שהחליפו את הרכב הפרטי שניתן לעובדים הנדרשים ברכב ה־מופעל לפי שיטה הנקראת „שכר־מכר". בשיטה זו, שאגב יש בה גם עקיפת מס הכנסה, רוכשים מכונית מחברות מיוחדות שהוקמו לצורך זה, בעיקר ע"י סוכנויות הרכב, בדמי שכירות. כעבור שנתיים או תקופה אחרת הנקבעת בחוזה, מחליפים את הרכב ברכב חדש. כלומר: המכונית נמצאת בידיו של העובד והיא שלו לכל דבר, אולם אין היא רשומה על שמו או על שם המפעל והחברה, אלא על שמה של החברה שכביכול „השכירה" את הרכב. על רכב זה חל אמנם שבתון הרכב, אולם ה־חברות רכשו רכב נוסף, מלבד זה שהיה ברשותן עד כה, והוא הועבר מיד ליד, לפי ימי שבתון הרכב שהעובדים בחרו.

השיטה הפשוטה ביותר לעקיפת השבתון היתה שכירת מוניות, או נסיעות „ספיישל". זוהי, אגב, ה־שיטה הזולה ביותר אך מאחר שיש בה אי נוחיות מסויימת לפעמים לחכות עד בוא המונית — מעטים השתמשו בה.

תרומה דלה להקלת עומס התנועה

נוסף לחיסכון בדלק רצה משרד התחבורה גם להקל על העומס ב־כבישים ע"י הורדת שביעית מכלל כלי הרכב הפרטיים מהכבישים. מטרה זו הושגה בשיעור קטן ביותר, כי כאמור את מקום הרכב הפרטי הח־ליף, במקרים רבים, רכב מסוגים אחרים. נוסף לזה, החלוקה של ימי השבתון לא היתה אחידה ודווקא „בימים הקשים" של התנועה, חמישי ושישי, בחרו מעטים מאד. מדיווחים של הקואופרטיבים לתחבורה מתברר כי הם לא הרגישו בהקלה מיוחדת בעומס התנועה עקב צמצום השימוש ברכב פרטי. כלומר: התרומה ל־הקלת עומס התנועה היתה דלה.

פירצה נוספת בהגבלות היתה שימוש ברכב של חיילים בשירות מילואים. ההגבלות הוטלו בהתחלה על כל בעלי הרכב הפרטי, פרט ל־נכים ורופאים בתפקיד. לגבי ה־אחרונים כבר היתה בעצם ההגדרה של „בתפקיד" פירצה שקראה לגנב. לפי ההסדר שנקבע קיבלו הרופאים תוויות שבהן יכלו להשתמש בעת נסיעה בתפקיד ביום שבתון הרכב. מובן, שלא היתה כל ביקורת, וגם לא יכלה להיות לו היו רוצים לעשו־תה, על השימוש בתוויות אלה. למעשה, יכול היה הרופא לנסוע כרצונו כשתמיד באפשרותו לטעון שהוא נוסע בתפקיד. ידועים לנו מק־רים שאכן ניצלו רופאים לרעה זכותם זו ולא הגבילו את עצמם לנסיעה בתפקיד. סביר להניח, כי המקרים הידועים לנו אינם בודדים וכמותם היו רבים.

ניצול חמור יותר לרעה היה ע"י חיילי מילואים. הללו העלו טענה צודקת, כי אי אפשר להגביל אותם בנסיעות ביום החופשה שלהם. את החופשות אין הם מקבלים לפי יום השבתון שלהם ואם הם באים דווקא באותו יום הביתה הם רוצים לנצל את הרכב בזמן הקצר העומד לרשו־תם, ומה עוד שהרכב דרוש להם לסידורים רבים שנצטברו ללא טיפול בימי שירותם בצבא. טענה זו נת־קבלה ונקבע הסדר שעל חיילים ב־חופשה לא יחולו ההגבלות. הביקורת אם אכן החייל נמצא בחופשה צרי־כה היתה להיעשות באמצעות אישור החופשה של החייל („פס"). עד מהרה נתברר כי סידור זה אין לו בסיס, וכל מי ששירת אי פעם בצבא יודע כי אין כל בעיה להשיג אישורי חופשה — חתומים כדת וכדין אך ריקים, שאותם ממלא החייל כרצונו. התוצאה מכך היתה שחיילים ששירתו ביחידות שירותים או ביחידות ה־קרובות לביתם ושיכלו לבוא בערבים הביתה, שלא במסגרת חופשות רגי־לות, יכלו, למעשה, להשתמש ברכב ללא הגבלות. כעבור זמן־מה תוקן הדבר ונקבעו אישורי חופשה מיוח־דים, שלא יכלו לשמש את אלה החוזרים הביתה אחרי שעות עבודתם בצבא. אולם, גם על כך התגברו והיה שימוש מוגבר גם באישורים אלה.

צמצום השימוש ברכב פרטי

משרד התחבורה טוען כי עם הנ־הגת שבתון הרכב הושג חסכון של עשרה אחוזים בתצרוכת הדלק. פירושו של דבר, חסכון של 50 מליון ל"י לשנה, כשמחצית הסכום הוא במטבע זר. סביר להניח, שהחלק העיקרי של חסכון זה היה מושג גם בלי השבתון, ובעלי הרכב היו מצמ־צמים את נסיעותיהם הלא הכרחיות בגלל ההפלאות הגדולות של מחירי הדלק. הצמצום בשימוש ברכב פרטי היה גדל ככל שהתחבורה הציבורית היתה משופרת יותר. אין זה תענוג גדול לנסוע כיום ברכב פרטי בתוך הערים ורבים היו מעדיפים על פניה את התחבורה הציבורית, אילו היתה משמשת אלטרנטיבה טובה לרכב ה־פרטי. בנושא זה קיימות אפשרויות רבות — כולל הגברת תכיפות הנסי־עות של הרכב הציבורי, פתיחת נתי־בים מיוחדים בשבילו כדי שיוכל לנסוע במהירות מירבית, ואולי יש גם מקום להנהיג אוטובוסים מיוח־דים, במחיר נסיעה גבוה, שבו יסעו בנוחיות מירבית. במושבים נוחים, עתונים, ואולי גם ספל קפה תוך כדי נסיעה. באוטובוסים אלה יסעו עוב־דים למרכזים המסחריים בשעות ה־עבודה ואת המכונית הפרטית ישאירו לשימוש בערבים, כשהתנועה פחות עמוסה. אותו דבר אמור גם לגבי נסיעות בינעירוניות.

לשבתון הרכב היה מקום, אולי, עד עכשיו, כשהגבלות רכב היו קיימות במדינות רבות. אז היה טעם לפגם שדווקא במדינת ישראל, ש־היתה אחת הגורמים למשבר הנפט, שבגללו הוטלו ההגבלות, לא יהיו הגבלות על רכב. אולם, כיום, כש־רוב המדינות הסירו את ההגבלות. גם נימוק זה אינו קיים.

מכל האמור נראה, כי אין יותר מקום להגבלות על הרכב בצורתן הנוכחית. אין הן משיגות את מטרתן המוצהרת ולהקלת העומס בכבישים דרושות הגבלות מסוג אחר. השבוע נתברר כי לעמדה זו שותפים רבים בכנסת ואי אפשר היה להעביר את החוק להארכת ההגבלות. בשבוע הבא ייעשה ניסיון נוסף לאישור החוק, אך ייתכן מאד שעד אז יחליט משרד התחבורה עצמו לוותר על ההארכה.

חברת החשמל באור חדש

מאת יהודה עוריאלי

כאשר פנה שר הפיתוח, חיים גבתי, והציע לאריאל עמיעד (39), מי שכיהן כסגנו של י. רבינוביץ בראשות עיריית תל־אביב, לעבור ד־לעמוד בראש חברת החשמל, הוא דחה את ההצעה, כפי שעשו זאת כמה מנכ"לים ידועים וקצינים בכירים ב־מילואים. כולם סירבו „להפיח את ראשם בקיר", כפי שהכי־ביר זאת אחד מהם, ולהסתבך בחברה ששמה הולך לפניה, שהיא נשלטת בידי קבוצת עסקנים מסויימת במפלגת הש־לטון. מה עוד, שוועד העובדים של החברה, המונה 5500 עובדים ופועלים, הזהיר מפני „הצנחות" ומינויים „מלמעלה" בינתיים, עברה שנה.

השבוע נפגשנו עם המנכ"ל החדש, שהצליח כנראה לעבור את המתרסים, גם מבחינה נפשית. פניו מביעות אופטימיות ובפיו בשורות חדשות ה־מעמידות את חברת החשמל באור

אריאל עמיעד

המנכ"ל החדש של חברת החשמל

חדש. עצם המינוי והסכמת העובדים למינויו של עמיעד, מי שהיה קצין קשר ראשי בצה"ל בדרגת אל"מ ר־גישתו יותר מקצועית מאשר מפלג־תית, מעידים על מהפכה בדרך ה־חשיבה, לא רק של שר־הפיתוח, אלא על הלכי רוח חדשים בחברה עצמה.

על בסיס מקצועי

כאשר יצא יעקב חושי, המנכ"ל לשעבר, לפנסיה, בראשית שנת 1972, האמינה הממשלה שזוהי ההזדמנות לשינויים. אלא, שהאופטימיזם נחל אכזבה ותבוסה, ומגיה לפותח. „עידן חושי" חלף בחיפה, אבל לא שלטון העובדים. הנסיונות הנמרצים למצוא אישיות מבחוץ הושמו לאל.

שורה של אישים ידועים, כמו רב־אלוף (מיל.), חיים בר־לב, שטרם נבחר אז כשר בממשלה, וכן אלוף (מיל.) אלעד פלד, שהעדיף את מש־רד החינוך, או אלוף (מיל.) עמוס הורב, כיום נשיא הטכניון, ועוד — דחו במשך הזמן את ההצעה, שלא קסמה להם. ושוב נתמנה בלחצם של עובדי החברה מנכ"ל חדש, אברהם בלוך, מהעובדים הוותיקים בחברת־החשמל. הפשרה היתה למנות לו סגן „מבחוץ", בתקוה שישתלב כהלכה ואח"כ למעשה, כמנכ"ל מיועד. עמי־עד הסכים, כיוון שלדבריו הפנייה אליו היתה על בסיס מקצועי. „עידוד נוסף קיבלתי כאשר, למרות ההתנג־דות הראשונה של העובדים נתקבלתי על־ידם כראוי".

חיסול אבטלה סמויה

הגורם של ציבור העובדים הוא בעל סדר־עדיפות גבוהה ומיפלגו של המנכ"ל החדש, שנכנס לתפקידו ב־ראשית פברואר השנה: אשתדל לחסל אבטלה סמויה, על־ידי תוספת עבודה ולא על־ידי פיטורין; אשתדל להח־דיר תודעה של שייכות ואחריות. אני מאמין כי כל עובד שואף לסיפוק בעבודתו ומעוניין בשיפורים. ולכן, יונהגו כנראה שיטות חדשות של דרכי הדרכה והשתלמויות, בקרב צי־בור העובדים לשם ניצולו המירבי מבחינה מקצועית. אני מקווה ש„ירח הדבש" שלי יימשך ואדע לטפח את תחושת הייעוד — כבכס חיוני ל־קידום משימותיה של החברה, ה־מספקת מאור וכוח למשק המדינה. עמיעד יזדקק ליחסי „דבש" אלה, אם ברצונו להגשים את המטרות והתכניות הרבות שבאמתחתו.

משבר האנרגיה העולמי הטיל את חברת החשמל בבת־אחת למערבולת של ביצוע תכניות וחזויות, שלא הוחרזו לקדם בעבר. החברה היתה בשלב מעבר, גם ללא קשר עם ה־משבר הפוליטי—הכלכלי. כיוון ש־מקורות הנפט מוגבלים ממילא ל־30 שנה היתה צפויה תפנית במקורות האנרגיה ובחיפושים.

פיתוח אנרגיה על־ידי פחם — גם בארץ

אני רואה כיום את הקמת תחנת־הכוח הגרעינית כמשימה לאומית חיונית דחופה, אומר מר עמיעד, וככל שנדחה זה יעלה יותר בזול. יש לזכור, כי רוב השדות השופעים נפט וגאז, מצויים בידי אויבינו. בתקופת המעבר, עד שאפשר יהיה להקים תחנת־כוח גרעינית, לטווח מינימלי של שמונה—עשר שנים, אם לא תהיה סחבת, או ריב סמכויות בין רשויות שונות כמקובל בארץ, יהיה צורך לפתח מקורות אנרגיה אלטרנטיביים על־ידי שימוש מוגבר בפחם. עמיעד מגלה כי חברת־החשמל בודקת עתה תכנית להפעלת שתי תחנות־כח על־ידי פחם, לשימוש ב־שעת חירום. לטווח קצר הוא מציע לצרכנים שיטות של ייעול וחסכון, סגירת כפתור החשמל כשאין צורך בו, או ניקוי הנברשת מאבק, כדי שתפיץ יותר חשמל ותגביר את ה־תאורה בשלושים אחוז, כפי שקבעו מומחים.

כל האמצעים הקטנים הללו יכולים לחסוך עשרה אחוזים מצריכת ה־חשמל, הגדלה בשעור זה בכל שנה. עדיין לא רתמנו די הצורך את ה־אנרגיה האנושית, כדי לחסוך ב־אנרגיה חשמלית בתנאי המשבר ה־נוכחיים. כי האנרגיה החשמלית יקרה מאד לחימום. למרות האוצרות ה־טבעיים המדלדלים בארץ, ישנן גם פה אלטרנטיבות, כמו אנרגיה גיאו־טרמית, של ניצול החום הטבעי ה־מצוי במעמקי האדמה, או אנרגיית השמש שטרם פותחה כראוי. כן נב־חנת אפשרות לאגור כמויות מים מספיקות, כדי לנצלן בשעות השיא של צריכת החשמל, כמקור להנעת הטורבינות. איש שיתגו חזה אפש־רות של ויסות באספקת החשמל ב־אמצעות קשר ישיר עם הציבור ד־לבקשו למשל, בשעת שיא, לסגור לשעה קלה את דודי החימום וכדומה. עמיעד מאמין כי הסברה היא אחד העיקרים בניהול חברת החשמל. יש ללמד את הצרכן בימינו להשתמש בחשמל בתבונה, כדי לחסוך. המנכ"ל מסתכן בסיסמה הקוראה לקהל צר־כניו לקצץ בשימוש במוצר, ולמכור פחות...

החברה ה„מחושבת" ביותר

חברת החשמל היא אחד המפעלים הגדולים במדינה, הקשור במיליון צרכנים ומעלה, ואחד הקשישים ב־יותר. הוותיקים בחברה, הקיימת ל־מעלה מחמישים שנה, זוכרים את ימי החלוציות והמסירות לאתגר ב־הקמת תחנות־כוח ואספקת חשמל סדירה. אלא, שמאז תקופתו של פנחס רוטנברג, נשתנו העתים. חברת־החשמל היא החברה הממוכנת ב־ה„מחושבת" ביותר במדינה, מבחינת הציוד הבינהולי האוטומטי והשימוש במחשבים. הדימוי של החברה אינו מושך עובדים מקצועיים חדשים, כמו מהנדסים ואנשים החפצים באתגר בדרגת שכר גבוהה. עמיעד סבור שלא נעשה מספיק כדי להסביר ו„למכור" את החברה על בעיותיה ואתגריה, לציבור הרחב. „אני נדהם מהיקף העבודה וגיוונה; אין חברה שתזדקק כמונו לאנרגיה אטומית, לאלקטרוניקה, לחקר בעיות האקו־לוגיה וניצול מתוחכם של כלים ו־אמצעים". המטרה להרחיב אפקים, להקים יחידה לחקר ביצועיים ולבנות כלים לכללים נוספים תוך ניצול כח־אדם המצוי בחברה עצמה ו־מחוצה לה. „הצבתי לעצמי מטרה שהחברה תהיה בשורה הראשונה של חברות החשמל בעולם, מבחינה טכ־נית, ניהול ולכלכלה. כבר היום אנו מתקדמים ביותר בתפעול תחנות־כוח ואחזקתן, בהכנת חשבונות לצרכ־נים וגבייתם היעילה וכדומה".

ההפסקות התכופות באספקת החשמל לצרכנים, נובעות מהתהפוכות מזג האויר, ולא פחות מזה מפיגור ב־התקנת כושר ייצור של חשמל בשנה וחצי. בהתקנת רשתות חשמל לחלוקת הזרם, מגיע הפיגור בתחום הפיתוח לשנתיים, אם כי ישנה ירידה בביקוש לחשמל בחודשים האחרונים, בגלל משבר הכלכלה והדלק. הסכסוך ה־ממושך לגבי בחירת האתר להקמת תחנת־הכוח ליד חדרה, הוא דוגמה לגורמי הפיגור האמורים. ישנם קשיים רבים בקבלת שטחים חדשים והכוונות למעבר, לשם הקמת מיתק־נים ותחנות־כוח, מלבד הקשיים ב־השגת ציוד.

בד בבד נוקטת הנהלת החברה צעדים טכנולוגיים מתקדמים לפיקוח וויסות אספקת החשמל, לטובת ה־צרכנים. עד סוף השנה הבאה יותק־נו 18 טורבינות גאז, עם כושר ייצור של 400 מגוואט, לשעת חירום. מוקם מרכז חדש לפיקוח על העומס שיווסת את האספקה לאזורי הצריכה.

(סוף בעמוד 10)

„שוועסטר זלמה"

מאת ש. אהרוני

החדר גדוש פרחים הממלאים בו כל פינה, מונחים על השולחנות הקטנים ועל שידת העץ עשויה פיתוחים ועל הארון העתיק. והיא, נינוחה על כורסה עמוקה, למראשותה סדין צחור, מלטפת בידה הגרומה צנצנת קטנה מלאה רק־פות ופרחי בר, ומסתכלת בעינים טו־בות אל האנשים הנכנסים לחדרה כדי לברכה ביום הולדתה.

מסירות ונאמנות. האחות זלמה מאיר בעת טיפול בילד חולה

יום הולדת לזלמה מאיר — המוכרת בפי הכל כ„שוועסטר זלמה" — מבית החולים „שערי־צדק". היום מלאו לה תשעים שנה, והיא, כמו נערה צעירה, מתרגשת מהעובדה כי בעוד מס־פר שעות יעניק לה ראש העיר את מדליון ירו־שלים — העיר בה בילתה את רוב שנותיה.

לא קל להגיע לחדרה של „האחות זלמה", הנמצא בלב בית החולים. יש לחצות מספר מסדרונות מלאים חולים, לטפס לאחת הקומות, ובאזור האגפים המלא חולים השוכבים אף ב־מסדרון, נמצא חדרה של „האחות הראשית". לכאן באה לפני חמישים ושמונה שנה, ומאז ועד היום הזה, לא החליפה את הדירה — וקיי־מה הלכה למעשה את הסיסמה שהטיפה לה השכם והערב „להיות עם החולים".

יובל התשעים של „שוועסטר זלמה", הוא סי־פורה של ירושלים מאז השלטון התורכי, ועד היום הזה, וזו, על אף עומס שנותיה, זכורים לה כל הפרטים, כל המאורעות — ימי השלטון התורכי המנדט האנגלי, ימי מגיפות הטיפוס והמהומות הערבים, הכל מדוייק להפליא, כאילו זה קרה רק אתמול, כאילו זה עתה עזבה את עיר מולדתה — המבורג.

דרך קשה וארוכה

„...היה זה בעיצומה של מלחמת העולם הרא־שונה. בתי החולים היהודיים בגרמניה, נצטוו להעמיד אחיות מוסמכות לשירות הצבא הקיסרי הגרמני. זלמה היתה אז אחות מוסמכת בבית החולים היהודי בהמבורג. כבר אז היו לה הת־לבטויות, „שלש שנים לפני־כן הופיע בבית־החולים שלנו ד"ר משה וולך, רופא צעיר מירו־שלים, וסיפר לנו כי הקים בית חולים בירו־שלים עיר הקודש. הוא התחנן בפני האחיות שיסכימו לעבוד בירושלים. כשהגיע הצו הח־דש, החלטתי להיענות לקריאתו של ד"ר וולך, על צבא הקיסר".

הדרך היתה קשה וארוכה. ארבעה שבועות אר־כה הדרך מהמבורג לקונסטנטינופול. ומשם המ־שיכה הנערה הצעירה בדיליז'אנסים עד דמשק ומשם ליפו ולירושלים. הכרכרה הביאה אותה למלון „אמדורסקי" שליד שער יפו. הנערה סידרה את חפציה, ומיד הלכה לבית החולים והתייצבה בפני ד"ר משה וולך.

הוא פונה אל זלמה ואמר: „אולי תנוחי מעט מן הדרך הקשה?" אך זו סירבה ואמרה: „באתי הנה לעבוד ולא לנוח".

חמישים ושמונה שנים היא חיה בין חוליה, עובדת ללא ליאות, ללא שעות ללא ימים — היא מקיימת הלכה למעשה את הסיסמה שהפכה לסמל אצל אלפי האחיות שלמדו אצלה — „לע־בוד ולא לנוח".

כיום, היא עובדת קצת פחות, מאותו יום שבו נפלה ושברה את ירכה, אינה יכולה כבר להת־רוצץ כמו בימים ההם, אבל גם כעת היא ערה למתרחש, ממשיכה „להמטיר" צווים על האחי־יות הצעירות והמבוגרות, היא כולה „אחות" — אין לה שום דבר משלה, לעצמה, היא שייכת לבית החולים, כולה, בנשמתה ובגופה.

הימים החשובים ביותר

עתה היא יושבת על הכורסה, מצטחקת בחי־ביבות לעברנו, וכשאנו שואלים אותה, מהם לדעתה הימים החשובים ביותר בחייה, היא מח־ייכת ומספרת בגרמנית: „היום הראשון הוא יום הגיעי לירושלים. לעבור מהמבורג לירו־שלים של אז, היה זה שינוי גדול ביותר. ירו־שלים היתה אז מעין עיירה קטנה, ללא כבי־שים, רק גמלים וחמורים — מספר כברות. בית החולים היה באמצע השדות, במרחק רב היה בניין נוסף של „עזרת נשים". בבית החו־לים היו 40 מיטות. באותו יום שהגעתי, הת־חלתי לעבוד. היתה לי הרגשה מיוחדת להיות אחות בירושלים. אני זוכרת את החולים שבאו אז — כמה ילדים שסבלו מתת־תזונה, מספר חולים שחיכו לניתוח. את התרופות קבלנו מ־גרמניה, הן היו תרופות מצויינות".

היותה זאת תקופת השלטון התורכי, לא חסרו „ביקורי־פתע" של השלטונות, שחיפשו נשק ודברים אחרים וערכו חיפושים יסודיים בכל פינה בבית החולים. כשאנו גולשים לשיחה על הימים ההם, מחזירה אותנו זלמה לשאלה ש־שאלנו אותה:

„היום השני הזכור לי ביותר, היה טקס סיום המלחמה בין הגנרל אלנבי והשלטון התורכי. הטקס נערך בבית החולים שלנו. גנרל אלנבי ישב עם הפמליה שלו ליד השולחן, קצינים עם הרבה דרגות, הגשתי לו כוס תה והוא חייך אלי, מעניין, שיום לפני־כן, עדיין התנהלו קר־בות בעיר. התורקים ירו על בית החולים, ואפי־לו לתוך בתי השימוש, הורדנו את החולים למר־תף. זה היה יום קשה מאד רק למחרת שרר השקט".

„היום השלישי, כמובן, יום הקמת המדינה, זה היום הכי הכי חשוב בחיי", מספרת האחות זלמה.

שלש תמונות במסגרות־נרתיק מונחות על הארון. האמצעית — מראה של נערה צעירה, בתה המאומצת, מוליסה. במשך חייה אימצה שתי בנות שנשארו בבית החולים. הראשונה, סמוכה, היא כיום כבר סבתא לנכדים, ובאה מידי פעם עם הנכדים לבקר את „אמה". הבת השניה, מוליסה, היתה בתה האהובה, שידה לא משה מידה. היא נהרגה בפיצוץ ברחוב בן־יהודה, עם קום המדינה. „זאת היתה נערה תימניה נחמדה, ששוועסטר זלמה טיפלה בה יותר מאשר אם. היא שלחה אותה אפילו לל־מוד בברסלאו. מותה הסב לה צער עמוק, שעד היום לא התאוששה ממנו" — מספרת לנו אחת האחיות הוותיקות.

רוח ההתנדבות

מה ההבדל בין „שערי־צדק" של אותה תקו־פה לפני חמישים שנה לזו של עכשיו? — אנו שואלים את זלמה.

„יש הבדל גדול, בעיקר הבדל פסיכולוגי. היום יש יותר דרישות מצד החולים, היום גם מורל העבודה אינו כמו אז, אבל יש עדיין רוח של ההתנדבות בבית החולים".

למלים אלו מ„שוועסטר זלמה" יש משמעות עמוקה. זו מעולם לא לקחה חופשה. כששאלנוה, מה היתה עושה בשעותיה הפנויות, היכן טיילה, האם אהבה לטייל בשדות, בהרי ירושלים, ענ־תה לנו במלוא הפשטות והכנות: „לא היה לי אף פעם זמן לטייל". אלו שליוו אותה בדרך חייה, מעידים על כך. היא הקריבה את כל חייה למען החולים, כאז כן היום.

זאת גם הסיבה, אומרת לנו זלמה, שהיתה במ־שך חייה רק פעמים ליד הכותל, פעם אחת בימי התורקים, ופעם שניה מיד לאחר מלחמת ששת־הימים, „פתאום הרגשתי שאני מוכרחה ללכת לשם".

אין זאת אומרת שלא יצאה מבית החולים, פעמים רבות עשתה זאת בתוקף עבודתה, בת־קופה שפרצו המגיפות בעיר, טיפוס הבהרות והחולירע, במאבקיה הנואשת להציל חייהם של נפגעי המאורעות בשנת 1929 ושנות 39 — 1936 ואח"כ בימי מלחמת השחרור.

פעמים רבות ראו את זלמה, צועדת עם פנס ביד, בסמטאותיה החשוכות של ירושלים, בגשם ובשלג, כדי להביא סעד ומרפא לחולים.

מספרת לנו האחות חיה, האחראית כיום על אחת המחלקות בבית החולים, על פגישתה ה־ראשונה עם האחות זלמה: „הייתי צעירונת כש־הגעתי מהולנד עם עליית הנוער, והתקבלתי לבית הספר לאחיות של בית החולים, הציגו אותנו לפני האחות הראשית של בית החולים, זלמה. ראיתי אשה מלאת מרץ, היודעת מה היא רוצה. במשך הזמן, התחלנו להעריץ אותה. היא לימדה אותנו כיצד להתייחס לחולה, כיצד לדבר אתו. היא דאגה לנקיון — יום ולילה היתה ליד החולים, והדוגמה האישית שלה דבקה בנו. אני זוכרת שלא פעם, היתה מתכופפת ומרימה ניי־רות או פסולת מן הרצפה. הרי צריך להרים זאת — היתה אומרת בפשטות. בשבילנו זלמה, היא סמל של המושג אחות, של מסירות לחולה ולתפקיד, של ביצוע משימה ללא פשרות, ללא חשבונות אישיים".

התמסרות לחולים

דעה דומה גם לאחות זהבה, אחת האחיות הבכירות בבית החולים, שהיתה האחות הקרובה לזלמה במשך שנים רבות: „את כל חייה הק־דישה לחולים. לדעתה, חייבת כל אחות להק־דיש את כל כולה לחולה. היא חילקה לכל אחת מאתנו את הספר „פלורנס נייטינגל" — האחות הידועה מאנגליה, שהיתה בשבילה הסמל ל־דרכה.

„לא היה לנו יום חופש, כמו שנותנים כיום, עבדנו יום ולילה. הורי גרו בירושלים, ובמשך עשר שנים לא הייתי אף שבת בבית, כולנו הושפענו מדרכה, היא סחפה אותנו בהתלהבות שלה, היו אלו, עם כל הקושי בדבר, שנות חיי־נו היפות ביותר".

נזכרת זהבה: „במסיבות היתה מתנהגת ב־חופשיות, צוחקת, מלאת הומור, ונהגתה להיות בחברתנו. הרגשנו שהיא ה„אמא" שלנו, ורק הודות לה, נשארנו בבית החולים על אף תנאי השירות הקשים באותם ימים". אז לא היה רופא תורן, והאחות שישבה בבית החולים היתה שק־טה, משום שידעה כי בחדר הזה, ממולה, נמצ־את שוועסטר זלמה, וזו שאפשר להעיר אותה באמצע הלילה, לכל שאלה, המוכנה לקום כל רגע לגשת לחולה. הרבה מאד חולים, צריכים להודות על חייהם לזלמה, שבמלוא המסירות וללא ליאות טיפלה בהם ברגעים קשים וקרי־טיים. לא פעם ראינו אותה יוצאת מחדרה עם כתונת לילה ורצה לחולה. פעמים רבות שימ־שה כמיילדת. לילה שלם טיפלה ביולדת, חזרה לחדרה ותוך שעה יצאה חזרה רעננה — ליום עבודה. זה שעברה בלילה לא נחשב בעי־ניה.

„גדלותה, שנסכה בנו את הבטחון, שידענו כי כאן ישנה זלמה, שאפשר כל רגע למצאה, שתתן את העצה והעזרה הנכונה".

שוועסטר זלמה, אנו שואלים, האם גם כיום את קמה באמצע הלילה לטפל בחולה?

„כן, אומרת לנו זלמה, לפעמים זה מקפיץ אותי, גם כשלא קוראים לי, ואני צריכה ביקור לילה. זה מובן, אולי מישהו זקוק לעזרה".

וכאן היא פונה אלינו ואומרת: „תסלח לי שאינני מדברת טוב עברית. ד"ר וולך לא הרשה לנו לדבר בשפה זו. הוא אמר כי זו שפה קוד־שה, שאסור להשתמש בה סתם כך. דיברנו רק גרמנית, אבל למדתי קצת עברית, ואני יודעת לדבר בשפה זו". היא מסיימת בעברית, כשהיא מעלה חיוך שובב על פניה החרושות אותות הזמן.

באותו ערב, שעה שהוענקה לה „מדליון ירו־שלים" — אמרה „שוועסטר זלמה": „בשנתי חלמתי, החיים הם ששון, התעוררתי ונוכחתי החיים הם חובה ושירות. פעלתי והנה החובה היא ששון" — בשיר זה של המשורר ההודי רבינדראנט טאגור מצאתי את סיסמת חיי.

תמונה משנותיו הראשונות של בית החולים „שערי צדק", בשנת תרפ"ס. בתמונה נראים ד"ר משה וולך ז"ל, מייסד בית החולים, והאחות זלמה מאיר.

חדש — חדש

יצירה חדשה ונפלאה לעם הספר

שדורות לא הופיעה כדוגמתה — בתפארתה ורב גוונותיה השוה לכל נפש — ת"ח ופשוטי העם, מחנכים, אבות ובנים.

הגדה של פסח

„רבת פנינים" וסיפורי חז"ל

הכוללת שלש מערכות:

א. אוצר מפרשים על ההגדה

מאמרי הזוהר הקדוש ותרגומו • פירוש תוספות ריא"ז מגדולי הראשונים • פירוש הגאון מהרש"ש גנצפריד בעל הקיצור שולחן ערוך ובו גם כמעט כל פירושי אבודרהם • „בית אפרים" „המנחם ציון" (בפשט, רמז, דרוש, סוד, ועפ"י המוסר והחסידות) מהרש"מ רוטנברג אבד"ק יאדוב ממשפחת החידושי הרי"מ ובנך המהר"ם מרוטנברג • עניני הסדר וההגדה מבעל „יסוד ושורש העבודה".

ב. סיפורי חז"ל

17 פרקים מופלאים בתיאורי ניסי יציאת מצרים, והעשר מכות לפרטי פרטיהן, וחמשים נסים בקריעת ים סוף.

ג. ילקוט ההלכות המנהגים וטעמיהם

ממאות גדולי הדורות וספריהם, אחרית: 16 מצות החג, דיני ומנהגי החג, שורשיהם ורמזיהם • „שער המדרש" לתלמיד.

סדר ערב פסח בשבת (שחל 3 פעמים ב־7 השנים הקרובות) מהגה"צ מוהר"ר יוסף חיים זאננפלד זצ"ל • ולקט נפלא הלכה למעשה, מהשו"ע עד פוסקי דורנו, מכל דיני ומנהגי ער"פ בשבת, מהרב ש. דבליצקי.

הכמות מצומצמת — להשיג בחנויות הספרים

هكذا من الاصل

هكذا من الاصل

בנק הפועלים בע"מ

מאזן ליום 31 בדצמבר 1973

	ל"י	ל"י	31.12.72 ל"י
מזומנים ויתרות בבנק ישראל ובמוסדות בנקאיים (באור 11)		3,100,253,105	2,140,483,591
שטרי אוצר		20,218,953	23,085,484
ניירות-ערך (באור 3):			
אגרות-חוב של ממשלת ישראל	245,053,303		243,116,951
אגרות-חוב אחרות	732,914,480		447,824,088
מניות	177,261,605	1,155,229,388	140,339,388
			831,280,427
הלוואות לממשלה (לרבות פקדונות באוצר): כולל הלוואות מפקדונות למתן הלוואות בסך 1,899,440,261 ל"י (1972: 1,205,151,699 ל"י)		1,953,422,870	1,415,011,853
הלוואות ושטרות שנוכו: בניכוי הפרשה לחובות מסופקים (באור 4):			
הלוואות ושטרות שנוכו	2,933,755,108		1,992,260,968
הלוואות מפקדונות למתן הלוואות	4,589,299,005	7,523,054,113	2,847,383,151
			4,839,644,119
חשבונות אחרים (באור 5)		82,430,374	45,074,043
בניני הבנק, ציוד ורכוש אחר: לפי העלות, בניכוי הפחתות (באור 6): בניני הבנק וציוד		88,091,815	58,273,080
התחייבויות לקוחות (ראה חשבון מקביל):			
עבור קיבולים	135,204,424		66,170,243
עבור אשראי תעודות	571,048,835		353,756,961
עבור ערבויות והתחייבויות אחרות	366,052,672	1,072,305,931	189,612,420
			609,539,624
		14,995,006,549	9,962,392,221

	ל"י	ל"י	31.12.72 ל"י
הון, קרנות ועודפים:			
הון המניות (באור 7)		114,079,880	81,880,347
קרנות הון (באור 8):			
קרן לחלוקה מוצעת של מניות הטבה	22,585,956		13,047,029
פרמיה על מניות	81,769,035	104,354,991	58,563,276
קרן כללית ויתרת הרווח שלא יועדה (באור 9)		50,065,815	25,141,702
		268,500,686	178,632,354
שטרי-חוב הון (באור 10)		75,000,000	—
		343,500,686	178,632,354
פקדונות:			
פקדונות לפי-דרישה	1,207,268,083		822,463,231
פקדונות וחסכונות לזמנים קצובים	3,648,677,243		2,790,459,598
פקדונות והלוואות ממוסדות בנקאיים	1,849,184,748	6,705,130,074	1,245,483,503
			4,858,406,332
פקדונות למתן הלוואות:			
פקדונות הממשלה	753,188,384		509,742,680
פקדונות והלוואות מבנק ישראל וממוסדות בנקאיים (באור 11)	602,484,664		398,461,446
פקדונות אחרים	5,347,963,277	6,703,636,325	3,302,811,494
			4,211,015,620
חשבונות אחרים (באור 12)		170,433,533	104,798,291
התחייבויות על חשבון לקוחות (ראה חשבון מקביל):			
קיבולים	135,204,424		66,170,243
אשראי תעודות	571,048,835		353,756,961
ערבויות והתחייבויות אחרות	366,052,672	1,072,305,931	189,612,420
			609,539,624
		14,995,006,549	9,962,392,221

הבאורים לדו"חות הכספים מהווים חלק בלתי נפרד מדו"ח זה.

בשם חברי הדירקטוריון:
י. לוינסון, יושב ראש ההנהלה
א. אבניאון, מ. אולניק, ב. רבינוב, י. רוין

באורים לדו"ח הכספי ליום 31 בדצמבר 1973

[illegible]

דין וחשבון המבקרים לבעלי המניות של בנק הפועלים בע"מ

[illegible]

10 בפברואר 1974

קבוצת בנק הפועלים

בנק משכנתאות לשכון בע"מ

תמצית המאזן - ליום 31 בדצמבר 1973

	31.12.72 ל"י	31.12.73 ל"י
הלואות ופקדונות	524,920,306	658,056,215
השקעות	7,128,130	8,421,436
בנקים, חייבים ויתרות־חובה	16,118,384	41,767,359
רכוש קבוע	1,857,789	1,813,281
	550,024,609	710,058,291

	31.12.72 ל"י	31.12.73 ל"י
הון, קרנות ועודפים	22,923,586	36,613,597
אגרות־חוב הניתנות להמרה במניות	—	10,000,000
אגרות־חוב	155,501,351	125,062,413
פקדונות למתן הלואות	363,058,986	524,545,351
חשבונות אחרים וקרנות פנימיות	8,540,686	13,836,930
	550,024,609	710,058,291

בנק יפת בע"מ

תמצית המאזן - ליום 31 בדצמבר 1973

	31.12.72 ל"י	31.12.73 ל"י
מזומנים, בנק ישראל ובנקים	179,491,994	185,352,755
ניירות ערך	13,028,087	17,706,265
הלואות ושטרות שנוכו	98,158,942	111,478,277
הלואות מפקדונות למתן הלואות	89,299,225	125,387,557
חשבונות אחרים	3,378,813	3,920,789
בנייני הבנק, ציוד ורכוש אחר	3,337,305	6,083,102
התחייבויות לקוחות עבור קיבולים, אשראי תעודות, ערבויות וכו'	33,761,673	29,349,922
	420,456,039	479,278,667

	31.12.72 ל"י	31.12.73 ל"י
הון, קרנות ועודפים	8,342,330	9,507,659
פקדונות	281,515,017	308,647,378
פקדונות למתן הלואות	89,366,424	125,511,787
חשבונות אחרים	7,470,595	6,261,921
התחייבויות ע"ח לקוחות עבור קיבולים, אשראי תעודות, ערבויות וכו'	33,761,673	29,349,922
	420,456,039	479,278,667

בנק ישראל אמריקה לפיתוח התעשיה בע"מ

תמצית המאזן - ליום 31 בדצמבר 1973

	31.12.72 ל"י	31.12.73 ל"י
הלואות ופקדונות	280,269,853	295,881,955
בטוחות	3,131,034	5,234,395
מזומנים וחייבים שונים	1,491,885	1,959,849
חשבונות אחרים	850,610	832,833
	285,743,382	303,909,032

	31.12.72 ל"י	31.12.73 ל"י
הון, קרנות ועודפים	19,275,645	19,865,598
אגרות חוב	84,784,010	84,593,540
פקדונות לזמן ארוך,	178,954,670	196,280,681
חשבונות אחרים	2,729,057	3,169,213
	285,743,382	303,909,032

בנק לחרושת בע"מ

תמצית המאזן - ליום 31 בדצמבר 1973

	31.12.72 ל"י	31.12.73 ל"י
הלואות	50,387,070	192,892,340
השקעות	3,016,795	3,386,235
חשבונות אחרים	1,469,322	1,488,769
בנינים	1,296,811	1,255,416
	56,169,998	199,022,760

	31.12.72 ל"י	31.12.73 ל"י
הון, קרנות ועודפים	4,793,104	6,319,550
פקדונות למתן הלואות	50,864,928	191,309,505
חשבונות אחרים	511,966	1,393,705
	56,169,998	199,022,760

קבוצת בנק הפועלים

مكرر من الاصل

مكنز من الاحيل

מארבע כנפות תבל

הרוסים אינם מרוצים משכרם

אם בציג מערבי כלשהו יבחן היטב את הדריה השנתי על הכלכלה הסובייטית, יגיע למסקנה, כי במוקדם או במאוחר לא יהיה מנוס מהעובדה שהפועלים הסובייטיים יעשו להעלאת שכרם. „לוס אנג'לס טיימס", בשנת 1973 היתה עליה של 12 אחוז בתוצר המפעלים, ששה אחוזים בתפוקת העבודה ואילו השכר עלה ב־3.7 אחוזים בלבד. העתון מדגיש, כי חלק נכבד מהעליה הכללית של 3.7 אחוזים היא תוצאה של עליית הפרמיות בצפון סיביר, בעוד שרוב רובם של הפועלים ברוסיה לא קיבלו כל העלאה בשנת 1973. יתר על כן, במשך השנים האחרונות עלתה הפקת התוצר פי שנים או שלושה על ז' של השכר.

סימנים ראשונים של אי שביעות רצון ניכרים כבר בין הפועלים הסובייטיים ששכרם הוא הנמוך ביותר בקרב עמיתיהם בעולם. אחד ממשאלי דעת הקהל הבדירים ברוסיה, שנערך בבית תרושה לקטרים בעיר וורושילובגרד, נסב על מצבם של הפועלים, תוצאת המשאל העלו כי למעלה משני שלישים מהעובדים אינם שבעי רצון משכרם.

*

מכתבים מן הבן

ספר חדש שהופיע לפני כשבועיים בפאריס, מעורר סערה בצרפת. לכאורה, אין בספר משהו יוצא דופן, הוא מכיל ששים מכתבים שכתב בן לאמו בתקופת מלחמת העולם השניה, והכתובים בשפה פיוטית עשירה ומלאה רגש. אולם, בין הדפים של ספר זה, משתרעת טרגדיה יהודית, שהיא כשלעצמה ראויה לכתיבת ספר.

הבן, פטר שוויפרט, נולד בברלין לאם יהודיה ולאב נוצרי, שהיה בעלה השלישי של אמו. עם פרוץ המלחמה ברח הבן מגרמניה, והצטרף לשירות צבא השיחרור הצרפתי. איתו השתתף בכל הקרבות, שהתנהלו. בין היתר בסוריה, נאב, ביר חכים, אל עלמיין טוניס ואיטליה (שם גם נפצע), ולבסוף — גם בצרפת, שם המשיך עם כוחות צבא השחרור לכיוון ברלין, אולם נהרג בקרבות שליד אלזס.

ספורו של פטר שוויפרט מתחיל בשנת 1938, כאשר החלו להפעיל בגרמניה את חוקי הגזע. על אף שהתחנך כנוצרי לכל דבר, הוא עזב מרצונו את הבית ונסע לפורטוגל, ומשהקע בעיירה הקטנה פארו ומשם הוא משגר את מכתבו הראשון.

פטר מגיע לידי החלטה, במכתב נוסף אל אמו הוא כותב כי החליט להיות יהודי במלוא מובן המילה. כולל גיור כהלכה. במכתבו כתב: „אלך לשגרירות גרמניה בליסבון ואודיע להם על כך, כדי שהם יחתימו את האות ז' (יהודי) על הפספורט שלי". אהבתו הכנה לאמו, שהוא המוטיב העיקרי במכתביו, היא אחד הגורמים להחלטתו זו. הוא כותב: „אינני רוצה זכויות וטובות, ואני יודע להעריך אותן, אני יהודי, אני יוצא חלציך, ואני רוצה להביע זאת גם כלפי חוץ".

כאן עולה הדרמה האנושית, האם, שהתחתנה שלש פעמים עם נוצרים, מרגישה עצמה נוצרית ברוחה ובנפשה, ומחליטה לעשות צעד הפוך מאשר בנה — היא מתנצרת ועוברת לדת הקתולית. היא כותבת על כך לבנה, אולם — אהבתו של הבן לאמו נשארת בעינה והוא מנסה לשכנע אותה שתחזור לצידו: „את יכולה להיות קתולית גלהבה, להחליף את דמך היהודי, לשנוא כל דבר יהודי, אולם דבר אחד ייכאב — גם אם תרצי לא תוכלי להתחמק מכך, זה כבר אינו שייך לעצם דת היהדות או הנוצרית, — לא תוכלי להתחמק מה„הפ־הפ" („קריאות הקרב" של הנאצים בשעה שיצאו להרוג יהודים). אני מצטער, אמא, שאני כותב לך כך".

האם כותבת לבנה ברוגזה, כי היא מוכנה אולי להבין את עצם עזיבתו את הבית, אולם אינה יכולה להשלים עם צעד כזה של להיות יהודי והיא מסיימת: „זהו סיפור נלעג".

האם, אלוה, על אף שהתנצרה, נרדפת ע"י הנאצים, ובורחת לאלג'יריה, ואילו פטר, כיהודי מגורש מפורטוגל ומוצא מקלט באתונה. על אף הקירבה הגיאוגרפית ועל אף תחנוניו של פטר לראות את אמו — היא מסרבת לו. הם אינם מתראים לעולם.

פטר, מחוסר האמצעים, מתגייס לצבא הצרפתי, ומשם הוא ממשיך לשגר את מכתביו מלאי הרגש.

ארבע שנים לאחר שנהרג פטר, מתה גם אמו, את המכתבים אספה אחותו אנג'ליקה דהראתה אותם למו"ל קלוד לנצמן, שהכיר בערכם הרב.

*

הנשק האהוב על מאו

„לא היה אף פעם בסין נציג סובייטי טוב ממך. יש לי כלפיך מלוא הערכה" — אמר פעם מאו טסה טונג לפיטר ולדמירוב.

בשנת 1942 נשלח ולדמירוב לסין כדי לכהן כנציג קישור בין ה„קומינטרן" עם המפלגה המרכזית הסינית. הוא שהה שם כמעט שלש שנים ובסוף 1945 חזר למוסקבה. עתה, מספר כתב העת הסובייטי „ליטראטורניה גזטה", כי סוכנות „נובוסטי" החלה לפרסם את זכרונותיו.

„מתנכל, סכסכן, מוציא דיבה, שקרן, מפלצת, רוצח" — כך מכנה הנציג הרוסי את מי שהפך בשנת 1955 ליו"ר המפלגה הסינית, „אשר ראה לו למטרה לחסל פיסית או רוחנית את הקומוניסטים הבינלאומיים האמיתיים".

לדוגמה מביא פיטר בזכרונותיו, כי בזמן שהותו בסין, נפל למשכב אחד האישים הבולטים של המפלגה הקומוניסטית הסינית, ואן מין. היה צורך לאשפז אותו באחד מבתי החולים ברוסיה, מטוס מיוחד נשלח ממוסקבה כדי להביאו, אולם, מאו חשש שוואן יספר משהו על הנעשה בסין, ולא אישר את הטסתו לשם. הרופא הסיני הציע לתת לו תרופה כלשהו, אולם הרופא הסובייטי אורלוב התנגד לכך בתוקף. כאן התערב קאן שן, ראש השירות החשאי הסיני ויד ימינו של מאו. החולה בודד במקום כל שהוא ולאחר מספר ימים מת. בקטע אחר נוסף כותב ולדמירוב: „בשבועות האחרונים עלה מספר האנשים שמתו מהרעלה — הרעל הפך לנשק האהוב של מאו".

*

מקסיקו מספחת צבאה

„מאז שהצבא בצ'ילה הפיל את משטרו של איינדה, בדיוק כאשר מקסיקו היתה שקועה בגל התפתחויות פוליטיות, הקדיש הנשיא המקסיקאני, לואיס אשאבריאה, תשומת לב רבה לענייני שונים" כותב ה„פיננשל טיימס" בגליונו האחרון. העתון מוסיף: הדבר מתבטא בהעלאת שכר החיילים, דמי הפנסיה, קידום הקצינים הצעירים, שילוב קצינים בכירים במנגנון הממשלתי ובעוד צעדים כדי לקדם את האימון בו".

מספר אישים פוליטיים במקסיקו חולקים על דרכו של הנשיא. לדעתם, אין התסיסה בקרב הצבא, והשמועות על כך מופרזות במזיד על ידי גורמים קיצוניים שמאליים וימניים גם יחד, אולם, אחרים טוענים, כי הצבא אינו מוכן לקבל את התמורות הגדולה, את הרפורמה שנוקט הנשיא בענייני כלכלה וחברה.

בעוד שהקצינים הוותיקים הם ריאקציונרים מובהקים, הרי דעתם של הקצינים הצעירים אינה ידועה. יש הטוענים, על שהם בעלי נטיות „ברזיליות", ואילו אחרים טוענים שהם נוטים לישר כמו בפרו. מכל מקום, נשיא מקסיקו, חושש.

*

בשוודיה חסרים נרות

הביקוש לנרות בשוודיה שבר שיאים, „ההזמנות שלנו הן עתה פי שניים מאשר בכל שנה בתקופה זו של החורף" — אמר מנהל המפעל הגדול ביותר לנרות „לילולאס סטירנפבריק", לדברי כתב העתון השוודי „בקנס אפטר", מנהל המפעל הוסיף, כי „יכולנו לעבוד משמרת נוספת ולהעמיד צוות נוסף של פועלים אילו היה לנו די דלק".

מפעלי הנרות בשוודיה, מציין העתון, מבקשים תוספת דלק בחורף להם להתכת החומר של הנרות וקירור לאחר מכן.

ליקט: ש. אלף

שערוריית בתי החולים בניו־יורק רבתי

מאת הרב אליעזר ברנשטיין (ניו יורק)

הרעיון למאמר זה בשל אצלי לפני חמשה חדשים, כשהבאנו את אבי ז"ל, הריני כפרת משכבו, לבית החולים היהודי הגדול בבורו־פארק. במאמר זה יש משום יריה ראשונה במאבק ציבורי לחיים ולמוות, אשר יקיף את חיינו, פשוטו כמשמעו בארצות־הברית. גמרתי אומר לא לנוח ולא לשקוט והמאבק בפרשת פורסט הילס יהיה בקליפת השום מול מאבק זה.

את אבי הבאנו לבית החולים בשעה שלוש בערך וסידרנו בעדו טיפול פרטי של עוזרים, אשר היו צריכים להגיע בשעה שבע בערב. ביקשתי את עזרת האחות האחראית. היא אמרה שהוא צריך לחכות לתורו. שאלתי מה יגיע תורו, כי אנו מוכנים לעמוד אצלו עד שיקלו עליו. היא השיבה שעלינו לעזוב כי שעות הביקור נגמרו והיא אינה יכולה (או אינה רוצה) להגיד לי אם זה יצריך רבע שעה, חצי שעה, או שלוש שעות. פניתי לרופאים התורנים והם אמרו לי כי ישמחו אם אוכל לפעול למען שיפור המצב. נכנסתי עם אחי למשרד האדמיניסטרטור. הסברתי את המצב למזכירה והוספתי שאני רב בבית חולים פרטי קטן, ונכנס להרבה בתי חולים, אבל ביחס שכזה טרם נתקלתי. עד שחזרנו לחדר אבי כבר התחילו בטיפול הקצר הדרוש.

חשבתי בלבי, מה גורלו של מי שאין לו בנים וקרובים, או ידידים היכולים ויודעים לדפוק על השולחן, ומה אם לא היינו נמצאים במקום ומה בדבר מי שאינו יכול לשלם עבור טיפול פרטי? התשובה לא איחרה לבוא. מול אבי שכב יהודי זקן, חולה לב. אסור היה לו לרדת מן המיטה. רופאו אמר, בעזבו את מיטתו, שישלח אחות לעזור לו לעשות את צרכיו. חצי שעה של צילצולים בפעמון האזעקה, ואף אחד לא הופיע. האיש כבר לא היה יכול לסבול וניסה להגיע לכלי הדרוש לו ונפל ממיטתו. העוזר של אבי החזירו למיטה ויצא לקרוא לאחות. שעה עברה עד שאחות נכנסה. בני משפחתי היו עדי ראיה למצב של הזנחה זה במשך כל הזמן שאבי שכב בבית החולים.

*

התחלתי לשוחח עם ידידים על המצב, ביחוד אלה שבאו לנחמני בשבעת ימי האבל. כל מעשה שאצטט נמסר לי על־ידי רב אחראי או רופא שהוא בעצמו מעורב בדבר, או על ידי רופא. פרט לעובדה אחת, שעסקן ציבורי, עורך־דין ידוע, סיפר לי.

בבית־החולים היהודי בלונג־איילנד, שכבה אשה לפני ניתוח מסוכן וסיכוייה לחיות היו קלושים. היא ביקשה מאחות להתפלל אתה. האחות אמרה שאינה יכולה להתפלל אתה „עד שתקבל את ישו". החולה נדהמה וביקשה עוד פעם שהיא תתפלל עבורה, אבל הרגישה שהיא יהודיה ואינה יכול להתפלל לאל נכרי. אולם האחות בשלה. היהודיה החלימה וסיפרה לרב שלה על הנס שקרה לה. הרב חקר את המצב והצליח לאתר את האחות, שהיתה אחראית לחינוך של מיסיונרים ונוצרית אדוקה. הרב הגיש תלונה להנהלת בית החולים אשר יצאה ידי חובתה במכתב־נזיפה. „אילו דבר זה היה קורה בסט. וינסנטס היינו הופכים עולמות" — הפטיר הרב בהתמרמרות.

בית חולים יהודי בברוקלין. רופא יהודי שם משאבת לב על חולה יהודי. בעוד בחדר נכנסת אחות ומסירה את המשאבה — בעד חולה אחר. הרופא מפסיק אותה ואומר שהוא כאן הרופא. האחות קיללה אותו בגסות. הרופא התלונן בפני הנהלה. אמרו לו ברורות, שצריכים לאחות יותר משצריכים לו.

ועוד בית חולים יהודי בברוקלין, ב„חג המולד". חולה יהודיה שוכבת במחלקת הטיפול האינטנסיבי. בעלה יושב אצלה הוא רופא, ראש־מדור באותו בית חולים. עוברות שעות ואין מי שנכנס להסתכל עליה. צריכים לנקות את פיה מליחה שנצטברה. בעלה יוצא לקרוא לאחות. „אין אנו כושים כאן בלבנים" — שמע לתדהמתו.

מעשה זה סיפר לי רב ידוע שכב על שולחן הניתוחים בבית החולים בבורו־פארק. הוא שמע איך רופא הודי אומר לרופא יהודי שהיטלר לא הצליח כי לא גמר את עבודתו לחסל את כל היהודים. כנראה שהגיעו מים עד נפש, כי בבית החולים היהודי במרכז ניו־יורק יש כבר ועדה לחקור אנטישמיות בין הצוות.

*

בית החולים היהודי הגדול „בית ישראל", הוא היחיד שנשאר בתכלית הכשרות. זו הפעם הראשונה שרוב הנהלת בית החולים הוא לא־יהודי, והשקפותיו בנויות על „השתתפות הקהילה", כלומר: האוכלוסיה המקומית שאינה יהודית. למעשה, לאוכלוסיה הזאת יש שורה של בתי־חולים גדולים ומפורסמים בכל השדרה השניה, אבל היא דורשת שוויון זכות קדימה על פני יהודי שומר כשרות ושבת הבא מאיזור אחר.

כיום קיימות ועדות ציבוריות בכל האזורים וביכולתן להשתלט על בתי־החולים היהודים. „בית ישראל" הוא כנראה, מטרה ראשית. בית חולים זה שירת את הציבור החסידי בוויליאמסבורג במשך השנים האחרונות, מצד שני של הגשר — באזור אחר. יש עכשיו מאמץ מכוון לנתק את וויליאמסבורג מן האיזור, שבית החולים צריך לשרתו. אחת הסיבות למצב ההידרדרות הזה הוא, שהקהל היהודי מרשה להנהלות בתי החולים להינתק מרשות הרבנים, והם עושים כבתוך שלהם.

ימים ספורים לפני פטירת אבי הודיעו לנו שעלינו להוציאו תוך ארבע שעות מבית החולים כי אין הם יכולים עוד לעזור לו. טענתי, שמגיע לי לכל הפחות זמן לחפש מוסד לאשפז אותו או להשיג מיטה מיוחדת ועזרה מקצועית בבית, וכי אנשים דתיים אסור לנו להעבירו בשבת. הפקידה עמדה על שלה. אמרתי לה בתוקף שלא נוציא את אבא עד שנהיה מוכנים לקבלו ואני עומד להתלונן אצל ה„פדריישנס". היא צחקה ואמרה ששיעור התמיכה ממקור יהודי זה הוא רק אחוז אחד ורוב ההכנסה מקבלים מן הממשלה ומחברות ביטוח. אמרתי לה, שבית החולים נבנה מתרומות של אבא ויהודים כמותו, בזמן שערכו מגביות לבית החולים בעת „כל נדרי". הזהרתי שאם יגעו בו לרעה אבוא למקום עם שני חברי הקונגרס, עתונאים וצלמים. היא ביקשה שאתן לה שהות לדבר עם ההנהלה וכמובן „בקשתי" נתקבלה ברצון.

*

ענין זה הביא אותי לענין אחר באותה סידרה של עניינים. לא רחוק ממני נמצא מוסד יהודי לטיפול בזקנים ובבעיותיהם המיוחדות. האיגוד האמריקאני למען זכויות האזרח מנהל משפט נגדם, מפני שהם מקבלים תמיכה ממשלתית ומשתמשים במונח „יהודי" ואף מגישים אוכל כשר. יש משפט דומה נגד „האגודה היהודית לטיפול ביהודים", שאינה מטפלת כל הצורך בילדי המיעוטים. באיזורי היה פסק דין, שילדים מפגרים אינם יכולים לקבל טיפול מיוחד במסגרת בזר במוסדות הדתיים שלהם, שצריכים להביאם לבית ספר. הקונגרס היהודי האמריקאני הוא אלה שביקשו מבית המשפט פסק דין זה. גם על ילדים חסרי ישע יוצא גזר הצבורין אלה הרוצים להקים חומה של הפרדה בין דת ומדינה — לא קיבלו לא־יהודים טיפול במוסדות יהודים או סבלו כשר בבית חולים יהודי, או בירים ילד מפגר על דתו אם נכנס לכנסיה ללמוד קריאה צריכים שוב לטלטל את בן רצוץ.

הציבור הרחב קיבל במשך שנים את הקיום של מוסדות כחלק מהנוף האמריקאני ואף לא חלם שמוסדות אלה פועלים נגד החוק. היום, מיעוט קטן התחיל קוממ. מיעוט זה אינו מבין בית ספר שבו יש סיכוי של דתיים ובין בית חולים המגדרה לכלל בו בזמן שהוא מסדר דרישות דתיות מסוימות.

כצד שני, היה הציבור צריך לעמוד על הסכנה. המו מים חמאת! מיום בואם של היהודים הראשונים לאמריקה לפיטר סטייווסאנט שידאגו לשלהם, מה שהולך ומתברר הוא, שמוסדות יהודיים, אשר גם התקיימו משך עשרות שנים על ידי כסף וכח־אדם יהודי, ונגזלים מאתנו. המלכה הש נכבשת בביתה. איך לשנות מצב, טרם אדע. אבל ברור לצעוק חייבים. לא רק יהודים כל אמריקה תסבול.

השביתה האחרונה בניו־יורק גילתה את גודל הסכנה לחולי קהל. אנשים מתו כתוצאה מה הבלתי־מוסרית הזאת. היו מע לימות דווקא לפני בנייני היהודיים ואפילו רופאים יהודי תקפו על־ידי הפורעים הפראי מצפון האמריקאני היהודי המאבק הוא עכשיו על חיים משמע — חיי הנבצרך לבתי אלה והחיים הציבוריים של באמריקה.

הקהילה היהודית בסקוטלנד

היהודי הסקוטי שונה מהיהודי האנגלי, בכך שהוא נוקט גישה יותר רפויה וידידותית לבעיות של החיים היהודיים. ביהוד בעיר האוניברסיטה היפה אדינבורג בולט הדבר הזה בשל הביטחון העצמי השליו בקרב 2,800 היהודים שלה. יהודים הגישו בפעם הראשונה בשנת 1691 בקשה להיותר כניסה ומסחר כאן, אך רק ב־1480 היתה שם קהלה יהודית מאורגנת באדינבורג, בשנת 1195 מכרה מועצת העיר חלקת אדמה לרופא שיניים יהודי מקומי למטרות של קבורה ובשנת 1816 רכשה הקהילה היהודית את בית הקברות בעת שבית הכנסת נפתח בסאליסדור ראוד 4.

מרכז הקהילה היהודית המקומית היא עסוקה בביוחד בתפקידים אזרחיים, וכן גילה את בקיאותו ביצירות מוסיקאליות מקוריות על נושאים יהודיים, כמו באדינבורג שירת במשך 25 שנה את הקהילה היהודית, (בשבוע הפסטיבאל המוסיקאלי הבינלאומי השנתי, המיסדר היה הוא המארח של תיירים יהודיים מחוץ לעיר).

האווירה החינוכית של אדינבורג והחיים המסחריים השקטים יחסית (בהשוואה לגלאזגאו) מהווים חיזוק לחיים של מגורים מקומיים נעימים.

העיר התעשייתית גלאזגאו, באוכלוסיה של קצת למעלה ממיליון אחד, גרים 15,000 יהודים, שרובם באו ממזרח אירופה במשך חמשים או ששים השנים האחרונות, בית הכנסת הראשון בגלאזגאו נפתח בשנת 1823, כיום יש בגלאזגאו בית כנסת אורטודוקסי גדול ברחוב סאות פורטלאנד, וכמה סינאגוגות קונסרבטיביות ורפורמיות, במשך השנתיים שעברו נחנכו ארבעה בתי־כנסת חדשים בכלל זה אחד לרפורמים.

גלאזגאו מתגאה בלהקת המחללים היהודית האחת והיחידה בעולם כולו! בשנים האחרונות היה לעיר ראש העיר יהודי ושני יהודים הם חברים בפארלאמנט: סיר יצחק וולפסון, איל העסקים הבינלאומי, מוצאו מגלאזגאו.

מחוץ לאדינבורג וגלאזגאו קיימות קהילות יהודיות קטנות, יש שם אפילו משפחה יהודית יחידה שגרה במשך 40 שנה באיי שטלאנד הרחוקים, הרב מאדינבורג מבקר אצל המשפחה הזאת כל שנה.

ז. פ.

מפזמוני השעה

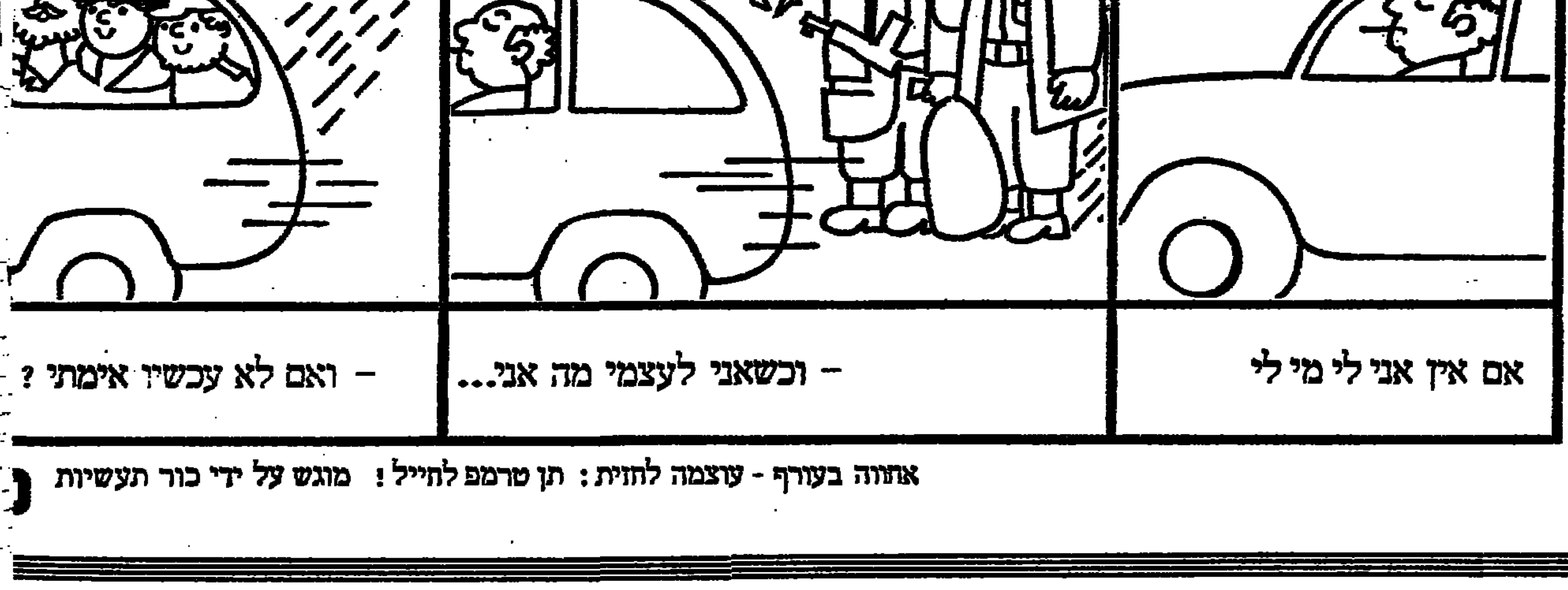

אחווה בעורף - עוצמה לחזית: תן טרמפ לחייל! מוגש על ידי כור תעשיות

בחוג המשפחה

מאת
נעמי גוטקינד

הבית החסכוני

א) מטבח של הדרים

מול גל התייקרויות המזון לא נותר לנו אלא להאחז בפרי הישראלי המצוי בשפע הרב ביותר, המכיל את ריכוז הויטמינים הגדול ביותר — פרי ההדר. מיץ תפוזים ואשכוליות, המוגש יום יום לילדיך, יכול בהחלט לפצות אותם על מיקום בשר בארוחות הצהרים. ואילו מרק המכיל תפוחים במקום תפוחי אדמה אף הוא פתרון מבאיש ליומים אלה. נסי להכין לבני ביתך לצהרים, כשכרעות הבאות כמה מן המתכונים החסכוניים שלפניך:

מרק תפוזים חרפי

החומרים:
6 כפות בצל ירוק קצוץ דק
2 כפות מרגרינה
1 כף אבקת מרק עוף
2 ספלים מיץ עגבניות
½ כפית מלח
2 ספלים מיץ תפוזים
1 לימון חתוך דק

צלי (אל תטגני) את הבצל במרגרינה על להבה נמוכה עד שיהיה רך. הוסיפי מיץ עגבניות, אבקת מרק ומלח. הרתיחי 2 או 3 דקות. הוסיפי את מיץ התפוזים וחממי היטב (לא עד לרתיחה). הגישי מקושט בפלחי לימון.

מרק עגבניות ותפוזים (4 מנות)

החומרים:
1 ספל מיץ תפוזים מסונן
2 פחית מיץ עגבניות מסונן
2 כפיות אבקת מרק עוף

אופן ההכנה:
חממי מיץ עגבניות עם אבקת המרק עד רתיחה, הוסיפי מיץ תפוזים וחממי עד לפני נקודת הרתיחה.

מרק עוף בלימון

החומרים:
שש מנות מרק עוף מוכן
4 ביצים
6 כפות אורז
מיץ משני לימונים

אופן ההכנה:
מבשלים את האורז בתוך המרק עד שהוא מתרכך. טורפים את הביצים יחד עם הלימון, מוסיפים כמה כפות מרק ומערבבים. יוצקים את תערובת הביצים לתוך המרק, תוך בחישה ומוסיפים לבשל מספר דקות על אש קטנה.

גם כשמדובר בהכנת מתכוני עוף, אפשר להעזר בהדרים לתוספת טעם התבלין.

עוף מטוגן ברוטב תפוזים

החומרים:
1 עוף די גדול
¼ חבילה מרגרינה
מיץ וקליפה דקה של 1 תפוז ועוד מיץ מסונן של 2 תפוזים
מלח
פלפל
⅓ כפית קורנפלור

אופן ההכנה:
נקי ונגבי היטב את העוף. מרחי אותו בשלמותו במלח, פלפל, מיץ וקליפה של תפוז אחד — מבפנים ומבחוץ. טגני במרגרינה חמה במחבת מכוסה עד גוון זהב. מפעם לפעם הוסיפי מעט מים רותחים. זמן הטגון (בישול) בערך 1½ שעות. לבסוף הוציאי את העוף. הניחי אותו במקום חם. הוסיפי לרוטב את המיץ של 2 תפוזים ובלילה קטנה של קורנפלור עם מעט מאד מים קרים, צקי את המיץ על הנתחים של העוף החם.

עוף במיץ התפוז

החומרים:
6 ק"ג עוף
1½ ליטר מיץ תפוזים
3 כוסות סוכר חום
מלח
3 כפות חרדל מוכן חריף
קליפה משני תפוזים מגורדת לחתיכות דקות

אופן ההכנה:
חתכי את העוף לשנים או לשמונה. ושימי בתוך תבנית אפיה כשצד העור למטה. ערבבי את יתר המצרכים ושפכי מלמעלה. אפי עד שהעוף רך, הפכי את החתיכות לצד השני ואפי עד הסוף. העוף יראה מזוגג ואת הרוטב לא יהיה צורך להסמיך.

ב) מסכת פנים ולא בפורים

אחד הנושאים הקשים בתחום טיפול היופי הביתי הוא ענין המסכות. נשים רבות יודעות כבר כיצד לנקות, לשמן, למרוח קרם לחות או אפילו להאפר. אבל כשמגיעים לעניין מסכת הפנים הן נרתעות וסבורות שמדובר כאן במבצע המתאים לידיה המנוסות של הקוסמטיקאית בלבד. אולם, במסגרת הבית החסכוני שהחלנו על עצמנו, כדאי שנלמד גם את סודות המסיכה ונדע להשתמש בה בכוחות עצמנו. זיוה תלם, יועצת יופי ראשית של חברת רבלון, היא המדריכה שלנו בשלבי עיצוב עור הפנים במורת המסכה.

היום אדבר על מסכות. המסכה היא שלב חשוב ביותר בטפול עצמי בעור הפנים בביתך. וזאת משני טעמים. האחד — המסכה נותנת אפקט מיידי, למצבים או ארועים שדורשים התרעננות מיידית. ושנית, המסכה מייעלת את השמוש ביתר תכשירי הפנים; מאחר והעור עבה סופג פחות קרמים, ועל־ידי שמוש במסכות יופי וקלו הנך מרככת ומעדנת את העור ומכשירה אותו לספוג בקלות את תכשירי הטפול.

כשם שיתר אברי הגוף זקוקים להתעמלות ולתנועה כך זקוק גם העור לתנועה. המסכה עושה זאת ע"י כווץ הנקבוביות, מתיחת העור, והמרצת מחזור הדם.

המסכות הנמצאות בשוק הישראלי הן מהחדישות ביותר בעולם ובחלקן לקוחות מחמרים אורגניים, כגון דבש, מבטה ביצים ועוד.

האם לא כדאי להשתמש בחמר עצמך דבש או ביצים?

1. הרכב האפקטיבי. אם נקח לדוגמא את הדבש, התרכיב שעושה את האפקט של הרוחית העור נמצא בכמות זעומה. כמ"כ בין יתר הדברים ישנם חומרים אינרטיים או חמרים שיזיקו לעור. ואילו אותו החמר המפריץ ומדרבן אפסי לעומת הכמות הכללית. לעומת זאת במסכה סינטטית טבעית לוקחים מן הדבש הטבעי את החמרים האפקטיביים וכן מוסיפים קטליזטור המדרבן את ספיגת המסכה בעור. במעבדה מוסיפים את הרכוז עד לגבוה הרצוי. — דוגמאות אחרות פרחים ובשם — סוכר וקנה סוכר, ולכן כדי להפיק את מלא האפקטיביות, השתמשי במסכה שנוצרה עבורך במעבדה.

2. חמרים נוספים — מאחר המסכה חודרת עד לשכבת העור התחתונה, נצלו המדענים הזדמנות זו להחדרה רכוזית פרימאונית חמרי הרויה ויטמינים וכל אילו בדיוק בכמות שהעור זקוק להם.

איך תקני מסכה?

בבואך לקנות מסכה עליך להקפיד כי המסכה תתאים לסוג עורך. למסכות הטובות ביותר, יש אפקט צדדי שלילי — וזה מתיחת העור. אף אשה לא רוצה למתוח את עורה מאחר ופעולה זו תגרור אחריה להרפית העור וזהו אפקט צדדי ובלתי נמנע. וכדי למנוע עד למינימום את הנזק שבמתיחות, יצרו מסכות בהתאם לסוג העור, לעור יבש שהוא פחות אלסטי, נותנת המסכה מקסימום סלוק תאים מתים, ומינימום מתיחה. ולעור שמן — הזקוק להתעמלות, מתיחה חזקה, הוא בעל גמישות טבעית גדולה יותר. לכן תקני את המסכה שתתן לעורך את התוצאות האופטימליות עבורך.

מדוע חשובה המנוחה לטפול במסכה?

בחרי לך יום בשבוע (בדרך כלל נשים מעדיפות את יום ששי) החליטי כי יום זה את מקדישה לעצמך לטפולים ביתיים. בין היתר עשי לך מסכה דאגי שבמשך 15 דקות איש מבני ביתך לא יפריע את מנוחתך.

כיצד תשימי את המסכה?

— יפה שאלת. אנו הרי מעונינים להשיג את מלא האפקטיביות. כשהגוף נמצא במנוחה ונעשות בו מינימום פעולות עצביות ושריריות עצמאית — מצב זה של תנוחה מקסימלית יאפשר מקסימום אפקטיביות להתעמלות העור, כי אין התנגדות של הפעולות העצמאיות.

האביזרים הדרושים לך לטפול.

● הכיני לך כורסת נוחה, חלב פנים וקרם לחות.

● הכיני את פניך ע"י נקוי בחלב פנים — שטפי אותם במים פושרים, נגבי ושימי את המסכה אל תשתמשי במי פנים המכווצים את העור, אנו מעונינים שהנקבוביות תהיינה פתוחות).

● מרחי את המסכה בשכבה דקה אך אחידה, המנעי ממריחה באזור העיניים והפה. השתדלי לנוח, לפי הוראות השמוש. עם מסכת ביצים 7 דקות, כגמה 3 דקות, דבש 15 דקות ומסכות יופי אחרות כ־20 — 15 דקות. אחרי פרק זמן זה, הכיוצד לבמסכה. אם אילו מסכות רגילות שטפי במים פושרים, נגבי ושימי קרם לחות. אם זו מסכה קלוף התחילי לקלוף מלמעלה למטה, שטפי במים פושרים נגבי ושימי קרם לחות.

מחירן של המסכות נע בין 25 ל־30 ל"י. וכל שפופרת מכילה כ־40 טפולים. כך שכל טפול במסכה בביתך יעלה לך כ־60 אגורות.

ובימי מתח אילו כשהנך מרגישה עייפה, תרגישי מיד רענון הרגשתך הכללית תשתפר וכל זאת ע"י טפול עצמי בביתך.

ולסיום זכרי, עורך משתנה במשך התקופות, לכן רצוי שתגשי מדי כמה שנים להתייעץ עם יועצת יופי של חברה מוסמכת או תפני לאחד ממרכזי ההדרכה לטפול עצמי הנמצאים בעירך.

נסתיים קורס לתפירה ומלאכת־יד לחיילות מהיאחזויות הנח"ל

חמש עשרה נחלאיות, בנות חמש עשרה היאחזויות

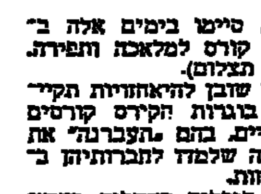

בנח"ל, סיימו בימים אלה בחיפה קורס למלאכה ותפירה. (ראי תצלום).

עם שובן להיאחזויות תקיימנה בוגרות הקורס קורסים מקומיים, בהם „יעבירנה" את התורה שלמדו לחברותיהן בהיאחזות.

כן תוכלנה החיילות בהיאחזות להתקן מדי חבריהם, לתפור סינרים ובגדים וכמובן לקשט את בתי ההיאחזות.

ואכן מיד עם סיום הקורס נשלחו להיאחזויות בדים וחומרי גלם לעבודות היה.

במסיבת הסיום לקורס, הציע נציג משרד העבודה כי כל חיילת תעבור קודם שחרורה קורס לכלכלת בית, מלאכת־יד ויחסי אנוש, כהכנה ליחסי משפחה.

תלמידות מציגות אופנה

תצוגות של תלמידות עיצוב יכולות להיות מקוריות ורעננות יותר מאשר הקולקציות של אופנאים מבוססים — הוכחה לכך ראינו השבוע במוזיאון תל־אביב בתצוגה שערכה המכללה לטכנולוגיה של אופנה וטקסטיל לתלמידי שנה א', ב' וג'. באולם רקנטי של המוזיאון הצטופפו מאות מוזמנים כדי לחזות באוסף מלהיב של שמלות בוקר וערב, בגדי ילדים, ומערכות חוף.

במיוחד הצטיינה שמלת חורפה מקורית, ארוכה, שנוסף לה מיקטורן קצר בעל צווארון מעוגל, ענק, שעטר את הפנים בהילה צוורה. השמלות, שהוצגו ע"י מיטב הדוגמניות בארץ, והוכנו כולן מבדים ישראליים, היו בסגנון שנות ה־30, שנעשה פופולארי מחדש. השנה בהתאם לסגנון זה, השתמשו התלמידים, מעצבי האופנה הישראלית לעתיד, בבדים רכים וגולשים, כשאורך המכפלת מגיע עד מתחת לברך בשעות היום, ועד לריצפה, בשעות הערב. היו גם שמלות בגיזרה אלכסונית, מעילי אוהל, וחליפות עשויות מקטורן ארוך הנקשר במתניים וחצאית גדולה. בתצלום המצורף מימין, לפניך שמלת מארחת משובצת בצהב, ירוק עם שחור, שעוצבה ע"י איטה מולכה, תלמידת אופנה שנה ג', ומשמאל — שמלת כותנה משובצת פרי הכבונה של נעמי גלדבאום, תלמידת אופנה שנה ב'.

התפתחויות חדשות בחקיקת חוק חינוך למבוגרים בישראל

ההתאגדות לחינוך מבוגרים בישראל, עוסקת זה למעלה משנתיים בהכנת הצעת חוק לחינוך מבוגרים.

בעקבות יוזמה זו, הועברה ההצעה למועצה לחינוך מבוגרים הפעילה במסגרת משרד החינוך והתרבות. המועצה שלחה שאלונים לפעילים בתחום חינוך מבוגרים, לרשויות המקומיות, לאוניברסיטאות, למועצות פועלים, מהם בקשה ללמוד על הלכי הרוח בקשר לחקיקת החוק.

בימים אלה נתקבלו תשובות הנשאלים במשרדי המועצה. מתוך כ־200 שאלונים שנשלחו, הגיעו למעלה מ־120 תשובות.

רק 3 מבין המשיבים התייחסו בהסתייגות לעצם רעיון חקיקת החוק. למעלה מ־80 השיבו בחיוב והדגישו בניסוחים שונים את חשיבות החוק והמליצו על פעולה מיידית שתיעשה דווקא בתקופת חרום זו.

רוב המשיבים התייחסו בחיוב בעיקר לסעיף המחייב את הרשויות המקומיות לקבל על עצמם את התפקיד של הוראת מבוגרים וחינוכם בעיקר בתחום הנחלת הלשון, ערכי היהדות, זיקה למדינה ולמשימותיה ופיתוח הטעם הטוב.

הצעת החוק, מטילה חובה על המדינה לסייע לא רק בידי הרשויות המקומיות, אלא גם בידי מוסדות ציבוריים שימצאו ראויים לכך על פי קריטריונים שיקבעו על ידי שר החינוך והתרבות.

מלחמה והשלכותיה הרוחניות

מאת הרב חיים דוד הלוי

לות נוקבות, היהודות תהום־ בשאלות עדיין כפי העם ומ־ לנידים בדרגים שונים מאו ץ יום־הכפורים. שאלות שנ־ בגוון אבל תוכנן אחד: איך כיצד „הרשה" הקב"ה לרש־ רים של ימינו, לפתוח בהת־ יבות על עמו ועל ארצו בע־ יום הקדוש של שבה־שבתון ויום כיפור) תשל"ד, בו עמדו מישראל עטופי טליתות הד־ נקון לחש לאלוקי הרוחמים ות?"

ה זאת נשאלה ע"י חיל מצוע . מרבר, („הצופה" כ"ח שבט). אנכי נשאלתי על ידי רבים זאת בעיקר מתלמידי תיכון, שהתחתי על „מלחמת יום ה־ השלכותיה הרוחניות". זו ה אשר השיבותו:

אמנם אין ספק שבדין נענש־ יתה מלחמה אכזרית שתבעה קרבנות רבים, הרי שעצם ה ביום הכפורים היה מדה ם שבדין (עיין בפירוש ה־ על התורה ויקרא כ"ג). וש־ תינות לדבר:

נשוטה ביותר, כמה המור היה לו נפתחה בימי ראש השנה חלק גדול של המילואים לא בתיהם, וחלק גדול של ה־ ויה נמצא או במקומות שלא היה להיות שם. אין ספק ש־ היתה האנדרלמוסיה בקרב וסיה האזרחית, וקשה היה המלואים. לעומת זאת פרצה זה ביום הכפורים, שבו כמ־ ' אדם נמצא או בביתו או הכנסת שבקרבת ביתו.

ביום קודש זה, בו עמד רובם צורי ישראל עטופים בתפלה, כך יצאו לחזיתות, כשהם נק־ הורים מכל חטא, אין ספק צרם רבות להצלחתם בקרב, ירמת המוראל בהרגשה של , מאידך, גם אלה אשר לא לחזית נשארו בבתי הכנסת, ת הכנתה והנעילה הרבו תפ־ צען היוצאים למלחמה, בכל נפשם זעקו אל ה' בהתפלתם, ז אנו שגם זה תרם לנצחון

אילו קרה זאת ביום חול נקל לתאר שקשה היה למ־ בתי הכנסת באותן שעות רא־ וקשות של המלחמה קהל רב. מעל לכל, יום הכפורים הוא יהיד בימי שנה שאין רשות להשטין על ישראל, וסימנך " בגימטריא שלש מאות ש־ ארבעה ימות השנה בהם רש־ אי הוא להשטין, להוציא יום הכפו־ רים שאין לו רשות להשטין. כמ־ בואר במסכת יומא דף כ' עמוד א'. כמה היה זה מחסדי הקב"ה אתנו, שאויבינו פתחו במערכה דוקא ב־ יום הקדוש בו נתהמים פיות מש־ טיננו ומקטרגנו.

יתכן שרבותינו חכמי המדרש ראו בחזונם מלחמה זו ביום הכ־ פורים, וכן לשונם (במדרש רבה ויקרא פרשה כ"א): בזאת יבוא אהרן אל הקודש (זו עבודת יום הכפורים) הדא הוא דכתיב לדוד ה' אורי וישעי ממי אירא... בקרוב עלי מרעים לאכול את בשרי... אם תחנה עלי מחנה... אם תקום עלי מלחמה... „בזאת" אני בוטח. אב־ רו ישראל, אם תחנה עלי מחנה של מצרים, לא יירא לבי. אם תקום עלי מלחמתם של מצרים, בזאת אני בו־ טח. בזאת שהבטחתני ה' ילחם לכם.

ברי לנו שהכונה היא למצרים של תקופת יציאת מצרים, אך הדרוש יחד עם הרמז הקשור במלה „בזאת" הרומזת על עבודת יום הכפורים, נותנת מקום למחשבה מעמיקה כ־ יש קשר בין יום הכפורים לנצחון על מצרים, ולה' הישועה.

מי גרם לכשלון מבצע סואץ?

מאת ד"ר י. נפתלי

ספרים רבים נכתבו על מבצע סיני–סואץ. ממשיכים לכתוב עליו גם כיום. לא רק בגלל ערכו ההיסטורי ולשם הפקת לקחים מכנה, אלא גם מפני האקטואליות שבו. בפרט בימינו. אחרי נסיגת ישראל מן התעלה. מכאן גם החשיבות להערכותיו של הדיפלומאט הוותיק ז'אן שובל. המקדיש בספרו „קומאנטר"* מקום לנושא זה.

ז'אן שובל הוא דיפלומאט ותיק, יצא לפנסיה לפני כמה שנים ופרסם את זכרונותיו בספר „קומאנטר", ב־ שלושה כרכים. הוא היה מזכיר כללי של הקיי ד'אורסי, תפקיד מקביל לכנהל כללי של משרד החוץ שלנו. כהן גם כנציג קבע בארים ושגריר ארצו בלונדון. משתייך לאסכולה של הדיפלומאטים הוותיקים הגורסים את השיטה של דיפלומאטיה שקטה. אינו רואה בעין יפה הנסיעות ה־ רבות של שרים וראשי ממשלות ב־ עולם בליווי עתונאים והפירסומים הרבים מסביב למסעותיהם. המדי־ נאים — אומר הוא — מעוניינים ב־ פירסום רב, כדי לחזק את מעמדם בארצותיהם ולא פעם מזיקים פירסו־ מים אלה לגופם של דברים. אם היו העניינים מתנהלים בדרך המקובלת של דיפלומאטיה שקטה — היו מוע־ לים יותר.

אשר לעמדתו כלפי ישראל יאמר: בידוע הפקידות הגבוהה בקיי ד'אור־ סאי מוצאה מן האריסטוקרטיה וה־ חוגים הקאתוליים. שובל נמנה על החוגים האלה. משום כך לא פעם היו לנו קשיים אתו, בעיקר בימי הריפובליקה הרביעית, כאשר שנים רבות היו שרי החוץ קאתוליים, כגון ג'ורג' בידו ורובר שומאן.

המחבר חסיד מדיניות החוץ ה־ מסורתית של ארצו. לפי השקפה זו צרפת היא מעצמה מוסלמית גם אחרי הדקולוניזציה. בתור שכזאת היא צריכה להאיר פנים לערבים ולא להתקרב לישראל. מכאן גם גישתו הביקורתית כלפי אותם המדינאים, כמו ראשי הממשלה פייר מנדס פראנס וגי מולה, והשרים מוריס בורג'ס־מונורי וכריסטיאן פינו על המיכתם בישראל. אם כי שבעת מבצע סיני–סואץ ביקר מנדס פראנס קשות את המבצע הזה.

בניגוד לספרים רבים אחרים ש־ נכתבו על מבצע סיני, ריפורטאג'ות רבות על דרכי ניהול המלחמה וסי־ בות כשלונה, גילויים על הויכוחים שבין האנגלים לבין הצרפתים בעת ההכנות למבצע, הרי ז'אן שובל, דן בספרו בעיקר בצד המדיני בלבד, הערכה המניעים המדיניים למבצע זה, הטעות בהערכת המצב בעולם, ובעיקר — הגישה האי רציונאלית לבעיית הערבים בימים ההם.

הטעות בהקמת חזית שניה בישראל

המחבר אינגו ולא היה גוליסט אף על פי, שהיה פעיל במחתרת בימי מלחמת העולם השניה. מאידך, הוא אינו מזלזל באישיותו של הגנראל דה־גול ולא במעשיו. משום כך אין להשוד בשובל, שספרו זה היא אפו־ לוגיה על העמדה הפרו־ערבית שנקט בה דה גול אחרי מלחמת ששת הימים. הוא רואה במדיניות הפרו־ ערבית של דה גול שיבה למדיניות החוץ המסורתית של ארצו גם אחרי הדיקולוניזאציה ומשבת רבות ה־ באוכלוסות מושלמים זכו לעצמאותן. יחד עם זאת הוא מבקר את הסדר הפיצויים עם מצרים בימי המשטר הגוליסטי. לדעתו ויתרו הצרפתים הרבה למצרים בעת הערכת הרכוש של אזרחים צרפתים, שהוחרם על ידי המשטר של נאצר וזאת במטרה להתקרב לערבים.

מאידך, שובל אינו ידיד גדול של ארצות הברית וזאת מפני שהיו זמנים שהתייחסה לצרפת כאל ארץ נחכבת, בעיקר בימי הריפובליקה הרביעית. לכן, אף על פי שהוא מתנגד למבצע סואץ, הריהו מדבר בחריפות נגד שר החוץ של ארצות הברית דאז, פוסטר דאלס ועל האולטימאטום שלו להפסיק במבצע זה. יחד עם זאת הוא קושר את מלחמת ההודו־סין עם מבצע סואץ ורואה סמיכות פרשיות ביניהם. כקאתולי הריהו תומך ב־ מבצעיו של השר הקאתולי ג'ורג' בידו במלחמת הודו סין, אם כי שהצרפתים נחלו שם אחת המפלות הצבאיות ה־ גדולות ביותר. מאידך כאיש שהיה הרוח החיה בוועידת ג'ניבה בדיון על עתיד קוריאה בשנת 1954, יודע שובל לספר, כי אחרי פגישה שבין דאלס, אידן וביד הצ"ע דאלס, ש־ ארצו תעביר פצצת אטומית לצרפתים והם ישתמשו בה בהודו־סין. בידו דחה את ההצעה.

עיקר טיעונו של המחבר נגד גי מולה, ראש הממשלה בימי מבצע סואץ ושר החוץ שלו כריסטיאן פינו שטעו, לדעתו, כאשר קשרו בימים ההם את גורלה של אלג'יריה ב־ משטרו של נאצר מפני ששליט מצ־ רים תמך במורדים האלג'ירים וכי עם חיסולו של נאצר האמינו יושם גם קץ לפ. ל. נ האלג'ירי. הם לא הבינו ומטאיאליסטים — אומר הוא — ניתן לדרוש להבין זאת יותר מאחרים, כי בעידן הדיקולוניזאציה, תנועת ה־ שיחרור הפ. ל. נ היא ביטוי רצונו של העם האלג'ירי להשתחרר מעול זרים ולהקים מדינה עצמאית משלו. אומנם, נאצר תמך במורדים האלג'י־ רים, אבל אף אם היו מצליחים להפיל אותו על ידי מבצע מוצלח כמו מבצע סואץ, האלג'ירים היו ממשיכים ב־ מרד נגד צרפת והיו זוכים לעזרה מארצות אחרות.

אם כן — טוען הוא — כל ה־ תיאוריה של הקמת חזית שניה נגד מצרים ובעקיפין נגד אלג'יריה — בטעות יסודה. לכן, לדעתו, כל ה־ מבצע הזה היה מיותר מהבחינה הצרפתית. אומנם, גם לצרפת כמו לאנגליה היו אינטרסים בתעלת סואץ והלאמתה על ידי נאצר פגעה גם בהן, אבל צרפת לא היתה נכנסת למלחמה עם מצרים בגלל זה. מה שהשפיע על הצרפתים להתקיף את מצרים הרצון לחסל את המרד באלג'יריה על ידי הפלת משטרו של נאצר — וכאן הטעות.

יתר על כן, לדעת שובל אסור היה לקיים את מבצע סואץ מטעמים מוס־ ריים. אסור לתקוף ארץ ריבונית כפי שטענו פייר מנדס פראנס ודניאל מאיר, בפרט שבימים ההם הועמדו אנגליה וצרפת בשורה אחת עם רוסיה שפלשה להונגריה.

יצויין, שובל המנסה להופיע כ־ מדינאי הבקיא בעניני העולם וכאיש המוסר, איננו אובייקטיבי לגמרי ב־ הערכת המצב. בטיעונו נגד מבצע סואץ, אין אף מלה של בקורת נגד אנשי הצבא. הוא מטיל כל האשמה על המדינאים ויודע הדבר, שכל התיאוריה של הקמת חזית שניה ב־ ישראל באה דווקא מראשי הצבא הצרפתי ולא מהמדינאים. שר החוץ כריסטיאן פינו אף התנגד תחילה לפגוע במצרים וחיפש דרכי הבנה עם נאצר. אם כן למה יצא חמתו של המחבר על המדינאים ואין בספרו אף מלה של בקורת על ראשי הצבא, שעמדו בראש מבצע סיני–סואץ ו־ דרשו מאת המדינאים להקים חזית שניה בישראל?

המחבר מוצא סימוכין בין מבצע סיני לבין המלחמה בווייטנאם גם בענין פתיחת תעלת סואץ. אמנם, אם ארצות הברית אינה לוחצת על ישראל לסגת מהסואץ על אף היותה מעוניינת להתקרב למצרים, הרי זה מפני שיש לה נימוקים משלה לא לפתוח את התעלה וזאת בגלל ה־ מלחמה בהודו סין.

מאידך, הרוסים היו מעונינים ב־ פתיחת התעלה, כדי לקצר את הדרך בהעברת נשק לצפון הודו־סין ול־ ווייטקונג. אומנם, התהלכו שמועות, כי בעת ביקורו של העתונאי ה־ סובייטי ויקטור לואיס בארץ, אמר ליועץ המדיני של ראש הממשלה שמחה דיניץ: אל תזוזו מן הסואץ ומזה למדו אז רבים, כי הרוסים אינם מעוניינים עוד בפתיחת התעלה. הס־ בירו אז, שחל שינוי בעמדת הרוסים כלפי מצרים מאז מותו של נאצר. הסיבה לכך? כל עוד נאצר היה בחיים ראו הרוסים את עצמם כבעלי בתים במצרים. אולם, מאז מותו של נאצר אין לרוסים אמון ביורשו סא־ דאת, הוא ידידם של שליטי לוב וסודאן ואלה הם מוסלמים אדוקים. גם הרדיפות על קומוניסטים בסודאן והמשפטים בקאהיר נגד מנהיגים ידידי רוסיה הטילו צל על יחסי רוסיה—מצרים. לכן, אמרו שהרוסים אינם מעוניינים עוד בפתיחת הסואץ ובמצב של מתיחות יבואו הערבים לבקש את עזרתם.

נאמר אז, שאלג'יריה הדורשת הח־ זרת כל השטחים הכבושים על ידי ישראל לערבים גם היא אינה מעונינת בפתיחת התעלה, אחרת היתה מסכימה לפשרות.

הארץ היחידה מבין הארצות ה־ גובלות עם הים התיכון, היתה יוגוס־ לאביה, שדרשה בכל תוקף לפתוח את תעלת הסואץ. נשיאה, המארשאל טיטו ניצל כל הזדמנות לדרוש זאת, כי סגירת התעלה גרמה נזקים רבים לארצו.

אשר לארצות הברית הוסבר, כי עיקר דאגתה מופנית למפרץ הפרסי. שם מקור הנפט ואחרי שנבנו המכ־ כלות הגדולות, שלא תוכלנה לעבור את תעלת הסואץ, אין לה עוד ענין בפתיחתה מחדש. אלא, שמלחמת יום הכפורים הוכיחה את ההיפך מזה. התברר, שהיחסים בין רוסיה למצרים היו הדוקים מאוד, על אף המשברים שעברו במשך הזמן בין שתי הארצות האלה. גם אחרי גמר המלחמה בהודו־ סין, יש לרוסיה ענין רב בפתיחת התעלה, כי לשלום טרם הגיעו שם וקיימות התנגשויות מזוינות בין דרום הודו סין לבין הווייטקונג. גם מבחינה מסחרית מעוניינים הרוסים בפתיחת התעלה, כי היא מהווה בשבילם הדרך הקצרה ביותר למזרח הרחוק.

אשר לאמריקאנים אחרי שהוכיחו, שהם היחידים המוכשרים להביא לידי הסדר במזרח התיכון, הרי פתיחת התעלה הופכת להיות בימים אלה לבעיה מדינית וברצונם להדק את היחסים עם מצרים יעזרו לה ב־ פתיחתה, בפרט כשהמלחמה נגמרה בווייטנאם.

התעלה תיפתח איפוא, לא רק מפני שהמצרים הבטיחו זאת בהסכם עם ישראל, אלא מפני שהם עצמם מעוניינים בכך, בפרט כשרוסיה ו שתים מארצות המערב, אנגליה ו־ איטאליה לוחצות בכיוון זה לטובת האינטרסים שלהן ובברכת ארצות הברית.

* ז'אן שובל, קומאנטר, חלק שלישי, הוצאה פאיאר, פאריס, עמ' 370.

כולם חייבים למנוע פילוג

מאת שמואל הכהן וינגרטן

שנים רבות מכרסמת את לב ותיקי הציונות הדתית אכזבה. אכזבה באדם היהודי, שהיום אנו קוראים לו משום מה חילוני. האמינו אנשים חילונים, שבשעת ישבו בחוץ לארץ, היו מתבוללים או השתדלו להתבולל בעם שבקרבתו ישב, חי ופעל, הרי בשובם לארץ האבות, יעשו מאמץ להתבולל במסורת האבות, בהרבות המורשת. והתאכזבו.

חזונו של ר' זאב יעבץ

רבי זאב יעבץ, ממניחי היסוד של האידיאולוגיה הציונות הדתית, כתב בתרע"ט, אחרי שממשלת בריטניה, נעשתה הנגלנת על ארץ ישראל: „יש למורזר לפקוח את עיני אחיהם היראים והנאמנים, כי אין מפלט ר־ מבטחו למצוות התורה, כי אם בארץ ישראל לבדה, ולא בשום מקום אחר בעולם. לדוגמה לשאר המצוות, נז־ כיר רק שתים מהן... הלא הן מצ־ וות שמירת שבת והאיסור מאכל ט־ ריפה, אשר בכל ארצות גלותנו, ר־ בים הם כיום לאלפים ולרבבות ה־ עוברים עליהם מאונס או מדמיון אונס. ורק ארצנו הקדושה לבדה היא הארץ האחת אשר לא יהיה בה שום מקום לאונס. כי שביתת יום השביעי לישראל בארצו הלא דבר מוכרע מתוכו הוא. וגם לאיסורי ה־ מאכלות לא יהיה מקום כלל וכלל באי"י, כי השחיטה והבדיקה הלא תהיינה מתנהגות בלי שום ספק לכל הדעות, ככל משפטן ותוקנן, ובתי מזון טריפה לא נוסדו מעולם אף בארצות הגוים בידי ישראל. ואם יהודי קונה לצורך אכילתו בשר חזיר במשקל ככר, ואתה יכול ל־ פחות מתתיכה דאיסורא זו אפילו רק בכדי כזית אחד, למצוה גדולה ת־ חשב לך. ועתה זכרו נא אחינו ה־ יראים, כי בהיותכם חולקים על ה־ ישוב בארץ ישראל, אתם מוסיפים לגרום ולהלעיט לאחיכם הטועים זי־ תים לרבבות וככרים לאלפים של טריפה ונבלה וכל שיקוץ ודבר פי־ גול. אלמלא לא באה הציונות, אלא לנעול דלת בפני שני איסורים אלה כבר היא כדאית, שתכונתו אליה את לבכם".

יעבץ מרחיב את הדבור גם על החינוך, „שעליו להנחיל לבנינו את כל קנייני האומה", „כי היסטוריה יש גם לכל שבט קטן בירכתי אפריקה; בתי תיאטראות נבנו בירושלים גם יאוון וכיניליאוס עוכרי ישראל". הוא מדבר גם על המשפט העברי: „אין לנו לתת מקום בבית דיננו כשובנו אל ארצנו למשפט הרומי... כי רוח תרבות כל עם צרורה ב־ חוקת משפטו ורוח רומי הוא ההיפך המובהק לרוח תורת ישראל". (ה־ עברי תרע"ט גליון ל"א)

הקורא את דברי יעבץ אלה היום, עומד ותמה: הרי שאנשים מסוג ה־ מבהוללים אינם מתמהים וכמו בזמן החשמונאים היו אלה, עליהם נא־ מר: „רחשבו את דרכי אבותיהם ל־ הבל ולריק ויבאו ויהללו את דרכי היוונים". (החשמונאים ב. ד, י"ח). א־ לא, שלא רק יעבץ אלא כל הדור ההוא וגם זה שבא אחריו, האמינו בכל תום לבב שההיסטוריה בענין זה לא תחזור על עצמה. לא העלו על דעתם כלל שאותם האנשים ש־ באו לידי הכרה ציונית, ירצו לה־ עתיק לכאן את כל להלאה הגלותית. יעבירו לכאן את רציונות היבסק־ ציה, את האידיאולוגיה של הריפור־ מים, לעקור את כל יסודות האומה.

לא אלך כרוכל לפרוט את כל ה־ פגיעות בשבת היהודית, את הש־ קפה „הידועה בצבור", אפילו שהיא אשת איש, כאשתו של החי אתה, ל־ כל דבר; את העמדתו של חינוך ה־ דור המתחנך על ערטול גמור של התדעה יהודית ובדומה ובדומה, ד־ ברים המבערים את כל היסודות לאחדות האומה.

ההלחלה האוחזת גם אנשים בעלי עמדה ציבורית: הכי"ם ומלומדים כביכול מהמלה „הלכה". מעוררת מחשבה נוגה.

היו בדבדי ימינו הלא רחוקים תקופה, שאנשי הריפורמה, רצו ל־ כפות על כל בית ישראל בהדינות שוגות את דעת הריפורמה בדת. כך היה בשנת 1868 בקונגרס היהו־ דים באונגריה, אשר פילג את יה־ דות אונגריה לשלשה פלגים: נא־ אולוגים סטטוס־קוו ואורטודוקסיה. האורטודוקסיה אסרו את הוראת ה־ רבנים הריפורמים וגם מסטטוס־ קווא, פסלו את נשואיהן והגטין, שנערכו על ידיהם ונאסר גם ה־ חיתון עם ביניהם, עם כל ההתוצאות השליליות שהתפתחו מכך. האם רו־ צים להעתיק גם לארצנו את המצב הזה? לפלג את העם שלא יוכלו להתחתן אלו באלו?

התפתחות הדברים הולכת בכוון זה.

גם אלה מהמשתתפים בקונגרס ה־ יהודים באונגריה, שלא יצאו אותו בהפגנה היציאה של הקיצתיים ו־ נשארו בו עד סגירתו בתקוה לסוף סוף ימצא איזה „מודוס ויוונדי" לאחדות היהדות בהדינה זאת, גם הם נתאכזבו. הרוב הריפורמי התע־ קש ולא ויתר. בנהיג התמנונים ר־ בי עזריאל הילדסהיימר נבצה לרב עדה נפרדת מהקהלה הריפורמית בברלין. ולא עוד, אלא התנגד ל־ רצון תלמידו שיקבל עליו רבנות ב־ קהלה הגדולה בבוביל המיעוט ה־ חרדי, שלא רצה להצטרף לקהלה הנפרדת של הרש"ר הירש בפראנ־ קפורט דמיין.

הסכנה הגדול של תנועת המזרחי גם בחינוך וגם בהתישבות, הוא, שהולך בעיקבות העקרונות של אור־ טודוקסיה נפרדה. מה הם הקיבוצים הדתיים, אם לא קהלות נפרדות? ומה הוא חינוך הדתי, אם לא חי־ נוך מתאים לעקרונות הפירוד?

הבעיה בכללותה

נראה איפוא את הבעיה בכללותה ולא רק בשאלת גיור על פי ההלכה. נשים אל לבנו גם את פסקי הדין של בית המשפט העליון, מהם פגעו במישרין בחוק הנשואין, שנמסר ל־ כאורה לבתי הדין הרבניים. נשים אל לבנו גם את היתרי העבודה בשבת והכפיה לחילול שבת. ואם נתחשב בעין ההדיה על כמה עובדות ונצרף להם גם הפיקניקים ביום כיפור ו־ טיולים בראש השנה ובשבתות בכל רחבי הארץ, נראה שכוון תהליך ההתפתחות מוביל לפילוג העם.

נדמה לי שלא תהיה ברירה אחרת, כאשר להשתחרר מקבלת האחריות לאחדות האומה רק על עצמנו. אם אחדות האומה יקרה לאותם האנשים יש להטיל את האחריות עליהם גם כן. האחריות על אחדות האומה, צריכה להיות מוטלת גם על אלה הנקראים חילונים. ואם הם אינם רואים את המצב באותה חומרה, כפי שהוא במציאות, או מתכחשים לו בקלות דעת, הם יהיו האחראים על פילוג האומה.

יודע אני שבדברי באתי להתנג־ שות קשה עם עצמי, עם השקפותי, עם כל מה שכתבתי עד הנה והטפתי לאחרים. אבל נדמה לי שאין ברירה אחרת.

קריזן
התשובה "הטוטאלית" לקשקשים
"קריזן" השמפו החדש של "ולה" נגד קשקשים

הדים

„מסמכי הנדרסון"

מיסמכי אנדרסון מאת ג'ק אנדרסון וג'ורג' קליפורד. הוצאה בית ראנבה, ניו־יורק, 275 עמודים.

מאת משה אפרת

ג'ק אנדרסון קנה לו שם כ־ מצטיין ביותר באותו סוג עתו־ נות שנקרא „עתונות מחקר", היינו עתונות שאינה מסתפקת בהעברת ידיעות שנמסרות לה, אלא עושה מאמץ ניכר, כדי ל־ רדת לשורשם של הדברים. נוש־ איו ומחקריו נוגעים בעיקר ל־ ענייני המשטר: הממשל ופעולתו היא למעשה מלחמתו של יחיד התובע לעצמו את הזכות להת־ ערב בפעולות הממשלה ואף יו־ תר מזה — לכוונה לאפיק רצוי לו יותר.

אלכסנדר סולז'ניצין כתב פ־ עם שהסופרים — אם הם ממל־ אים את תפקידם כראוי — אי־ נם אלא כעין ממשלה שניה לכן אין הם רצויים ביותר לממשל. ניתן לומר זאת בבנוי כה גם על העתונות. ידועה אימרתו של ג'פרסון, שהיה מעדיף עתונות בלי ממשלה מאשר ממשלה בלי עתונות. יש רואים בכך הגז־ מה נחפזת למדי אולם הכל יס־ כימו להגדרתו של עורך נבון בה נאמר שתפקיד העתון הוא למסור לאזרח כל מה שעליו לדעת כדי שהוא יוכל לפעול בחברה חופשית, ברור שלא כל העתונים ממלאים תפקיד זה ו־ אינם עושים זאת כל הזמן, צו־ יין בצדק שבמשך זמן רב מיל־ או העתונים תפקידים של מה בכך בלבד בכל הנוגע לבעיות לאומיות ובינלאומיות.

מצב זה נשתנה מן הקצה אל הקצה בשעה שצץ סוג חדש של עתונאי שאינו מסתפק במה ש־ נמסר לו, אלא עורך חקירות מ־ סועפות במשך חדשים רבים, כדי להשיג ידיעה שלא היתה נמסרת לו כמילא. לפעמים קור־ בות עליו להתנגד עם הצמרה הגדולה ביותר במדינה, הלא היא המדינה עצמה...

ג'ק אנדרסון קנה לו שם כ־ עתונאי, חוקר בספר אחד של ארצות הברית, הוא אוסף בספ־ רו את הנושאים בהם טיפל ב־ שנים האחרונות שכל אחד מהם עורר התענינות בלתי רגילה גם מחוץ לתחומי ארצות הברית, ה־ קורא שהחמיץ יוצא זה או א־ חר בשעה שנתפרסם בעתונות העולם, יכול למלא חסר זה על ידי קריאה בספר, הנה כאן ה־ קשרים „הצדיקים" בין מפעל ה־ ענק ה„אי.טי.טי" לבין ממשלת ארצות הברית המפלגה הריפוב־ ליקאנית, המקרה הקלאסי של הרמית מצד הממשל האמריקא־ ני בשעה שהעמיד פני נייטרא־ ליות בסכסוך בין הודו לפא־ קיסטאן, אולם היתה מעורבת בו „באחורי הקלעים". אנו עדים גם למקרה האומלל של הסינאטור תומאס איגלטון שניסה בוע־ מד לסגן נשיא. אנדרסון הא־ שימו בנהיגה במצב של שכרות, אולם שהותו בבית החולים נג־ רמה על ידי ערעור זמני של שווי משקלו הנפשי, דבר שה־ סינאטור הסתירו בידיעה האיש שבחר בו לשמש מפני בבחי־ רות לנשיאות.

אנדרסון לא עושה כל מאמץ לשלב את כל „הסיפורים" הא־ לה למקשה אחת. הוא מטפל בכל נושא בנפרד ומוסיף פר־ טים מרתקים. כך למשל מגלה שלפני פרסום גלוייו בקשר ל־ „אי.טי.טי" הרחיק בסינאט, ביקש להפנות השימת לב נו־ שא ואף הצ"ע מידע ועזרה, „או־ לם לא נענה, עתונאים שיקר־ או את הספר יגלו הבאה לא כמעט לגבי מקורות האינפור־ מציה של אנדרסון וישאלו את עצמם כיצד הבנין השיג פרטים מיייבות הממשלה, איך הגיעו לידיו תיקים סודיים של ה„פ.בי. בי.איי" או הובנן על כוונות דיפלומאטיות, בצדק ציין לא־ חרונה ה„ניו יורק טיימס" שב־ וואשינגטון מידע הוא כוח ומ־ צפס את אנדרסון באוכרון ש־ עוצמה הדימוקראטיה מופקדת בידי האזרח בסופו של דבר ול־ עתים עושה הממשלה מאמצים כדי להוציא מידי האזרח עצ־ מה זו...

משנתו של הרב קוק

(סוף מעמוד 4)

מית, ההסתכלות החודרת והפנימית מביאה לידי הכרה שהמציאות היא דינאמית, שכן היא „מהווה לסירו־ יים. אי אפשר להבין את המציאות על כל משמעויותיה אלא על פי „החלום התפשי" המגולד בכוחיות ו־ בגבולותיה, המעניק לאדם את ה־ כלים לחתור לקראת עולם טוב יותר.

שיטת רבנו בדבר קידוש כל הה־ מי החיים וכל התכמות והמקצועות, הוא יסוד לתפיסת ערכו החינוכי של לימודי החול והמדע.

אחת מכתבי הרב, כדי למצות ול־ הקיף את סדר משנתו לכל מרוחיה ולהסכמה ולהסבירה בטוב טעם ל־ קורא באר היטב, אלא שהיבישות המדעית הקרה, הנוטפת מדפי ה־ ספר, מקפחת במקצת את השירה הנ־ שגבת ואת החזון ואת ההשראה ה־ עליונה המתרוננים אלינו מכל דף, מכל שורה שבכתבי הרב, שמבחינה זו צריך היה להקצות כאן מקום יותר מכובד, להרב המקובל, הרב המשורר, עם זה יש לחזור ולציין, שהספר הוא המקיף והמצמה המ־ סכם מכל הספרים שנכתבו עד כה מחבר הספר דלג כמעט על שירה של הרב המשורר.

הופיע — חדש

תחומים וחותם

ספרו השני של
אברהם בלאט
בחינות בספרות לאור הערכים
להשיג בכל החנויות
הפצה ראשית: בית עקד, ת"א, רח' קרל נטר 3

מוסד הרב קוק

מוסד הרב קוק
ת. ד. 642 ירושלים

לקראת חג הפסח הבעל"ט הבא לביתך
הגדה של פסח
עם פירוש עולת ראיה
מאת
מרן הרב אברהם יצחק הכהן קוק זצ"ל
המחיר: 9. ל"י
משרד ההפצה: תל־אביב, רח' אלנבי 87 טל. 615036

14 כרכי
האנציקלופדיה התלמודית

שהופיעו עד עתה
מכילים למעלה מ־1000 ערכים־ענינים, עד אות ח"ית, בכל שטחי ההלכה: ברכות ותפילות, זרעים ובכורי נשים ונזיקין, שופטים ומשפטים, ארץ ישראל והמקדש, טומאה וטהרה, איסור והיתר, תקנות ומנהגים (כרכים ט"ו—ט"ז בהכנה לדפוס).

מחיר כל כרך ‎38.- ל"י

ניתן להחליף כרך א' ישן במהדורא חדשה ומושלמת — עם 70 עמודים חדשים, במחיר — ‎18 ל"י, רק אצל:
האנציקלופדיה התלמודית, בית־וגן, ירושלים
מכירה ראשית לאי"י:
חיים ניפלר, רחוב פילץ 4, תל־אביב

בנים אחרונים

מ א ת
ד"ר שלמה־דוד גולדפארב

הדאגות המעסיקות את ה־ וגים בימינו היא ריבוי ה־ יה. רצוני למנות מספר אנ־ שנולדו למשפחות מרובות יל־ אולי יש ב„סטאטיסטיקה" זו למד אותנו דבר וחצי דבר אלוקותו" של בן־האדם ה־ חיים.

תומאס אדיסון, אבי הממ־ המדעים בדור שעבר, היה שביעי להוריו, סמואל וננסי הנה מספר עליו: „ננסי היתה כבר בת שלשים ו־ כשנולד לה הילד השביעי ן. הוא היה חלש ביותר".

ט. ס. אליוט, המשורר שפתח לשירה חדשה, ושזכה לפרס על יצירתו וחידושיו בספרות ית, היה הבן השביעי והאח־ הוריו.

סורן קירקגארד, התיאור־ גול מארץ דנמרק, שנתפרסם ההוגים המחושים, רב ההש־ נורתו הקיומית, היה הבן ה־ והאחרון לאביו מיכאל ואש־ נה.

ריכרד וואגנר, המוסיקאי הגדול, אנטישמי, היה הבן ש להוריו.

מהטמה גאנדי, האישיות ה־ במאה העשרים, מורה דרך הודי־שלום, היה הבן הצ־ עיר (הרביעי) לאביו מאשתו הרבי־ עית.

הקורא יכול למנות כמה וכמה יהודים בעלי שם והשפעה, כולם בין האחרונים במשפחות רבות־ בנים.

לפי גזירת דורנו (הנתון בפחד מפני אוכלוסית רבתי) לא היו באים לעולם אנשים שהיו למאורות גדו־ לים בתרבות האנושית ורבי־השו־ פעה, אמנם יודע אני גם יודע כי יש ויש בנים שנולדו אחרונים ל־ משפחות מרובות ילדים, והיו לב־ נים משחיתים.

★

אחאב לוכד עיר

אחאב היה לוכד עיר (מלכים א', כ'). האם היה גם כושל ברוחו? הבה נתהה על קנקנו, במלכים א' כ"א, מסופר: „ויהי אחר הדברים האלה (אחר שלכד עיר) כרם היה לנבות ...אצל היכל אחאב ...וידבר אחאב אל נבות לאמר, תנה לי את כרמך... ואתנה לך תחתיו כרם טוב ממנו..." התביעה נאמרה בטוב ט־ עם, כיאות למלך בישראל. אך נבות מסרב באמרו „חלילה לי מה' מתתי נחלת אבותי לך". הסירוב איננו בא מתוך שרירות לב או מרידה במל־ כות. לנבות נחלת אבות מורשה ויקרה מכל הון.

אולם אחאב לא יתחשב עם רג־ שות אנושיות האלה. „ויבא אל בי־ תו סר וזעף... על הדבר אשר דיבר אליו נבות, לא אתן לך את נחלת אבותי, בזעפו עיקם וסירס המלך את דברי נבות הלבביים. הוא מתעלם מן המוסיף „חלילה לי מ־ ה'". אם אין צדק, אמת מניין?

אך עוד לא הגענו לסוף פסוק. כאשר מצאה איזבל את בעלה ה־ מסכן זעוף ורוחו סרה, ואף לחמו לא אכל, ושאלה על סיבת הדבר. השיב המלך: „ואומר לו תנה לי את כר־ מך בכסף... או בכרם אחר תחתיו, ויאמר (נבות), לא אתן לך את כר־ מי". הנה התדרדרות החומד כרם שכנו. לבסוף עיקם את דברי נבות ותף מפשע ככה שנשמעים כאילו התפרצו מפי מורד במלכות.

— חלילה לי מתתי את נחלת אבותי לך.

— לא אתן לך את נחלת אבותי.

— לא אתן לך את כרמי.

נמצא: בראשונה השמיט אחאב את הניתוק של נבות „חלילה לי מה'", ולאחרונה דלג גם על סבנה „נחלת אבותי". אין פלא כאשר שו־ מעת איזבל סיפור הדברים בנוסחת אחאב, היא מתרגזת והופכת לחיה רעה. האם לא הביא אותה בעלה המלך למצב רוח כרוגז?

נמצא כי לוכד עיר לא ידע איך ללכוד את יצרו.

משום מה עולה בחשבונותי ה־ סיפור על אחאב בימים אלה? האם זו נחלת כל להום לוכד־עיר? האם איננו שומע ומבין את הנאמר לו בכנות, ורק מאוויו הוא לנגד עיניו?

שירי הגות

(סוף מעמוד 4)

/ שהולות באדמה". יש לפ־ כמת חיים, האומרת, שעם כל זה למרומים ועם כל ההליכה הדמיון, השאיפה והחלום, ואבים את כל כוחנו, לרבות רמיון, מן המציאות של קיר־ ציאות זו היא שמעריאה אנ־ שחקים. המוטיב הוא זה של יעקב. סולם מוצב ארצה ר מגיע השמימה. אך המשל נפיפונים של הילדים בשאיר ועיון פשוט ימשעשע המדבר ומסביר את עצמו וטומן ב־ את מוסר ההשכל שבה. לפ־ ר של פקחות קדמונים, שצמ־ בתנם של דורות רבים וטעמה יר. ויש גם ציור מלא סא־ על עפיפונים שנכנסה בהם על אנשים, הנושאים עיניהם וקונין של כלות הנפש. על ות נפשם של הצופים? על ים שנכנסה בהם הרוח, אך עם אינו אלא אחיזת עינים שהרי חוט המשיכה בכפו לד הוא המעלה והוא המו־ הוא קורא להם דרור וסוגר כלא ה־

★

שיר „אקדמות" ענינו וראשיתו „מברכים על הליכ־ ההולך על מים בלילה נוטל את ידיו ומברך „על הירח ר־ של כוכבי". וכשמצאים פתאום „בא — למלא כוכבים / בקול דממה דקה / בהליכ־ ו לילה / וסופו דרך כל ה־ / לא יום ולא לילה". בייד ת של השיר אחר הלילה שע אך מקומו הוא הרבה ל־ מזה. הלילה הוא גם מקום ם, ונגלים אליו הירח, „כוות כבי" (אותה צירוף מופלא), „עד שיוצאים בבטר להזמה דתי של יוסף". ממש — חושך. אך פתאום עומדים א"ל מלא כוכבים" ושיר אמו־ רץ מן הלב. „הלל, שתולותו וסופו דרך כל הלילה. יש בלילה, ובכוון עולה ובוקע שהוא למעלה מן היום ול־ מן הלילה. יתכן, כי המוטיב מן הפזמון „אז רוב נסים הפ־ בלילה", האוצר בתוכו קסמים ומסתים אף הוא בלא יום ולא אך עיבודו של המשורר מזהה מדויש בסימן של „אקדמות להלל הנמשך בכל הלילה. ד־ אנו רואים, איך מושיבים. יש־ גם תרשים שוחים בניגון ה־ בכלוהיו מתגבנות בהבעה הד־ ל צלול עתיק.

בכל שיר יש ניגון, המביד נכתבו השירים בשם הכתיבה בלבד. יש שליחות ללירִיקה והיא נאמנה להלה וכפופה לה. שירה זו יודעת לנגוע את הפנים עם החי־ צוני, כחטיבה שלמה אחת, ויחפ־ לה ותהאר לה, כשבלים הבשלות, הבריאות והטובות, שעלו וגדלו מ־ תוך אדמה דשנה ופוריה ביותר.

מסע הברטנורא

מאת אברהם ביק

הייתי במצרים בימי הפורים וישבתי ב־ אלכסנדריה שבעה ימים, והחיש הלכתי לאלתנאויק לשיירת גמלים, ואומרים ש־ היא ארץ גושן. והפענו במדבר ממקום עריש, ואומרים עליה שהיא סוכות ר' משה הלכנו עד עזה (ר' עובדיה בשר־ טנורא, „ירכי ציון").

משהגיעה באופק עיר הנמל אלכסנדריה, נתכנסו ועמדו על סיפונה של האניה כמעט כל הנוסעים, יהודים, מוסלמים ונוצרים, פניהם ל־ יבשה ולבם למרום ונשאו תפלה, כי בדבר־ שפתים ומי בהגיון לבב, שהצילם מן הנור־ אות ומן התלאות שבנסיעה זו על האניה היהו־ דית שהפליגה מפאלרמו באיטליה, דרך יוון, וביחוד מן השעה שנראית לעיניהם אניית מל־ חמה „מאסקאיכב" (רוסית) יום ב' בשבת י' אדר שנת רמ"ח.

בין הנוסעים היהודים היה ר' עובדיה ירא, חכם כולל, שיצא לו מוניטין בפירושו על ששה סדרי משנה, איש בראשית שיבתו, הדר־פנים וטוב־מראה. דומם בצב ועיניו נעוצות באופק היבשה, ודומה שהאף רוח כמי שפורק עול כבד מעל צוארו, ומשבח את בוראו הנותן בים דרך ובמים עזים נתיבה, שהוציאו מאפלה לאורה.

ר' עובדיה בא לעולם בעיר ברטנורא שב־ מחוז פלורי באיטליה. כשהגיע לימי העבודה קיבל הצעה מקהלה גדולה שבדרים, פאלארמה, אבל אחרי כמה חדשים פירש מהרבנות שבבר נדר נדר לעלות לארץ הקודש. עתים של סחר־ מכר באו לעולם. בשכונת היהודים בפאלארמה היה הסוחר הנגיד משולם מבלסורא. שישלח בספינות־מפרשים פלפל ענבי ושאר בשמים. כת־ עתד לכמע ליוון ולסורקיה. בא אליו החכם בר־ טנורא והציע לו:

— אתלוה לכר עד אלכסנדריה.

— קהילה ישראל צריכה לכר ולהורתו — רצה לפטרו באמהלה.

— להרריי ציון כלתה נפשי וגם נכספה.

— אני ליוון ולקושטא דרכי, אולי גם ל־ אלכסנדריה.

— דרך מצרים ינעטי אלקים לציון.

— ערבי יהל שם, — ביקש הסוחר להפליגו בדברים.

— מה בכך?

— עד כדי כך! — נאנח הסוחר והסכים. ירדו שניהם לספינה. — זה בגודל הכוסף וזה בצל הכסף... — הפטירו אחריהם בסנינה נכבדי העיר.

עד שהגיעו לעיר רודוס ולאי כלסא נתנסו בעינויים ויסורים שגרמה להם אותה אנייה מ־ רוסיה. כל איכה נצברה השמועה: היא מתוך רבת, היא מרדפה! — היתה צוברת חלחלה גדולה בלב הנוסעים. נצלנו — שאפו רוח.

ברודוס, עיר היוונית העתיקה, קבלו היהודים את החכם ר' עובדיה בשמחה ואהבה. ראשי ה־ קהלה כרכו לו אבנטו ביראה הכבוד כאילו נת־ כבדו בגלילה. בשבת דרש לפניהם בגלוי וברמז על תורה שבכתב ותורה שבעל פה, והפצירו בו לשכון כבוד ברוצה צדהם, אבל הוא השיב פנ־ הם: בפורים רצה להיות במצרים כדי להגיע לירושלים על חג הפסח. והלא מצרים גלות רא־ שונה שמשם עלו בני ישראל לארץ הבחירה.

למחרת השבת נעלם הסוחר משולם. היכה לו הברטנורא שני ימים. כיוון שלא בא עלה על הספינה שהפליגה לאלכסנדריה.

קמה רוח סערה והאניה חישבה להישבר. רב ההובל שהיה איכון באמונות הפילות, צר ואויב ליהודים, בהם שבכל היהודים הכופרים בא אליו הסער הזה, אבל ר' עובדיה שקט ב־ רוחו היה.

— ה' אלקים יגביר חסדו עלינו — היה מובב באניה הטרופה, מביט על היהודים בעינים מטוש־ טשות כבדרך חלום ויוזחים באזניהם ההרסות משאגת גלי הים: יחוס אבותיו מצד האב הוא מחכמי ספרד, ונס נעשה להם, שנטרפה ספינתם בים, והם ניצלו — ואף על פי שאיני כדאי, ברוך הגומל לחייבים טובות! בלי נדר, בעוד יום נברך ברכת „הגומל".

★

כיון שנפטרו הנוסעים מטירדת הטלטולה ואבשי הכסס — ירדו לחוף. הברטנורא הלך אחרי בעל האכסניה, אחד מראשי הקהלה, הר"ר אברהם סירלו, שהסביר פנים לאורח וגילה שמחתו שזכה להיות אכסניה של תורה. כש־ נודע לר' עובדיה שיש שני בתי כנסיות ב־ אלכסנדריה נחה דעתו.

בדרכו לבית הכנסת עבר הברטנורא רחובות צרים ומקומרים, וראה עירבוביה של אנשים שונים ומשונים. מוסלמים באצטליה הנשבעים בשם אלהה, שרים מבני ישמעאל מלובשים אדרות מרוקמות זהב ועטופים בסודרים שחורים, חיי־ לים לובים, עוטי דיין וכלי מלחמה, דורכי קשת ובעיניהם שנאת כלבים לאדם מן הישוב, וקופ־ טים עם אדרות שחורות, צלבים על חזיהם וב־ עיניהם קצף על אחינו בני ישראל, עם אחד כונה מפוזר ומפורד שדתו שונה מכל עם.

בערב פורים שרוי היה הברטנורא בבית סיר־ לו בתענית אסתר, בט"ו באדר קרא את המגילה בניגון מסהורי, שיש בו מעין עצבות וגם מעין שמחה שבלחן הספרדי, ובליל ט"ו נתאספו לכ־ בודו לבית כיתה היין, נכבדי הקהלה זקנים ואברכים ותקעו לו שלום מכל צד ומכל פינה. הפמוטות שבחדר האירו באור עליז ושקט. בשרותים הגישו בשר צלוי ובצר מעושן. מזגו יין לבש המרים ויין יושן שדעה זקנים. נחה הימנו. האיסטנסים אכל כנתם בזולג והפשוטים נטלו את הבשר בכפיהם, ואלו ואלו שרו בוז־ כורים.

כל שיכרון יש בו בן הסתרהות וכל סחר־ חורת יש בו בן השיכרון. כאן שיכרון כפול. המסובים השתכרו מן היין ומזיוו פנים של ה־ אורח החכם.

— בחייכם האורחים! — ספה בעל הבית על השולחן — זכות לנו לחזות בנועם פניו של ה־ חכם, ועכשיו נזכה גם לשמוע אמרי נועם מפיו. יואל נא כבודו בחסד, כי טובים אמריו מיין!

— יואל כבוד האורח החכם לספר לנו מנסי־ עתו על הים — נשמע קול אברך אחד.

— אכנם, אכנם — שמענו על נסים גדולים שהיו שם, — חייך בעל האכסניה.

— נסים גלוים, אלא שאם באתי לספר כל שעות הלילה לא יספיקו.

— בבטוהא, אנו כשלעצמנו מובנים לשמוע ככל שבטובו לספר. חס אני רק על הנשים שאי־ נן שומעות לשון הקודש, אבל אנו נספר להן הכל אחר כך.

מיד נאות להם הברטנורא ופתח במקרא וב־ משנה ושילב דבריו במדרש וסיים בהסבר הפילה שיש לה קשר לעניינא דיומא. — —

„ישנו עם אחד מפוזר ומפורד" הזו אמרו חז"ל צדקה עשה הקדוש ברוך הוא שפיזר את ישראל בין האומות", וכדי להבין זה נסביר את התפילה בשלום המלכות. „הנותן בים דרך ובמים עזים נתיבה הוא יברך וישמור". לכאורה למה אנו מזכירים בכל מעלות הבורא ועצמותו מידה זו בלבד — הנותן בים דרך וכו'? — משום שישראל פזורים בין ממלכות רבות, ואם שתי מלכיות עושות מלחמה זו בזו הרי הי־ הודים בשתי הממלכות שמתפללים לבורא על נצחונה של הממלכה שבצילה הם חוסים, נמ־ צאים מתפללים אלו כנגד רצונם של אלו! וכי־ צד יעתר השם יתברך לתפילתם? אלא הענין כך: כשם שהמפליגים בספינות יהלו מתפללים לבורא, שישלח רוח מזרחית שתנשוב במפר־ שים ותסיעם לצד מערב שהוא מחוז חפצם, הללו מתפללים לבורא עולם, שישלח רוח מע־ רבית שתסיע ספינתם לצד מזרח — ורק הבורא, גדול העצה ורב העלילה, הוא בלבד יכול ליתן בים דרך ובמים עזים נתיבה גם לאלה וגם לאלה, שיגיעו בשלום למחוז חפצם — כך יע־ שה בגודל חכמתו למען היהודים של מלכות זו, ולמען אלה של מלכות זו. — —

לשמוע הדברים באחוז השומעים בהתלהבות גדולה וזעקו: חזק וברוך: ויצאו בשיר וב־ מחול.

★

לאחר יומיים בשעות הבוקר יצא ר' עו־ בדיה בלויית ראש הקהל ועוד שליחה מנכבדי הקהילה ללוות כברת דרך לשיירת הגמלים. ל־ יד חורשת דקלים קטנה — הרחק כשעה מן ה־ עיר, עמדו ראש הקהל והרב רגע ארוך צמודים חבוקים לפני הפרידה. לבסוף נפרדו ברוב שלו־ מות וברכות, לאיש לעברו.

ובשורך השיירה דרכה לאורך השפלה פנה ה־ ברטנורא לאחד מהרוכבים על ידו, שהכיר בו שהוא כאחינו בני ישראל, יהודי סוחר מאלכ־ סנדריה. — הגד נא לי איש, האם עיר זו שב־ פאתי מערב הוא מקדש חוניו שקיבל באת תלמי מלך מצרים.

— עיניך הרואות. הרי לפניך מגדלי המקדש, שהי כרסאות צפונה משם.

— אבל הוהי ארץ גושן שאברהם אבינו עשה בה, והיא נתנה ליעקב אבינו.

— ידעתי, אבל ארץ זו שאנו עוברים עליה של בני ישמעאל היא: האם אין זאת?

— אמנם כן...

— והכל סרים כעת למשמעת בני ישמעאל,— הפטירו הסוחר באנחה.

— אבל עתיד העולם שיגאל על ידי ישראל כן הבטיח אלוקים לאברהם ובצאת ישראל ממצ־ רים נספו לכנען. — —

כאורחת רפאים נעה השיירה לתוך המדבר ש־ דומה אין לו תכלית באורך ורוחב ולא גבול לו ולא שיעור. פה ססות הוא כשטיח ושם נראים תלי החול כגלים סעודים שקפאו. והנה כמה שיחים ובני דקלים יתומים שמראיהם כפמאצא, כלולבים חבוטים, הגמלים קשורים זה לזה קשר של קיימא, ומפני הגייס ומפני הלסטים הסירו את הזוג שבצואריהם והם פוסעים פסיעות מתו־ נות ורגליהם, שפרסותיהם סדוקות למעלה ומ־ חוברות למטה, שוקעות בחולות. על אחת הדב־ שות, הנבות ישב הברטנורא ופניו מוקרנות מן הירח וההא חוזר על פסוקי המקרא: ויסעו מאי־ תם אשר על קצה המדבר, ויחנו בסוכות והוא לוחש תפילה: „ואתה ה' מגוהן הצאתני. הוכה הצליחה את דרכי והצילני מכף אויב ואורב, וספק כל צרכי כיוצאי מצרים".

למחרת עם זריחת השמש עמדו רגלי השיירה לפני שערי עזה.

هكذا من الاصل

هكذا من الاحل

ממשלת מיעוט – ממשלת נפל

מאת יונה כהן

אין זו הפעם הראשונה שראשי מפא"י (מפלגת פועלי ארץ ישראל) מנסים לשכור על כס השלטון במדינה בעזרת „ממשלת מיעוט", כאשר הרוב בעם לא נתן בהם אימון וגם הרוב הפרלמנטרי אבד להם.

היה זה בראשית דרכה של המדינה. גם אז בר־פלוגתא הקשה היתה מפלגה זו (הפמ"ל, אז — הפועל המזרחי), שלפיה אומרים כי השותפות בממשלה הוא אצלה כ"י לכל...

אז, בשנת תשי"א (1950), יסוד הבעבר היה מעמדו של החינוך הדתי במדינת ישראל. גם אז כבימים האלה ניסו ראשי מפא"י את כוחם בסידעם של אמני הניסוח, והפלו הצעות שונות, הכל ובלבד שלא ליתן לחינוך הדתי, היהודי־מקורי, מעמד שווה לחינוך שאינו דתי (שאת פירותיו אנו רואים כיום בהיות רבים מחניכיו ניצבים ליד שוקת שבורה...).

היעדרות „ברוגז" מישיבות ממשלה

הממשלה הראשונה נשענה אז על 73 קולות בכנסת. השרים בה היו: מפא"י — 7, מהחזית הדתית (המזרחי הפועה"מ, האגודה ופא"י) — 3, מהפרוגרסיבים („גילגולה השני" של ל"ע, „הגלגל הראשון" היה: עליית חדשה) 1 ומהספרדים — 1.

כשהתעוררו בעיות קיפוחו של החינוך הדתי — נמנעו השרים הדתיים מהשתתפות בישיבות הממשלה, כאות מחאה נגד הממשלה...

אז הציע רה"מ לכנסת החלטה — שהתקבלה — לפיה „שר שיסרב לבוא לישיבות תראה אותו הממשלה כמי שהתפטר, ותודיע על כך לכנסת".

ההיעדרויות מישיבות הממשלה כתוך „ברוגז" אמנם פסקו, אך הבעיות לא ירדו מסדר היום. השרים הדתיים לא רוו נחת מדרך הטיפול בחינוכם של העולים החדשים שנהרו מצפון אפריקה ומארצות המזרח.

גולדה כחברה בממשלת מיעוט

במרחשוון תשי"א (אוקטובר 1950) הודיע רה"מ, ד. בן־גוריון על התפטרות הממשלה. משותפיו שותפים לקואליציה חדשה, על יסוד „תכנית" שמפא"י ביקשה להכתיב לשותפיה, ולא מצא, לא אמרה מפא"י נואש. בן־גוריון הציע לכנסת: ממשלת מיעוט, בה יהיו שבעה שרים, והם: בן־גוריון (רה"מ), גולדה מאירסון (מאיר), כמועמדת לממשלת מיעוט כנ"ל, „מצא חן בעיניה מכסיס זה, ועתה אומרת היא לחזור עליו...), דב יוסף, אליעזר קפלן, דוד רמז, משה שרת וזלמן שזר.

כבר אז אמרו ש„ממשלת מיעוט" טובה היא ומחזיק מעמד „מתענית אסתר עד פורים"... וכך היה. בהצבעת האימון הקודמה של בן גוריון רק 43 הצביעו בעד „ממשלת המיעוט". 57 הצביעו נגד, 8 נמנעו — וממשלת המיעוט נפלה בטרם קמה.

למען הדיוק נספר שתחילה עמד מר ב. ג. להציג ממשלה בת שמונה שרים, שבעה הנ"ל ו„שר ספרדי" (שיטרית), אך הספרדי הודיע שלא יצטרף לממשלה כזו.

נשיא המדינה חזר והטיל על בן־גוריון לנסות להרכיב ממשלה חדשה. צרה ההרכבה ראשי מפא"י וכבאו הסדר נאות יותר בנושא החינוך הדתי. ימים מעטים לאחר מכן הוצגה ממשלה חדשה שנתמכה ע"י מפא"י והחזית הדתית, על יסוד „קווי יסוד" ע"י הממשלה הקודמת.

הצבעת אי־אימון בממשלה

אולם פעילותם של אנשי החינוך הלא־דתי בקרב העולים החדשים הביאו את המצב לידי משבר. הנציגים הדתיים הצביעו בכנסת נגד הודעתו של שר החינוך, בשם הממשלה, בנושא „החינוך במחנות העולים ובמעברות". בעד הודעת הממשלה הצביעו 42, נגדה — 49 ר"ג נמנעו. בן גוריון הודיע שהוא רואה בהצבעה זו כהצבעת אי אימון והגיש את התפטרות הממשלה (שבט תשי"א פברואר 1951).

לאחר ההתייעצות עם נציגי הסיעות הגדולות שיגר נשיא המדינה מכתב שהוקרא בכנסת ע"י היו"ר, בו נאמר כי „נציגי רוב הסיעות הביעו את דעתם כי בהעדר אפשרות לחידוש ממשלה יציבה, יהא הכרח לערוך בחירות חדשות לכנסת". וכך היה. הכנסת חוקקה חוקים שאיפשרו ביצוע בחירות לכנסת השנייה בתמוז תשי"א (יולי 1951).

נסיון להתחמק מבחירות חדשות

פחדה של סיעת המערך (51 חכ"ים בכנסת הסיעה מגובשת זו לזו) בעריכת בחירות חדשות בחודשים הקרובים מובנת בהחלט. על המהלכים החמורים, בינתיים תסכם „ועדת אגרנט" את הדו"ח שלה — מזה, וגל ההתייקרויות והחמרת המצב הכלכלי — מזה, אינם לטובתה. „פתיחת הרשימות", דבר שהיו צריכים לעשותו לפני הבחירות לכנסת השמינית, יקשה אמנם על כל אחת מהמפלגות במדינה, אך כאין וכאפס לעומת הקשיים הפנימיים שבמפלגה הפדראציה — המערך... ואף על פי כן לא לאורך ימים תוכל סיעת המערך להתעלם מהחובה לחזור אל תיבות הקלפי ולדעת כמה ומי יצידים, לעת כזאת.

ממשלת מיעוט ממשלת נפל

במדינה הניצבת מול בעייה מדינית בהחלטה חריפה, כאשר השכנים תובעים בזרוח ובקול רם „נסיגה ישראלית כללית", ובמתנגו מהפשים „קווי הפרדת כוחות" („הפרד — ומשול"...) — אסור להישען ולהסתייע בקולות נציגי המיעוטים, ובודאי לא בקולות רק"ח, מוקד הפיתה. הנסיון לזכות בכל בעייה רוב קואליציוני אחר, נסיון נפל הוא וכל הממשלה שתרצה לפעול בדרך זו תהיה, במוקדם או במאוחר, ממשלת נפל.

בהעדר הבנה לשאלה דתית־לאומית של גיור הילכתי לגרי הצדק, אין כבוד מאשר עריכת בחירות חדשות על רקע זה של בעיות דתיות־לאומיות עקרוניות.

דעת חברים

התסיסה ולאחריה

מאת פנחס רוזנבליט

הנני נאלץ להסתייג באחרונה מהדרך התכוחה של המפד"ל במדינה, בשל קירבתי הרוחנית והנפשית לערכים שהיו גלומים בציבור זה ובעיקר משום שהשתלשלות של ההכרעות שחלו הרבה מתהום המפלגה ופגעו קשה בדמותה בציבור. אמת, אין כל אסון בכך ולפעמים אף בריא אם מפלגה תהיה באופוזיציה — בניגוד לדעה המשונה והמוזרה הרווחת בכל המפלגות במדינתנו. שמי שאינו בממשלה, כאילו אין לו חלק במדינה. אולם עתה עומדים אנו לפני הכרעות גורליות לפי כל הדעות, כך שפרישה בשעה זו שאף אחד לא רצה בה — פרט לבודדים שסיבכו במכוון את המצב — הרי זה מעשה בלתי אחראי אשר עלול לפגוע באופן קשה בכושר פעולתה של הממשלה בשבועות הקרובים. ואין נחמה בכך שגם במפלגה הגדולה נתגלו סימנים חמורים של התפוררות פנימית אשר אף הם מוסיפים להחמרת המצב. כן הראוי שהציבור הרחב יביע את דעתו על המצב שנוצר.

סיבה חשובה אחרת למצב שנתהווה הוא חוסר קו בכוונה, אצל מנהיגי המפלגה, אשר לפיו קובעים את ההכרעות השותפות, כמובן תוך תיאום לנסיבות המשתנות באופן מתמיד. אמת, העדר קו זה וקביעת ההכרעות לפי הדחף של המצב הרגעי אפיין לאסוננו את המדיניות הישראלית בשנים האחרונות, והתוצאות הן ידועות לכולם. וההסתבכות לתוכה נקלעו עתה היא פרי גישה דומה, לפיה הסכימו פה אחד במעמד געלה של הועידה האחרונה של המפד"ל להחלטות בתחום „מי הוא יהודי" ובדבר שלמות הארץ, למרות שמנהיגי המפד"ל ידעו או צפים צריכים לדעת שהחלטות אלה עתידים לסבכם באופן חמור. ואמנם השר ד"ר בורג מסר מיד על פירושו המיוחד, שאינו מדובר על קו אופוראסיבי, אך היה זה אחרי קבלת ההחלטות. רבים או רובם של הצעירים יכלו למנוע קבלת החלטות אלה, אך העדיפו יתרונות תכסיסיים של הרגע ושלמות מדומה של המחנה כלפי חוץ תוך התעלמות מן ההסתבכות שיקלעו בה בהכרח בעתיד גם בלי מלחמת יום הכיפורים. החלטות קיצוניות אלה הוסיפו לשמש מצע למפד"ל תוך התחייבות נוספת של שר הפנים ברגע האחרון לדאוג להנהלות בכל חלקי הארץ כולל שכם.

יש להבין ששר הפנים כמו כל מדינאי אחראי ידע שהתחייבות זו בכלל ולא כל שכן במסיבות הקיימות אין לה סיכוי להתממש לא עתה ולא בתאריך מאוחר יותר, ולו רק מסיבה זו — פרט לטעמים כבדי משקל אחרים — שהנסיון לבצעה פירושו היתה התגרות חמורה בכל הערבים ובארצות הברית האחרים. למעשה גם התחייבות זו לא מנעה אבדנם של שני מנדטים על ידי עברם של חלק גדול — אולי של רוב התומכים בקו הקיצוני של הצעירים לליכוד. ומבחינתם צדקו, כי מכבר היו צריכים לצלול באופן תקיף את גישתם זו לא משום שהיא נוגדת את הקו ההיסטורי של המזרחי המפד"ל, כי מבחינה היסטורית יש בהלום מקום להפניה, אם היא נראית כרצויה. אולם לדעותיהם, אשר כתרכומה, אך הוא מכביב לדרישות לאמונות קיצוניות, תוך ביטול כל היבטים עקרוניים ומעשיים אחרים ותוך הפיכת היהדות למכשיר לביסוס דרישותיהם, הן נוגדות באופן מהותי את הדרך של המזרחי וביחוד של תורה ועבודה. ברובו הגדול שם את מטרתו העיקרית בביצוע חברה מודרנית ברוח תורה ועבודה ולא בכיבושים תוך שליטה בעם אחר, ובכוחו ביטול סיכויים להסדר של שלום והמצבות משפיכות דמים נוספת.

בין הלכה לפירורי פסוקים

מנהיג הרב דגול, הרב י. י. ריינס היה לו האומץ להסכים ומנית להכניה אוגנדה כמים שלפי דעתו היתה צורך השעה — ולא חשוב להחליט היום אם שיקולו היה נכון או לא.

לא פעם טענתי — תוך הסתמכות על פירושים הלכתיים ולא על פרורי פסוקים או על מדרשים — שלפי ידיעתי אין שום יסוד הלכתי אשר על פיו עלינו לדרוש את השליטה על יהודה ושומרון במסיבות הקיימות (ראה בין מקומות רבים גם את פירושו של הרב ש. ישראלי בספרו „ארץ חמדה" ס' א, שער א, א.). ועם כל הכבוד לאישיות הדגולה הנערצת על ידי רבים, לא ידוע לי שבשל סליפה זו מצווים אנו „יהרג ואל יעבור".

מדת כנותם של המסתמכים על אישיות דגולה זו ניכרת גם בכך שמסתמכים על הוראתו בתחום אחד ומתעלמים מדעותיו בתחומים אחרים. כמו כן במכוון לא עמדו הם וחבריהם במשך כל הזמן על הדרישה של תקון החוק „מי הוא יהודי", והתחילו להשתמש בה כתנאי בל יעבור רק כשנציגי המפד"ל הגיעו עם „המערך" לפשרה שלא יכלו להתנגד לה. מאידך גיסא גם לגביהם, וגם לגבי כל דוברי המפד"ל מה מוזרה היתה הטענה בעיני הציבור כולו במדינה לתילחם בעד תיקון חוק הגיור בכל המסיבות גם בתנאים הקיימים, אך יוותר על כך בבקרה של הקמת ממשלת ליכוד. הרי על ידי כך בודאי הופכים גם דרישה עקרונית זו לענין הבסיסי גרידא. ואשר לדרישה להקמת ממשלת חירום, אשר כולם כה הרבו להצמידה באופן הקיף שוב בהולכם לא בלב שלם, כפי שאני חושד בהם, אין להתנגד לה בכל המסיבות, כמו אלו שנתהוו בבואי 1967. אך כה טפמה היום, כששוף סוף קיים הצורך החמור להגיש תכנית חיובית מצדנו כיסוד למשא ומתן מדיני, ובזה הדעות הן מחולקות לגמרי. הרי לממשלה כזו לא יהיה מלכתחילה שום כושר לשיתוף ולהחלטה. בעיניי זאת אין אני בטוח כלל שסעפיי השוללים בין ראשי המערך הם עניניים כשם שלא היו עניניים בסרובם להרחיב את הממשלה בימים ההם. במבטל דימוקרטי מתוקן נהוג הוא לשתף את מנהיגי האופוזיציה בשאלות גורליות גם כשאינם מיוצגים בממשלה. אך בארץ שוררת מכבר הדעה שמי שאינו שותף בממשלה, אין לו כביכול חלק במדינה.

הסתבכות מיותרת

ואשר לעצם בעית „מי הוא יהודי" גם בכך הסתבכנו מכבר ללא צורך על ידי לחץ חיצוני. כבר שמענו שלמעשה מדובר רק על מקרים ספורים, שעשויה להתעורר בעיה לגביהם. אך לגבי הבעיה עצמה, היינו יכולים וצריכים מזמן לבוא בדברים עם חוגים השמרנים או עם חלקם ולאו דווקא לקידום ליכוד ההויה המלאכותית הזאת על ידי התנגדותו הכוללת להם. ידוע לכל אחד המכיר את הצפיים הכבדים על הזרמים האלה בארצות הברית שהבדלים בין הרבנים השמרנים בינם לבין עצמם הם גדולים מההבדלים ביניהם ובין האורטודוכסים. אך עיקר הקושי הוא לגביהם לשכור באופן קנאי על שליטת המימסד של כל זרם. נדמה לי שדווקא כאן יכלו נציגי היהדות הדתית בישראל להרים הרומה קונסטרוקטיבית על ידי יצירת גוף, בו משתתפים נציגי שלושה הזרמים ד' אשר יסכים לגיור הלכתי. במקום זה מסתבכים אנו במצב שאין לו תקנה וכסבבים אחרים ומחריפים את ה פילוג בתוך העם במקום לנסות לגשרו כשדווקא היום הסיכויים הם גדולים יותר מאשר אי פעם בעבר. עם זה אף אחד — וגם המפד"ל כגוף פוליטי־ציבורי — להבדיל מסמכות הלכתית — אינו יכול להתעלם מאופי הריבויי (פלורליסטי) של העם היהודי ושל החברה הישראלית, ואין בכוחו של מי שהוא לבטל עובדה זו. אך רצוי היה, ברוחו הסבלנית של הרב קוק ז"ל למצוא דרך לקרבם ולא לדחותם, בעיקר כשמדובר על השתתפותם בבנין הארץ והמדינה — בניגוד מוחלט לדרכים הקודמת — כמובן מבלי לוותר על היסודות העקרוניים של דרכנו.

תמורה במיוחד היתה ההחלטה לבקש הוראת הרבנות הראשית בדבר הכניסה לממשלה החדשה. לא היה עוד דבר כזה בתולדות המזרחי והמפד"ל שהמוסדות הרבניים בארץ או אישים רבניים — דגולים כמה שלא יהיו — יכריעו הכרעות פוליטיות בקשר הציבור ומוסדותיו הנבחרים. בזה התקרבנו צעד נוסף ל„אגודת ישראל". הצעת המערך בדבר הקמה ועדה לבירור הפרשה לא היה לה כל נגיעה לרבנות הראשית ולסמכותה, יש להמות על כך שראשי המפד"ל ברגע הגדול נגררו לצעד זה — שוב בניגוד לרצונם ולהכרתם. מן הראוי בהקשר לזה לצטט מדברי הרב יוסף קרליבך — אחד מגדולי הרבנים והמנהיגים הרוחניים של יהדות גרמניה, אשר היה מקורב ל„אגודת ישראל". בביקורו בכנסייה הגדולה ב־1929 התרשם מסלילת כל סמכות צבורית מתברי הכנסיה ומריכוזה המופרז בידי גדולי התורה. לא הובהר, כתב הוא, מה הם גבולות סמכותם, ועד היכן הקהילה היא ריבונית. עליה אין להתעלם מהגורם של דעת הקהל על יד סמכות הרבנים, ואלה הם דבריו: „כל שיחרו לא להתערב בזכויות הנוספת, הסמכות המוסרית של הרבנים תהיה גדולה יותר. לעומת זה הסתמכה הכנסיה ללא גבול על מועצת הרבנים, ויתרה על כל סמכות בסעמה. אין למנוע יצירת דעת קהל חפשית של הציבור, ולכן אסור היה להעמיס על הרבנים הכרעות אחרות מאשר הלכתיותה, ואין לערבבם עם שקולים פוליטיים". („ישורון" 1929).

המאבק למען תיקון החוק מי הוא יהודי בצורה ובשיטות בהן התנהל, רחוק היה מלעורר אהדה בציבור. ואמור רגילים היו גם מוסדות הלכתיים וציבוריים ביהדות להתחשב גם בגורם זה. היו חלוקי דעה גם על משמעותו המעשית. הרב יעקובוביץ, הרב הראשי של בריטניה ואחרים הביעו דעתם שחשוב הרבה יותר היה לדאוג לשיפור החינוך היהודי בארץ ובעולם ולא להצטמצם רק במסגרת של החינוך הממלכתי הדתי. ואין זו, אגב, רק או דווקא שאלה לדרישה לשר החינוך שלא היו כל סיכויים לקבלתה.

באין אומץ לב

יש להתפלא על כך ששרי המפד"ל, אחרי שברובם קיבלו סמכות על ידי הציבור פזר בבחירות הפנימיות של המפלגה, לא הוכיחו אומץ לב בעמידתם על העקרונות הפוליטיים כפי שחשבו אותם לנכונים וכהמשך לקו של השר שפירא ז"ל. במקום דרך זו נגבשו צעד אחרי צעד להשתלטות של חוג מצומצם, וזאת — במקום הצורך להקדיש מחשבה רצינית — יחד עם השותפים בממשלה — ולהיות פעילים לקראת ההערכות הגורליות הקרובה בתחום המדיני. זה הרבה יותר חשוב מבחינה לאומית מאשר כל הצעקות של החוגים המצומצמים, אשר לדרישותיהם אין שום אחיזה במציאות הקיימת. ראוי שלפחות עתה מנהיגי הציבור הדתי יכירו באחריותה ויעבדו איתנים מול לחצים קיצוניים בצד חרדים או לאומנים או משניהם כאחד ויפסיקו להוריד בזה במתן הצהרות בניגוד לדעותיהם האמיתיות. כן הראוי גם לדעה שבין חלק של החוגים הצעירים — כולל גם בוגרי ישיבות — אשר עמדו בבחנים קשים, יש הלכי רוח שונים לגברי מההדעות שאותן מבטאים המנהיגים הרשמיים.

ראשי מוסדות הציבור ברובם — עוד מימי הבית השני — בדרך כלל הצטיינו במתינותם, בשיפוטם השקול ובכוונתם לעצירה ולא נתנו בדרך כלל את עצמם להיגרר לעמדות קיצוניות, אך לא כאן המקום לעמוד על כך בפירוט. זאת ועוד, הדרישה 5 או 5 משרות בממשלה — תוך מתן סיפוק לאישים ולסיעות שונות ועל ידי כך שוב יוכחנו את הממשל להוסר יכולה להכריע ברגעים גורליים. במקום זה יסיבו לעשות אם ידאגו להפחתה מסדר השרים ומנגנוניהם גם לגבי העבר, וידרשו זאת בתוקף גם מהמפלגות האחרות אשר אף הם נוטים להרבות במשרות, בכדי לספק את מועמדיהם ומיליוניהם הרבים, בכך היו מוכיחים התחשבות בדעת הקהל ובמעמסה הרבה המוטלת עליו. יש לקוות שלפחות בשעה כאחרונה זו יתגבר הקו של השיקולים והמתונים במפלגה ועל ידי כך יעזרו למדינה להחלץ ממצבה הפנימי הקשה — לקראה הבאה. וזהו המשימה הלאומית הדתית החשובה בשעה זו.

„הסולידריות הערבית"

(סוף מעמוד 5)

קיסמאן לבנגלה־דאש. כיצד אתה מסביר זאת?

פרופסור לבציון: במשך השנתיים שחלפו, מאז שפרשה בנגלה־דאש מפקיסטאן, בעקבות כיבושה על־ידי הודו, חיפשו דרכים כדי לקרב מדינות אלו, שהיו קודם לכן שני חלקים של אותה מדינה. כסתבר, שהדיפלומטיה השבדית לא הצליחה לאחות את הקרע. והנה כבמטה־קסם, נפתרה הבעיה של הכרת פקיסטאן בבנגלה־דאש ערב הועידה בלאהור, וזאת בשם הסולידאריות המוסלמית.

ההסבר לכך טמון בעובדה, שהמדינות „הנייטרליות" באמצעותה להתגבר על קשרים פורמליים שדיפלומאטיה שגרתית אינה מסוגלת לפתרם. במסגרת ה„הניגוח" ניתנת אפשרות לאותן מדינות, על ידי התעלות, שניזונה בתחושה של שותפות והתגבשות כללי־איסלאמית. אולי בכך, ניתן להבין חלקית, את ההתפייסות בין קדאפי לסאדאת, לאחר שנדמה היה שאין לגשר על הפער ביניהם.

— ולכיוב, כיצד ישפיע ועידה זו על ישראל?

פרופסור לבציון: אם אומנם ענין ההכרה בפלסטינאים שקיבל קודם לכן ביטוי באלג'יר ועכשיו בלאהור, הוא תהליך שיטתי שיחוּחב למסגרת בינלאומית נוספת. תהיה ישראל צריכה להגיב דעתה, בהקדם, לנושא זה. אכן, אפשר שתוך זמן לא רב תינתן הכרה דומה באש"פ כמייצג הפלסטינאים, על־ידי ארגונים בינלאומיים אחרים, הכוללים מספר רב יותר של מדינות.

לגבי ירושלים, לא היו לנו הרבה אשליות באשר לעובדה שנושא זה יהווה את אחת הבעיות החמורות ביותר בסיכסוך הישראלי־ערבי.

חברת החשמל

(סוף מעמוד 5)

כדי לקדם בעיות של מחסור פתאומי. הפתרון התכליתי והמתבקש ביותר כדי להבטיח את אספקת המאור והכוח לאוכלוסיה הישראלית הוא כמובן המעבר לתקופה גרעינית. תוך שבע שנים יהיה צורך להכפיל את כושר הייצור של חשמל. בהתחשב בבעיות כוח־אדם ומימון יקר, האנרגיה הגרעינית זולה יותר בהפעלה, אם כי היא יקרה יותר בהקמה. הערכה זו עשויה להשתנות, עם התמורות הכלכליות העוברות כיום על המשק הבינלאומי ומצוקת הדלק, שהפכה את תחנות־הכוח הגרעיניות למבוקשות ביותר בשוק העולמי. וככל שידחה הרעיון וביצוע התכנית יושהה על־ידי הגורמים המוסמכים, יעלה הדבר יותר ביוקר.

לאנרגיה גרעינית יש אופטימום גדול כאור. תחנות־כוח אטומיות יוכלו בעתיד לספק כוח חשמל בתחומים שלא ידענו עד כה. כמו להנעת כבר־ניות בלילות, כאשר יש ירידה בצריכה הכללית. בשנה 1985 צופים כלכלנים שינועו בכבישים בעולם כ־10 מיליון מכוניות עם מנוע חשמלי ובשנת אלפיים, לא פחות ממאה מיליון מכוניות כאלה. וזו עידן חדש, שיפתור גם בעיות אקולוגיות ויסייע לטיהור האויר. ישראל צריכה להכין עצמה למאה הכ"א. ואין תחום חיוני שבו עשוי הפיגור לפגוע בכל מערכות החיים האיכותם, כמו באספקה התקינה על אנרגיה חשמלית.

סוגיית „מיהו יהודי"

(סוף מעמוד 3)

הרבנות הראשית מה שהוליסה, בגלל האחריות הכבדה הרובצת עלינו בעת אשר באים כוחות מבחוץ להרוס את חוקי התורה. אנו דורשים לכל יהודי בארץ וכל עזרה מבית ומבחוץ, אבל לא יתכן להי־... הנו לקבל איספורט של דת, כתוב, „כי מציון תצא תורה ודבר ה' מירושלים", ואין אנו מוצאים בשום מקום בירסה, כי מניו־יורק תצא תורה ודבר ה' מסינסינטי...

פסק ההלכה חל על כל הרכב ממשלתי

האם גם במקרה של הקמת ממשלת ליכוד לאומי חל האיסור של הצטרפות לממשלה אם לא יתוקן חוק השבות?

מועצת הרבנות הראשית בהחלטתה לא עשתה שום הבחנה בנושא זה ולא קבעה סייגים לפסק ההלכה. בתנאים שנוצרו, לא ניתנה ברירה אלא לפסוק כפי שפסקנו, והדבר חל על כל הרכב ממשלתי ובכל התנאים. ההלכה אינה משתנה על־ידי הרכב זה או אחר של ממשלת ישראל. כמובן, שתנאי חירום עלולים להשפיע על העדיפות שעלינו לתת לאיזשהו נושא דתי או הלכתי. אבלם, לאור התפתחות העניינים, נוכחנו לראות, שאסור לעבור בשתיקה על מצב כזה, כאשר ראשי המערך ואלה לא לשנות את החוק עקב התערבות הרפורמים. ואת שמעתי בעצמי מפי ראש הממשלה יום לפני ההחלטה. את ראש הממשלה אני מכבד ומעריך מאד גם בשל עמידתה האיתנה נגד נישואי התערובה וההתבוללות בתפוצות. והדבר פלא בעיני, ואת הבעתי בפניה בפגישתנו האחרונה: איך אפשר להשלים עם שני הדברים. מצד אחד, מלחמה נגד נישואי תערובת והתבוללות, ומצד שני, כניעה לדרישת הרפורמים, הנלחמים נגד גיור דתי, כי בזמן שהרפורמים הם הגורם העיקרי ביותר לנישואי התערובת וההתבוללות בקרב הנוער. חלק גדול של הרבאיים הרפורמים משיאים ביום יהודי ונכרית ולהיפך, ללא שום קבלת יהדות, ולא עוד אלא שעורכים את הנישואין במשותף עם הכומר. אין לנו פגיעה גדולה מזו בקדושת העם בשלימותו ובאחדותו, ואין לנו דרך להתבוללות יותר גדולה מזו.

באמצע השבוע הועלתה הצעת פשרה חדשה, שלפיה עד שיוצא פתרון מוסכם לבעיית „מיהו יהודי" — על ידי ועדת שרים, תוך שנה — יינתנו לקולות העריות ובכיות ללא עריכי הדת והלאום, מה דעת הרב על הצעה זו?

כשהודיעו לי ביום ג' על הצעת ה„פשרה", כביכול, הזדעזעתי כולי, ואני חושב שהארץ כולה צריכה להזדעזע על עצם רעיון כזה — להוציא את ענייני הלאום והדת ואת השם יהודי מתעודות הזיהוי שלנו בבחינת „ולא יזכר עוד שם ישראל עודי". זאת היתה יכולה להיות שערוריה היסטורית ופגיעה חמורה ביותר בכבוד היהודי בעולם והיוה גורמת לחילול שם שמים. כי עלינו לחנך את ילדינו שעליהם להתגאות בשם יהודי והצטרפות לעם סגולה מכל העמים חייבת להיות כבוד רב לכל נושא השם עם סגולה מכל העמים, הנושא שליחות שמימית לעולם ואשר נתן את כל הערכים הקדושים ביותר לחברה האנושית כולה, וכל יישותנו והותנו הן תוצאה של היותנו יהודים. וזה כבר לא קראנו את המדינה מדינת היהודים, האם עלינו לעקור את השם יהודי מהתעודות של מדינת היהודים? לא ייזכר ולא ייפקד ולא יעלה כזאת על לב לעולם, ולא בזאת נבוא את דרך הפשרה. עלינו להחליט פעם ולתמיד, מה ה' אלוקינו דורש מאתנו, מה ההלכה קובעת בנושא זה או אחר. ואם נהיה דבקים להלכה ואור התורה יאיר את דרכנו ללא מורא, ללא פשרות בנושאים חמורים מעין אלו וללא משוא פנים — אנו נלך מחיל אל חיל ונצליח. כלל גדול הוא בידי, שאם האדם עושה מצווה לשמה במסירות־נפש, סופו להצליח, ואם ההצלחה תמה בוא תבוא.

גם ההצעה להוציא מן הרי את המתגיירים, גם כהלכ רשמם כיהודים, נוגדת באפ את ההלכה, כי מכיר גאר ש רה על האיסור „וגר לא תונ בתוצאות דברים הכתוב מדבר ני שעל־ידי־כך אנו שוללי יהדותו של הגר־צדק פלא כ לא כהלכה.

מבחנו של מוסד ה

מה תגובה כבוד הרב ע קפות המושמעות נגד ה הראשית בגין פסקותה רונה?

המבחן של כל מוסד דת לא בזמנים נוחים, באשר מות בנושאים העומדים לד אי ישראל תפקידים היה לש עד ולהוכיח את העם, את מנהיגיו, מבלי להירתע מכ להתחשב בפגיעות, בהתקפות לי באיומים פיזיים נגד חיי המבחן של מוסד דתי, הו רמה המוסרית הדתית של רבנות הראשית נושאת עלי שליחות הקדושה שירשה מ רין בזמנה, מנשיאי ישראל גלויות בשנים שאחרי חור ומרבני ישראל ומורי ההו דור ודור, כפי ההלכה גיור בזמן הזה, הקובעת בתי הדין משום שהם ממש השליחות של הסנהדרין כ לשון חז"ל „שליחותייהו ע נך", סימן טוב הוא לרבנות קיפים אותה על עמידתה על עוז רוחה ועל מאבקה ל רת ישראל וערכיה. אנו יו ראינו זאת כמו עינינו, בזמנו לגאון ישראל, מרן קוק זצ"ל, כאשר יצא נג תופעות, שלפי דעתו הי בחיינו. הוא עמד בעוצמה מבלי להירתע ומבלי לשנ כמלוא נימה. והרי הלא „ל מפני איש" חל בראש ובר דייני ישראל ומורי התורה דבר אשר הרבנות הראשית עה שהיא צודקת בגישתה אשר מרגישה שמחובתה לש רץ ולהוכיח בשער את הע שריה וראשיה — אסור לה בעת כזאת, היא חייבת לה עד אשר יישמע ופסק דינה להלכה וגם למעשה.

חכמינו ז"ל אמרו, כי צור בנן שאוהבים אותו בני זה משום, שהוא טוב יותר אלא משום שאינו מוכיח בעיני שמים. כלל זה בכל דור ודור, ובוודאי ב העולך ומידרדר בכל שטחי התורה, המוסר והחברה. ל רב, חל רפיון גדול ברמה הדתית והחברתית של העם ובתפוצות. מדינת ישראל הי יוה לשמש נר לעם היהודי, ישראל נשואות אליה, ו ממשלת ישראל בנושא כה חמור כ„מיהו יהודי" תהיה פעה מיידית על הנוער ו פוצות. אם נדע לעמוד על ותורת ישראל תחייב אותנו זה המחסום הגדול ביותר כ בוללות של הנוער.

לבסוף, ברצוני להפנות ק קורא לב לראש הממשלה, העבודה, למנהיגי המערך ו רי הכנסת אשר בידם הכו תיקון המעוות ההיסטורי חוסו נא על עמנו, על שליב קדושתו. אל נא תתנגדו בקו שים של האומה. אל תתנו השורשה גטע זר בכרם בית תנו ידכם לשינוי חוק „מי די", תביאו את האחדות, ו ההבנה ותשרישו את אהבת בקרבנו. הבה נסיר מעלינו המיד את הסכנה הנוראה ו נפעל שכם אחד להגברת שליכותה ורמתה המוסרית נת ישראל. יקויימו בנו דבר „ויאמר לי עבדי אתה ישר בך אתפאר". ונזכה להיות הדים ואור לגויים, כאמור: לאור גויים להיות ישועתי הארץ".

היערכות חדשה של המשק החקלאי

בחקלאות

דרושה בחינה מחודשת של גידולים שכבעבר הוצאו ממפת הייצור החקלאי עקב נחיתותם הכלכלית, כמו גרעיני שמן ומספוא ויש להכין מערכת ייצור בשר תחליף לבשר בקר מיובא, הכולל את כל התהליך — משיקי סיפוח הרבייה ועד למוצר הסופי המתפשר. למסקנה זו מגיע מר א. שילה, מנהל המרכז לתכנון חקלאי במשרד החקלאות, בנתחו את התמורות בשווקי חוץ ותנאי הייצור החקלאי במצב החרום.

המשימות לדעתו הן גם אינטנסיפיקציה של מחזור הזרעים, לאור הצורך של שימוש גדל במי ביוב שאינם ניתנים לאגירה. כמו"כ דרושה בחינה של תוצאות מחקרים שבוצעו בחו"ל והאפשרות יישומן להרחבת ייצור בשר הבקר המקומי; בחינה מקצועית וכלכלית מחודשת של הרכב וסיב המזון המוגש לבקר ולעופות והקטנת כמות המזון המיובא ליחידת ייצור בכל ענפי החי.

שינויים בהרגלי צריכה

התמורות בשווקי חוץ — בכל הקשור במחירי תשומות לייצור בחקלאות ובמחירי תוצרת חקלאית — הן בעיצומו של ההליך וקשה לחזות את נקודת הייצוב הבאה של המחירים. קשה גם לחזות את תגובות השווקים כתוצאה מייקור הדלק. לדוגמה, ייקור הדלק כתשומה בייצור החקלאי משפיע על כל המערכת בתחום האגרוטכניקה, על המיכון הפיסית ועל המחיר והרכב הייצור. לבסוף גם על היקף והרכב הייצור. ניתן לשער כי יחולו שינויים בהרגלי צריכה ובסדרי ייבוא והר־

בלה, בהם הורגלנו התמחינו בתהליך הקידום הטכנולוגי ורמת החיים.

בקודת האנרגיה הפכו למוקדי כוח ועדיין קשה לחזות ייצוב המצב הפוליטי הבינלאומי עד כדי ניטרול גורם זה והורמתו והפסית בהתאם לצרכי הכלכלה.

ביחסי הסחר של המגזר החקלאי עם שוקי חו"ל אנו נמצאים במצב של תלות בכל הקשור בזיכה, בגרעיני מספוא שמן ובמוכר; ולגבי הייצוא, התפס כ ¾ מכלל הייצור החקלאי, רק הכותנה נהנית מן התמורות. רוב הייצוא אדיש לתנודות. עליית מחירי התשומות עלולה לסכן את הייצור והייצוא.

בחודשים האחרונים קיימנו דיונים רבים על מצב המים בישראל. קיבלנו את דעת אנשי המקצוע כי היקף השימוש אינו תואם את המילוי הטבעי הרב־שנתי וקיימת סכנה של דלדול המקורות בעודף חיים זה. סיכמנו כי יחול צמצום האספקה לחקלאות. להחלטה זו השפעות רבות, התובעת מאיתנו בחינה מחודשת של אופן השימוש במים כגורם ייצור מוגבל זה, תוך כדי שמירת הגבהה והרחבת הייצור החקלאי.

כל זה חל ומקבל משמעות של יתר־חומרה לגבינו בתנאי חירום. היקף כוח אדם שהוצא מפעילות סדירה, עקב הגיוס, הינו רב יותר במגזר החקלאי עקב הגיל הממוצע הצעיר בהתיישבות, לטווח קצר עולה כושר התמרון, התרומה והאלתור במשק החקלאי על זה שבענפי המשק האחרים. הכוונה לכך שפע האספקה של מזון בחודשים אוקטובר ונובמבר. בתוצר הצמחי מובטחת הספקה כלאה עד האביב.

המבנה הקואופרטיבי של ישובינו והמבנה הגל הבין־כפרי תרם והורם רבות להתגבר על תקלות וקשיים. אולם אין לשכוח כי הייצור החקלאי הינו עונתי או רב־שנתי ולפעמים, תקלות או הנחות יש אפקט מצטבר לשנה, שנה או יותר. כמו־כן יש לזכור כי מספר העצמאיים — בעלי משקים משפחתיים — גדול מבכל ענף משקי אחר. צורת הגידות וכושר אלתור פותרים בעיות לטווח קצר ופגיעותו של המשק הבודד גדל ביחס גיאומטרי לטווח ארוך.

בחודשי המלחמה ועד היום הצלחנו לספק את רוב הצריכה במזון לצבא ולשוק האזרחי ברמה במצב נורמלית. זהו הישג שאני רואה להתברך בו, בכך שמצבנו תופעה לוואי והזויות הכקוכלים בכל ארץ בתנאי מלחמה. אולם עם היכנסנו לתקופת החרום לחודשים נוספים רבים, עלינו לבחון את היערכות המבודד והאמצעים שברשותנו, על מנת להתמודד עם הבעיות הצפויה ואלו שהשלכותיהן כעבר לתקופת החרום.

בהתאם לבסבר לעיל מתהלך הגיוס לשני נושאי מטרה. האחד באופן עי הצורך בהבינה כוללת ובהערכה לטווח ארוך במחקר, בהבנו הייצור באמצעי יישום, בצוד השני כאופן עי הצורך בפעולות אלתור גמישה בתנאים מבחנים.

התמורות לטווח ארוך

לאור המצב ההידרולוגי כמתוך ר עליית הצריכה בעיר ובתעשייה מאידך, תצומצם כמות המים המיים המסופקים לחקלאות והתמורה יסופקו לחקלאות כמויות גדולות של מי ביוב מושבים ויגדל השימוש במליחים לייצור צמחי.

אספקת המים המיים לחקלאות תקטן ל־1 מיליארד מ"ק במקום 1.2 מיליארד מ"ק כיום. עד 1980 יתבססו כ־300 מיליון מ"ק מי ביוב מושבים, לאחר טיהור שניוני וכן יגדל השימוש במים מליחים, באיזורים שונים.

מכאן נובעות המשימות הבאות: תיכסון במים ליחידת ייצור. בדיקת עקומות הצריכה לאור קשיים בהולכה ולאור הגדלת השימוש במי ביוב שאינם ניתנים לאיגום.

בחינת המגבלות לשימוש במי ביוב מושבים ברמות טיהור שונות ובמים מליחים בהתאם לתנאי קרקע ואקלים.

שיטות השקיה וזיבוחים בגידולים השונים שידפקו במי ביוב ובמים מליחים. אינטנסיפיקציה בעדנה להרחבת הייצור ולחיסכון במים.

נקודות תורפה במצב חרום

הגיוס ייפסק מהרמה הקיימת, של 60־40 איש לישוב, עד למחציתה, במשך השנה. מחסור זה בא לידי ביטוי בשלושה מצבים היכולים לחול בו־זמנית:

מחסור בכוח אדם מקצועי ואנשי מפתח ניהוליים במשק הקיבוצי והאדמיניסטרטיבי, הכולל מפעלים איזוריים והיעוד בעלי המשק בכרובים ובמשק הפרטי.

מחסור בכוח אדם בלתי מקצועי — עצמאי ושכיר — ובעיקר לעבודות העונתיות בייצור, באסיף, במפעלי מיון הצריכה והתעשייה העיבוד. מחסור זה עלול לחול בטווח קצר עקב מצב בטחוני ותעמולה עוינת בסקטור המיעוטים בתחום הקו הירוק ובשטחים ולטווח ארוך עקב התמורה מדיניות. יש, לכן, לראות בצורך לצמצם התלות בעבודה המונית משימה לטווח קצר ובמקביל לחפש פתרונות למצב קבוע ומתמשך.

מחסור בכוח אדם לביצוע ולפיתוח. מכאן, שהמשימות תהיינה:

מיסוך תהליכים בייצור ע"י לאפשר השתלבות נוער וכוח אדם זמני. אלתור פתרונות בטכנולוגיה בינונית. הקטנת מספר העיבודים והפעילות בענפי החי. אלטרנטיבות בתוצרים ובענפי הלחימה במזיקים ובמחלות. שיטות מימשק אלטרנטיביות, לאור שיבושים במהלך הייצור והשיווק בענפי החי. התאמות בניצול קרקע ומים לאור שיבושים בהכבה, בזריעה ובאסיף. בחינת כל אחד מכונוני העבודות המצריכות כוח אדם רב, החל מעישוב, דילול וקטיף ועד פירוק בשר החיים. אלתור בניצול מבנים וציוד לפתרונות זמניים לאור הקשיים בבנייה ובתחזוקה. השתלמויות קצרות לנוער ולכוח אדם זמני בהפעלת ציוד, בתחזוקה ובניהול.

יחסרו כלי תובלה עקב הגיוס וגדל הצורך בחיסכון של דלק לאורך זמן ובתכנים קריטיים.

המשימות המשולות הן: בחינת כל המערך הלוגיסטי של הובלת תשומות, איסום ושיווק. בחינות ההפרשות הגיאוגרפית של כפוני הצירובת, משהסות, מאגרי מלאי וקירור. ניזון השימוש באמצעי תובלה שברשותנו, התאמת כלי התובלה לתובלה לשימושים רב־תכליתיים.

קנה תכשיר מקומי עם מוניטין עולמי

„מכתשים" מעמידה לשרות החקלאי המקומי ידע והדרכה איזורית וענפית. הצורך לעמוד בתחרות עלמית ובדרישות היצוא לארצות מפותחות, מחייב אותנו לשמור על רמה

„מכתשים" באר-שבע - מפעל מקומי - מייצא 70% לארצות מפותחות באירופה, לאוסטרליה, ולניו-זילנד ו־30% לארצות אחרות. היצוא ב-1973 הסתכם ב-16 מיליון דולר. התחזית ל-1974 - 22 מיליון דולר. חלוקת ערך משלוחי היצוא, יש בה כדי להעיד בצורה מוחשית ביותר לגבי כושרה של „מכתשים".

העובדה כי ארצות בעלות חקלאות מפותחת מאוד ורמה טכנולוגית גבוהה נמנות על הלקוחות העיקריים של מוצרי „מכתשים", מהווה הוכחה טובה למוניטין של התכשירים ולמעמד שרכשו לעצמם בשוק הבין-לאומי. באשר למחיר - הרי הוא מבוסס על יכולתו של החקלאי המקומי וכדאיות הייצור המקומי.
המסקנה: גם לך כדאי להעדיף תכשיר מקומי עם מוניטין עולמי ולהבטיח לעצמך את האיכות, האספקה, התמחיר והקשר האישי עם הכימאי במפעל, המדריך החקלאי האיזורי המתמצא בבעיות האיזוריות שלך והמדריך הענפי המתמצא בבעיות הספציפיות של הענף שלך.

וקצב התפתחות מתאימים, מהם יוצא נשכר החקלאי בארץ. מעבדות חדישות ומשוכללות, אגרונומים וחוקרים מנוסים בעלי ידע, הפועלים בשיתוף פעולה עם חוקרים בעולם כולו ובקשר בלתי פוסק עם החקלאים והמדריכים החקלאיים בארץ, מעמידים עצמם יום יום לשרותך, לפתרון בעיותיך.

מדוע לך להיות תלוי בהספקה מבחוץ, שלא תמיד היא סדירה ומבטיחה טיפול שוטף ויעיל בבעיותיך, ביבוא הנתון ללחצים שאין לך שליטה עליהם?

ממפעלי כור כימיה

מכתשים באר-שבע
מפעלים כימיים בע"מ